

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZGODOVINO
Univerzitetni študijski program
Zgodovina enopredmetna nepedagoška

KARLA PACEK

**Ko spregovorijo matične knjige:
družbena zgodovina mesta Krško med
letoma 1850 in 1918 v luči matičnih knjig**

Diplomsko delo

Mentor: izr. prof. dr. Boris Golec

Ljubljana, 2014

ZAHVALA

Želim se zahvaliti prof. dr. Borisu Golcu, ki je sprejel mentorstvo pričujočega diplomskega dela, mi pomagal s svojim znanjem in nasveti ter izraženim zaupanjem in podporo.

Zahvalila bi se rada svojemu možu Dejanu za vso podporo, zaupanje, potrpežljivost in pomoč pri pisanju diplomskega dela.

Hvaležnost želim izraziti tudi svojima staršema, ker sta mi omogočila izobraževanje ter mi pri tem izkazovala zaupanje in podporo.

Zahvaljujem se prof. Mirjam Šemrov za opravljeno lektoriranje ter Teji Škulj za prevod povzetka v angleščino.

Zahvalo sem dolžna tudi mag. Tonetu Krampaču za pomoč pri transkribiranju arhivskega gradiva, Alenki Černelič Krošelj za posredovano gradivo in dr. Matjažu Ambrožiču za trud v zvezi z pojasnitvijo primerov t. i. posthumnih krstov.

1 KAZALO

1.1 Kazalo vsebine

ZAHVALA	II
1 KAZALO	III
1.1 Kazalo vsebine.....	III
1.2 Kazalo tabel.....	IX
1.3 Kazalo grafikonov.....	IX
2 UVOD.....	1
3 (PRED)ZGODOVINA MESTA KRŠKO DO LETA 1918	2
4 (PRED)ZGODOVINA ŽUPNIJE KRŠKO	8
5 MATIČNE KNJIGE.....	10
5.1 Zgodovina matičnih knjig	10
5.1.1 Originali in dvojniki.....	11
5.1.2 Vpisovalci	11
5.1.3 Kapucini v vlogi krstitev.....	13
5.1.4 Pisava in jezik	15
5.1.5 Tabelarični način vpisovanja	17
5.2 Rojstne matične knjige	18
5.2.1 Rubrike.....	18
5.2.2 1850–1859	21
5.2.2.1 Dan rojstva in krsta	22
5.2.2.1.1 Kdaj nesti otroka h krstu?	22
5.2.2.2 Mesec rojstva in spočetja.....	24
5.2.2.3 Dvojčki.....	25
5.2.2.4 Ime mu/ji bo	26
5.2.2.4.1 Katero ime naj mu/ji damo?.....	26
5.2.2.4.2 Koliko imen naj bo?.....	28
5.2.2.5 Starši	31
5.2.2.5.1 Poklicna analiza očetov	31
5.2.2.5.2 Poklicna analiza mater nezakonskih otrok.....	37
5.2.2.5.3 Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov	38

5.2.2.5.4	Priznanje očetovstva	39
5.2.2.5.5	Sprememba očetove vere	40
5.2.2.6	Krstni botri	40
5.2.2.6.1	Zakonski pari	41
5.2.2.6.2	Poljubno izbrani pari krstnih botrov	43
5.2.2.6.3	Pooblaščenci izbranih krstnih botrov	44
5.2.2.6.4	Kdo naj bo krstni boter – sorodnik ali stanovski kolega?.....	44
5.2.3	1860–1869	46
5.2.3.1	Dan rojstva in krsta	46
5.2.3.1.1	Kdaj nesti otroka h krstu?	47
5.2.3.2	Mesec rojstva in spočetja	50
5.2.3.3	Dvojčki.....	51
5.2.3.4	Ime mu/ji bo	51
5.2.3.4.1	Katero ime naj mu/ji damo?.....	51
5.2.3.4.2	Koliko imen naj bo?.....	53
5.2.3.5	Starši	55
5.2.3.5.1	Poklicna analiza očetov	56
5.2.3.5.2	Poklicna analiza mater nezakonskih otrok.....	57
5.2.3.5.3	Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov	57
5.2.3.6	Krstni botri.....	59
5.2.3.6.1	Zakonski pari	60
5.2.3.6.2	Poljubno izbrani pari krstnih botrov	62
5.2.3.6.3	Pooblaščenci izbranih krstnih botrov.....	63
5.2.4	1870–1879	64
5.2.4.1	Dan rojstva in krsta	64
5.2.4.1.1	Kdaj nesti otroka h krstu?	65
5.2.4.2	Mesec rojstva in spočetja	68
5.2.4.3	Dvojčki.....	70
5.2.4.4	Ime mu/ji bo	70
5.2.4.4.1	Katero ime naj mu/ji damo?.....	70
5.2.4.4.2	Koliko imen naj bo?.....	72
5.2.4.5	Starši	74
5.2.4.5.1	Poklicna analiza očetov	75
5.2.4.5.2	Poklicna analiza mater nezakonskih otrok.....	76

5.2.4.5.3	Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov	76
5.2.4.5.4	Verska pripadnost staršev	79
5.2.4.6	Krstni botri	79
5.2.4.6.1	Zakonski pari	80
5.2.4.6.2	Poljubno izbrani pari krstnih botrov	81
5.2.5	1880–1889	82
5.2.5.1	Dan rojstva in krsta	82
5.2.5.1.1	Kdaj nesti otroka h krstu?	83
5.2.5.2	Mesec rojstva in spočetja	86
5.2.5.3	Dvojčki	87
5.2.5.4	Ime mu/ji bo	87
5.2.5.4.1	Katero ime naj mu/ji damo?	87
5.2.5.4.2	Koliko imen naj bo?	89
5.2.5.5	Starši	92
5.2.5.5.1	Poklicna analiza očetov	92
5.2.5.5.2	Poklicna analiza mater nezakonskih otrok	93
5.2.5.5.3	Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov	93
5.2.5.5.4	Priznanje očetovstva	95
5.2.5.6	Krstni botri	95
5.2.5.6.1	Zakonski pari	96
5.2.5.6.2	Poljubno izbrani pari krstnih botrov	98
5.2.6	1890–1899	100
5.2.6.1	Dan rojstva in krsta	101
5.2.6.1.1	Kdaj nesti otroka h krstu?	102
5.2.6.2	Mesec rojstva in spočetja	104
5.2.6.3	Dvojčki	105
5.2.6.4	Ime mu ji/bo	105
5.2.6.4.1	Katero ime naj mu/ji damo?	106
5.2.6.4.2	Koliko imen naj bo?	107
5.2.6.5	Starši	111
5.2.6.5.1	Poklicna analiza očetov	111
5.2.6.5.2	Poklicna analiza mater nezakonskih otrok	112
5.2.6.5.3	Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov	112
5.2.6.5.4	Sprememba rodbinskega imena	114

5.2.6.6	Krstni botri	115
5.2.6.6.1	Zakonski pari	115
5.2.6.6.2	Poljubno izbrani pari krstnih botrov	117
5.2.6.6.3	En krstni boter.....	117
5.2.7	1900–1909	119
5.2.7.1	Dan rojstva in krsta	120
5.2.7.1.1	Kdaj nesti otroka h krstu?	121
5.2.7.2	Mesec rojstva in spočetja.....	123
5.2.7.3	Dvojčki.....	124
5.2.7.4	Ime mu/ji bo	124
5.2.7.4.1	Katero ime naj mu/ji damo?.....	125
5.2.7.4.2	Koliko imen naj bo?.....	127
5.2.7.5	Starši	130
5.2.7.5.1	Poklicna analiza očetov	130
5.2.7.5.2	Očetje z dvema poklicema.....	131
5.2.7.5.3	Poklicna analiza mater nezakonskih otrok.....	132
5.2.7.5.4	Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov	132
5.2.7.5.5	Priznanje očetovstva	134
5.2.7.5.6	Sprememba rodbinskega imena	135
5.2.7.6	Krstni botri.....	136
5.2.7.6.1	Zakonski pari	136
5.2.7.6.2	Poljubno izbrani pari krstnih botrov	137
5.2.7.6.3	En krstni boter.....	137
5.2.7.6.4	Pooblaščenci krstnih botrov.....	138
5.2.8	1910–1918	140
5.2.8.1	Dan rojstva in krsta	141
5.2.8.1.1	Kdaj nesti otroka h krstu?	142
5.2.8.2	Mesec rojstva in spočetja.....	145
5.2.8.3	Dvojčki.....	146
5.2.8.4	Ime mu/ji bo	147
5.2.8.4.1	Katero ime naj mu/ji damo?.....	147
5.2.8.4.2	Koliko imen naj bo?.....	149
5.2.8.4.3	Sprememba osebnega imena.....	152
5.2.8.5	Starši	152

5.2.8.5.1	Poklicna analiza očetov	152
5.2.8.5.2	Očetje z dvema poklicnima dejavnostma	153
5.2.8.5.3	Poklicna analiza mater nezakonskih otrok.....	153
5.2.8.5.4	Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov	154
5.2.8.5.5	Očetje z dodatnimi pripisi.....	156
5.2.8.5.6	Priznanje očetovstva	156
5.2.8.5.7	Razveljavitev očetovstva	157
5.2.8.6	Krstni botri.....	157
5.2.8.6.1	Zakonski pari	158
5.2.8.6.2	Poljubno izbrani pari krstnih botrov	158
5.2.8.6.3	En krstni boter.....	158
5.3	Iz desetletja v desetletje 1850–1918.....	160
5.3.1.1	Rojstva	160
5.3.1.2	Razmerje med rojenimi dečki in deklicami	164
5.3.1.3	Mrtvorojeni	166
5.3.1.4	Krsti v sili.....	167
5.3.1.5	Dvojčki.....	168
5.3.1.6	Dan rojstva in krsta	169
5.3.1.7	Zakonski ali nezakonski stan	173
5.3.1.8	Rojstva in spočetja	177
5.3.1.8.1	»Hebamme« oz. babica.....	180
5.3.1.9	Ime mu/ji bo	180
5.3.1.9.1	Katero ime naj mu/ji damo	183
5.3.1.9.2	Koliko imen naj bo?.....	187
5.3.1.10	Starši	190
5.3.1.10.1	Poklicna analiza očetov	191
5.3.1.10.2	Podoba krškega mestnega prebivalstva	194
5.3.1.10.3	Poklicna analiza mater nezakonskih otrok.....	195
5.3.1.10.4	Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov	197
5.3.1.11	Krstni botri.....	198
5.3.1.11.1	Izbiranje krstnih botrov.....	199
5.3.1.11.2	Kdo naj bo krstni boter: zakonski par, poljubno izbrani par krstnih botrov ali en boter?	200
5.3.1.11.3	Pismenost krstnih botrov	202

6 SKLEP	205
7 POVZETEK	211
8 SUMMARY	214
9 VIRI IN LITERATURA	217
9.1 Viri.....	217
9.2 Literatura	217
10 IZJAVA O AVTORSTVU	223

1.2 Kazalo tabel

Tabela 1: Število kapucinskih krstov v času trajanja župnikove funkcije	14
Tabela 2: Število kapucinskih zakramentov v času izpraznjenega župnikovega mesta .	15
Tabela 3: Število rojstev 1850–1859	21
Tabela 4: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1850–1859	22
Tabela 5: Pogosta moška ins ženska imena 1850–1859	27
Tabela 6: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1850–1859	29
Tabela 7: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1850–1859	38
Tabela 8: Najpogostejši zakonski krstni botri 1850–1859	42
Tabela 9: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1850–1859	42
Tabela 10: Število rojstev 1860–1869	46
Tabela 11: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1860–1869	48
Tabela 12: Pogosta moška in ženska imena 1860–1869	52
Tabela 13: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1860–1869	54
Tabela 14: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1860–1869	58
Tabela 15: Najpogostejši zakonski krstni botri 1860–1869	60
Tabela 16: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1860–1869	61
Tabela 17: Število rojstev 1870–1879	64
Tabela 18: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1870–1879	65
Tabela 19: Pogosta moška in ženska imena 1870–1879	71
Tabela 20: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1870–1879	73
Tabela 21: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1870–1879	77
Tabela 22: Najpogostejši zakonski krstni botri 1870–1879	80
Tabela 23: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1870–1879	81
Tabela 24: Število rojstev 1880–1889	82
Tabela 25: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1880–1889	83
Tabela 26: Moška in ženska pogosta imena 1880–1889	88
Tabela 27: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1880–1889	90
Tabela 28: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1880–1889	94
Tabela 29: Najpogostejši zakonski krstni botri 1880–1889	97
Tabela 30: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1880–1889	97
Tabela 31: Število rojstev 1890–1899	100

Tabela 32: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1890–1899	102
Tabela 33: Pogosta moška in ženska imena 1890–1899.....	106
Tabela 34: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1890–1899	109
Tabela 35: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1890–1899.....	113
Tabela 36: Najpogostejši zakonski krstni botri 1890–1899.....	116
Tabela 37: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1890–1899.....	116
Tabela 38: Število rojstev 1900–1909	119
Tabela 39: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1900–1909	121
Tabela 40: Pogosta moška in ženska imena 1900–1909.....	126
Tabela 41: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1900–1909	128
Tabela 42: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1900–1909.....	133
Tabela 43: Število rojstev 1910–1918	140
Tabela 44: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1910–1918	142
Tabela 45: Pogosta moška in ženska imena 1910–1918.....	148
Tabela 46: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1910–1918.....	150
Tabela 47: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1910–1918.....	154
Tabela 48: Podatki o številu prebivalcev in številu hiš 1880–1910	163
Tabela 49: Rojstva po desetletjih skupaj in ločeno po spolu 1850–1918.....	165
Tabela 50: Krsti v sili 1850–1918.....	168
Tabela 51: Dan krsta glede na dan rojstva 1850–1918.....	170
Tabela 52: Dan krsta glede na dan rojstva v odstotkih 1850–1918.....	171
Tabela 53: Zakonski in nezakonski otroci po desetletjih 1850–1918.....	174
Tabela 54: Število rojstev in spočetij po mesecih 1850–1918.....	178
Tabela 55: Število posameznih imen po desetletjih 1850–1918.....	181
Tabela 56: Pregled pogostih imen 1850–1889, 1890–1918	182
Tabela 57: Pogosta moška in ženska imena 1850–1918.....	186
Tabela 58: Imenske skupine glede na število imen, ločeno po spolu, 1850–1918.....	189
Tabela 59: Poklicni razredi 1850–1918	191
Tabela 60: Številčnost poklicnih razredov in poklicev posameznega poklicnega razreda 1850–1918	192
Tabela 61: Skupine krstnih botrov po desetletjih 1850–1918	198
Tabela 62: Posamezni krstni botri po desetletjih 1850–1918.....	201
Tabela 63: Krstni botri glede na število krščencev 1850–1918.....	202
Tabela 64: Pismenost krstnih botrov 1850–1867	203

1.3 Kazalo grafikonov

Grafikon 1: Rojstva in spočetja po mesecih 1850–1859	24
Grafikon 2: Imenske skupine glede na število imen 1850–1859.....	28
Grafikon 3: Deške imenske skupine 1850–1859	30
Grafikon 4: Dekliške imenske skupine 1850–1859	30
Grafikon 5: Poklicni razredi 1850–1859	37
Grafikon 6: Krstni botri po skupinah 1850–1859.....	41
Grafikon 7: Poljubni pari krstnih botrov glede na število krščencev 1850–1859	43
Grafikon 8: Rojstva in spočetja po mesecih 1860–1869	50
Grafikon 9: Imenske skupine glede na število imen 1860–1869.....	53
Grafikon 10: Deške imenske skupine 1860–1869	55
Grafikon 11: Dekliške imenske skupine 1860–1869.....	55
Grafikon 12: Poklicni razredi 1860–1869	56
Grafikon 13: Krstni botri po skupinah 1860–1869.....	59
Grafikon 14: Poljubni pari krstnih botrov glede na število krščencev 1860–1869	62
Grafikon 15: Rojstva in spočetja po mesecih 1870–1879	69
Grafikon 16: Imenske skupine glede na število imen 1870–1879.....	72
Grafikon 17: Dekliške imenske skupine 1870–1879	74
Grafikon 18: Deške imenske skupine 1870–1879	74
Grafikon 19: Poklicni razredi 1870–1879	75
Grafikon 20: Krstni botri po skupinah 1870–1879.....	79
Grafikon 21: Rojstva in spočetja po mesecih 1880–1889	86
Grafikon 22: Imenske skupine glede na število imen 1880–1889.....	89
Grafikon 23: Deške imenske skupine 1880–1889	91
Grafikon 24: Dekliške imenske skupine 1880–1889.....	91
Grafikon 25: Poklicni razredi 1880–1889	92
Grafikon 26: Krstni botri po skupinah 1880–1889.....	96
Grafikon 27: Poljubni pari krstnih botrov glede na število krščencev 1880–1889	99
Grafikon 28: Rojstva in spočetja po mesecih 1890–1899	105
Grafikon 29: Imenske skupine glede na število imen 1890–1899.....	108
Grafikon 30: Deške imenske skupine 1890–1899	110
Grafikon 31: Dekliške imenske skupine 1890–1899.....	110

Grafikon 32: Poklicni razredi 1890–1899	112
Grafikon 33: Krstni botri po skupinah 1890–1899	115
Grafikon 34: Rojstva in spočetja po mesecih 1900–1909	123
Grafikon 35: Imenske skupine glede na število imen 1900–1909	127
Grafikon 36: Deške imenske skupine 1900–1909	129
Grafikon 37: Dekliške imenske skupine 1900–1909	129
Grafikon 38: Poklicni razredi 1900–1909	131
Grafikon 39: Krstni botri po skupinah 1900–1909	136
Grafikon 40: Rojstva in spočetja po mesecih 1910–1918	145
Grafikon 41: Imenske skupine glede na število imen 1910–1918	149
Grafikon 42: Deške imenske skupine 1910–1918	151
Grafikon 43: Dekliške imenske skupine 1910–1918	151
Grafikon 44: Poklicni razredi 1910–1918	153
Grafikon 45: Krstni botri po skupinah 1910–1918	158
Grafikon 46: Rojstva po desetletjih 1850–1918	160
Grafikon 47: Število rojenih dečkov in deklic 1850–1918	165
Grafikon 48: Rojstva in spočetja po mesecih 1850–1918	178
Grafikon 49: Imenske skupine glede na število imen 1850–1918	187
Grafikon 50: Deške skupine imen 1850–1918	190
Grafikon 51: Dekliške skupine imen 1850–1918	190
Grafikon 52: Poklicna analiza mater nezakonskih otrok 1850–1918	196

2 UVOD

Namen pričujočega diplomskega dela je predstaviti družbeno zgodovino mesta Krško med letoma 1850 in 1918 v luči matičnih knjig. Poglobljena analize krščevanja otrok v omenjenem obdobju podaja (delno) podobo mestnega prebivalstva s socialnega, narodnostnega, poklicnega, demografskega in gospodarskega vidika. Primerjava pridobljenih podatkov z rezultati sorodnih analiz, narejenih za nekatere mestne in podeželske župnije na Slovenskem, mesto Krško z navedenih vidikov umešča v tedanji kontekst slovenskega prostora.

Začetek diplomskega dela prinaša predstavitev (pred)zgodovine mesta Krško in mestne župnije. Na osnovi podatkov, pridobljenih iz rojstnih, poročnih in mrliških matičnih knjig, so nato predstavljeni krstitelji in vloga kapucinov pri podeljevanju zakramentov ter pisava in jezik matičnih knjig. Analiza rojstnih matičnih knjig uvodoma temelji na opisu rubrik, njen osrednji del pa je zasnovan na pregledu posameznih desetletij, ki ga sklene predstavitev ugotovitev na ravni celotnega obravnavanega obdobja. V analizi so zajeta sledeča področja: naraščanje in padanje števila rojstev; deleži rojenih dečkov in deklic; število pretečenih dni med dnevom rojstva in krsta ter poklicna struktura očetov oz. mater nezakonskih otrok, ki so odlašali s krstom; trendi večanja in zmanjševanja števila rojstev in spočetij; izbira krstnega imena; število imen pri poimenovanju; pogostost krstnih imen; priljubljenost poimenovanja z več imeni glede na spol; poklicna analiza očetov in mater nezakonskih otrok; poklicna struktura očetov glede na število imen; razvrstitev krstnih botrov v tri skupine glede na njihovo število in kombinacijo; pogostost pojavljanja krstnih botrov; število krščencev v posamezni skupini botrov; kriteriji za izbiro botrov s strani staršev in delež pismenih krstnih botrov. Dodatno so predstavljeni primeri dvojčkov, mrtvorojenih otrok, otrok krščenih v sili, nezakonskih otrok, naknadnega priznanja očetovstva ter spremembe veroizpovedi, osebne imena in rodbinskega imena.

Na uporabi literature slonita zgodovinska pregleda in primerjave mesta Krško z izbranimi župnijami in kraji na Slovenskem. Poglavitni del diplomskega dela pa je zasnovan na podlagi analize podatkov, pridobljenih iz rojstnih matičnih knjig, od katerih je za obravnavano obdobje v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani na razpolago en original in dva prepisa.

3 (PRED)ZGODOVINA MESTA KRŠKO DO LETA 1918

Krajevno ime Krško je okrnjena oblika toponima Krško polje, ki vsebuje pridevnik imena reke Krke. Etimološki izvor besede Krka dopušča dve možni razlagi: prva govori o predromanskem izvoru iz besede *krka*, kar naj bi pomenila močvirna, druga pa o izvoru v romanski obliki rečnega imena *Corcora*.¹ Toponim Krško polje (Gurkfeld) je sicer v zgodovini dal ime širšemu okolišu med Krko, Savo in Mirno.² Nemško ime za ta okoliš so prevzeli za grad, ki so ga najpozneje v 12. stoletju sezidali na strmi skali nad desnim bregom Save. Ko se je pod gradom razvila trška in pozneje mestna naselbina, je ta dobila ime po gradu oz. gosposčini. Od tod nemško ime Gurkfeld za Krško.³

Krško je bilo povzdignjeno v mesto ob koncu 15. stoletja kot eno zadnjih v vrsti srednjeveških mest na Slovenskem,⁴ nasprotno pa je stalna naselitev človeka v njegovi okolici izpričana v davni preteklosti. Prostor Krškega polja je bil poseljen že v prazgodovini, kar za mlajšo kameno dobo in bakreno dobo (6.000–2.300 pr. Kr.) dokazujejo najdbe v Ajdovski in Jermanovi jami. V starejši železni dobi (1.000–300 pr. Kr.) so na vrhovih gričev na levi in desni strani Save v utrjenih naselbinah živeli Iliri; pri Krškem je tovrstna naselbina bila na hribu Libna. Keltski Latobiki so v mlajši železni dobi (300–35 pr. Kr.) poselili ravnino med Savo in Krko. Sredi Krškega polja je na mestu današnje vasi Drnovo so verjetno že v 2. stoletju pr. Kr. zgradili naselbino Neviodunum, katere ime je v keltskem jeziku pomenilo »Novo mesto« in je predstavljala središče takratnih prebivalcev Dolenjske.⁵

Leto 35 pr. Kr. za slovensko ozemlje označuje začetek rimske dobe, saj je Oktavijan, poznejši cesar Avgust, med drugim dokončno osvojil območje Krškega polja, ki je v sklopu rimskega imperija postalo del province Panonija. Staroselsko ilirsko-keltsko prebivalstvo je bilo izpostavljeno romanizaciji, katere žarišče je postal Neviodunum, ki mu je cesar Vespanzijan leta 70 podelil mestne pravice in ga povzdignil v municipij. Njegov razvoj je pospeševala ugodna lega, saj je ležal na križišču štirih rimskih cest in ob plovni Savi, ki je povezovala Emono in Siscio.⁶ Od

---

¹ Snoj, *Etimološki slovar*, str. 218.

² Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 281.

³ Škaler, *Krško*, str. 13–14.

⁴ Prim. *Slovenski zgodovinski atlas*, str. 77.

⁵ Kastelic, *Spodnje Posavje*, str. 1–7.

⁶ Prav tam, str. 7–8.

konca 4. stoletja je Krško polje 200 let služilo za prehod raznim germanskim plemenom pri njihovih selitvah na zahod, za kar je ceno plačal Neviodunum, ki so ga Huni v 5. stoletju upostošili. Okoli leta 600 so se v tem prostoru ustalili predniki Slovencev, ki so najprej poselili gričevnat svet ob robu Krškega polja, medtem ko so se nižinskega sveta sprva izogibali.⁷

V antiki je krak rimske ceste na desnem bregu Save Neviodunum povezoval s Celejo. Ob tej prometni poti je bil v srednjem veku iz strateških razlogov na tesnem prostoru med Trško goro in desnim bregom Save zgrajen grad in pod njim najprej trška nato pa meščanska naselbina, ki je imela nalogo varovati prehod med savsko sotesko in prodnato ravnico. Ta naselbina je po sodbi arheologa in zgodovinarja Jožeta Kastelica »logični naslednik antičnega Neviodunuma kot osrednjega naselbinskega jedra pokrajine«.⁸

Svet med Savo in spodnjo Krko je bil poseljen že v zgodnjem srednjem veku.⁹ V starejši zgodovinski literaturi najdemo trditev, da se je ime Krško (polje) (Gurcheult) prvič pojavilo že leta 895 v listini vzhodnofrankovskega kralja Arnulfa.¹⁰ Že dalj časa pa je dokazano, da je tisti del, ki govori, da je Valtuni od kralja Arnulfa dobil posest v Rajhenburgu in na Krškem (polju), kasnejši vrinek in da je listina ponarejena.¹¹ Nato zgodovinski viri Krškega več ne omenjajo do leta 1154.¹²

10. stoletje je sovpadalo z ustalitvijo jugovzhodne meje Svetega rimskega cesarstva po koncu vdorov Madžarov in oblikovanjem obmejnih krajin. Posavje je postalo del Savinjske krajine, Sava pa je v njegovem okviru od začetka 14. stoletja do leta 1918 predstavljala deželno mejo med Kranjsko in Štajersko, ki sta od leta 1335 spadali pod skupne deželne kneze – Habsburžane.¹³ V dobi oblikovanja dinastičnih posesti na Kranjskem si je krški grad in gosposčino pridobila bavarska grofovska družina Bogenskih. Ti so imeli v svojem krškem gradu ministeriale, ki so se po njem imenovali Krški.¹⁴ Tako v listini iz leta 1154 nastopi Bertold Krški (Pertholdus de Gurchewelt). Razpršenost in razdrobljenost posesti Bogenskih na slovenskih tleh je bila

---

⁷ Prav tam, str. 16.

⁸ Prav tam, str. 12, 18.

⁹ Mlinarič, Krško, str. 26–28.

¹⁰ Kos, *Gradivo II.*, str. 234

¹¹ Štih, Rajhenburg, str. 355–361.

¹² Kos, *Gradivo IV.*, str. 169–170.

¹³ Golec, Politično-upravni okvir, str. 6.

¹⁴ Mlinarič, Krško, str. 28.

vzrok njenega propada, od česar je imela največ koristi salzburška nadškofija, ki je leta 1202 postala lastnik krškega gospostva.¹⁵

Krško je bilo kot trg prvič omenjeno leta 1343.¹⁶ Trg je bil priča lastniški spremembi v letih 1351–1358, ko so gospodje Svibenski krško gospostvo postopoma prodali celjskim grofom. Ko se je Katarina, žena zadnjega celjskega grofa Ulrika II. (1456), odpovedala vdovskemu deležu (1496), je krško gospostvo prešlo v roke Habsburžanov, pod katerimi je Krško pridobilo status deželno knežjega trga.¹⁷

Strateški položaj Krškega je prišel do izraza v dobi turških napadov, ki so začeli posebej močno ogrožati slovenske dežele z letom 1468. Habsburški cesar Friderik III. je poskušal kljubovati turški sili z utrjevanjem gradov in trgov. V ta namen je ob Višnji Gori, Kočevju, Ložu in Radovljici 5. marca 1477 povzdignil v mesto tudi trg Krško, da bi se naselbina, ki je stala na eni od glavnih turških vpadnih poti, lahko zavarovala z obzidjem.¹⁸ Krško je postalo celovita meščanska naselbina s svobodnim prebivalstvom, samoupravo, lastnim sodstvom in sodnim okrožjem ter pravico do trgovanja in obrti.¹⁹

Krško je v 16. stoletje vstopilo v neugodnih razmerah, saj so skupaj nastopili turška nevarnost, kmečko uporniško gibanje in verske vojne. Leta 1515 je izbruhnil vseslovenski kmečki upor, katerega eno od žarišč je bilo krško gospostvo. Krško tudi ni bilo izvzeto iz dogajanja v hrvaško-slovenskem kmečkem uporu leta 1573, saj je bilo ob spopadu uskoške in kmečke vojske oplenjeno in požgano.²⁰ Znani je, da je imelo reformacijsko gibanje v Krškem velik odmev. Adam Bohorič, ki naj bi izviral iz bližnje Brestanice, je v mestu ustanovil latinsko protestantsko šolo, katere najslavnejši učenec je postal domačin Jurij Dalmatin. Ob koncu nemirnega stoletja so na čelu krškega gospostva Ungnade zamenjali Mosconi.²¹

17. stoletje je Krško prizadelo z kužnimi boleznimi, potresi, slabimi letinami in posledicam tridesetletne vojne, kar je povzročilo draginjno in odliv prebivalstva. V mestu so se leta 1640 naselili manjši bratje sv. Frančiška Asiškega, bolj znani pod imenom

---

¹⁵ Prav tam, str. 29–30.

¹⁶ Otorepec, *Srednjeveški pečati*, str. 75.

¹⁷ Prav tam; Mlinarič, *Krško*, str. 32–35.

¹⁸ Zgodovinar dr. Boris Golec je o krškem obzidju zapisal: »Posebnost Krškega med slovenskimi mesti je bila ta, da ga ni nikoli z vseh strani obdajalo mestno obzidje, kot je splošno pravilo pri naseljih z mestnim statusom. Mesto je imelo obzidje samo na južni in severni strani, kjer je stalo tudi oboje mestnih vrat, na zahodu ga je varovala strmina, povsem odprto in nezaščiten pa je ostajalo proti Savi, podobno kot sosednje neobzidano mesto Kostanjevica na otoku Krke. Tako so o Krškem nekateri sodobniki zmotno pisali zgolj kot o trgu.« Gl. Golec, *Mesto Krško*, str. 15.

¹⁹ Mlinarič, *Krško*, str. 39–40; *Slovenski zgodovinski atlas*, str. 77.

²⁰ Mlinarič, *Krško*, str. 46, 54–55.

²¹ Prav tam, str. 55.

kapucini, ki so v vlogi priljubljenih pridigarjev in spovednikov prispevali k rekatolizaciji mesta. Mesto je dobilo novega lastnika, ko so leta 1671 Mosconi gospostvo Krško prodali grofici Magdaleni Strassoldo.²² Ob koncu stoletja je za kratek čas bival in v mestu preminil slavni krajnski polihistor Janez Vajkard Valvasor, ki je Krško v letu 1689 izdanem delu *Slava vojvodine Kranjske* opisal kot mesto »na prijetnem kraju in zlasti zaradi omenjene reke ogleda vredno, ker plovejo tod ladje vedno gor in dol in tu tudi pristajajo. Na gričku pred mestom so tla posuta s samimi vinogradi. Brž ko prideš iz mesta, pa se griči izgube ter se razprostira lepo, ravno in široko polje, splošno Krško polje imenovano«.²³

Tudi v 18. stoletju je Krško ohranilo vlogo najpomembnejšega gospodarskega in kulturnega središča Posavja, ob tem, da so mu na štajerski strani Save konkurirale Brežice kot drugo mesto v pokrajini.²⁴ V prvi polovici 18. stoletja je razvoj Krškega zavirala nerealna visoka davčna obveznost do dežele, zaradi česar se je mesto utapljalo v davčnih zaostankih. Te so kranjski deželni stanovi izterjali z nastavitvami vojaštva v mestu, kar je še dodatno odvrčalo nove priseljence od naselitve v sicer močno izpraznjenem mestu. V tem pogledu je sredi stoletja spremembe na bolje prinesel nov terezijanski kataster. Kljub temu da je Krško bilo eno od rečnih postaj ob Savi, po kateri je v obravnavanem stoletju zaradi avstrijskih osvojitvev na Balkanu do leta 1776 strmo rasel promet z žitom, je mesto stagniralo tako v gospodarskem kot populacijskem pogledu. Krško se je uvrščalo med izrazito neagrarna mesta, saj so se njegovi prebivalci bolj kot prebivalci drugih krajnskih mest ukvarjali z obrtjo in trgovino, vendar v 18. stoletju pri Krčanih ne srečamo obrtnih dejavnosti, povezanih z rečnim prometom.²⁵ Stagniranje mesta se je kazalo v neznatno spremenjenem številu hiš in prebivalcev, čeprav je bilo v drugi polovici stoletja opaziti okrepljeno priseljevanje tudi iz oddaljenih delov habsburške monarhije, kot sta Češka in Ogrska, ter iz Beneške republike. Terezijanski kataster pričuje, da je leta 1752 Krško premoglo 108 hiš, v katerih je živel približno 600 ljudi, prva natančna statistika iz leta 1817 pa navaja 114 hiš in 630 prebivalcev.²⁶ Krško je bilo eno od štirih kranjskih mest (poleg Kostanjevice na Krki, Radovljice in Škofje Loke), ki je konec stoletja izgubilo status deželnoknežjega mesta, saj ga je doletela municipalizacija, s čimer je bila mestna avtonomija močno okrnjena.

---

²² Golec, Mesto, str. 10.

²³ Valvasor, *Slava*, str. 233.

²⁴ Golec, Mesto Krško, str. 15.

²⁵ Prav tam, str. 24; Holz, Promet, str. 36.

²⁶ Golec, Mesto Krško, str. 26.

Mesto so namreč leta 1795 v upravnem in sodnem oziru podredili gospostvu Šrajbarski turn, kamor so lastniki tako leskovškega kot krškega gospostva grofje Auerspergi že kmalu po letu 1706 s krškega gradu prenesli upravo zemljiškega gospostva. V teku stoletja se je v ruševine spremenilo tako mestno obzidje kot opuščeni krški grad s kapelo sv. Nikolaja, medtem ko sta bila mestni stolp in rotovž porušena leta 1796.²⁷

Stoletja trajajočo vladavino Habsburžanov so v začetku 19. stoletja prekinile francoske Ilirske province, ki jih je v Posavju z Avstrijskim cesarstvom razmejevala Sava. Čas francoske zasedbe je bil tako kot drugod tudi v Krškem zaznamovan z gospodarsko krizo spričo celinske zapore. Prvi večji pretres po restavraciji avstrijske oblasti se je zgodil v revolucionarnem letu 1848, ko so mesto ob volitvah v frankfurtski parlament zajeli nemiri. V desetletjih, ki so sledila, se je izkazalo, kako veliko prelomnico je za mesto predstavljala naselitev zakoncev Martina in Josipine Hočever²⁸ leta 1862, ki sta se proslavila z izrednim premoženjem in njegovim razdajanjem v vlogi mecenov in dobrotnikov številnim posameznikom in ustanovam. Predvsem njima gre zasluga, da se je Krško, kljub gospodarskemu nazadovanju in postopnemu obubožanju, v drugi polovici 19. stoletja moglo ponašati z gmotnimi in institucionalnimi pridobitvami in tako slediti razvoju drugih slovenskih mest. K vsestranskemu razvoju mesta so ob zakoncih Hočever pripomogli še nekateri drugi izjemni prebivalci mesta: Ivan Lapajne in dr. Tomaž Romih, oba učitelja in ravnatelja meščanske šole, odvetnik in pisatelj dr. Janez Mencinger ter skladatelj Viktor Parma. Krško v obdobju naše analize predvsem zaradi okoliščin, povezanih z njegovo lego, ni postalo industrijsko

---

²⁷ Prav tam, str. 16, 18.

²⁸ Do sedaj objavljena literatura o Martinu in Josipini Hočever: Bole Vrabc, Alenka: Jospina Hočever (1824–1911) : podjetnica, dobrotnica in mecenka, ki je omogočala šolanje in zdravljenje, pitno vodo in zavetje. *Pozabljena polovica : Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem* (ur. Alenka Šelih et al.). Ljubljana : Tuma : SAZU, 2005, str. 35–38; Černelič Krošelj, Alenka: *Šolstvo in mesto Krško konec 19. stoletja in na začetku 20. stoletja*. Krško : Valvasorjev raziskovalni center (KmestuK, št. 2), 2005; Černelič Krošelj, Alenka: *Iz zapuščine Jospine Hočever : gospodarstvo in stipendijski skladi*. Krško : Valvasorjev raziskovalni center (KmestuK, št. 5), 2006; Černelič Krošelj, Alenka: Jospina Hočever, prelom stoletja, gradnja nove župnijske cerkve : zgodba o povezovanju in življenju dveh bregov, zgodba o Videmčanah in Krčanih. *Med najlepše kraje slovenskega Štajerja šteje se župnija Videm : zbornik ob 850-letnici prve pisne omembe pražupnije Videm ob Savi* (ur. Alenka Černelič Krošelj in Mitja Markovič). Župnija sv. Ruperta, Krško : Valvasorjev raziskovalni center Krško, 2007, str. 173–210; Černelič Krošelj, Alenka (ur.): *Martin in Josipina Hočever : poročna pogodba in dve oporoki*. Krško : Kulturni dom Krško, enota Mestni muzej, 2011; Garner Lenac, Nadja: *Radovljiške družine v 18. stoletju*. Radovljica : Muzeji radovljiške občine, 2004; Granda, Stane: Martin Hočever. *Enciklopedija Slovenije : Hac–Kare : št. 4* (ur. Marjan Javornik). Ljubljana : Mladinska knjiga, 1990, str. 36; Granda, Stane: Hočeverjeva smrt je za vso Dolenjsko imenitna dogodba ... *Slovenska kronika XIX. stoletja : 3. knjiga : 1884–1899* (ur. Janez Cvirn). Ljubljana : Nova revija, 2003, str. 51–52; *Jospina Hočever – Radovljičanka v Krškem : zbornik prispevkov in predstavitev Josipininega leta (7. oktober 2010–7. oktober 2011)* (ur. Alenka Černelič Krošelj in Tita Porenta). Krško : Kulturni dom ; Radovljica : Muzeji radovljiške občine, 2012; Lapajne, Ivan: *Krško in Krčani : Zgodovinske in spominske črtice : Ponatis izvirne izdaje iz leta 1894*. Krško : Neviodunum, 2004.

mesto, se pa je uveljavilo kot upravno, izobraževalno, denarno, cerkveno in zdravstveno središče. To je omogočila izgradnja sedeža okraja leta 1868 in kasneje poslopja okrajnega sodišča, stavbe meščanske šole leta 1877 in občinske posojilnice leta 1883, ustanovitev mestne župnije sv. Janeza Evangelista leta 1894 in izgradnja bolnišnice leta 1899. Na prometnem področju je napredek predstavljala izgradnja železniške proge Zidani most–Zagreb na nasprotni strani Save s postajo na Vidmu leta 1862 ter postavitve lesenega mostu leta 1866, ki je povezal Krško in Videm oz. Kranjsko in Štajersko. Razvito družabno in kulturno življenje je slonelo na delovanju novoustanovljenih društev in organizacij: Prostovoljne požarne brambe Krško leta 1871, Krškega godbenega kluba leta 1883, Pedagoškega društva leta 1886 ter v letu 1887 ustanovljene Rokodelske zadruga in Podružnice sv. Cirila in Metoda.²⁹ Ob vseh navedenih spremembah je število mestnega prebivalstva v zadnjih desetletjih naše analize le neznatno zraslo. Za Krško popis prebivalstva iz leta 1880 navaja 878 oseb in 120 hiš, rezultat popisa iz leta 1910 pa razodeva, da je takrat v mestu živelo le nekaj več ljudi oz. 901 oseba v 129 hišah.³⁰

Velike spremembe, ki Krško preobrazijo do današnje ravni številčnosti prebivalstva, obsega mestnega teritorija in gospodarske razvitosti, so nastopile šele v desetletjih, ki jih naša analiza več ne obravnava.

---

²⁹ Lapajne, *Krško*, str. 58–66, 86–96; Černelič Krošelj, *Dve reki*, str. 152, 154, 156, 160, 162, 171.

³⁰ *Special-Orts-Repertorium von Krain* (1884); *Spezialortsrepertorium von Krain* (1919).

4 (PRED)ZGODOVINA ŽUPNIJE KRŠKO

Srednjeveška cerkvena teritorialna ureditev je bila na slovenskem ozemlju vzpostavljena po predhodnem misijonskem delu salzburške nadškofije in oglejskega patriarhata. Leta 811 je frankovski cesar Karel Veliki določil reko Dravo za mejo med obema cerkvenima središčema. Od tedaj so na ozemlju severno od Drave delovali misijonarji salzburške nadškofije, južno od nje pa oglejskega patriarhata. Tako so bili salzburški nadškofje v Krškem in okolici zastopani kot zemljiški gospodi, vendar so cerkvenoupravno oblast nad tem območjem po letu 811 izvajali oglejski patriarhi.³¹

Razvoj (pra)župnij se začne po letu 1000, ko so prenehali vdori Madžarov in se je meja Svetega rimskega cesarstva ustalila na Gorjancih, kar je omogočilo, da so bile tudi na desni strani Save ustanovljene pražupnije, med njimi že pred letom 1025 pražupnija pri cerkvi Marijinega vnebovzvetja v Leskovcu pri Krškem.³² Krško je sodilo pod leskovško župnijo, vendar so v času turških vpadov, nato pa celotno 18. stoletje in vse do 30. let 19. stoletja leskovški župniki prebivali v mestu. Leskovško župnijo so zaradi tega imenovali tudi župnija Krško, njene župnike pa »krški župniki«.³³

Na območju leskovške pražupnije je v teku stoletij nastalo več župnij, toda krška je bila ustanovljena kot zadnja. Krško je v cerkveno-upravnem pogledu ostalo podrejeno župniji v Leskovcu, tudi potem ko je bilo leta 1477 iz trga povzdignjeno v mesto s cerkvijo sv. Janeza Evangelista, ki je postal mestni patron, upodobljen na mestnem grbu in pečatu.³⁴ Zaradi tega so do ustanovitve stalnega vikariata leta 1768 za versko oskrbo mestnega prebivalstva skrbeli kaplani iz Leskovca.³⁵

Krško gospostvo je vred s trgov po letu 1351 prišel v roke celjskih grofov. Ti so v gradu pozidali kapelo sv. Nikolaja in leta 1391 ustanovili grajsko kaplanijo. Ta je bila popolnoma ločena od leskovške župnije, grajski kaplani pa tudi niso služili verskim potrebam prebivalcev Krškega.³⁶

Versko življenje v Krškem je močno zaznamoval čas reformacije. Izpričano je, da je v Krškem imel protestantizem kar precej pristašev, ki ga je širilo in utrjevalo delovanje Bohoričeve šole in priseljenega protestantskega predikanta.³⁷

---

³¹ Benedik, Krško, str. 153–155.

³² Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 281–238.

³³ Benedik, Krško, str. 158; Golec, Mesto Krško, str. 20.

³⁴ Prav tam, str. 20–23; Mlinarič, Krško, str. 37, 50–51; Otorepec, *Srednjeveški pečati*, str. 75–78.

³⁵ Benedik, Krško, str. 158.

³⁶ Prav tam, str. 159.

³⁷ Prav tam, str. 160; Slodnjak, Jurij Dalmatin, str. 71.

V obdobju katoliške obnove in rekatolizacije slovenskih dežel so se leta 1640 na prošnjo meščanov v mestu naselili kapucini, ki so pozidali samostan s cerkvijo Matere Božje, da bi, kakor priča samostanska kronika, bili »v pomoč krškim župnikom, ki so pogosto odsotni«. ³⁸

Leta 1751 je papež ukinil oglejski patriarhat in namesto njega ustanovil nadškofiji v Vidmu in Gorici. Leskovška župnija in z njo Krško sta v tej ureditvi spadala pod goriško nadškofijo. Cerkvene reforme cesarja Jožefa II. so prinesle nove škofijske in župnijske meje. Krško je tedaj prišlo pod pristojnost ljubljanske škofije, medtem ko takratno prizadevanje meščanov za ustanovitev samostojne župnije ni obrodilo sadu. Jožef II. je zapečatila usodo številnih samostanov, vendar je bilo krškemu z ukinitvijo prizaneseno predvsem zaradi tega, ker so kapucini leta 1784 za dve desetletji prevzeli vodenje mestne šole. ³⁹

V 19. stoletju so Krčani večkrat poskusili uresničiti idejo o lastni župniji, vendar je njihove prošnje dunajska vlada zavračala z utemeljitvijo, da na razpolago ni dovolj sredstev za njeno vzdrževanje. Temu je nasprotoval tudi vplivni grof Auersperg s Šrajbarskega turna, ki je veljal za pokrovitelja leskovške župnije. Stališče vlade se je spremenilo, ko je Josipina Hočevar nakazala izdatno denarno dotacijo v korist bodoče krške župnije, da je ta lahko bila slednjič ustanovljena leta 1894. Za prvega krškega župnika je bil imenovan Janez Knavs, ki je pred tem opravljal službo krškega vikarja. Vikariatska cerkev sv. Janeza Evangelista je bila povzdignjena v župnijsko in preurejena z obsežnimi prezidavami. ⁴⁰ Župnijski cerkvi so se pridružile sledeče podružnične cerkve: sv. Rozalije (1647), sv. Lovrenca na Gori (glavni oltar iz 17. stoletja), sv. Jožefa na Trški gori (1702), sv. Duha (1777), ki je bila kot nekdanja špitalska cerkev leta 1939 odposvečena in nato leta 1966 spremenjena v galerijo, ter sv. Križa (1891), zgrajena na mestu pokopališke cerkve sv. Florijana, ki jo je po letu 1945 doletela odposvetitev in se danes imenuje Dvorana v parku. ⁴¹ V teritorij nove župnije so poleg mesta prešle tiste vasi, ki so prej tvorile krški vikariat (Cesta, Čretež, Dunaj, Gora sv. Lovrenca, Gunte, Gornje, Srednje in Spodnje Pijavško) ter Trška gora, ki je prej sodila pod leskovško župnijo. ⁴²

---

³⁸ Benedik, Krško, str. 161; Lapanje, *Krško*, str. 76.

³⁹ Benedik, Krško, str. 163; Golec, Mesto Krško, str. 22.

⁴⁰ Prav tam, str. 164; Černelič Krošelj, Jospina, str. 82–83.

⁴¹ Medved, *Cerkve*, str. 29, 32, 34, 36, 37.

⁴² Levičar, *Trška gora*, str. 11.

5 MATIČNE KNJIGE

Matične knjige so vrsta gradiva, v katerih se kronološko beležijo trije mejniki v človeškem življenju: rojstvo, poroka in smrt. Vse bistvene podatke o življenju posameznika torej najdemo v rojstnih, poročnih in mrliških matičnih knjigah, ki so javne in pravnoveljavne listine. Služile nam bodo kot osnova raziskovalnega dela.

5.1 Zgodovina matičnih knjig⁴³

Matične knjige, razen zgoraj navedenih, vsebujejo tudi druge podatke in vpise, ki dodatno osvetljujejo navedene tri življenjske mejnike, tako na ravni posameznika kot na ravni družbe v primeru, da so podatki predstavljeni v širšem družbenem kontekstu. Vsebina matičnih knjig v daljšem časovnem razponu ponuja vpogled v demografska gibanja in spremembe na področju družbene zgodovine.

Prve preproste oblike matičnih knjig v obliki seznamov in imenikov so nastale kmalu po pojavu krščanstva in se v nekaterih primerih ohranile skozi ves srednji vek. Njihovo obvezno vodenje, sprva samo rojstnih in poročnih, je v Katoliški cerkvi uvedel tridentinski cerkveni koncil (1545–1563).

Obvezno vodenje mrliških matičnih knjig je odredil rimski obrednik leta iz 1614. Ta je predpisal tudi natančen vzorec, po katerem naj se vodijo vse tri vrste matičnih knjig. Zahtevani podatki so bili zapisani v narativni obliki.

S krepitvijo upravnega centralizma in vzpostavitvijo nove vojaške organizacije je začela habsburška država pritegovati matične knjige v delokrog državne birokracije. Matične knjige, ki so dotlej služile izključno za evidenco pripadnikov verskih skupnosti, so s tem postale sredstvo državne uprave za pregled nad prebivalstvom. Prve dekrete o matičnih knjigah je izdala cesarica Marija Terezija, ki je leta 1770 predpisala obrazec za vodenje matičnih knjig. Njen naslednik cesar Jožef II. je leta 1784 s patentom predpisal vodenje matičnih knjig tudi s strani države. Vodstvo matičnih knjig je poveril samo katoliškim župnikom, ki so dobili kot vodje matic funkcijo pomožnega državnega organa.

Vodenje matičnih knjig je bilo iz duhovniških rok na državne organe preneseno dvakrat. Prvič v času francoske revolucije, ko so jih vodili občinski organi, in drugič

---

⁴³ Umek, *Vodnik*, str. XVII–XXII, XXXVII–XXXVIII.

leta 1946, ko so njihovo vodenje prenesli na državne organe in sicer na matične urade. Na podlagi teh vpisov se še danes izdajajo uradna potrdila in izpiski. Kljub temu se vodenje matičnih knjig na ravni župnij nadaljuje, vendar s to razliko, da služijo le cerkvenim potrebam in da te ne zajemajo vsega prebivalstva na teritoriju neke župnije, ampak samo člane katoliške Cerkve.

5.1.1 Originali in dvojniki

Dvojnike matičnih knjig so predpisali leta 1835. Te so župniki morali voditi kot originale, revidirali pa bi jih naj dekani in eno od overovljenih kopij poslali na škofijski ordinariat. Matične knjige in njihovi dvojniki so bili numerirani za vsako koledarsko leto posebej. Ob koncu leta oz. v prvih dneh naslednjega leta so matice zaključili in matičar je pod zadnjim vpisom pripisal: V teku leta ... je bilo ... (podatka sta bila zapisana številčno in opisno) vpisov rojstev, porok ali smrti. Nato je sledil zapis datuma in podpis vikarja oz. župnika.⁴⁴

Pri tem župnija Krško ni bila nobena izjema. Danes je možen vpogled tako v originale kot v kopije, ki jih hrani Nadškofijski arhiv v Ljubljani. V sledeči analizi smo uporabili tri originale matičnih knjig⁴⁵ in šest kopij.⁴⁶ Originali matičnih knjig, ki so nastali po letu 1867, se nahajajo na matičnem uradu, kamor so jih prenesli po letu 1946, ko je bilo vodenje matičnih podatkov preneseno izključno na omenjen državni organ.

5.1.2 Vpisovalci

V vlogi vpisovalcev v matične knjige mesta Krško praviloma najdemo vikarje, po letu 1894 pa župnijske upravitelje oz. župnike župnije Krško. Prvi med njimi je bil Matevž Zorc (Matthäus Sorz),⁴⁷ katerega zadnji vpisi so bili beleženi v začetku leta 1850, ki predstavlja prvo leto naše analize.⁴⁸ Od njegovega zadnjega vpisa do konca avgusta so krste in pokope opravljali in vpisovali: kapucinski pater Jožef Josek (Joseph

---

⁴⁴ Umek, *Vodnik*, str. LXV–LXVI, LXVIII.

⁴⁵ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867; P 1816–1867; M 1818–1867.

⁴⁶ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, R 1916–1964; P 1835–1915, P 1916–1964; M 1835–1910, M 1911–1964.

⁴⁷ Matevž Zorc, rojen 22. septembra 1789 v Polhovem Gradcu, posvečen 21. septembra 1818, umrl 8. junija 1850 v Krškem. V Krškem je bil mestni vikar in katehet od leta 1818 do svoje smrti. Gl. Levičar, *Trška gora*, str.17.

⁴⁸ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 27. marec 1850; P 1816–1867, 16. februar 1850; M 1818–1867, 21. april 1850.

Josek), kapucinski vikar Har.[?] Zupan (Supan), gvardijan in leskovški dekan Edvard Polak (Edvard Polack). Oktobra tega leta zasledimo prve vpise⁴⁹ novega krškega vikarja Simona Šinka (Simon Schink),⁵⁰ katerega vpisi se končajo v začetku leta 1866.⁵¹ Nato je vpisovanje skrb kapucinskih redovnikov in leskovškega kaplana Mihaela Zupana (Michael Suppan). Ob koncu leta 1867⁵² je vpisovanje prevzel novi krški vikar, Janez Knavs (Johann Knavs).⁵³ Službo matičnega uradnika je v Krškem vršil malo več kot 33 let. Do leta 1894 se je v rubriki Krstitelj (*Krščevalec*) podpisoval kot vikar, od leta 1895 pa kot župnijski upravitelj, saj je bil – kot je bilo že navedeno – krški vikariat v letu 1894 povzdignjen v župnijo. Njegovi zadnji vpisi so vpisani v začetku leta 1899⁵⁴ in 1900.⁵⁵ Njegovo zaporedje prekine le nekaj posamičnih primerov, ko je bila vloga krstitelja dodeljena sledečim kapucinom: Celestinu Igliču, Glibertu Jaboniggu, Konstantinu [?], Ladislavu Čučku, Ubaldu Bergantu in Jakobu Jeršinu. Do imenovanja Knavsovega naslednika so znova nastopili redovniki kapucini: pater Žiga Wagner (Sigismund Wagner), Ladislav Hazemal in Maksimilijan Zaplata. Novi krški župnik Ludvik Škufca⁵⁶ je prevzel funkcijo konec leta 1900, ko so bili vknjiženi njegovi prvi vpisi.⁵⁷ Njegov kratkotrajni mandat se je iztekel oktobra 1902.⁵⁸ Takoj zatem je mesto župnijskega upravitelja, po prvih vpisih⁵⁹ sodeč, prevzel dotedanji krški kaplan Janez

---

⁴⁹ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 15. oktober 1850; P 1816–1867, 11. november 1850; M 1818–1867, 13. oktober 1850.

⁵⁰ Simon Šink, rojen 8. oktobra 1802 v Škofje Loki, posvečen 19. julija 1831, umrl 12. junij 1867. V Krškem je bil mestni vikar in katehet. Gl. Levičar, *Trška gora*, str. 17.

⁵¹ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 3. marec 1866; P 1816–1867, 4. februar 1866; M 1818–1867, 4. april 1866.

⁵² NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 15. december 1867; P 1816–1867, 17. november 1867; M 1818–1867, 15. november 1867.

⁵³ Janez Knavs, rojen 19. avgusta 1828 na Gori pri Sodražici, posvečen je bil 31. julija 1853, umrl 16. aprila 1900 v Krškem. Kot kaplan je služboval v Mozlju pri Kočevju, na Blokah, v Vipavi, Podzemlju in v Veliki Dolini. Od tam je 1867 prišel v Krško in tu pastiroval kot mestni vikar in katehet vseh 35 let do svoje smrti. Leta 1894, ko je bila v Krškem ustanovljena župnija, je postal njen prvi župnijski upravitelj oz. župnik. Gl. Levičar, *Trška gora*, str. 17.

⁵⁴ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, P 1835–1915, 16. januar 1899.

⁵⁵ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 25. marec 1900; M 1818–1910, 6. februar 1900.

⁵⁶ Ludvik Škufca, rojen 18. julija 1851 v Ljubljani, umrl 25. novembra 1914 v Kamniku, pokopan v Blagovici. Po posvetitvi leta 1874 je bil kaplan na Ježici, v Selcih, Polhovem Gradcu, Radečah in v Trebnjem, župnik v Leskovici pri Poljanah v letih 1880–1885, Blagovici 1885–1900, Krškem 1901–1903 in nato v Kranjski Gori do leta 1911. Leta 1886 je pri Mohorjevi družbi objavil *Šmarnice ali romanje v nebeško kraljestvo v Marijinem mesecu* in več cerkvenih govorov v *Dušnem pastirju*. Spominjamo se ga kot nabožnega pisca. Gl. *Slovenski biografski leksikon*, str. 649.

⁵⁷ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 27. oktober 1900; P 1835–1915, 20. januar 1901; M 1818–1910, 15. oktober 1900.

⁵⁸ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 27. oktober, 1902; P 1835–1915, 9. september 1902; M 1818–1910, 29. oktober 1902.

⁵⁹ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 10. december, 1902; P 1835–1915, 4. november 1902; M 1818–1910, 19. november 1902.

Nepomuk Renier,⁶⁰ ki je to službo opravljal do konca leta 1910.⁶¹ Med njegovim župnikovanjem so krste, poroke in pogrebe v večjem obsegu opravljali vsi trije kaplani, ki so se v tem obdobju zvrstili v Krškem: Jakob Žust,⁶² Franc Vidmar⁶³ in Alojz Kurent.⁶⁴ Kot krstitelji so se v tem obdobju pojavili tudi kapucinski redovniki: Luka Bogataj, Marolt Vinko, Herman Langeršek, Ambrož Majcen in Ubald Bergant. Ob koncu leta 1910⁶⁵ je Reniera nasledil takratni krški kaplan Alojz Kurent. Z njegovim prevzemom župnije kaplani niso več nastopali v vlogi krstiteljev, kar potrjuje izjemnost te situacije v času njegovega predhodnika Reniera. So se pa v tem času kot krstitelji pojavljali sledeči kapucini: Herman Langeršek, Ambrož Majcen in Janez Ažbe.

5.1.3 Kapucini v vlogi krstiteljev

Kot krstitelji so kapucini prikazani v dveh tabelah: v prvi glede na čas trajanja funkcije posamičnega vikarja oziroma župnijskega upravitelja, v drugi pa glede na njihovo vlogo v času od prenehanja funkcije vikarja oz. župnijskega upravitelja do nastopa novega.

V prvem trimesečju leta 1850, ko je bil krški vikar Matevž Zorc, ni vpisan noben zakrament krsta, ki bi ga podelil kapucin. Ta podatek nima velike teže, saj je v analizo zajeto zelo kratko obdobje trajanja njegove funkcije. Glede na matične knjige v 16-letnem obdobju vikarske službe Simona Šinka prav tako ni nobenega krsta, poroke ali

---

⁶⁰ Janez Nepomuk Renier, rojen 21. maja 1866 v Celju, umrl 4. decembra 1934 v Zagrebu, pokopan v Krškem. Posvečen je bil 23. julija 1891. Najprej je bil kaplan v Tržiču. Študiral je na Dunaju, kjer je zbolel in prišel za kaplana v Komendo. V Krško je prišel iz ljubljanskega Alojzijevišča, kjer je bil od leta 1893 spiritual (duhovni vodja) in prefekt (vzgojitelj) gojencev, poučeval pa je tudi verouk na Državni tehnični in obrtni šoli v Ljubljani. V Krškem je bil župnik v letih 1902–1910, kjer je užival veliko zaupanje Josipine Hočevnar in z njeno finančno pomočjo poskrbel za obnovo večine cerkva krške župnije. Ob upokojitvi leta 1910 se je preselil v Zagreb, nato pa je bil zadnji benedicat pri cerkvi sv. Jožefa na Trški gori. Benedicatna hiša, v kateri je bival od leta 1910 do svoje smrti, se še danes imenuje »Renierjeva hiša«. Občasno, običajno v zimskem času, je bival tudi v Zagrebu. V krški meščanski šoli je v letih 1902–1906 poučeval verouk in tudi druge predmete. Gl. Levičar, *Trška gora*, str. 18, 19.

⁶¹ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 24. marec 1910, M 1818–1910, 13. september 1910.

⁶² Jakob Žust, doma iz Poljan nad Škofjo Loko, mestni kaplan in benedicat od septembra 1903 do avgusta 1906, ko je bil umeščen pri Svetem Duhu. Umrl je 19. 3. 1956 v Cerkljah ob Krki. Gl. Levičar, *Trška gora*, str. 17.

⁶³ Franc Vidmar, krški mestni kaplan in benedicat od septembra 1906 do avgusta 1909. Gl. Levičar, *Trška gora*, str. 18.

⁶⁴ Alojz Kurent, se je rodil 20. junija 1881 v Višnji Gori, umrl leta 1962 v Krškem, kjer je pokopan. Posvečen je bil 14. julija 1904. Župnijo v Krškem je sprejel 22. avgusta 1911 in jo vodil do 17. maja 1920, ko je postal župnik in dekan v Leskovcu. Župnik v Krškem je znova postal 25. novembra 1938 in tu služboval do svoje smrti. Gl. Levičar, *Trška gora*, str. 18.

⁶⁵ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 23. april 1910; P 1835–1910, 6. februar 1911; M 1818–1910, 8. december 1910.

pogreba opravil pater kapucin. Šest pokopov so opravili štirje drugi duhovniki, med njimi skoraj vse dekani iz Leskovca. Situacija je drugačna pri naslednjem vikarju, in od leta 1894 župnijskem upravitelju, Janezu Knavsu. V 33-letnem obdobju njegovega vpisovanja je zabeleženih osem primerov, ko so bili krstitelji kapucini, pet primerov porok, ko so bili v vlogi poročevalcev duhovniki od drugod, in dva primera pokopa, ki ju je opravil leskovški dekan.

Vikar oz. župnik	Trajanje funkcije	Število vpisov
Matevž Zorc	do marca 1850	0
Simon Šink	oktober 1850–oktober 1866	0
Janez Knavs	december 1867–marec 1900	8
Ludvik Škufca	oktober 1900–oktober 1902	4
J.N. Renier	december 1902–marec 1910	8
Alojz Kurent	januar 1911–december 1918	9

Tabela 1: Število kapucinskih krstov v času trajanja župnikove funkcije

V naslednjem, zgolj dvoletnem obdobju župnikovanja Ludvika Škufce, sta zabeležena dva krsta in dva pokopa, ki sta ju opravila kapucinska redovnika. V osemletnem obdobju službe župnijskega upravitelja Janeza Nepomuka Reniera je zabeleženo, da so osem krstov opravili patri kapucini, dve poroki dva dekana in dva pogreba leskovški dekan. V osemletnem obdobju, ko je bil župnik Alojz Kurent, ki smo ga zamejili z letom 1918, so bili kapucini krstitelji v šestih primerih, en zakrament sv. zakona je podelil pater frančiškanskega in enega pater kapucinskega reda, dva pogreba je opravil kapucin, dva leskovški dekan in enega duhovnik od drugod.

Sledi pregled analize, ko smo skupino kapucinov krstiteljev razdelili v dve enako številčni skupini, ki se razlikujeta po časovnem obsegu. V prvi skupini imamo prve tri vpisovalce v rojstne matične knjige: Matevža Zorca, Simona Šinka in Janeza Knavs, katerih skupen čas opravljanja službe v Krškem znaša 50 let oz. 73 % celotnega obdobja analize v letih 1850–1918. V tem obdobju so bili kapucini krstitelji samo osemkrat. V drugi skupini vpisovalcev so Ludvik Škufca, J. N. Renier in Alojz Kurent, ki so v skupnem časovnem obsegu krščevali v primerjavi s prvo skupino le 18 let, kar predstavlja 26 % celotnega časa zajetega v analizo. Toda v tem obdobju so

kapucini podelili 21 zakramentov, od tega 16 krstov, torej enkrat več v primerjavi prve skupine. Skratka, v zadnji tretjini obdobja analize so patri podelili enkrat več zakramentov, kot pa v prvih dveh tretjinah obravnavanega obdobja.

Dobljeni podatki pričajo o tem, da so zakrament krsta sprva podeljevali le vikarji oz. kasneje župnijski upravitelji in župniki. Le izjemoma je ta vloga pripadla komu drugemu (zgoraj omenjeni primer krsta kaplana Mihaela Zupana). Do spremembe na tem področju je prišlo šele z nastopom vikarja Janeza Knavsa, v času katerega kapucini krstijo osem otrok. V obdobju njegovih naslednikov, po letu 1900, postanejo krsti, ki jih podelijo kapucini, veliko pogostejši.

Prehoden čas	Prehodno obdobje	Število vpisov			
Zorc – Šink	marec 1850–oktober 1850	7		13	20
Šink – Knavs	april 1866 –december 1867	33	7*	30	63
Knavs – Škufca	marec 1900–oktober 1900	8	8	3	19
Škufca – Renier	oktober 1902–december 1902	/	/	/	/
Renier – Kurent	marec 1910–januar 1911	/	/	/	/

*V tem času poročata kaplana iz Leskovca, Fr.[?] Grivec in Michael Zupan

Tabela 2: Število kapucinskih zakramentov v času izpraznjenega župnikovega mesta

Podatki zgornje tabele prikazujejo število vpisov v matrike s strani kapucinov glede na vmesna obdobja med odhodom enega in prihodom drugega vikarja oz. župnika v župniji. Število njihovih vpisov je odvisno od dolžine prehodnega obdobja ter številom rojstev, porok in pokopov v tem času. Daljše kot je bilo prehodno obdobje, več zakramentov so podelili kapucini. Pri slednjih dveh menjavah župnijske funkcije kapucini niso podelili nobenega zakramenta, saj je do takojšnjega prevzema župnijske funkcije prišlo zaradi imenovanja dotedanjega kaplana v župnika.

5.1.4 Pisava in jezik

Jezik katoliških matičnih knjig je bila vse do izdaje patenta Jožefa II. leta 1784 latinščina. Od tega leta naprej so jih pisali v nemškem jeziku. Nemščino je slovenščina

zamenjala v drugi polovici 19. stoletja.⁶⁶ Ponekod je do te spremembe prišlo prej, ponekod pozneje.

Glede pisave in jezika ugotovimo enake spremembe v načinu ter obliki vpisovanja po letih v vseh treh vrstah matičnih knjig. Od leta 1850, s katerim se naša analiza prične, do vključno leta 1865 najdemo vpise o rojstvih samo v nemščini in gotici. Leta 1866 in 1867 so vpisi večinoma v nemščini in gotici, toda pojavljajo se primeri priimkov vpisani v slovenščini in prehodni obliki pisave med gotico in gajico. Ti so povezani z vmesnim časom med nastopom vikarske službe med dotedanjim vikarjem Simonom Šinkom in novim vikarjem Ludvikom Škufco, ki je to službo nastopil ob koncu leta 1867. V prehodnem obdobju so vpisovanje in podeljevanje zakramentov prevzeli kapucini in kaplan župnije Leskovec, Mihael Zupan. Za potrebe analize so podatki od leta 1868 naprej vzeti iz kopij originalnih matičnih knjig. V tem letu je prišlo do spremembe rubrik pri zapisovanju podatkov. Še zmeraj je prevladovalo zapisovanje v nemščini in gotici, toda delež prehodne pisave med gotico in gajico se je iz leta v leto povečeval, saj je vikar Ludvik Škufca od leta 1868 naprej tudi priimke staršev in botrov, kjer je to bilo mogoče, vpisoval v slovenskem jeziku. Tako je ravnal tudi v primeru imen nekaterih vasi vikariata.

Popoln preobrat pri uporabi jezika in pisave je nastopil leta 1900, ko so vpise v nemškem jeziku in v gotici nadomestila slovenski jezik in gajica. Vrsta zapisa je bila odvisna od vpisovalcev, ki so se v tem letu pojavili. Prvi vpisovalec je bil Janez Knavs, ki je tako kot vsa leta od nastopa službe vikariata 1867 večino podatkov vpisoval v nemškem jeziku in gotici. Njegovim vpisom so sledili vpisi treh bratov kapucinov. Ob koncu leta je vpisovanje prevzel novoimenovani župnik Ludvik Škufca, ki je pri vpisovanju vseh podatkov brez izjeme uporabljal slovenščino in gajico. Od tega leta naprej sledimo tudi vpisom poklicev ali stanu v slovenskem jeziku. Takemu načinu zapisovanja je ostal dosledno zvest vse do leta 1918, zadnjega leta naše analize.

Če povzamemo: v krški župniji je bila izbira jezika in pisave matičnih knjig odvisna od duhovnika oz. matičarja. Slovenščina in gajica sta se postopoma uveljavila od druge polovice 19. stoletja oz. leta 1866 naprej, toda do njune popolne uporabe je prišlo šele v letu 1900, ko je vpisovalec postal novoimenovani župnik Ludvik Škufca.

---

⁶⁶ Umek, *Vodnik*, str. LXX.

5.1.5 Tabelarični način vpisovanja

V letu 1850 je tabelarični način vpisovanja podatkov v vikariatu Krško bil že dodobra ustaljen. Vpisovalec je v vnaprej pripravljene tabele in polja vpisoval podatke po katerih se je poizvedovalo. Sprva so polja med enim in drugim krstom ločili s črto zarisano s svinčnikom, nato pa so prišle v uporabi vnaprej tiskane tabele z zahtevanimi rubrikami in odmerjenimi polji za posamične primere. Če je pred to spremembo število vpisanih primerov na posamezno stran variiralo, se je z uporabo tabel, ki so že imele načrtano določeno število polj, število vpisov na posamezno stran ustalilo. Vendar se je le-to lahko spreminjalo pri tiskanih različicah glede na vsakokratno uradno izdajo.

5.2 Rojstne matične knjige

Rojstne matične knjige beležijo rojstva na območju posamezne župnije. Podatek o rojstvu je dopolnjen z datumom krsta. V rojstne knjige so bili vpisani tudi vsi primeri mrtvorojenih otrok, zato število rojstev ni bilo enako številu krstov. Zaradi tega pri preštevanju števila rojenih in krščenih otrok v obdobju enega leta prihaja do manjših razlik. Rojstvo otroka je bila dolžna prijaviti babica, nezakonska mati in po posebnih odredbah tudi zakonski očetje.⁶⁷

5.2.1 Rubrike

Glavne rubrike rojstnih matičnih knjig so bile določene leta 1784: datum, kraj rojstva, ime rojenca, vera, spol otroka, zakonski ali nezakonski, starši in botri. Pri starših so vpisali ime, priimek in poklic očeta; ime in dekliški priimek matere, enako tudi pri botrih ime in priimek ter poklic. Sprva so vpisovali le datum krsta. Z letom 1812 so morali vpisovati tudi datum rojstva. Tako so najprej oba podatka vpisovali v isto rubriko. S pojavom tiskanih obrazcev je imel vsak podatek svojo rubriko.⁶⁸ Leta 1816 so dodali rubriko z imenom krstitelja in leta 1825 rubriko z imenom babice, ki je bila navzoča pri porodu.⁶⁹

V originalu rojstne matične knjige župnije Krško so podatki za obdobje 1850–1867 vpisani v dveh tabelah, z majhnimi razlikami med njima in v nemškem jeziku. V rubrikah so vseskozi vpisovali sledeče podatke po naslednjem vrstnem redu: leto, mesec in dan rojstva ter krsta; ime mesta, trga ali vasi; ime; hišno številko; vero (katoliško ali protestantsko); spol (deček ali deklica); zakonski ali nezakonski otrok; ime in priimek staršev, pri materi dekliški priimek, ter stan oz. poklic očeta (te podatke so vpisali ločeno po spolu v dveh poljih; ime, priimek in stan botra; ime babice; ime duhovnika krstitelja (ta se je vedno podpisoval lastnoročno). Bistvena razlika med prvo in drugo tabelo, v katero vpisujejo od leta 1856, je natančnejši opis posamezne rubrike oz. povpraševanje po zahtevanih podatkih. Rubriki o starših in botrih sta z uporabo drugega obrazca natančneje opredeljeni, saj jasno zahtevata podatke o imenu, priimku,

---

⁶⁷ Umek, *Vodnik*, str. LVI.

⁶⁸ Prav tam, str. XXXIX.

⁶⁹ Prav tam, str. LIV.

dekliškem priimku matere in stanu, ki so kljub manjši jasnosti bili vpisani tudi že v času prve tabele.

V kopiji rojstne matične knjige, katera se začne z letom 1868 in konča z letom 1915, so štiri različni formularji. Razlikujejo se po obliki, besedišču in jeziku.

Prvi formular je bil v nemščini in gotici. Začel se je z novo rubriko, namenjeno zaporedni številki vpisovanja, kar je omogočilo preglednejše numeriranje po straneh in letih. Rubriki z imenom otroka in krajem rojstva sta bili dopolnjeni z besedo krščenc. Rubriki se glasita: rojstni kraj krščenca in ime krščenca. Sprememba na vsebinskem področju je bila ta, da sta bili rubriki o starših in botrih natančneje opredeljeni. Te so od tedaj jasno zahtevali podatke o imenu in priimku očeta, ime in dekliški priimek matere, njun stan in versko pripadnost; ime in priimek in stan botrov; podatek o prisotni babice in podpis duhovnika krstitelja. Do dodatne spremembe je prišlo tudi v rubriki religija, kjer so po novem spraševali po katoliški oz. nekatoliški veri. Na oblikovnem področju je bila novost ta, da so polja med posameznimi vpisi bila razmejena s črtami.

V novo različico krstnega formularja so začeli vpisovati leta 1897. Natisnjen je bil dvojezično v slovenskem in nemškem jeziku. V njegovem primeru je prišlo do vsebinskih sprememb le v manjšem obsegu, ko je v rubriki rojstnega kraja izpuščena beseda krščenc in pri rubriki babice pridevnik prisotna.

Prve tabele v slovenščini in latinici so se pojavile leta 1908. Manjše spremembe smo zasledili le pri ubeseditvi posameznih rubrik. Obravnavani formular je spraševal po: letu, mesecu in dnevu rojstva ter krsta; rojstnem kraju krščenca (*krščevanca*); hišni številki; imenu krščenca: katoliški ali nekatoliški veri: moškem ali ženskem spolu; zakonskem ali nezakonskem stanu; imenu, priimku, stanu in veri očeta ter imenu, rodbini in veri matere (rubrika, naslovljena Starši (*Roditelji*)); imenu, priimku in stanu botra; navedbi babice pomočnice; podpisu mašnika krstitelja (*krščevalca*).

Naslednji v slovenskem jeziku natisnjeni in oblikovno spremenjeni obrazec se je pojavil leta 1910 in je ostal v uporabi vse do leta 1918. Neznatne vsebinske spremembe so opazne le v besedišču. V rubriki z navedbo kraja rojstva je posebej v oklepaju napisana zahteva po ulici in hišni številki; zahteva se krstno ime otroka; po novem je vsebinsko med nespremenjenimi rubrika o starših, naslovljena z naslovom *Starši otrokovi*; podatek o babici poizveduje tudi o tem, ali je ali ni bila izprašana. Dodana je bila nova rubrika, zadnja v vrsti, naslovljena Opombe (*Opomnje*), v kateri so se vpisovali podatki o rojstvu očeta, matere in datumu njune poroke.

Tiskane pole so se spreminjale po obliki in izboru besed, ki so jih uporabili pri določanju rubrik, glede na različne časovne izdaje. Ob tem je potrebno opozoriti na dejstvo, da ni nujno, da se rubrike originalnih matičnih knjig dosledno ujemajo s kopijami, saj so se formularji pri originalih nabavljali sproti, pri kopijah pa na zalogo.

Velikih vsebinskih sprememb v tiskanih obrazcih skozi različne izdaje ni, z izjemo dveh dodanih rubrik, od katerih je bila prva namenjena numeriranju, in druga, poimenovana Opomba, v katero so bili vpisani rojstni datum staršev in datum njune poroke. Ves čas je prihajalo do manjših besediščnih popravkov pri ubeseditvi posameznih rubrik z dodajanjem ali izpuščanjem podrobnejšega opisa. Oblikovno je prihajalo do manjših sprememb pri obliki posameznih tiskanih tabel in rubriki, namenjeni krščencu. Najbolj vidna sprememba v tabelah rojstnih matičnih knjiga župnije Krško je bila zamenjava jezika iz nemškega v slovenskega. Do tega ni prišlo hipoma, ampak postopno z nekajletnim prehodnim obdobjem uporabe dvojezičnih formularjev. Šele potem so prišle v uporabo tabele, natisnjene samo v slovenskem jeziku. V časovnem pogledu so se dvojezični formularji pojavili leta 1897, torej tri leta pred popolno uveljavitvijo slovenščine pri izpolnjevanju matrik. Toda vpisovanje podatkov v slovenskem jeziku se je uveljavilo sedem let pred pojavom prvega slovenskega obrazca v rojstni matični knjigi iz leta 1908. Slovenski jezik se je v rojstnih matičnih knjigah župnije Krško popolnoma uveljavi šele leta 1908, ko sovpadeta pojav tabel v slovenskem jeziku in vpisovanje podatkov v slovenščini. To je kasneje, kot je bilo običajno po župnijah ljubljanske in lavantinske škofije, kjer je na splošno slovenščina kot jezik matičnih knjig zamenjala nemščino že v drugi polovici 19. stoletja.⁷⁰

---

⁷⁰ Umek, *Vodnik*, str. LXX.

5.2.2 1850–1859

V prvem desetletju naše analize oz. v 50. letih 19. stoletja je luč sveta uzrlo 229 otrok, od tega 123 dečkov (53,7 %) in 106 deklic (46,3 %). Torej 17 (7,4 %) dečkov več kot deklic. Povprečno se je v enem letu rodilo 23 otrok. Najmanj leta 1851, ko je na svet prišlo 18 in največ leta 1856, ko se je rodilo 28 otrok. Največ dečkov (18) je bilo rojenih leta 1856 in najmanj (8) leta 1850, deklic pa največ (15) leta 1855 in najmanj (7) leta 1851.

Leto	Število rojstev	Dečki	Deklice
1850	19	8	11
1851	18	11	7
1852	20	10	10
1853	27	13	14
1854	24	12	12
1855	26	11	15
1856	28	18	10
1857	23	14	9
1858	19	10	9
1859	25	16	9
Skupaj	229	123	106

Tabela 3: Število rojstev 1850–1859

Med 229 rojstvi je bilo 212 (92,6 %) otrok rojenih v zakonskem in 17 (7,4 %) v nezakonskem stanu. Šest krstov je bilo podeljenih v sili. Luč sveta so uzrli štirje pari dvojčkov.

5.2.2.1 Dan rojstva in krsta

Od 229 rojstev v tem desetletju je bilo šest krstov opravljenih v sili, kar predstavlja 2,6 %. Po en v letu 1857⁷¹ in 1858⁷² ter štirje primeri v letu 1859,⁷³ torej pet dečkov in ena deklica. V zadnjem primeru iz leta 1859 sta krst v sili prejela dvojčka. Noben od teh otrok ni prejel krstnega imena. Ob podelitvi zakramenta duhovnik in krstna botra nista bila navzoča. Očetje otrok, ki so bili krščeni v sili, so bili po poklicu: čevljar, mesar, dninar in trije usnarji. Glede na njihov poklic oz. način preživljanja vidimo, da so primeri krstov v sili pojavljajo med različnimi družbenimi sloji mestnega prebivalstva.

5.2.2.1.1 Kdaj nesti otroka h krstu?

Prvi dan po rojstvu je bilo krščenih 129 otrok, drugi dan 89, tretji dan šest, četrti dan en otrok, peti dan trije in sedmi dan en otrok. V 50. letih je največ dni (7) med rojstvom in krstom preteklo pri deklici Ani Mariji Magdaleni, ki se je rodila 20. oktobra in bila krščena 26. oktobra leta 1856. Njena starša sta se imenovala Adalbert Friderich, po poklicu gradbenik, in žena Ana, rojena Geger. Dekličina krstna botra sta bila Krištof in Magdalena Friderich, upokojen uradnik (*oficijal*) in njegova žena.⁷⁴

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrti dan	Peti dan	Šesti dan	Sedmi dan ali več
1850–1859	56,3 %	38,7 %	2,6 %	0,4 %	1,3 %		0,4 %

Tabela 4: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1850–1859

Če je prvi dan po rojstvu krst prejelo malo več kot polovica otrok oz. 56,3 %, jih je drugi dan prejelo skoraj 38,7 %, kar skupaj znaša 95 % vseh krstov, delež tistih, ki so krst opravili po drugem dnevu rojstva pa samo 5 %. Ti primeri resnično pomenijo majhen delež, so pa zato v raziskovalnem delu toliko bolj zanimivi. Zato si iz podatkov,

⁷¹ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 2. september 1857.

⁷² Prav tam, 27. avgust 1858.

⁷³ Prav tam, 17. junij; 10. avgust; 13. september 1859.

⁷⁴ Prav tam, 20. oktober 1856.

ki so nam ob vpisu v matično knjigo na voljo, želimo ustvariti podrobnejšo sliko o teh primerih. Podrobnejša obravnava se bo nanašala predvsem na poklic očeta in pri nezakonskih otrocih poklic njihovih samskih mater oz. njihovih očetov. V nekaterih primerih, ki bodo izstopali iz povprečja glede naziva, poklica ali priimka vidnejših meščanov, bomo dodali tudi podatke o materi otroka. Tovrstno podrobnejšo obravnavo primerov krstov po drugem dnevu rojstva bomo predstavili pri vseh naslednjih desetletjih.

Tretji dan po rojstvu je bilo krščenih šest otrok. Starša deklice Marije Karoline sta bila gospod Anton Julius Barbo, posestnik, in gospa Julijana.⁷⁵ Oče deklice, krščene na ime Ivana, je bil Andrej Prah, hišni posestnik, in mati Marija, rojena Moschek.⁷⁶ Oče dečka Alberta Karla, se je imenoval Karel Ausen, po poklicu vodja zemljiške knjige.⁷⁷ Oče Elizabete Karoline je bil Jožef Fleiß, kavarnar,⁷⁸ Jožef Kamroth, nadzornik (*respicijent*) finančne straže oče Jožefa Karla⁷⁹ in krojač Janez Šoln, oče deklice Marije.⁸⁰

Marija Viljemina je prejela krst četrti dan po rojstvu. Njen oče je bil Franc Remic, po poklicu ranocelnik.⁸¹

Deček Adelhard je prvi od treh otrok, ki je krst prejel peti dan po rojstvu. Njegov oče se je imenoval Matevž Vanič, usnjar.⁸² Druga je bila deklica Avgusta Emilija Frančiška, rojena očetu Jožefu Leinmüllerju, po poklicu asistent inženirja.⁸³ Anton Matija, katerega oče je znova Franc Remitz, ranocelnik, je zadnji, ki so ga h krstu nesli peti dan po rojstvu.⁸⁴

V večini primerov so veljali poklici očetov otrok, krščenih po drugem dnevu rojstva, v merilih povprečno razvitega mesta, kakršno je bilo Krško, za boljše plačane oz. je njihov poklicni stan predstavljal dober in stalen vir za preživljanje družine, kot tudi s tem boljše bivalne razmere. Za obravnavane poklice je bilo potrebno šolanje v krajih zunaj mesta Krško. Pridobljena višja stopnja izobrazbe je bila že tedaj povezana z večjo razgledanostjo in hitrejšim sprejemanjem novosti. V teh primerih je izstopajoče tudi

---

⁷⁵ Prav tam, 5. avgust 1850.

⁷⁶ Prav tam, 19. april 1852.

⁷⁷ Prav tam, 2. april 1857.

⁷⁸ Prav tam, 7. september 1857.

⁷⁹ Prav tam, 10. marec 1859.

⁸⁰ Prav tam, 31. oktober 1859.

⁸¹ Prav tam, 22. januar 1855.

⁸² Prav tam, 20. december 1851.

⁸³ Prav tam, 2. januar 1856.

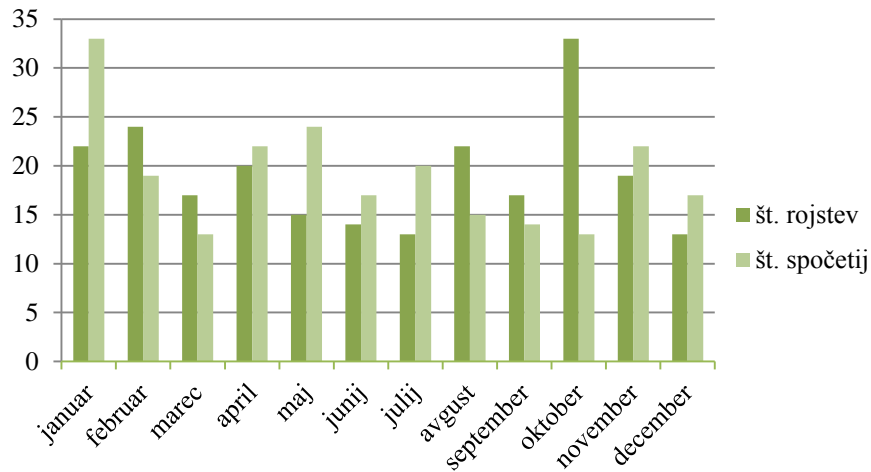
⁸⁴ Prav tam, 22. junij 1857.

poimenovanje otrok, saj je število otrok z več kot enim imenom večje od tistih z enim imenom. To nas napeljuje k sklepu, da je naraščajoči časovni razpon po dnevih med rojstvom in krstom povezan z višjo stopnjo izobrazbe in s tem povezanim boljšim poklicnim položajem, kar se je odražalo tudi pri številu imen, ki jih je otrok prejel ob krstu.

5.2.2.2 Mesec rojstva in spočetja

V 50. letih največje število rojstev (33) naštejemo v mesecu oktobru, najmanj (13) pa julija in decembra. Število rojstev je skozi leto doseglo več vrhuncev, in sicer februarja, aprila, avgusta in oktobra. Njihov upad pa je moč zaznati marca, julija, septembra in decembra.

Rasti števila rojstva sledimo torej od januarja do aprila z manjšim upadom v mesecu marcu. Daljše obdobje upadanja rojstev nastopi z mesecem majem in traja do julija, ko znova zaznamo rast rojstev, pa znova pride med avgustom in oktobrom. Ob koncu leta, oktobra in decembra, znova beležimo ponovni upad rojstev.

Grafikon 1: Rojstva in spočetja po mesecih 1850–1859

Največje število spočetij zasledimo januarja (33), najmanjše pa marca in oktobra (13). Tudi število spočetij je med letom doseglo več vrhuncev in sicer v januarju, nato pa še maja, julija in novembra. Njihovo zmanjšano število (spočetij) beležimo marca, junija, oktobra in decembra. Oktober je hkrati mesec z največ rojstvi in mesec z najmanj spočetij.

Mesecu januarju, v katerem beležimo najvišje število spočetij, sledi upad februarja in marca, katerega prekine porast med aprilom in julijem, z manjšim upadom junija. V avgustu opazimo postopno upadanje spočetij, ki traja do oktobra. Temu pa znova sledi drugo obdobje porasta spočetij v obdobju med novembrom in januarjem, z manjšim številom v decembru.

Povečanju in upadanju tako rojstev kot spočetij sledimo v dveh valovih skozi koledarsko leto. Povečano število rojstev nastopi v zimskem in zgodnje spomladanskem času ter ob koncu poletja in v jeseni. Upadanje rojstev zaznamo ob koncu pomladi in prvi polovici poletja ter ob izteku jeseni in nastopu zime ob koncu leta. Povišano število spočetij opazimo v drugi polovici pomladi in prvi polovici poletja ter ob koncu jeseni in drugem delu zime. Upad spočetij nastopi v drugi polovici zime ter v drugi polovici poletja in jeseni.

5.2.2.3 Dvojčki

V 50. letih so uzrli luč sveta štirje pari dvojčkov. Dva para v letu 1856 in dva leta 1859. Prva med njimi sta Valentin in Maria. Rojena in krščena 13. februarja 1856, očetu Antonu, mesarju, in Mariji Krararitsch.⁸⁵ Istega leta, 7. septembra, sta se rodila in prejela krst dvojčka Matija in Franc. Njuna starša sta se imenovala Anton, po poklicu uradniški sluga (*pristav*) in mati Ana Pirc.⁸⁶ Prva tako isti dan rojena kot v sili krščena, 13. oktobra 1859, sta bila deček in deklica, staršev Janeza, usnjarja in Terezije Vanič. Rojena dvojčka ob krstu osebnih imen nista prejela.⁸⁷ Pokopana so ju dan pozneje, 14. oktobra 1859. Deček je živel pet, deklica pa tri minute. Kot vzrok njune smrti je v mrliški matični knjigi navedena oslabeledlost.⁸⁸ Istega leta, 25. novembra, sta se rodila in prejela krst dvojčka Janez in Franc, očetu Janezu, hišnemu posestniku in materi Mariji.⁸⁹

Vse štiri pare rojenih dvojčkov so torej nesli h krstu na dan rojstva. Kmalu po rojstvu je umrl en par dvojčkov.

---

⁸⁵ Prav tam, 13. februar 1856.

⁸⁶ Prav tam, 7. september 1856.

⁸⁷ Prav tam, 13. oktober 1859.

⁸⁸ Prav tam, 14. oktober 1859.

⁸⁹ Prav tam, 25. november 1859.

5.2.2.4 Ime mu/ji bo ...

V 50. letih smo pri poimenovanju dečkov in deklic našli 39 moških in 50 ženskih različnih imen. Če številu rojenim dečkom in deklicam odštejemo pet krstov v sili pri dečkih in enega pri deklicah, je bilo 118 dečkom (52,9 %) podeljenih 146 krstnih imen in 105 deklicam (47,1 %) 156 imen. Krščenih je bilo 13 dečkov (5,8 %) več kot deklic.

5.2.2.4.1 Katero ime naj mu/ji damo?

Nekatera imena so bila zelo pogosta, nekatera pa so se pojavila samo enkrat. Med tema skrajnostma srečamo bolj ali manj pogosta imena, zato smo imena glede na njihovo pogostost razdelili v štiri skupine. V prvo skupino priljubljenih imen spadajo imena zapisana 16-krat ali večkrat. Imena, zabeležena od 6- do 15-krat, najdemo v skupini pogostih imen. Med redkimi imeni zasledimo imena zapisana petkrat ali manjkrat. V četrti skupini so imena, ki so navedena samo enkrat. Takšno delitev bomo uporabili v primeru vseh naslednjih desetletjih in pri končnem pregledu desetletjih. Sledi pregled moških in ženskih imen po opisanih skupinah v 50. letih.

Priljubljena moška imena so bila tri, in sicer: Janez, Jožef in Franc. Med pogostimi imeni sta se znašli imeni Anton in Alojz. V skupini redkih imen srečamo 16 sledečih imen: Viktor, Karel, Avguštin, Leopold, Matija, Albin, Viljem (Wilhelm), Avgust, Martin, Ignac, Mihael, Hajnrih (Heinrich), Konrad, Simon, Rajmund, Ludvik. Med preostalimi 18 imeni, zapisanimi samo enkrat, najdemo: Ernest, Alfonz, Vincenc, Jurij (Georg), Feliks, Adolf, Rihard, Teodor, Ferdinand, Adelhard, Engelbert, Guido, Oto, Maksimiljan, Valentin, Albert, Adelbert, Bernard.

V skupini ženskih priljubljenih imen najdemo le ime Marija. Med 8 pogostimi imeni zasledimo sledeča imena: Ivana, Jožefa, Ana, Terezija, Julijana, Alojzija, Rozalija, Antonija, Karolina. V skupini redkih imen srečamo 12 imen: Magdalena, Avgusta, Leopoldina, Frančiška, Elizabeta, Helena, Hermina, Amalija, Ema, Katarina, Emilija, Viktorija. Med 28 imeni, s katerimi so novorojene deklice poimenovali le enkrat, so: Eleonora, Klotilda, Ludvika, Gabrijela, Kristina, Ernestina, Viljemina (Wilhelmina), Uršula, Labilna, Evgenija, Angela, Almika, Bernardina, Olga, Adelaid, Flora, Roza, Avrelija, Hedvika, Avgušlina, Angelika, Kornelija, Ruperta, Neža (Agnes), Friderika, Klara, Berta, Justina.

Naslednja tabela prikazuje, izraženo v številu in deležih, posamezna priljubljena in pogosta imena ločeno po spolu in glede na skupino, v katero ime spada glede na svojo pogostost. Slednja razdelitev je v tabeli prikazana z odebeljeno črto, ki ločuje posamezne skupine. Pri dečkih zavzema ime Janez v prvi skupini priljubljenih imen največji delež s 17 %. Celotna skupina s tremi priljubljenimi imeni ima skoraj polovičen delež oz. 48,5 % med vsemi moškimi imeni. Pri ženskih imenih priljubljeno ime Marija zavzema 16,7 % delež, skoraj enako kot ime Janez, vendar je obenem to tudi delež, ki ga skupina z edinim ženskim priljubljenim imenom zavzema med vsemi ženskimi imeni. V drugi skupini imamo dve moški imeni, ki predstavljata 11 % med vsemi moškimi imeni in devet ženskih imen, ki zavzemajo 44,8 % med vsemi ženskimi imeni. Tretja skupina z redkimi imeni je po številu in deležu pri dečkih večja v primerjavi z deklicami, saj 15 posamičnih moških imen predstavlja 28,2 % in 12 ženskih imen 20,6 %. V četrti skupini je število in delež moških imen v primerjavi s podatki pri ženskih imenih manjše, saj imamo 18 moških imen, tj. 12,3 % in 28 ženskih imen, tj. 17,9 %.

Moška imena				Ženska imena			
1.	Janez	25	17,1 %	1.	Marija	26	16,7 %
2.	Franc	23	15,7 %	2.	Jožefa	15	9,6 %
3.	Jožef	23	15,7 %	3.	Ana	8	5,1 %
4.	Anton	9	6,2 %	4.	Terezija	8	5,1 %
5.	Alojz	7	4,8 %	5.	Julijana	7	4,9 %
6.	Karel	4	2,7 %	6.	Alojzija	7	4,9 %
7.	Ignac	4	2,7 %	7.	Rozalija	6	3,8 %
8.	Martin	3	2,1 %	8.	Antonija	6	3,8 %
9.	Matija	3	2,1 %	9.	Karolina	6	3,8 %

Tabela 5: Pogosta moška in ženska imena 1850–1859

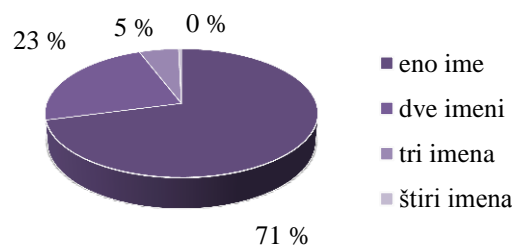
Podatki pričujejo o tem, da je večje število dečkov prejelo manjše število imen v primerjavi z manjšim številom deklic in da je pestrost oz. nabor imen pri deklicah večji. Primerjava posameznih imenskih skupin po spolu pokaže razlike poimenovanja med dečki in deklicami. V primerjavi prvih dveh skupin vidimo, da je pri dečkih nabor imen, ki se ponovijo v približno enakem deležu, manjši kot pri deklicah, kjer je večji nabor

ženskih imen, katerih deleži so manjši. Primerjava zadnjih dveh skupin pokaže, da manjše število moških imen v primerjavi z večjim številom ženskih imen zavzema približno enak delež: moških imenih 40,5 % in pri ženskih 38,5 %. Do razlik v poimenovanju prihaja predvsem pri naboru imen, ki se pojavijo pogosto. Pri dekletih je ta večji in razporejen z manjšimi odstotnimi deleži bolj enakomerno v primerjavi z dečki, pri katerih je nabor imen manjši in njihov odstotni delež veliko večji.

5.2.2.4.2 *Koliko imen naj bo?*

Pri imenovanju otrok se ne srečamo s posebnostmi samo po izbiri imena, ampak tudi pri številu imen, ki jih je otrok prejel ob krstu. Krščeneček je lahko imenovan z enim, dvema, tremi ali več imeni. Tako je 223 rojenih in krščenih otrok skupaj prejelo 302 imeni. Z enim imenom je bilo krščenih 158 otrok, z dvema 52, s tremi 12 otrok in samo en otrok s štirimi imeni. Spodnji graf prikazuje deleže otrok z enim ali več imeni. Slabe tri četrtine otrok ali 71 % je prejelo samo eno ime. Delež otrok z dvema imenoma znaša 23 %, kar je malo manj kot ena četrtina. Preostali delež se je skoraj v celoti porazdelil na otroke s tremi imeni in zelo majhen del je pripadel skupini s štirimi imeni.

Grafikon 2: Imenske skupine glede na število imen 1850–1859

Najdaljše ime v tem desetletju, ki ga je otrok ob krstu prejel, je bilo v primeru deklice Evgenije Angele Ivane Jožefe s štirimi imeni, katere oče je bil Leopold Adolf, vitez, c. kr. sodni sluga, in mati Angelika Pitsch. Njena krstna botra sta bila Janez Hoffern in

Jožef Kersnik.⁹⁰ Hkrati je to edini primer, kjer se v vlogi krstnih botrov pojavita dva moška.

Seštevek moških in ženskih imen je 302. Iz nabora 39 različnih moških imen 118 dečkov prejme skupaj 146 imen (48,3 %).

Leto	Dečki					Deklice				
	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj
1850	6	2			8	8	3			11
1851	8	2			10	7	1			8
1852	8	1	1		10	6	3		1	10
1853	13	1			14	6	6	1		13
1854	9	1	2		12	5	5	2		12
1855	9	2			11	9	3	3		15
1856	16	1	1		18	5	3	2		10
1857	10	3			13	7	2			9
1858	6	3			9	5	4			9
1859	9	4			13	6	2			8
Skupaj imenovanih	94	20	4		118	64	32	8	1	105
Skupaj imen	94	40	12		146	64	64	24	4	156

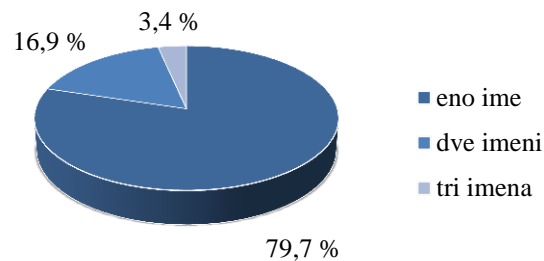
Tabela 6: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1850–1859

Kot prikazuje zgornja tabela, 94 dečkov dobi le eno, 20 dečkov dve imeni in štirje dečki tri imena. V 50. letih imamo 50 različnih ženskih imen. Vseh ženskih imen skupaj je 156 (51,7 %). Od 105 deklic jih je eno ime prejelo 64, dve imeni 32, tri imena osem deklet in samo ena deklica štiri imena. Po podatkih sodeč je imenovanje z enim imenom pogostejše pri dečkih, imenovanje z več imeni pa bolj priljubljeno pri dekletih,

⁹⁰ Prav tam, 21. junij 1852.

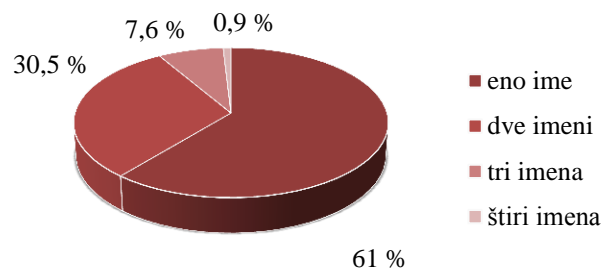
saj 13 imenovanih deklic manj (105) v primerjavi s številom dečkov (118) prejme 10 imen več.

Spodnja grafa ločeno glede na spol prikazujeta odstotne deleže posameznih imenskih skupin.

Grafikon 3: Deške imenske skupine 1850–1859

Z njuno primerjavo ugotovimo, da je v prvi skupini z enim imenom delež dečkov večji od deklic za približno 19 %. V drugi skupini z dvema imenoma je delež deklic večji za 14 %. V skupini s tremi imeni je delež deklic znova večji in to za približno 4,2 %.

Grafikon 4: Dekliške imenske skupine 1850–1859

Zgornja grafa potrjujeta, da je imenovanje z več kot enim imenom bolj priljubljeno pri dekletih.

5.2.2.5 Starši

Vpisovanje staršev v rojstne matične knjige je potekalo glede na zakonski stan. V matičnih knjigah so bili podatki o očetu vpisani le, če je ta bil poročen z materjo. Pri nezakonskih otrocih podatkov o očetu ni, razen v primeru kasnejšega priznanja očetovstva ali sklenitve zakonske zveze ter s tem povezanega priznanja očetovstva.

V 50. letih je bilo 212 zakonskih in 17 nezakonskih rojstev. Podatke o imenu, priimku, stanu oz. poklicu imamo za 212 očetov. V 17 primerih nezakonskih otrok imamo podatke o njihovih samskih materah: njihova imena, priimke in stan oz. poklic, ki se nanaša na njih oz. njihovega očeta. Primeri samskih mater bodo v vsakem desetletju opisani posebej, saj poklic oz. stan samske matere dodatno osvetli podobo te skupine, ki je v rojstnih matičnih knjigah nazorno prepoznavna in katere rubrike so bile vedno dosledno izpolnjene.

5.2.2.5.1 Poklicna analiza očetov

Analiza poklicne pripadnosti nudi vpogled v raznoliko sestavo krškega meščanstva. Vendar pa rojstne matične knjige ne zajemajo celotne mestne populacije, saj v njih zasledimo le tisti del mestnega prebivalstva (zakonci in samske matere), kateremu so se rodili otroci. Zato z analizo poklicne pripadnosti dobimo le delno podobo mestnega prebivalstva.

Kdo vse spada med mestno prebivalstvo, katere so njegove skupine, kje so meje in razlike med njimi, kako ozek ali širok je ta pojem, kaj ga opredeljuje? To so vprašanja, ki se pojavijo ob natančnejšem opredeljevanju. Na njih odgovarja več evropskih in slovenskih avtorjev.⁹¹

V 19. stoletju se je mestno prebivalstvo v manjših in srednje velikih mestih na Slovenskem v splošnem delimo na obrtnike, trgovce, redke manjše podjetnike (tovarnarje) ter inteligenco (odvetniki, vodilni nameščenci in uradniki, tehniki in inženirji, zdravniki, profesorji, učitelji), se pravi na meščane po premoženju in meščane po izobrazbi.⁹² V posavskih mestih in trgih so jedro mestnega prebivalstva sestavljali predvsem obrtniki, trgovci, redki so bili podjetniki – tovarnarji ter inteligenca:

---

⁹¹ Prim. Holz, *Bürgertum*, str. 138–140; Bruckmüller, *Nove raziskave*, str. 369–391; Grdina, *Meščanska kultura*, 43–62.

⁹² Studen, *Meščanska stanovanjska kultura*, str. 11.

odvetniki, notarji, uradniki, zdravniki, profesorji in učitelji.⁹³ Toda takšna delitev mestnega prebivalstva ne zajema vseh prebivalcev, saj ne upošteva hišnih posestnikov, privatnikov, upokojujencev, dninarjev, gostačev, hišnih slug in drugih, ki so v mestu naseljeni, bivajoči in zaposleni. Zato je za samo poklicno analizo mestnega prebivalstva potrebna drugačna, bolj specifična opredelitev. Ta zahteva določeno metodologijo in kriterije. Pri tem sta nam bili v pomoč osnovna poklicna shema avstrijske statistične družbe narejene na podlagi popisa prebivalstva iz leta 1910 in na njeni osnovi oblikovana poklicna shema zgodovinarja dr. Andreja Studna, ki jo je uporabil pri svojem delu o izvoru in poklicni strukturi stanovalcev ljubljanskih ulic.⁹⁴ Poklicna shema avstrijske statistične družbe temelji v tem času na štirih osnovnih razredih, ki so deljeni v poklicne skupine (Gruppen), te pa so bile razčlenjene v vrsto poklicev (Arten) oziroma načinov zaslužka (Erwerbsarten).⁹⁵ Shema statističnega urada je podrobno dodelana in zajema vse poklice. Za mesto Krško, ki je bilo majhno in poklicno tudi manj raznoliko v primerjavi z velikimi mesti avstrijskega cesarstva in s kranjsko

⁹³ Dejak, *Bürger*, str. 6.

⁹⁴ Studen, *Pedenarca*.

⁹⁵ A kmetijstvo, gozdarstvo, lov

1. poljedelstvo, živinoreja, vrtnarstvo
2. gozdarstvo
3. ribolov

B obrt in industrija:

4. rudarstvo, plavžarstvo
5. industrija kamna, zemlje
6. kovinska industrija, obrt
7. strojna industrija, obrt
8. kemična industrija
9. gradbeništvo
10. poligrafična obrt
11. tekstilna industrija, obrt
12. papirna in usnjarska industrija, obrt
13. lesna industrija, obrt
14. prehrabena industrija, obrt
15. oblačilna obrt
16. ostale industrije, obrti

C trgovina in promet

17. trgovina z blagom
18. denarni in kreditni zavodi, zavarovalnice
19. promet
20. posebna trgovska in prevozna podjetja
21. gostinska obrt
22. hišne službe in različno mezdno delo (dnina)

D vojska, javne službe, svobodni poklici, rentniki, zavodniki in drugo

23. aktivno vojaštvo
24. dvorne, državne in druge javne službe
25. svobodni poklici
26. rentniki, podpiranci
27. osebe v zavodih in poklicni pripravi
28. brez poklica, brez navedbe poklica. Prav tam, str. 72–73.

deželno prestolnico Ljubljano, smo se pri oblikovanju poklicne sheme naslonili predvsem na enostavnejšo in preglednejšo, hkrati pa dovolj specifično Studnovo poklicno delitev. Ta je za našo vrsto analize bolj primerna, saj nas zanima zlasti razvrstitev poklicev po poklicnih razredih in njihovi odstotni deleži. Pri nekaterih poklicih smo naredili izjeme in jih razvrstili v druge poklicne razrede v primerjavi s Studnovo razvrstitvijo ter se pri tem naslonili na osnovno poklicno shemo avstrijske statistične družbe. Prebivalstvo smo ob tej poklicni razvrstitvi po razredih v avstrijski statistični analizi razvrstili še v dve skupini, ki se nanašata na socialno pripadnost in za katero se potrebni podatki nahajajo v popisnih polah prebivalstva:

- I. zaposleno pridobitno prebivalstvo: samostojni, najemniki in koloni, nameščenci, delavci, vajenci, dninarji, pomagajoči družinski člani
- II. vzdrževano prebivalstvo: vzdrževani družinski člani, hišna služinčad

Za potrebe naše analize smo uporabili samo prvo delitev prebivalstva na poklicne razrede in izpustili drugo nanašajočo se na pridobitno in vzdrževano prebivalstvo. Sledi predstavitev poklicnih razredov, njihovih skupin in poklicev v takšni obliki, kakršno smo uporabljali v namen naše analize. Na koncu je opis izvzetih izjem.

A Kmetijstvo, gozdarstvo, lov:

- I. poljedelstvo, živinoreja, vrtnarstvo: dninarji, gostači, kajzarji;
- II. gozdarstvo;
- III. ribolov.

B Obrt in industrija:

- I. kovinske obrti: kleparji, ključavničarji, obročarji, urarji, zlatarji, kotlarji, kovači;
- II. usnjarske in kožarske obrti: knjigovezi, čevljarji, rokavičarji, sedlarji, krznarji, usnjarji;
- III. lesne obrti: mizarji, strugarji, tesarji;
- IV. obrti za izdelavo kamna in kamnin: dimnikarji, izdelovalci barv, optiki, kamnoseki, lončarji, steklarji, zidarji;
- V. obrti za obdelovanje kosti, žime itd.: izdelovalci klavirjev, izdelovalci ročnih del, tapetniki;
- VI. tekstilne in oblačilne obrti: izdelovalci žimnic, krojači, šivilje;
- VII. umetnostne obrti: fotografi, plakaterji, soboslikarji, pozlaterji in podobarji;

- VIII. živilske obrti (brez gostinstva): peki, slaščičarji, lektarji, žganjarji;
- IX. druge obrti: frizerji, brivci, perice, likarice, perice;
- X. industrija: delavci, predilnica, Južna železnica, mestni delavci; snažilci, prižigalci svetilnic, cestni delavec, mestni pometač.

C Trgovina in promet:

- I. trgovanje (kupčija) z blagom: trgovec, kramar, branjevka, trgovski pomočnik, prodajalka, prodajalec loto listkov;
- II. posebne trgovske oz. prometne usluge ali opravila:
  - a. trgovski potniki in zastopniki (Agent, Reisende), poslovodje različnih trgovin;
  - b. kontoristi (Contorist, Comptorist), knjigovodje (Buchhalter, Buchführer) v trgovskih pisarnah, postreščki (Dienstmann), pogrebni in grobarji;
- III. gostinstvo: gostilničar, gostilničarka, natarica, blagajnik, kavarnar;
- IV. denarne, kreditne in zavarovalne poslovalnice: blagajnik, bančni uradnik, zavarovalni zastopnik, bankir, prokurist;
- V. železniški promet: sprevodnik, uradnik pri Južni železnici, odpravnik vlakov, železniški čuvaj, nadzornik in vodja gradenj;
- VI. poseben transport po zemlji in zraku: špediterji in komisionarji (trgovski posrednik), zaposleni pri c. kr. pošti, telegrafu in telefonu ter samostojni fijkarji (prevoznik), kočijaži, telegrafisti, pomožni poštni uradnik, poštni sluga, komisionar, poštni odpravnik;
- VII. samostojno opravljanje domačih opravil: postrežnice;
- VIII. hišni posli: pestunje, kuharice, sobarice, hlapci, dekletke, vzgojiteljice, sobarice, služkinje, kočijaži, hlapci.

D Vojska, javne službe, svobodni poklici, rentniki, zavodniki in drugo:

- I. aktivno vojaštvo: polkovnik, stotnik, poročnik, narednik, major;
- II. dvorne, državne in druge javne službe: državni, deželni in mestni uradniki, svetniki, koncipisti, komisarji, uradniki, tajniki, sluge, odvetniški sollicitator, inšpektorji, sluga, nadzornik, pomožni uradnik, pripravniki, deželni glavar, izterjevalec davkov, mestni policijski nadstražnik; višje in nižje zdravstveno osebje: zdravnik, ranocelnik, babica; veterinarji, duhovščina; orožništvo in stražarska služba; advokati in notarji, geometer, inženir;
- III. poučevanje in izobraževanje: učitelji, profesorji, učiteljice;

- IV. posebni svobodni poklici: slikarji, kiparji, privatni uradniki, pisatelji, časnikarji, uredniki časopisov, zasebni učitelji, stenografi, računarji, pisarji, igralci, plesalci, pevci, glasbeniki in drugi gledališki uslužbenci;
- V. živeči od rent in podpor: hišni posestniki, zemljiški posestniki, posestniki, rentniki (tj. osebe, ki so živele od dohodkov lastnega kapitala), preužitkarji (Ausgedingtleute – (Ableber(-in))); osebe živeče od rente zaradi nesreče (invalidi), starostne in podobne rente; osebe, ki so bile deležne dohodkov za javno oskrbo revežev; upokoјence in prejemnike milošćine (Almosenempfänger);
- VI. osebe brez navedbe poklica, brezposelni in zasebniki; stanovalci, ki so kot glavni poklic navedli, da so zasebniki in zasebnice (Private). Dr. Studen pojasnjuje, da nas ti nazivi spravljajo v zadrego, saj se ob tej precej nejasni navedbi neprestano zastavlja vprašanje, kaj oz. kakšen poklic se skriva pod to problematično besedo. Navedba zasebnik ali zasebnica je po vsej verjetnosti begala tudi naše predhodnike, takratne obdelovalce podatkov statističnega pramateriala. Zasebnike so verjetno ravno zaradi nejasnosti izraza uvrstili med tiste, ki niso navedli podatkov o poklicu in brezposelne. Med zasebnike dr. Studen po lastni presoji šteje tudi dijaške gospodinje, varuhinje otrok ter hišnike in hišnice.⁹⁶

Hišne posle, ki so v Studnovem delu bili obravnavani posebej, smo v naši poklicni shemi uvrstili v poklicni razred C in samostojno poklicno skupino VIII., imenovano *Hišne službe*, po vzoru originalne poklicne sheme avstrijske statistične službe, kjer so bili hišni posli uvrščeni v poklicni razred C in 22. poklicno skupino imenovano *Hišne službe in različno mezdno delo (dnina)*. Med poklici oz. načini zaslužka ali preživetja v obravnavanih ljubljanskih ulicah ni bilo nobenega primera gostača, gostačke ali kajžarja, kajžarice, medtem ko je v Krškem ta poklicna skupina sestavni del mestnega prebivalstva, saj je bivala na mestnem ozemlju. Glede na naravo dela in življenja mestnih gostačev in kajžarjev, ki se nanaša predvsem na kmećka opravila in ki s perspektive deželnih prestolnic sodi v skupino majhnih provincialnih mest, smo jih v naši analizi uvrstili v poklicni razred A. Prav tako smo v poklicni razred A vključili dninarje, za razliko od Studna, ki jih je umestil med industrijsko poklicno

---

⁹⁶ Prav tam, str. 78–79.

skupino poklicnega razreda B. Naši razvrstitvi je botrovala domneva, da v Krškem, če ga primerjamo z Ljubljano, v obravnavanem času ni bilo razvite industrije in s tem povezanega industrijskega obrata, kjer bi kot delovna sila bili zaposleni dninarji. Bolj verjetno je, da so ti svojo dnino prejeli zaradi del, ki so bila povezana s kmečkimi opravili v mestu ali njegovi neposredni podeželski okolici. Prav tako smo vse poklice, ki so imeli pripis cesarsko kraljevi (c. kr.), uvrstili v poklicni razred D, saj so med drugim vanj zajete tudi vse javne službe. V primeru naše analize smo med javne službe uvrstili vse poklice ne glede na njihovo naravo in področje dela, ki bi jih ob upoštevanju slednjih dveh dejavnikov morali razvrstiti tudi v druge poklicne razrede. Med temi poklici so tisti, ki so bili povezani z urejanjem in vzdrževanjem mesta.

Ker so podatki o starših pravzaprav ločeni na zakonske pare in samske matere, bo tudi poklicna analiza potekala na dveh ravneh glede na zakonski stan otroka. V prvo analizo bodo zajeti poklici očetov in v drugo poklici oz. stan samskih mater nezakonskih otrok.

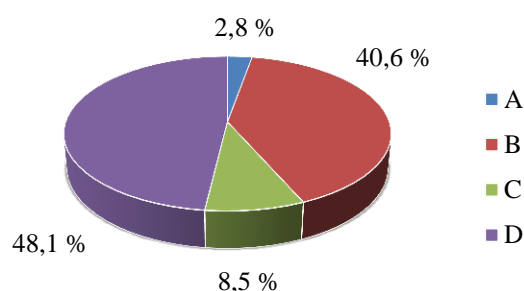
V 50. letih 19. stoletja je v analizo poklicne strukture bilo zajetih 212 očetov. Med njimi so tudi taki, ki se v obdobju enega desetletja pojavijo večkrat, saj se jim je rodilo več otrok. Toda v analizi smo upoštevali vsak vpis, ki se nanaša na njih, saj nas zanima poklicna podoba staršev in ne število otrok posameznega očeta. Vsak od štirih poklicnih razredov je opisan s skupnim številom članov in številom različnih poklicev.

Razred A je štel 6 članov 3 poklicev: trikrat gozdar, dvakrat gostač, dninar.

Razred B je sodilo 86 predstavnikov 17 poklicev: štiridesetkrat usnjar, desetkrat krojač, osemkrat mesar, šestkrat čevljar, štirikrat tesar, štirikrat ključavničar, dvakrat sodar, dvakrat sedlar, dvakrat steklar, pleskar, izdelovalec glavnikov, kovač, steklar, pek, medicar, zidar, klepar.

Razred C je imel 18 predstavnikov 4 poklicev: devetkrat gostilničar, šestkrat trgovec, dvakrat plovni delovodja (*navigations verkfuhrer*), blagajniški sluga.

V razredu D najdemo 102 pripadnika 30 poklicev: dvainštiridesetkrat posestnik, enajstkrat uradniški sluga, šestkrat kontrolor davčnega urada, trikrat sodni sluga, trikrat uradniški sluga, trikrat okrajni sodnik, trikrat pisar (*kancelist*), trikrat uradnik, dvakrat gradbenik, dvakrat nadzornik finančne straže, dvakrat lekarnar, dvakrat ranocelnik, dvakrat pobiralec davkov, dvakrat vodja zemljiške knjige, dvakrat gradbeni uradnik (*Baubeamte*), okrajni glavar, c. kr. komisar, cestni nadzornik, višji paznik, c. kr. okrajni komisar, okrajni predstojnik, sodnik (*Amtsrichter*), pometač cest, sodni sluga, pomočnik inženirja, pomočnik okrajnega urada, učitelj, nadzornika finančne straže.

Grafikon 5: Poklicni razredi 1850–1859

Zgornji grafikon v odstotkih prikazuje, da največji delež poklicev z 48,1 % zavzema poklicni razred D, med njimi predvsem javne službe. Sledi mu razred B z 40,6 %, kjer so bili samo predstavniki obrti. Poklicni razred C je z 8,5 % na tretjem mestu. Na zadnjem mestu je poklicni razred A z nekaj manj kot 3 %.

5.2.2.5.2 Poklicna analiza mater nezakonskih otrok

V poklicno analizo samskih mater je zajetih 17 primerov in samo v enem primeru (med njimi) nam podatek o poklicu ali stanu matere oziroma njenega očeta ni znan. Šest samskih mater je imelo lasten poklic oziroma način preživljanja. Med njimi so bile štiri dekletke, ena šivilja in ena ovdovela kajzarica. V preostalih primerih je njihov stan opisan s poklicem njihovih očetov, ki so bili po poklicu gostilničar, klobučar, usnjar, ključavničar, mizar, špitalski ubožec in dva hišna posestnika. Za hčere teh očetov lahko sklepamo, da so bile del domačega gospodinjstva, brez poklica ali dela in zato tudi opisane s poklicno dejavnostjo njihovih očetov.

Med samskimi materami najdemo samo eno, ki je sina imenovala z dvema imenoma. To je Ana Pečnik, katere poklicna pripadnost ali stan nam ni znan. Od ostalih nezakonskih rojstev izstopa po naknadnem priznanju očetovstva, vendar nam tudi poklic očeta ni znan.⁹⁷

⁹⁷ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 14. februar 1850.

5.2.2.5.3 Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov

V nadaljevanju nas zanima poklicna struktura staršev glede na skupine, deljene glede na število imen, ki so jih otroci ob krstu prejeli. Pri tem bomo uporabili enako metodologijo delitve in razvrščanja kakor pri analizi poklicne strukture očetov.

Od 52 otrok, poimenovanih z dvema imenoma, jih je bilo 51 zakonskih in vseh 11 primerov s tremi imeni zakonskih. Spodnja tabela je razdeljena po poklicnih razredih in na skupine glede na število imen, ki so jih otroci prejeli: prvi stolpec v skupini imen predstavlja število članov na posamezen poklicni razred, drugi stolpec predstavlja njihov delež, v tretjem stolpcu so deleži, ki ga zavzema posamezni poklicni razred glede na število imen v skupnem seštevku vseh imen.

Skupina z enim imenom zavzema 70,6 %. Znotraj nje ima največji delež (51 %) poklicni razred B. Z manjšim deležem (38,3 %) mu sledi poklicni razred D. Z majhnima deležema sta zastopana poklicna razreda C (7,4 %) in A (3,3 %).

	Eno ime			Dve imeni			Tri imena			Skupaj	
	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%
A	5	3,3	2,4	1	2	0,5				6	2,8
B	76	51	36	10	19,6	4,7				86	40,8
C	11	7,4	5,2	7	13,7	3,3	1	9	0,5	19	9
D	57	38,3	27	33	64,7	15,6	10	91	4,7	100	47,4
Skupaj	148	100	70,6	51	100	24,1	11	100	5,2	211	100

Tabela 7: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1850–1859

Skupina z dvema imenoma v analizi zavzema 24,1 %. Znotraj nje so zastopani vsi poklicni razredi. Največji delež (64,7 %) pripada poklicnemu razredu D, veliko manjši (19,6 %) poklicnemu razredu B, še manjši delež (13,7 %) poklicnemu razredu C in najmanjši delež (2 %) poklicnemu razredu A.

Skupina s tremi imeni zavzema 5,2 %. Znotraj nje sta zastopana samo poklicna razreda C in D. Večinski delež (91 %) pripada poklicnemu razredu D in manjšinski delež (9 %) poklicnemu razredu C.

Največji delež (47,4 %) med poklicnimi razredi pripada razredu D, katerega največji delež (27 %) najdemo v skupini z enim imenom, manjši delež (5,6 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjši delež (4,7 %) v skupini s tremi imeni. Na drugem mestu med poklicnimi razredi je s svojim deležem (40,8 %) poklicni razred B, katerega večinski delež (36 %) najdemo v skupini z enim imenom in manjšinski delež (4,7 %) v skupini z dvema imenoma. Tretje mesto s svojim deležem (9 %) med poklicnimi razredi zavzema poklicni razred C, katerega največji del (27 %) najdemo v skupini z enim imenom, manjšega (15,6 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjšega (4,7 %) v skupini s tremi imeni. Na zadnjem mestu med poklicni razredi je s svojim deležem (2,6 %) poklicni razred A, katerega večinski del (2,4 %) najdemo v skupini z enim imenom in majhen del (0,5 %) v skupini z dvema imenoma.

V strnjem opisu table lahko izpostavimo poimenovanje s tremi imeni samo med pripadniki poklicnih razredov C in D, med katerimi je večinsko zastopan poklicni razred D. V skupini z dvema imenoma je prav tako vodilni poklicni razred D, sledi pa mu poklicni razred B. Kar izstopa v imenski skupini z enim imenom, je to, da imajo v njej vsi poklicni razredi največje deleže svojih članov. Z drugimi besedami povedano: večinski deli poklicnih razredov svoje otroke imenujejo z enim imenom, medtem ko je pri imenovanju z več imeni vodilen poklicni razred D, njemu sledi poklicni razred B.

Na podlagi izpostavljenih značilnosti poimenovanj lahko ob koncu analize sklenemo, da je poimenovanje otrok z več imeni povezano s poklicem oz. stanom očeta ter s tem povezano izobrazbo, finančnim dohodkom in ugledom v mestni družbi, saj je pri poimenovanju z več imeni bil vodilen poklicni razred D, medtem ko so večinski deli preostalih poklicnih razredov A, B in C svoje otroke imenovali z enim imenom.

5.2.2.5.4 *Priznanje očetovstva*

Prvega nezakonskega otroka, ki ga je oče priznal po rojstvu, srečamo že leta 1850, torej v prvem letu pričujoče raziskave. V rojstno matično knjigo je vpisan z imenom Henrik Jožef, katerega mati je bila že prej omenjena Ana Pečnik. Krstna botra sta mu bila Jožef Suk, c. kr. plovbni asistent, in Elizabeta Babnik, žena uradnika. Podatek o priznanju očetovstva ob navzočnosti prič Janeza Suka in Janeza Schreya je bil naknadno vpisan v rubriko staršev pri podatkih o očetu.⁹⁸

---

⁹⁸ Prav tam, 14. februar 1850.

5.2.2.5.5 *Sprememba očetove vere*

V 50. letih srečamo zelo redek primer spremembe konfesionalnosti. To se je zgodilo pri zakoncih Bömches, lekarnarju Frideriku in njegovi ženi Elizabeti, rojeni Rožman. V septembru 1858 se jima je rodila hčerka Friderika Elizabeta. Ob poklicu očeta in podatkih o materi je posebej zapisan podatek o pripadnosti očeta evangeličanski in matere katoliški veroizpovedi.⁹⁹ Krstna botra sta bila Jožef Gratzner, ranocelnik, in Ana Rožman, čevljarjeva hči. Naslednje leto oktobra se je staršema Bömches rodila hčerka Hermina Karolina. Oče Friderik je ob hčerinem krstu znova naveden kot evangeličan, mati Elizabeta pa kot katoličanka.¹⁰⁰ Krstna botra sta bila Jožef Kaplar, doktor medicine, in Ana Rožman, čevljarjeva hči. Zakoncema Bömches se je čez dobro leto, v decembru 1860, rodila tretja hči, Albina Ana. Ob vpisovanju krstnih podatkov je pri očetovih podatkih posebej zapisano, da je katoličan, medtem ko pri ženi Elizabeti njena pripadnost katoliški veri ni več izpostavljena.¹⁰¹ Krstna botra tej hčerki sta bila Jožef Kapler, doktor medicine, in Ana Rožman, čevljarjeva hči. Četrta hčerka, Ida Marija, se je zakoncema Bömches rodila februarja 1864.¹⁰² Ob vpisovanju krstnih podatkov v njenem primeru ni bilo več nobenega posebnega pripisa o veri staršev. Zapis je enak vsem drugim primerom, kjer je v rubriki vera označeno polje s katoliško vero. Krstna botra četrti hčerki sta bila Karel Rožman, po poklicu usnar, in njegova sestra Ana.

Ob tem v rojstni matični knjigi, ki je za to obdobje ohranjena v originalni izdaji, ni nobenega drugega pripisa, lista, izjave ali potrdila, ki bo potrjeval spremembo očetove konfesionalnosti. Do takega sklepa nas vodi le dosledno izpolnjevanje polja, ki je namenjeno veri in z zapisom poudarjena razlika o verski pripadnosti obeh zakoncev pri podatkih o starših, ki se je po očetovi strani spremenila najkasneje v času rojstva tretje hčere.

5.2.2.6 **Krstni botri**

Starši so za krstne botre otroku izbrali zakonski par ali poljubno izbrani par. V obeh primerih so botrski par praviloma sestavljala en moški in ena ženska. V šestih

---

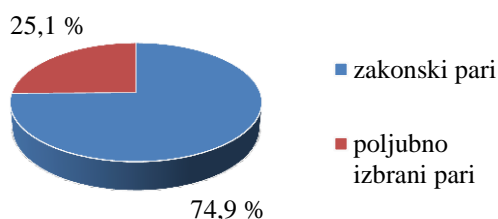
⁹⁹ Prav tam, 29. september 1858.

¹⁰⁰ Prav tam, 11. oktober 1859.

¹⁰¹ Prav tam, 23. december 1860.

¹⁰² Prav tam, 19. februar 1864.

primerih je bil krst podeljen v sili brez navzočnosti botrov. Zato je bilo v 50. letih 223 botrskih parov, od tega 167 zakonskih in 56 poljubno izbranih parov.

Grafikon 6: Krstni botri po skupinah 1850–1859

Zgornji grafikon te podatke prikazuje tudi v deležih, ki jasno ponazarjajo, da tri četrtine zavzemajo zakonski pari in preostalo četrtino poljubno izbrani pari krstnih botrov.

5.2.2.6.1 Zakonski pari

Pri 167 krstih je vlogo krstnih botrov prevzelo 58 zakonskih parov. Nekateri med njimi velikokrat, nekateri malokrat, nekateri pa samo enkrat.

Kot prikazuje spodnja tabela, sta bila po številu botrstev prva zakonca Šark, Simon, trgovec, in njegova žena Barbara. Za to vlogo so ju naprosili 28-krat. Sledita jima zakonca Hočevnar, Martin, hišni posestnik, in njegova žena Josipina; bila sta brez otrok toda obenem krstna botra petnajstim otrokom. Na tretjem mestu sta z dvanajstimi botrstvi zakonca Vanič, Jožef, posestnik, in njegova žena Elizabeta. Četrto mesto si z osmimi botrstvi delita zakonca Klemenčič, Franc, usnjar, in njegova žena Jožefa, in zakonca Stari, Janez, izdelovalcem glavnikov, in njegovo ženo Elizabeto. Peto mesto zaseda zakonski par Franc in Ernestina Klemenčič ki se je preživljal z usnjarsko obrtjo.

Zakonca Šark je za krstno botrstvo svojih otrok naprosilo 18 staršev, 10 med njimi samo enkrat, osem med njimi pa dvakrat ali trikrat. Zakonca Hočevnar sta bila botra petnajstim krščencem osmih parov staršev. V štirih primerih so ju starši za to vlogo naprosili enkrat, v treh primerih dvakrat in v enem štirikrat. Zakonca Vanič sta imela 12 krščencev sedmih različnih parov staršev. Trije med njimi so se zanj odločili samo enkrat in štirje med njimi vsaj dvakrat. Botra osmim krščencem trem parom staršev sta bila zakonca Franc in Ana Klemenčič, od tega se je samo en par zanj

odločil enkrat. Zakonca Stari sta prav tako bila botra osmim krščencem petim parom staršev. Trije pari so se zanj odločili dvakrat, dva para pa samo enkrat. Franc in Ernestina Klemenčič sta bila botra šestim krščencem trem parom staršev in samo en od njiju ju je za krstna botra svojemu otroku prosil enkrat.

Zakonski botrski par	Število botrstev
Simon in Barbara Šark	28
Martin in Jospina Hočevar	15
Jožef in Elizabeta Vanič	12
Franc in Ana Klemenčič	8
Janez in Elizabeta Stari	8
Franc in Ernestina Klemenčič	6

Tabela 8: Najpogostejši zakonski krstni botri 1850–1859

Ob pregledu krščencev in njihovih staršev po posameznem krstnem paru vidimo, da večje kot je bilo število krščencev na posamezen par botrov, večje je bilo število njihovih staršev. Starši so se pri izbiranju krstnih botrov odločali po več principih: vsem otrokom sta izbrala ista krstna botra, vsak otrokom je imel drug par krstnih botrov ali pa sta se odločila, kar je najpogosteje, da en zakonski par za botrstvo zaprosita samo dvakrat, nato pa za naslednja dva otroka poiščeta novi botrski par.

Število zakonskih parov	Število botrstev
3	4
8	3
13	2
28	1

Tabela 9: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1850–1859

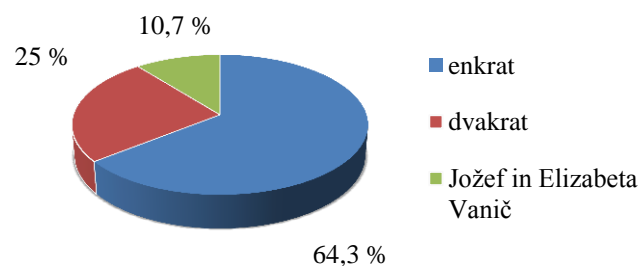
Zgornja tabela prikazuje preostale zakonske pare, ki imajo manjše število krščencev, kot prej opisani primeri. Izkaže se, da je z manjšanjem števila krstov

povezano večanje števila zakonskih botrov. Torej je bilo veliko krstnih botrov, ki so bili za to vlogo naprošeni malokrat. Z manjšanjem števila njihovih krščencev se delež tistih staršev, ki za svoje otroke izberejo iste krstne botre, približa slabi polovici, medtem ko se jih dobra polovica odloči za več različnih parov krstnih botrov.

5.2.2.6.2 Poljubno izbrani pari krstnih botrov

V 50. letih je bilo opravljenih 56 krstov, pri katerih je bilo v vlogi krstnih botrov navzočih 44 poljubno izbranih kombinacij krstnih botrov.

Delež 36 parov, ki so se v tej vlogi pojavili samo enkrat, predstavlja slabe tri četrtine (64,4 %). Sedem parov je bilo za to vlogo izbranih dvakrat in zavzemajo natanko eno četrtino (25 %). Ostanek odpade na tiste, ki so se v vlogi krstnih botrov pojavili večkrat. To sta bila samo Jožef, ki se je ukvarjal z usnjarstvom, in Elizabeta, hišna posestnica. Priimek obeh je Vanič, kar nakazuje na sorodstveno vez med njima. Botrovala sta šestim krščencem, kar predstavlja 10,7 % med vsemi krsti.

Grafikon 7: Poljubni pari krstnih botrov glede na število krščencev 1850–1859

Glede na zgornji grafikon sta bila Jožef in Elizabeta botra po dvema krščencema v primeru treh parov staršev. V vseh ostalih sedmih primerih, ki imajo po dva krščenca, sta ta vedno otroka istih staršev. Pri poljubno izbranih parih krstnih botrov prevladujejo tisti, ki so za to vlogo bili naprošeni enkrat. Preostali, ki so bili krstni botri dvakrat, pa imajo zmeraj krščenca istih staršev. Tudi v primeru Jožefa in Elizabete Vanič so se starši zanj odločili dvakrat.

5.2.2.6.3 *Pooblaščenci izbranih krstnih botrov*

Ob krstu novorojenega otroka imamo primere, ko so ob krstu navzoči zastopniki oz. pooblaščenci pravih krstnih botrov. V 50. letih sta bila dva takšna primera, oba v letu 1850. Ob krstu dečka Alojza, rojenega staršema Andreju in Mariji Prah, ki je bil rojen 9. februarja in krščen dan pozneje, je bil navzoč Klemenčič, po poklicu usnjar, in sicer kot zastopnik gospoda Jožefa, posestnika, in Karoline Lakner.¹⁰³ Deček Rajmond Alojz, katerega oče je bil gospod Janez Nepomuk Zupanc, c. kr. okrajni glavar, in mati Alojzija, je bil rojen 17. junija in krščen dan pozneje ob navzočnosti dveh zastopnikov. Jožef Kranjc, mesar, je nadomeščal gospoda Jožefa Derbiča, c. kr. glavarja in Marija Humer, okrožna babica, pa je zastopala gospodično Elizabeto Pelikan, posestnikovo hčer.¹⁰⁴ V prvem primeru je ena oseba nadomestila zakonski par. V drugem primeru sta dve osebi, ki nista bili v zakonskem razmerju, prav tako nadomestili poljubno izbrano kombinacijo krstnih botrov.

Iz obeh opisanih primerov vidimo, da tako kot so se starši pri izbiri krstnih botrov lahko odločili med dvema možnostma, tako se je lahko tudi nadomeščanje izbranih krstnih botrov zgodilo v poljubnih kombinacijah, z enim ali dvema pooblaščencema.

5.2.2.6.4 *Kdo naj bo krstni boter – sorodnik ali stanovski kolega?*

Na podlagi zgoraj opisanega primera zakoncev Bömches, ki izstopa po spremembi očetove vere, lahko izluščimo še dve značilnosti, ki sta vseskozi prisotni pri naši analizi. Prva se nanaša na število imen, ki so jih prejeli otroci iz ene družine. Zakonca Bömches, ki sta vse svoje štiri hčerke imenovala z dvema imenom, je nazoren primer, ko so starši, ki so se odločili imenovati prvega otroka z dvema imenom, z enakim številom imen načeloma imenovali tudi vse naslednje. Pri prvem imenovanju hčerke Friderike Elizabete lahko sklepamo, da je ime prejela po imenu obeh staršev, po očetu Frideriku in materi Elizabeti. Pri poimenovanju naslednjih hčera ne moremo priti do takšnega sklepa. Morda bi bilo ob izrisanem družinskem deblu lahko vidno tudi morebitno imenovanje po sorodnikih. Druga značilnost, o kateri ta primer pričuje, je način, na podlagi katerega so starši izbirali krstne botre: glede na poklicno pripadnost

---

¹⁰³ Prav tam, 9. februar 1850.

¹⁰⁴ Prav tam, 17. junij 1850.

ali sorodstveno vez. Vsem hčeram je bila krstna botra Ana Rožman, predpostavljamo, da (bližnja) sorodnica Elizabete Bömches, katere dekliški priimek je bil Rožman. Krstni boter prve hčere je bil ranocelnik Jožef Gratzner, druge in tretje hčere pa doktor medicine Jožef Kaplar. Priimka zadnjih dveh botrov nista enaka priimku staršev, zato lahko sklepamo, da je pri izbiri moških krstnih botrov bila odločujoča poklicna oz. stanovska pripadnost ter poznanstvo z očetom Friderikom Bömchom, ki je bil lekarnar. Četrta hčeri sta šla za krstna botra že omenjena Ana Rožman in njen brat Karel, za katera na podlagi priimka sklepamo, da sta bližnja sorodnika Elizabete Bömches, rojene Rožman.

Iz opisanih krstov se da ugotoviti, da so starši svojim otrokom krstne botre izbirali na dva različna načina. Prvi je stanovska oz. poklicna pripadnost ter drugi sorodstveno razmerje med starši in krstnimi botri. Iz prej opisanega je tudi razvidno, da starši pri izbiranju krstnih botrov svojih otrok niso bili nujno zavezani istemu paru krstnih botrov, ampak so lahko izbrali različne. Zakonca Bömches sta v vseh primerih za krstno botro izbrala isto osebo, medtem ko so se krstni botri menjavali.

5.2.3 1860–1869

V 60. letih je luč sveta uzrlo 205 otrok, v povprečju vsako leto več kot 20 otrok. Največ v letu 1860 (26) in najmanj 1862 (17). Rodilo se je 115 dečkov (56,1 %) in 90 deklic (43,9 %), torej 25 dečkov (12,2 %) več kot deklic. Največ dečkov je prišlo na svet leta 1860 (15) in najmanj 1868 (8), največ deklic pa leta 1864, tj. prav tako (15) in najmanj 1862, samo (5).

Leto	Število rojstev	Dečki	Deklice
1860	26	15	11
1861	18	11	7
1862	17	12	5
1863	21	13	8
1864	24	9	15
1865	20	10	10
1866	20	12	8
1867	18	12	6
1868	19	8	11
1869	22	13	9
Skupaj	205	115	90

Tabela 10: Število rojstev 1860–1869

Od 205 rojstev jih je bilo 186 (90,7 %) zakonskih in 19 (9,3 %) nezakonskih. Pet krstov so opravili v sili. Rodil se je en par dvojčkov.

5.2.3.1 Dan rojstva in krsta

Od 205 krstov jih je bilo pet opravljenih v sili (2,4 %), v vseh primerih po en na leto. Najprej dve deklici v letu 1860¹⁰⁵ in 1861¹⁰⁶ ter trije dečki v letih 1865,¹⁰⁷ 1868¹⁰⁸

¹⁰⁵ Prav tam, 12. september 1860.

¹⁰⁶ Prav tam, 18. junij 1861.

in 1869.¹⁰⁹ V vseh primerih je bila ob porodu prisotna babica oz. izkušena ženska. Krsti so bili podeljeni brez navzočnosti duhovnika. Prav tako v nobenem primeru krstu niso prisostvovali botri. Očetje otrok krščenih v sili so bili po poklicu: hišni posestnik, mizar, čevljar, gostač, dninar. Torej predstavniki vseh družbenih slojev mestnega prebivalstva.

Na poseben zapis smo ob krstnem imenu naleteli leta 1869, ko so pri dečku Alojzu zapisali *post humus*. Njegova starša sta bila Ana in Marko Prosinc, gostač. Krst je opravil krški vikar Janez Knavs, na dan rojstva, 10. aprila 1869. Podelitev zakramenta je potekala brez navzočnosti krstnih botrov.¹¹⁰ Po nauku Katoliške cerkve zakramenta sv. krsta ni mogoče podeliti po smrt, zato nam pomen tega pripisa ostaja ne pojasnjen.

Prav tako je krški vikar Janez Knavs podelil zakrament sv. krsta v zanimivih okoliščinah leta 1868. Prvi krst v tem letu je podelil dečku, imenovanemu Anton. Rojen je bil 8. januarja v Sisku brez navzočnosti babice. Naslednji dan, 9. januarja, je krst prejel v Krškem. Rojen je bil v nezakonskem stanu, samski dekli Neži Magerl. Kot njegova krstna botra sta zapisana Peter in Terezija Delorenco, hišni posestnik, in njegova žena.¹¹¹

5.2.3.1.1 *Kdaj nesti otroka h krstu?*

Prvi dan po rojstvu otroka je bilo podeljenih 112 krstov, drugi dan 72, tretji dan 16, četrti dan 3, osmi dan po rojstvu en in 12 dni po rojstvu prav tako. Slednje je tudi najdaljši časovni razmik med rojstvom in krstom v tem desetletju. Deček Emilijan se je rodil 9. in bil krščen 20. februarja 1864. Njegov oče je bil Tomaž Barilli, c. kr. pisar, in mati Marija, rojena Roll.¹¹²

Podatki v spodnji tabeli prikazujejo, da je malo več kot polovico otrok prejelo krst še isti oz. prvi dan po rojstvu. Drugi dan po rojstvu so nesli h krst 35 %, tretji dan 7,8 % in četrti dan 1,5 %. Preostala dva primera, ki padeta v skupino krstov po sedmem dnevu, predstavljata 1 %.

---

¹⁰⁷ Prav tam, 18. januar 1865.

¹⁰⁸ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 21. marec 1868.

¹⁰⁹ Prav tam, 26. maj 1869.

¹¹⁰ Prav tam, 10. april 1869.

¹¹¹ Prav tam, 9. januar 1868.

¹¹² NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 20. februar 1864.

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrty dan	Peti dan	Šesti dan	Sedmi dan ali več
1860–1869	54,6 %	35,1 %	7,8 %	1,5 %			1 %

Tabela 11: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1860–1869

Skoraj 90 % otrok so h krstu nesli prvi ali drugi dan. Preostalih 10 %, ki jih je krst prejelo po drugem dnevu predstavlja majhen delež, ki odstopa od večine. Zato nas ti primeri tako kot v prejšnjem desetletju zanimajo podrobneje, predvsem poklic očeta teh otrok.

Tretji dan po rojstvu je krst prejelo 16 otrok, večinoma po en ali dva primera vsako leto. Oče dečka Karla je bil Jožef Vanič, po poklicu usnjnar.¹¹³ Naslednji je bil Jožef Franc, katerega oče se je imenoval Franc Gregorič, po poklicu gostilničar.¹¹⁴ Ludvik Semen, c. kr. sluga okrajnega urada, je imel hči Matildo Marijo.¹¹⁵ Posestnik Ignac Globočnik je bil oče dečka Rudolf Antona.¹¹⁶ Hišni posestnik Janez Pirc je imel hči Leopoldino.¹¹⁷ Oče deklice Marije je bil Mihael Krieger, gostač.¹¹⁸ Janez Jerman, ki je bil čevljar, je bil oče deklice, poimenovane Marija.¹¹⁹ Franz Janez je bil sin Franca Cesarja, ki je bil trgovec po poklicu.¹²⁰ Uradnik davčnega urada Franc Mladič je bil oče sina, imenovanega Adolf,¹²¹ in deklice, imenovane Frančiška.¹²² Deček Jožef je bil nezakonski sin Jožefe Plevnik, samske hčere hišnega posestnika.¹²³ Tomaž Barilli, oče dečka, ki je bil krščen 12 dni po rojstvu, je hčer Marijo dal krstiti tretji dan.¹²⁴ Trgovec Anton Švajger je imel hčer Marijo Ano,¹²⁵ sodni sluga Andrej Kulovič pa hčer,

¹¹³ Prav tam, 28. oktober 1860.

¹¹⁴ Prav tam 19. marec 1861.

¹¹⁵ Prav tam, 26. avgust 1862.

¹¹⁶ Prav tam, 23. oktober 1864.

¹¹⁷ Prav tam, 11. november 1864.

¹¹⁸ Prav tam, 2. februar 1865.

¹¹⁹ Prav tam, 30. oktober 1865.

¹²⁰ Prav tam, 2. maj 1866.

¹²¹ Prav tam, 13. maj 1866.

¹²² NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 2. april 1868.

¹²³ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 25. november 1866.

¹²⁴ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 1. junij 1868.

¹²⁵ Prav tam, 2. junij 1868.

imenovano Frančiška Elizabeta.¹²⁶ Janez Evangelist je bil sin Janeza Engelsbergerja, ki je bil po poklicu kovač.¹²⁷ Tkalec Vincenc Kranjc je bil oče dečka Davida.¹²⁸

Štiri dni po rojstvu so krst prejeli trije otroci. Prvi je bil deček Karel Janez, katerega oče je bil Ludvik Semen, c. kr. uradniški sluga.¹²⁹ Druga je bil deklica Ida Marija, hči Friderika Bömchesa, lekarnarja, in njegove žene Elizabete.¹³⁰ Tretja je bila znova deklica, imenovana Leopoldina Jožefina Angelika. Njen oče se je imenoval Leopold Ladler vitez Höffern Saalfeld, c. kr. okrajni glavar, mati Angelika, rojena Pič.¹³¹

Osmi dan po rojstvu je krst prejela deklica Eleonora Maksimiljana, katere oče je bil Maksimiljan Jabornegg, zapisnikar (*zapisničar*) okrajnega urada, in mati Ivana.¹³²

Delež krstov, opravljenih po drugem dnevu rojstva, se je v obravnavanem desetletju dvignil za 5 %. Če so v prejšnjem desetletju v primerih zakasnelih krstov prevladovali poklici, ki so bili bolje plačani in za katere je bila potrebna višja izobrazba oz. je bila finančna preskrbljenost družine zaradi očetovega stanu zagotovljena ter so večinoma spadali v poklicni razred D s prevladujočim deležem državnih služb, se je število obrtniških in trgovskih poklicev, ki so bili v primerih zakasnelih krstov v 50. letih prej izjema kot pravilo, v 60. letih rahlo povečalo. Med temi krsti smo našli tudi na primer gostača in samske matere. V obravnavanem desetletju postane teza, oblikovana v predhodnem desetletju, da je višji sloj veljal za nosilca sprememb pri krstnih običajih, še bolj oprijemljiva, vendar s to razliko, da se je krog višjega sloja razširil in da se je število pretečenih dni med rojstvom in krstom v primerjavi s predhodnim desetletjem še povečalo. Glede številčnosti imen je bilo otrok z več kot enim imenom le za en primer več kot tistih z enim imenom. Navedeni podatki niso v celoti v skladu z vzorcem iz 50. let, ko je naraščajoči časovni razpon pretečenih dni med rojstvom in krstom bil povezan z višjo stopnjo izobrazbe in višjim poklicnim položajem, kar bi se naj odražalo tudi pri večjemu številu imen, ki jih je otrok prejel ob krstu.

---

¹²⁶ Prav tam, 7. november 1868.

¹²⁷ Prav tam, 12. november 1869.

¹²⁸ Prav tam, 29. december 1869.

¹²⁹ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 8. oktober 1860.

¹³⁰ Prav tam, 19. februar 1864.

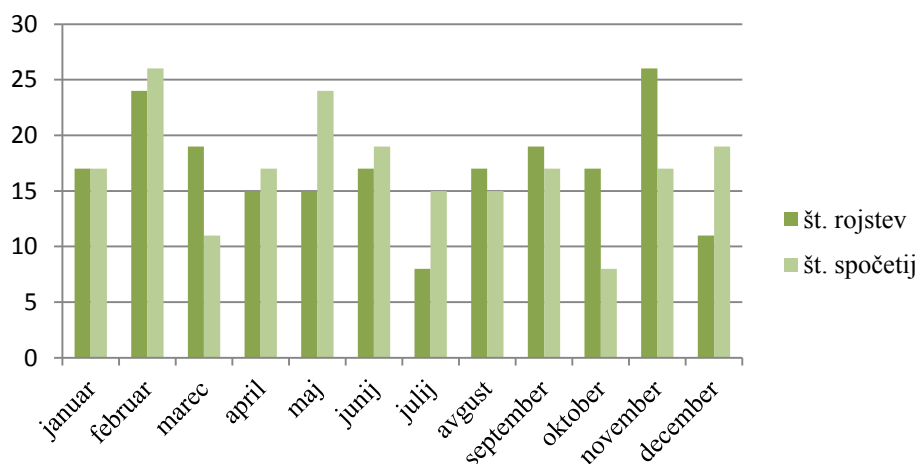
¹³¹ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 26. maj 1869.

¹³² NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 14. februar 1861.

5.2.3.2 Mesec rojstva in spočetja

Največje število rojstev opazimo novembra (26), najmanjše pa julija (8). Skozi leto sledimo več vrhuncem rojstev. Najprej februarja, junija in septembra ter največjemu v novembru. Med temi vrhunci beležimo upad rojstev aprila, maja, julija, oktobra in decembra.

Pregled koledarskega leta kaže na dva izmenjujoča se procesa, ki se odražata v naraščajočem in upadajočem številu rojstev ter spočetij v dveh glavnih obdobjih. Prvemu obdobju porasta rojstev sledimo od januarja do junija, z vmesnim manjšim upadom aprila in maja, ter drugemu med avgustom in novembrom. Med tema dvema obdobjema zaznamo dva izrazita upada rojstev v juliju in decembru.

Grafikon 8: Rojstva in spočetja po mesecih 1860–1869

Največje število spočetij zaznamo februarja (26), najmanjše pa oktobra (8). Vrhunce spočetij opazimo februarja, maja, septembra in decembra. Med njimi sledimo upadom januarja, marca, julija, avgusta in oktobra.

Porast spočetij najprej beležimo v obdobju od aprila do septembra z manjšim upadom julija in avgusta, nato pa še od novembra do februarja. Prvi izrazit upad spočetij opazimo marca in drugega oktobra.

Povečanemu številu rojstev sledimo v dveh valovih. Prvi val nastopi ob koncu poletja in traja do izteka jeseni, drugi pa v zimskem času, predvsem drugi polovici, in spomladanskem času. Zmanjšano število rojstev najprej opazimo v začetku poletja in

nato še na prehodu iz jesenskega v zimski čas. Prvemu valu povečanega števila spočetij sledimo od druge polovice pomladi do prve polovice poletja; drugemu pa od konca jeseni do sredine zime. Prvi val upadajočega števila spočetij beležimo od druge polovice poletja do začetka jeseni, drugega pa ob izteku zime in pričetku pomladi.

5.2.3.3 Dvojčki

V 60. letih se je rodil samo en par dvojčkov. To sta dečka poimenovana Rudolf Karel in Karel Rudolf, staršema Jožefu Havelki, hišnemu posestniku in materi Vincenciji, rojeni Komat. Krst sta prejela na dan rojstva, 3. oktobra 1867.¹³³ Tako kot v prejšnjem desetletju sta tudi ta dva novorojenčka bila še isti dan kot rojena tudi krščena.

5.2.3.4 Ime mu/ji bo ...

Med leti 1860 in 1869 naštejemo 37 različnih moških in 35 ženskih imen. Rojenemu številu deklic in dečkov smo odšteli pet krstov v sili, dva pri deklicah in tri pri dečkih. Tako je 112 krščenih dečkov (56 %) prejelo 134 imen (53,8 %) in 88 krščenih deklic (44 %) 115 imen (46,2 %), kar je 24 dečkov (12 %) več kot deklic. V celoti je torej 200 krščenih otrok dobilo 249 imen.

5.2.3.4.1 *Katero ime naj mu/ji damo?*

V 60. letih srečamo tri priljubljena moška imena: Franc, Janez in Jožef. Med pogostimi imeni zasledimo imeni Karel in Anton. Med 11 redkimi imeni najdemo naslednja imena: Henrik, Avguštin, Vincenc, Feliks, Adolf, Leopold, Rudolf, Aleksander, Teodor, Viljem in Mihael. Med 21 imeni, zapisanimi samo enkrat, srečamo sledeča imena: Ernest, Viktor, Alfonz, Mavricij, Jurij, Nikolaj, Maksim (Maximus), Matija, Benjamin, Emilijan, Peter, Gustav, Emil, Rihard, Štefan, Gotfrid, Albin, Ferdinand, Alojz, Friderik in David.

Še vedno je bilo edino žensko ime, ki ga lahko označimo za priljubljeno, Marija. Med pogosti imeni sta spadali dve: Jožefa in Ana. Redkih imen zasledimo 14: Julijana, Frančiška, Ivana, Terezija, Rozalija, Alojzija, Antonija, Ida, Avgusta, Albina, Klotilda, Matilda, Leopoldina, Gabrijela. Med 18 imeni, zapisanimi samo enkrat, srečamo: Jera

---

¹³³ Prav tam, 3. november 1867.

(Gertraud), Ruperta, Ljudimla, Magdalena, Eleonora, Maksimiljana (Maximiljana), Karolina, Ludvika. Kamila, Kristina, Ernestina, Viljemina, Margarita, Elizabeta, Jožefina, Angelika, Olga in Helena.

Moška imena				Ženska imena			
1.	Janez	24	17,9 %	1.	Marija	35	25,5 %
2.	Franc	20	14,9 %	2.	Ana	10	8,7 %
3.	Jožef	17	12,7 %	3.	Jožefa	7	6,1 %
4.	Karel	15	11,2 %	4.	Julijana	5	4,3 %
5.	Anton	8	6 %	5.	Frančiška	5	4,3 %
6.	Avguštin	4	3 %	6.	Ivana	4	3,5 %
7.	Leopold	4	3 %	7.	Terezija	4	3,5 %
8.	Vincenc	3	2,2 %	8.	Rozalija	4	3,5 %
9.	Rudolf	3	2,2 %	9.	Alojzija	4	3,5 %

Tabela 12: Pogosta moška in ženska imena 1860–1869

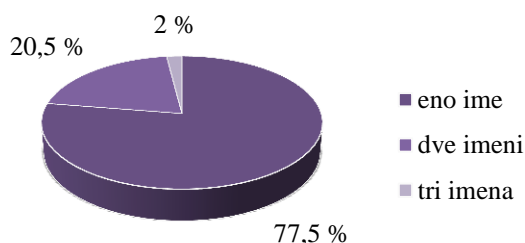
Zgornja tabela prikazuje število in odstotne deleže imen po skupinah glede na njihovo pogostost. Do izraza je znova prišla razlika pri imenovanju dečkov, pri katerih smo imeli tri priljubljena imena, ki skupaj zavzemajo 45,5 % med vsemi moškimi imeni in pri deklicah, kjer je eno priljubljeno ime zavzelo le 25,5 % med vsemi ženskimi imeni. Tako pri dečkih kot dekletih smo imeli dve pogosti imeni, vendar je seštevek in delež teh nekoliko večji pri dečkih, saj pri njih predstavlja 17,2 % in pri dekletih 14,8 %. V skupini redkih imen je teh po številu in deležu bilo več pri dekletih, saj 45 ženskih imen predstavlja 44 % med ženskimi in 26 moških imen predstavlja 21,6 % med moškimi imeni. V skupini imen, ki so se pojavila samo enkrat, je teh bilo za tri primere več pri dečkih kot deklicah, toda delež je pri obeh enak, 15,7 %.

Večje število dečkov je prejelo večje število imen v primerjavi z dekleti, ki se jih je rodilo manj. Tudi nabor posameznih imen je bil tokrat pri dečkih večji kot pri dekletih, čeprav samo za slabe 3 %. Razdelitev imen v skupine glede na pogostost imen kaže, da sta prvi dve skupini imen zavzeli pri dečkih skoraj 25 % več kot pri dekletih. Medtem zadnji dve skupini pri dekletih pokrivata malo več kot 20 % večji delež v primerjavi z dečki. To kaže na razlike pri imenovanju med spoloma, kjer je imenovanje

z nekaj pogostimi imeni pri dečkih bolj priljubljeno kot pri dekletih, kjer je nabor imen, s katerimi so ta imenovana, večji in glede pogostosti bolj enakomerno porazdeljen.

5.2.3.4.2 *Koliko imen naj bo?*

Od 205 rojenih otrok jih je krst prejelo 200. Pri tem je bilo v rojstno knjigo vpisanih 249 krstnih imen. Eno ime je dobilo 155 otrok, dve imeni 41 otrok in štirje otroci tri imena. Spodnji graf prikazuje število imen pri imenovanju v deležih. Malo več kot tri četrtine zavzema skupina otrok z enim imenom, z dvema pa skoraj celoten preostanek zadnje četrtine, v kateri ima svoj majhen delež (2 %) skupina otrok s tremi imeni.

Grafikon 9: Imenske skupine glede na število imen 1860–1869

V tem desetletju glede števila imen ne izstopa prav noben primer imenovanja z več kot tremi imeni. Zanimiv pa je podatek, da so v vseh štirih primerih s tremi krstnimi imeni imenovana samo dekleta in noben deček. To so: Marija Ljudmila Magdalena;¹³⁴ Marija Ana Margarita;¹³⁵ Leopoldina Josipina Angelika¹³⁶ in Julijana Olga Helena.¹³⁷

Spodnja tabela prikazuje število imen glede na spol. Tako je 112 dečkov prejelo 134 imen (53,8 %). Eno ime je dobilo 90 dečkov, dve imeni pa 22. Primera s tremi ali več imeni ni bilo. 88 deklic so poimenovali s 115 imeni (46,2 %). Eno ime je prejelo 65 deklic, dve imeni 19 deklic in tri imena štiri deklice.

¹³⁴ Prav tam, 16. september 1860.

¹³⁵ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 11. september 1868.

¹³⁶ Prav tam, 26. maj 1869.

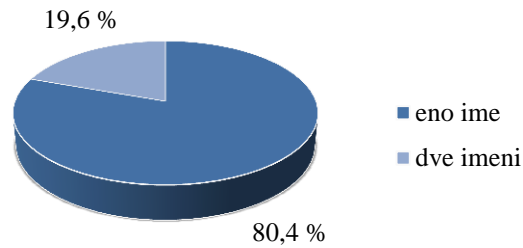
¹³⁷ Prav tam, 15. avgust 1869.

Leto	Dečki					Deklice				
	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj
1860	14	1			15	5	4	1		10
1861	9	2			11	5	1			6
1862	11	1			12	3	2			5
1863	11	2			13	5	3			8
1864	6	3			9	12	3			15
1865	7	2			9	9	1			10
1866	8	4			12	6	2			8
1867	7	5			12	6				6
1868	6	1			7	7	3	1		11
1869	11	1			12	7		2		9
Skupaj imenovanih	90	22			112	65	19	4		88
Skupaj imen	90	44			134	65	38	12		115

Tabela 13: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1860–1869

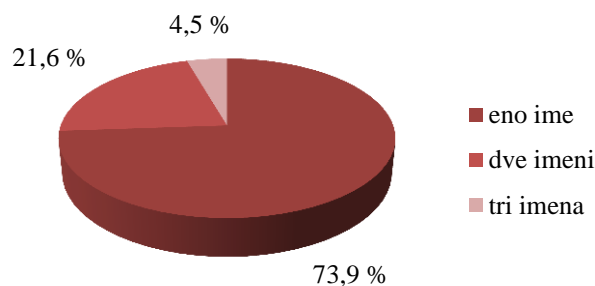
Števila, prikazana v zgornji tabeli, nakazujejo na priljubljenost imenovanja z več imeni pri dekletih, saj je seštevek deklet z dvema in tremi imeni večji od števila dečkov z dvema imenoma, pri katerih prevladuje imenovanje z enim imenom.

Spodnja grafa glede na spol v deležih prikazujeta imenovalne skupine glede na število imen. Prva že omenjena razlika ob njuni primerjavi je, da v tem desetletju ni nobenega primera imenovanja s tremi imeni pri dečkih, medtem ko imamo štiri deklice s tremi imeni.

Grafikon 10: Deške imenske skupine 1860–1869

Delež imenovanja z enim imenom je pri dečkih večji za 6,5 %, oz. pri dečkih predstavlja eno petino, pri deklicah pa tri četrtine. Delež skupine z dvema imenoma je pri deklicah za 2 % večji v primerjavi z dečki. Če temu dodamo 4,5 % delež skupine imen s tremi imeni pri deklicah in ničelni delež pri dečkih, končen sklep potrjuje opisan način imenovanja, ki je nastal na podlagi števil iz tabele 14 in je podoben tistemu iz prejšnjega desetletja.

Grafikon 11: Dekliške imenske skupine 1860–1869

Čeprav je v 60. letih rojenih manj deklic kot dečkov in je delež ženskih imen v primerjavi z moškimi manjši za 7,6 %, je delež deklic z dvema ali tremi imeni za 6,5 % večji kot pri dečkih. Skratka, trend imenovanja z več imeni je še vedno pogostejši pri deklicah kot pri dečkih.

5.2.3.5 Starši

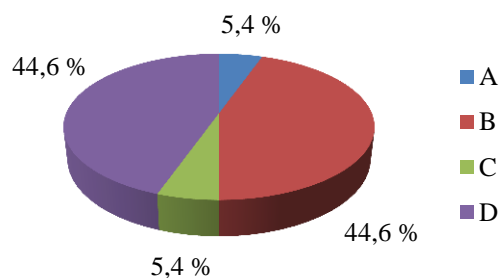
Rojenih je bilo 205 otrok, od tega 186 zakonskih in 19 nezakonskih. Starše smo znova razdelili v poklicne razrede po enakem principu kot pri analizi za 50. leta.

Podatke o poklicih očetov imamo skoraj v vseh primerih, z izjemo enega, pri katerem ta podatek ni bil naveden.¹³⁸ Izjemen primer je tudi oče otroka, ki je bil ob rojstvu otroka še študent medicine.¹³⁹ Matere nezakonskih otrok so tudi v tem desetletju obravnavane v posebnem sklopu.

5.2.3.5.1 Poklicna analiza očetov

184 očetov, za katere imamo podatek o poklicu, smo razdelili v štiri poklicne razrede glede na naravo poklica ali dela, s katerim se ukvarjajo oz. preživljajo.

Spodnji grafikoni v odstotnih deležih predstavljajo posamezne poklicne skupine. Izenačena sta razreda A in C s 5,4 % ter B in D s 44,6 %. V primerjavi s prejšnjim desetletjem sta se povečala tako odstotni delež kot raznolikost poklicnega razreda A, medtem ko pri poklicnem razredu C v obeh primerih zasledimo zmanjšanje. V razredu D imamo samo eno novo poklicno kategorijo in obenem precejšnje zmanjšanje predstavnikov tega razreda.

Grafikon 12: Poklicni razredi 1860–1869

V razredu A srečamo deset predstavnikov 3 poklicev: osemkrat gostač, gozdar, polovični zemljak.

V razredu B najdemo 82 članov 17 poklicev: sedemnajstkrat čevljar, dvajsetkrat usnjar, osemkrat krojač, šestkrat mesar, šestkrat ključavničar, štirikrat kovač, štirikrat sedlar, trikrat steklar, trikrat zidar, dvakrat mizar, dvakrat tesar, dvakrat klobučar, izdelovalec mil, pleskar, varilec, dimnikar, tkalec.

Razred C je štel 10 članov 2 poklicev: sedemkrat trgovec, trikrat gostilničar.

¹³⁸ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 9. maj 1866.

¹³⁹ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 11. oktober 1868.

V razredu D zasledimo 82 predstavnikov 31 različnih poklicev: devetindvajsetkrat hišni posestnik, petkrat posestnik, štirikrat učitelj, trikrat pisar, trikrat gradbeni sluga, trikrat uradniški sluga, trikrat nadzornik, dvakrat okrajni sodnik, dvakrat pobiralec davkov, dvakrat uradniški sluga, dvakrat uradnik davčnega urada, dvakrat pometač cest, dvakrat gradbenik, dvakrat lekarnar, dvakrat asistent davčnega urada, sodni sluga, uradnik, davčni nadzornik (*kontrolor*), ranocelnik, pomočnik inženirja, gradbeni uradnik, okrajni glavar, občinski sluga, živinozdravnik, notarski pripravnik (*koncipient*), cestni nadzornik, poslovodja užitninskega davka, zdravnik, nočni čuvaj, nadzornik rečnega toka, sluga.

5.2.3.5.2 Poklicna analiza mater nezakonskih otrok

Od 19 samskih mater jih je bilo sedem z lastnim poklicem in devet takih, pri katerih namesto navedbe lastnega poklica zasledimo poklic njihovih očetov. Pri treh primerih nismo zasledili podatka o poklicu niti matere niti njenega očeta. Med materami z lastnim poklicem najdemo: štiri dekletke, šiviljo, samsko kramarico in ovdovelo hišno posestnico. Matere, katerih stan je opisan s poklicem njihovih očetov, so: hčere štirih hišnih posestnikov, hči kočarja, ključavničarja, krojača, mesarja in gostilničarja. Posebej zapisani sta bili hči Franca Kolečnika, brez pripisa o njegovem poklicu,¹⁴⁰ ter samska hči neznanega očeta.¹⁴¹ O samski materi Mariji Debelak, ki je rodila nezakonskega sina, vemo samo to, da je šlo za najdenko iz Ljubljane.¹⁴²

Devet deklic in devet dečkov je prejelo eno ime. Samo deček Feliks Karel je prejel dve imeni. Njegova mati je bila Marija Jerman, rojena Marolt, ovdovela hišna posestnica.¹⁴³

5.2.3.5.3 Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov

Od 184 očetov, ki so bili zajeti v poklicno analizo, smo za potrebe sledeče analize izločili tistih pet, katerih otroci so bili krščeni v sili in imen niso prejeli.

---

¹⁴⁰ NŠAL, ŽA Krško, Matične knjige, R 1838–1867, 13. maj 1866.

¹⁴¹ Prav tam, 20. julij 1866.

¹⁴² Prav tam, 2. september 1867.

¹⁴³ Prav tam, 3. september 1866.

Razred	Eno ime			Dve imeni			Tri imena			Skupaj	
	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%
A	8	5,9	4,5							8	4,5
B	77	56,6	43,7	3	7,5	1,7				80	45,5
C	2	1,5	1,1	8	20	4,5				10	5,7
D	49	36	27,8	29	72,5	16,5	3*	100	1,7	78	44,3
Skupaj	136	100	77,1	40	100	22,7	3	100	1,7	176	100

*študent medicine

Tabela 14: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1860–1869

Skupina z enim imenom zavzema 77,1 %. Znotraj nje pride največji delež (56,6 %) med poklicnimi razredi na razred B. Z manjšim deležem (36 %) mu sledi poklicni razred D, s še veliko manjšim deležem (5,9 %) poklicni razred A in z najmanjšim deležem (1,5 %) poklicni razred C.

Skupina z dvema imenoma predstavlja med skupinami imen 22,7 %. Med poklicnimi razredi so znotraj nje zastopani samo trije poklicni razredi. Med njimi največji delež (72,5 %) pripada razredu D. Z veliko manjšim deležem (20 %) mu sledi poklicni razred C, temu pa z najmanjšim deležem (7,5 %) poklicni razred B.

Skupina s tremi imeni predstavlja med skupinami imen 1,7 %. V tem desetletju znotraj nje najdemo samo poklicni razred C, in to samo s tremi primeri, kar v deležu znotraj skupine predstavlja 100 %, saj drugih poklicnih razredov ni. Tri imena je svojemu otroku dal tudi študent medicine, ki ni uvrščen v nobenega od poklicnih razredov. Toda če predvidimo njegovo dokončanje študija, bi tudi on bil del poklicnega razreda D.

Največji delež (45,5 %) med poklicnimi razredi pripada poklicnemu razredu B, ki ima večinski delež (43, %) v skupini z enim imenom in manjšinski del (1,7 %) v skupini z dvema imenoma. Drugi v vrsti med poklicnimi razredi je z malo manjšim deležem (44,3 %) poklicni razred D, katerega največji del (27,8 %) je v skupini z enim imenom, nekoliko manjši del (16,5 %) v skupini z dvema imenom in najmanjši del (1,7 %) v skupini s tremi imeni. Na tretjem mestu se z majhnim deležem (5,7 %) poklicnih razredov nahaja poklicni razred C, katerega večinski del (4,5 %) pa se nahaja v skupini z dvema imenoma in manjšinski del (1,1 %) v skupini z enim imenom. Na zadnjem,

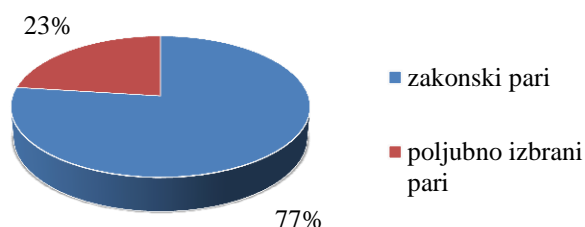
četrtem mestu, poklicnih razredov najdemo z najmanjšim deležem (4,5 %) poklicni razred A, katerega ves del oz. vse člane najdemo v skupini z enim imenom.

Pri poenostavljenem opisu tabele lahko izpostavimo predvsem posebnosti pri poimenovanju z več kot enim imenom, saj so v skupini z dvema imenoma zastopani samo trije poklicni razredi (B, C in D) in v skupini s tremi imeni samo poklicni razred D. Pri zastopanosti deležev poklicnih razredov je zanimivo, da je večinski del poklicnega razreda C svoje otroke poimenoval z dvema imenoma in da se celoten delež poklicnega razreda A nahaja v skupini z enim imenom.

Ob koncu imenske analize za obravnavano obdobje lahko sklenemo, da je bil v obravnavanem desetletju, tako kot v predhodnem, pri poimenovanju z več imeni vodilen poklicni razred D, njemu pa je tokrat sledil poklicni razred C in ne B, kot desetletje prej. V primerjavi s predhodnim desetletjem se je zmanjšal le krog poklicnih razredov pri imenovanju z več imeni. Medtem je večinski del poklicnega razreda B in celoten poklicni razred A svoje otroke še zmeraj imenoval z enim imenom. Kljub nekaterim razlikam med 50. in 60. leti lahko zopet sklenemo, da je bilo imenovanje z več imeni pogojeno s stopnjo izobrazbe, poklicnim položajem, statusom in ugledom v mestni družbi, saj bolj kot so bili našteti kriteriji pomembni za določen krog mestnega prebivalstva, večja je bila verjetnost, da bodo njihovi otroci imenovani z več imeni.

5.2.3.6 Krstni botri

V obravnavanem desetletju zasledimo 200 parov krstnih botrov, toliko kot imenovanih otrok.

Grafikon 13: Krstni botri po skupinah 1860–1869

V petih primerih pri krstu ni navzočih krstnih botrov, saj so zakrament sv. krsta podelili v sili. Od 200 parov krstnih botrov jih naštejemo 154 zakonskih in 46 poljubno izbranih parov krstnih botrov. Zakonski pari predstavljajo malo več kot tri četrtine (77 %) in poljubno izbrani pari krstnih botrov malo manj kot četrtino (23 %). Glede na prejšnje desetletje je delež zakonskih parov rahlo višji.

5.2.3.6.1 Zakonski pari

Pri 154 krstih je vlogo krstnih botrov prevzelo 54 zakonskih parov. Nekateri med njimi so bili v tej vlogi velikokrat, nekateri pogosteje, drugi redkeje, nekateri pa samo enkrat.

Zakonski botrski par	Število botrstev
Janez in Sofija Irkič	13
Martin in Jospina Hočevnar	12
Jožef in Marija Vanič	12
Franc in Helena Aumann	11
Peter in Terezija Delorenco	9
Simon in Barbara Šark, Šušteršič, Gregorič	6

Tabela 15: Najpogostejši zakonski krstni botri 1860–1869

Prva med njimi sta tokrat s trinajstimi botrstvi bila c. kr. notar Janez Irkič in njegova žena Sofija. Kot krstna botra sta bila pri 12 krstih navzoča zakonca Martin in Josipina Hočevnar ter Jožef Vanič, usnjar, in njegova žena Elizabeta. Krstna botra enajstim otrokom sta bila Franc Aumann, trgovec, in njegova žena Helena. Devet otrok sta h krstu pospremila trgovec Peter Delorenco in njegova žena Terezija. Trgovec Simon Šark in njegova žena Barbara, ki sta bila v 50. letih krstna botra kar 28-krat, sta bila v 60. letih samo šestkrat. V šestih primerih sta bila krstna botra dva zakonska para: uradnik Matija Šušteršič in njegova žena Julijana ter posestnik Franc Gregorič in njegova žena Leopoldina.

V primerjavi s prejšnjim desetletjem vidimo, da se je število krščencev zakonskega para z največ botrstvi znižalo za malo več kot polovico, z 28 na 13. Simon in Barbara Šark sta v 50. letih imela 28 krščencev, v 60. letih pa še samo šest. Zakonca Irkič, z največjim številom krščencev, sta bila krstna botra otrokom desetih staršev in le dva para med njimi sta ju za to vlogo naprosila več kot enkrat. Zakonca Hočevnar sta imela krščence šestih staršev. En par ju je za krstna botra naprosil enkrat in en trikrat. Vsi ostali pa dvakrat. Prav tako sta imela 12 krščencev zakonca Josef in Maria Vanič in to devetih staršev, od tega le enemu paru dvakrat in enemu paru trikrat. Zakonca Aumann sta imela 11 krščencev sedmih staršev, štirim parom od njih samo enkrat in trem najmanj dvakrat. Vsak od devetih krščencev zakoncev Delorenco je bil otrok različnih staršev. Pri dveh od treh zakonskih parov, Šušteršič in Šark, ki so imeli šest krščencev, so ti večinoma bili različnih staršev. Le zakonski par Gregorič je imel po dva krščenca treh različnih staršev.

Če je v prejšnjem stoletju upadanje števila krstov in hkratno upadanje število različnih staršev, ki so izbirali krstne botre, lepo vidno, je to v 60. letih manj očitno, vendar še kljub temu opazno.

Število zakonskih parov	Število botrstev
Pongrac, Gros (Groß)	5
Rupert, Rostaher, Pavelin	4
4	3
8	2
28	1

Tabela 16: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1860–1869

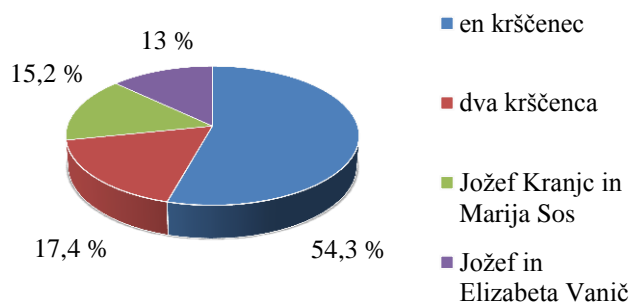
Drugi del zgornje tabele prikazuje, kako se z upadanjem števila krščencev zvišuje število zakonskih parov. Zakonska para s petimi krščenci sta imela ob skupnem pregledu po tri krščence različnih staršev in preostale krščence treh istih staršev. Trije zakonski pari s štirimi krsti so imeli pet krščencev različnih staršev in preostale krščence treh različnih staršev. Dva zakonska para s tremi krsti sta imela krščence istih

staršev in dva od njih vse krščence različnih staršev. Od osmih zakonskih parov z dvema krščencema so imeli le trije, med njimi oba krščenca istih staršev.

Ob pregledu krščencev in njihovih staršev vidimo, da je razmerje med starši, ki zakonski par za krstna botra naprosijo samo enkrat, in tistimi, ki to storijo dvakrat oz. izjemoma tudi trikrat, sprva enakovredno in da se je število različnih staršev povečalo šele pri krstnih botrih, ki imajo po dva krščenca.

5.2.3.6.2 Poljubno izbrani pari krstnih botrov

V 60. letih naštejemo 46 krstov, pri teh pa 31 parov poljubno izbranih parov krstnih botrov. Jožef Kranjc, mesar, in Marija Sos (Soß), otroška babica, se izkažeta za najpogostejši poljubno izbrani par krstnih botrov, saj sta to nalogo prevzela sedemkrat. Jožef Vanič, usnjar, in Elizabeta Vanič, hišna posestnica, sta imela šest krščencev. Štirje pari so botrovali dvakrat in 25 parov samo enkrat.

Grafikon 14: Poljubni pari krstnih botrov glede na število krščencev 1860–1869

Zgornji grafikon prikazuje, kolikšen delež zavzema posamezna skupina poljubno izbranih krstnih botrov. Poljubno izbrana botrska para Kranjc in Sos ter Jožef in Elizabeta Vanič skupaj predstavljajo eno četrtno vseh krstov. Slabo četrtno zavzemajo tisti, ki so krstni botri dvakrat, in več kot polovico tisti, ki so krstni botri samo enkrat.

Krščenci para Kranjc in Sos so različnih staršev oz. petih različnih samskih mater in le enkrat sta oba krščenca istih staršev. Poljubno izbran par krstnih botrov Vanič je imel dva krščenca različnih staršev in štiri med njimi istih staršev. V primeru vseh parov krstnih botrov, ki imajo po dva krščenca, so bili slednji otroci istih staršev.

Pri poljubnem izbiranju krstnih botrov je prevladoval način, da je izbran par pojavi v tej vlogi samo enkrat ali dvakrat. Pari, ki so se v tej vlogi pojavili večkrat, so bili prej izjema kot pravilo in njihovi krščenci so pretežno izhajali iz različnih družin z eno izjemo, kjer je imel poljubno izbran par krstnih botrov dva krščenca. Tako je način izbiranja obravnavane vrste krstnih botrov enak kot v prejšnjemu desetletju.

5.2.3.6.3 Pooblaščenci izbranih krstnih botrov

V letu 1869 imamo en primer krsta, kjer sta izbrana krstna botra bila nadomeščena po dveh pooblaščencih. Izbrana krstna botra Julijane Olge Helene sta bila Janez Čelešnik, nadporočnik, in Alojzija Bele, žena kameralnega uradnika. Toda ker pri krstu nista bila navzoča, sta ju zastopala Benjamin in Olga Janežič, sin in hčerka direktorja hranilnice. Starša krščene deklice sta bila Janez Semen, okrajni sodnik, in Helena, rojena Čelešnik.¹⁴⁴

---

¹⁴⁴ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 16. avgust 1869.

5.2.4 1870–1879

V 70. letih je luč sveta uzrlo 212 otrok. Od tega 93 dečkov (43,9 %) in 119 deklic (56,1 %). V povprečju se je rodilo 21 otrok na leto. Najmanj, (15), leta 1870 in največ, (30), leta 1876. Torej 26 deklic (12,2 %) več kot dečkov. Največ dečkov, (18), je prišlo na svet leta 1876 in najmanj, (samo 3), leta 1875. Največ deklic, (15), leta 1872 in najmanj, (7), leta 1870.

Leto	Število rojstev	Dečki	Deklice
1870	15	8	7
1871	20	6	14
1872	24	9	15
1873	20	9	11
1874	20	11	9
1875	16	3	13
1876	30	18	12
1877	17	6	11
1878	23	9	14
1879	27	14	13
Skupaj	212	93	119

Tabela 17: Število rojstev 1870–1879

Med 212 rojstvi se jih je 196 (92,5 %) rodilo v zakonskem in 16 (7,5 %) v nezakonskem stanu. Tri otroke so krstili v sili in rodila sta se dva para dvojčkov.

5.2.4.1 Dan rojstva in krsta

Od 212 rojstev in krstov so bili samo trije opravljeni v sili (1,4 %), in to vsi v letu 1872. Dva dečka, prvi v aprilu¹⁴⁵ in drugi avgustu,¹⁴⁶ ter deklica v oktobru.¹⁴⁷ Vsi

¹⁴⁵ Prav tam, 1. april 1872

¹⁴⁶ Prav tam, 17. avgust 1872.

so se rodili ob navzočnosti babice Marije Sos in bili krščeni ob prisotnosti staršev brez duhovnika. Njihovi očetje so bili po poklicu sodni sluga, dninar in tesar.

5.2.4.1.1 *Kdaj nesti otroka h krstu?*

Prvi dan je krst prejelo 111 otrok. Drugi dan po rojstvu je bilo krščenih 41 otrok, tretji dan 25, četrti dan 11, peti dan 6, šesti dan 4, sedmi dan 3, osmi dan 2 otroka in deset dni po rojstvu en otrok. V štirih primerih so bili otroci krščeni 11 dni po rojstvu, v enem primeru 18 dni in prav tako v enem primeru 23 dni po rojstvu. Število otrok, ki je krst prejelo od tretjega dne naprej, je 60.

Najdaljši časovni razmik med rojstvom in krstom je 25 dni, kar je že skoraj slab mesec po rojstvu, in to v primeru dveh sester. Magdalena Antonija Filipina, je bila rojena 27. februarja in krščena 23. marca 1876. Filiginija, se je rodila 10. aprila, krstili pa so jo 4. maja 1878. Njun oče je bil dr. Reinhard plemeniti Ruling, c. kr. okrajni komisar, in mati Olga, rojena Tomšič. Za njuna krstna botra so starši naprosili Jožefa Kordona, po poklicu trgovca, in Magdaleno Tomšič, vdovo hišnega posestnika. Kaj je botrovalo tako veliki zakasnitvi krsta? Morda se vzrok skriva v čakanju na (imenitne) botre, ki niso bivali v bližini Krškega. Toda, če bi vzrok bil v imenitnosti botrov, bi pričakovali, da bi ju izbrali po očetovi strani, ki nosi plemenit naziv. Vendar temu ni tako, saj sta, sodeč po priimku matere in krstne botre, ti dve v sorodstvu, medtem ko za krstnega botra na podlagi podatkov iz rojstne matične knjige ne moremo ugotoviti ne sorodstvene povezave z družino krščenca ne njegovega morebitnega imenitnega stanu. Tako se zdi, da imenitnost botrov ni pravi vzrok zakasnitvi krsta, lahko pa predpostavljamo, da je pravi vzrok zgolj v oddaljenosti krstnih botrov, ki verjetno nista bila iz istega kraja, in so starši čakali na prihod obeh botrov na krst.¹⁴⁸

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrti dan	Peti dan	Šesti dan	Sedmi dan ali več
1870-1879	52,4 %	19,3 %	11,8 %	5,2 %	2,8 %	1,9 %	6,6 %

Tabela 18: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1870–1879

¹⁴⁷ Prav tam, 7. oktober 1872.

¹⁴⁸ Prav tam, 27. februar 1876, 10. april 1878.

Če si ogledamo zgornjo tabelo, je bilo v obravnavanem obdobju še zmeraj malo več kot polovica otrok krščenih na dan rojstva. Delež tistih, ki so krst prejeli drugi dan po rojstvu, se zniža za približno 20 %. Če je v prejšnjem desetletju bilo 90 % otrok krščenih prvi ali drugi dan, je v 70. letih ta delež padel na 70 %. Preostalih 30 % se je porazdelilo na krste, ki so bili opravljeni od tretjega dneva naprej, kar je 20 % več kot v prejšnjem desetletju. Rahlo se je povečal delež krstov na tretji dan, predvsem pa deleži od četrtega dneva naprej, ki pa hkrati s časovno oddaljenostjo glede na vsak dodaten dan od rojstva upadajo.

Zaradi vse večjega števila krstov (25), opravljenih tri dni po rojstvu, bomo analizo primerov iz 70. let omejili samo na podatke o očetovem poklicu oz. poklicu samske matere ali njenega očeta. Med starši, ki so otroka krstili tretji dan po rojstvu, je bilo 23 različnih moških poklicev in en ženski poklic samske matere: dva krojača, dva čevljarja, dva okrožna zdravnika, dva hišna posestnika, dvakrat sodni sluga, geometer, okrožni glavar, gostač, dninar, klobučar, odvetnik, občinski nočni čuvaj, zidar, gradbeni sluga, okrožni sodnik, pisar, nadzornik davčnega urada, tkalec, kovač in ovdovela gostilničarka.

Podrobnejši opis primerov tako začnemo šele pri krstih, opravljenih četrti dan po rojstvu, ki jih je bilo 11: deček Runibert, sin Runiberta Drenka, posestnika;¹⁴⁹ Marija Filomenija Frančiška, hči Franca Cesarja, čevljarja;¹⁵⁰ Janez Gejer, trgovec, oče dečka Janeza;¹⁵¹ Peter Jeraj, gostilničar, oče Adolfa;¹⁵² Ernest Rudolf, sin Ludvika Semen, c. kr. okrožnega sodnika;¹⁵³ Franz Gregorič, oče Antona Franca;¹⁵⁴ Leopoldina, hči Andreja Vindiša, krojača;¹⁵⁵ Gizela Sofija, hči Karla Tavčerja, sluge davčnega urada;¹⁵⁶ oče Elomene Martine je bil Vincenc Vidmar, učitelj meščanske šole;¹⁵⁷ oče dečka Roberta, sin Jožefa Koletiča, pobiralca mitnine;¹⁵⁸ oče deklice Terezije se je imenoval Janez Cotar, hišni posestnik.¹⁵⁹

V šestih primerih so krst opravili peti dan po rojstvu: oče dečka Janeza je bil Janez Delorenzo, pleskar; Cecilija Alojzija se je rodila očetu Venclu Vidmajerju, c. kr.

---

¹⁴⁹ Prav tam, 4. avgust 1870.

¹⁵⁰ Prav tam, 9. oktober 1871.

¹⁵¹ Prav tam, 13. september 1872.

¹⁵² Prav tam, 2. maj 1872.

¹⁵³ Prav tam, 5. april 1875.

¹⁵⁴ Prav tam, 13. oktober 1877.

¹⁵⁵ Prav tam, 11. november 1877.

¹⁵⁶ Prav tam, 1. maj 1878.

¹⁵⁷ Prav tam, 17. januar 1879.

¹⁵⁸ Prav tam, 29. avgust 1879.

¹⁵⁹ Prav tam, 14. oktober 1879.

naredniku;¹⁶⁰ oče Marije Frančiške se je imenoval Viktor Naglič in je opravljal poklic pleskarja;¹⁶¹ oče deklice Ludmile je bil Vincenc Kranjc, po poklicu tkalec;¹⁶² Marija Karolina¹⁶³ in Heinrich Albert sta se rodila Hajnrihu Stancerju, trgovcu.¹⁶⁴

Šesti dan so krst prejeli štiri otroci: Maksimiljan, nezakonski otrok matere Leopoldine Mackl, ki je bila samska hči prodajalca loto listkov iz Hermanstadta na Sedmograškem (Siebenbürger) v Romuniji;¹⁶⁵ Emilija Jožefa, njen oče se je imenoval Gašper Gasparin, po poklicu nadučitelj;¹⁶⁶ Ana Marija Ernestina, hči g. dr. Karela Kocelija, po poklicu odvetnika¹⁶⁷ ter Teodor Franc, sin dr. Julija viteškega Gaspan, ki je bil notar.¹⁶⁸

Sedemdnevni razmik med rojstvom in krstom zasledimo v treh primerih: Henriete Marije, katere oče je bil Anton Zadnik, c. kr. tajnik (*sekretar*);¹⁶⁹ Teodorja Karela, nezakonskega otroka samske matere Eme Kopač, uradnikove hčere;¹⁷⁰ Janeza Ignaca, katerega oče se je imenoval Janez Zupanc in je bil po poklicu sluga na davčnem uradu.¹⁷¹

Dva otroka sta krst prejela osmi dan po rojstvu. Deklica Ema, hči Danijela Šuflaja, c. kr. sluga okrajnega sodišča,¹⁷² in deček Anton, katerega oče je bil Anton Prijatelj, dninar.¹⁷³

Deseti dan po rojstvu je krst prejel deček Ferdinand, ki se je rodil očetu Franzu Sikovšku, gostaču.¹⁷⁴

Štirje otroci so bili krščeni enajst dni po rojstvu. Prvi med njimi je deček Emil Jožef Martin, rojen 19. in krščen 29. novembra 1873. Njegov oče se je imenoval Anton Papež, c. kr. pobiralec davka, in mati Amalija, rojena Kohs.¹⁷⁵ Ana Antonija se je rodila 14. in krst prejela 24. junija 1875. Bila je hči Janeza Arnška, gostača, in Alojzije, rojene

---

¹⁶⁰ Prav tam, 16. november 1875.

¹⁶¹ Prav tam, 30. junij 1876.

¹⁶² Prav tam, 6. julij 1878.

¹⁶³ Prav tam, 20. avgust 1878.

¹⁶⁴ Prav tam, 16. september 1879.

¹⁶⁵ Prav tam, 27. avgust 1870.

¹⁶⁶ Prav tam, 22. april 1877.

¹⁶⁷ Prav tam, 30. avgust 1879.

¹⁶⁸ Prav tam, 4. oktober 1879.

¹⁶⁹ Prav tam, 2. september 1873.

¹⁷⁰ Prav tam, 15. oktober 1873.

¹⁷¹ Prav tam, 2. december 1873.

¹⁷² Prav tam, 28. julij 1877.

¹⁷³ Prav tam, 21. maj 1878.

¹⁷⁴ Prav tam, 27. maj 1876.

¹⁷⁵ Prav tam, 19. november 1873.

Škorc.¹⁷⁶ Emilija je na svet prišla 28. Septembra, zakrament sv. krsta pa je prejela 8. oktobra 1875. Njena starša sta bila Anton Zadnik, c. kr. tajnik, in Henrieta, rojena Kučera.¹⁷⁷ Zadnji tovrsten primer je zabeležen leta 1879, ko sta starša Ivan Lapajne, učitelj na meščanski šoli, in njegova žena Slavka, rojena Žužek, 6. oktobra rojeno hčerko Vido, krstila 16. oktobra.¹⁷⁸

Devetnajstdnevni razmik med rojstvom, 1. junija, in krstom, 18. junija, srečamo pri dečku, poimenovanem Ahil, katerega oče je bil Vencel Polak, hišni posestnik, in mati Ana, rojena Pevnik.¹⁷⁹ Rojena 28. avgusta in krščena 23 dni pozneje 19. septembra 1877 je bila Marija Hermina, hči Antona Lačnika, c. kr. okrajnega tajnika, in matere Henrijete, rojene Kučera.¹⁸⁰

Če so v 50. letih prevladovali boljše plačani poklici, in za katere je bila potrebna višja izobrazba oz. je bila finančna preskrbljenost družine z očetovim stanom zagotovljena in če je v 60. letih bilo že več obrtniških in trgovskih poklicev, ki so bili v predhodnem desetletju prej izjema kot pravilo, potem je v 70. letih njihovo število znova rahlo naraslo. Vendar pa je v 70. letih naraslo tudi število poklicev iz poklicnih razredov C in A, kot tudi en najden primer samske matere več. Število otrok z več kot enim imenom je med temi primeri sicer večje od otrok z enim imenom, toda podatki o vse večji poklicni razvejanosti nakazujejo na vse večji in raznolik družbeni krog ljudi, ki se je za krst svojih otrok odločil po drugem dnevu od rojstva. Tudi v obravnavanem desetletju je v primerjavi s prejšnjima opaziti dvig socialnega statusa glede na poklic in položaj v družbi glede na naraščanje števila dni med rojstvom in krstom. Torej več kot je preteklo dni med rojstvom in krstom, bolj je utemeljena teza, da je za nosilce sprememb na tem področju veljal višji družbeni sloj.

5.2.4.2 Mesec rojstva in spočetja

Največje število rojstev (27) beležimo oktobra in najmanjše (9) junija. Vrhunec rojstev zaznamo aprila, avgusta in oktobra, padce pa marca, julija in septembra.

V obravnavanem desetletju sledimo štirim obdobjem, ki so zaznamovana s postopnim upadom števila rojstev in zamejena z nenadnim povečanim številom rojstev.

---

¹⁷⁶ Prav tam, 14. junij 1875.

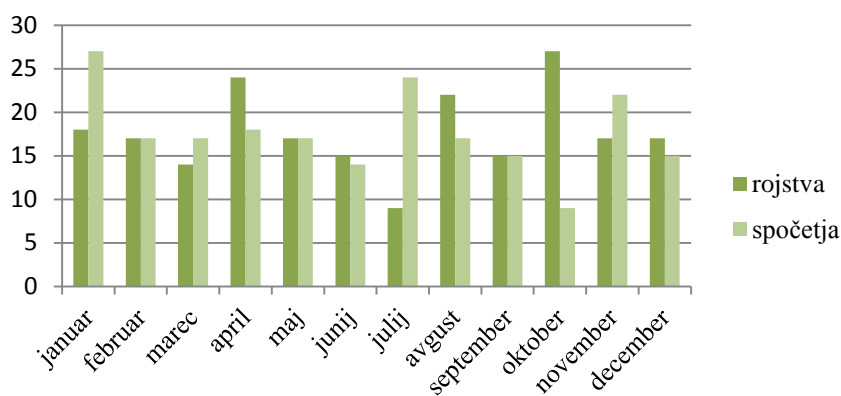
¹⁷⁷ Prav tam, 28. september 1875.

¹⁷⁸ Prav tam, 6. oktober 1879.

¹⁷⁹ Prav tam, 1. junij 1877.

¹⁸⁰ Prav tam, 28. avgust 1877.

Prvemu in najmanj izrazitemu upadu rojstev sledimo od januarja do marca, prekine pa ga porast v mesecu aprilu. Temu z mesecem majem sledi drugo obdobje upada rojstev, trajajoče do julija. Sledi ponoven porast v avgustu in tretji upad v septembru. Nato nastopi slednji porast v mesecu oktobru, ki se do izteka leta nadaljuje s četrtem obdobjem upada rojstev.

Grafikon 15: Rojstva in spočetja po mesecih 1870–1879

Največje število spočetij (27) opazimo januarja in najmanjše (9) oktobra. Njihove vrhunce zaznamo januarja, aprila, julija in novembra, padce pa marca, junija, oktobra in decembra.

Pri spočetjih na začetku leta zaznamo porast spočetij, ki pa je v naslednjih mesecih, od februarja do junija, bolj ali manj ustaljeno. Šele z julijem znova opazimo drugi val porasta spočetja, ki ga prekine postopno upadanje med mesecem avgustom in oktobrom, ko se število spočetij znova poviša število v novembru, le-to pa ob koncu znova upade.

Glede na letne čase lahko trdimo, da v 70. letih sledimo precej ustaljenemu številu rojstev skozi vse leto, z izjemo spomladanskega meseca aprila, poletnega avgusta in jesenskega oktobra, ko zaznamo izrazito povečano število rojstev, in meseca julija, ko se rodi najmanj otrok. Sklenemo lahko, da je v drugi polovici koledarskega leta, torej ob koncu poletja in pričetku jeseni, vendarle opaziti večje število rojstev kot v zimskem in spomladanskem času. Podobno sliko vidimo tudi pri spočetjih, število katerih je največje v začetku leta, sredi poletja in drugi polovici jeseni. V vmesnem obdobju pa je njihovo število prav tako precej stabilno.

5.2.4.3 Dvojčki

Rodila sta se dva para dvojčkov. Prvi leta 1873, deček Franc in deklica Marija, katerih oče je bil Viljem Šiška, sedlar, in mati Marija, rojena Miketer.¹⁸¹ Leta 1875 sta se rodili dvojčici, Marija in Jožefa, staršema Vincenciju Grozini, hišnemu posestniku, in Mariji, rojeni Praznik.¹⁸² V obeh primerih so rojena otroka nesli h krstu še isti dan.

5.2.4.4 Ime mu/ji bo ...

V 70. letih je krstno ime prejelo 209 otrok. Med njimi 91 dečkov (43,5 %), ki jih je iz nabora 41 moških imen prejelo 122 imen. Medtem je 118 deklic (56,5 %) od 55 ženskih imen prejelo 165 imen (57,5 %). Za oba spola skupaj je to 287 imen. Večje število rojenih deklic, tj. 27 (13 %), je prejelo 43 imen (15 %) več kot dečkov.

5.2.4.4.1 Katero ime naj mu/ji damo?

V obravnavanem desetletju je bilo priljubljeno moško ime Janez. Pogostih imen zasledimo šest: Franc, Anton, Jožef, Karel, Rudolf in Teodor. Redkih imen je bilo 12: Alojz, Martin, Ernest, Emil, Viktor, Vincenc, Florijan, Viljem, Ferdinand, Edvard, Avgust in Maksimilijan. Preostalih 22 imen smo zasledili samo enkrat: Jurij, Feliks, Friderik, Leopold, Adolf, Peter, Gustav, Jakob, Edmund, Konrad, Florijan, Klemen, Evgenij, Matija, Ignac, Ahil, Rajmund, Albin, Robert, Hajnrih, Albert, Runibert.

Priljubljeno žensko ime je bilo Marija. Med pogostimi imeni jih najdemo 5: Jožefa, Terezija, Ana, Rozalija in Matilda. Redkih imen srečamo 19: Ljudmila, Magdalena, Julijana, Alojzija, Karolina, Ida, Leopoldina, Frančiška, Kristina, Ernestina, Berta, Hermina, Olga, Angela, Marta, Sofija, Emilija, Matilda, Katarina. Imen, zapisanih samo enkrat, zasledimo 30: Jera, Ivana, Kamila, Elizabeta, Elvira, Leokadia, Adelaida, Pavlina, Avrelija, Filomenija, Rudolfina, Jožefina, Helena, Fani, Henrijeta, Adalberta, Amalija, Amilija, Cecilija, Viktorija, Filipina, Peregrina, Pavla, Barbara, Ema, Elomena, Filiginija, Martina, Vida, Gizela.

Nabor posameznih moških in ženskih imen se je v primerjavi s prejšnjima desetletjema povečal.

---

¹⁸¹ Prav tam, 21. marec 1873.

¹⁸² Prav tam, 10. marec 1875.

Moška imena				Ženska imena			
1.	Janez	18	14,6 %	1.	Marija	40	24,2 %
2.	Franc	14	11,5 %	2.	Jožefa	12	7,3 %
3.	Anton	9	7,4 %	3.	Terezija	10	6,1 %
4.	Jožef	8	6,6 %	4.	Ana	8	4,8 %
5.	Karel	7	5,7 %	5.	Rozalija	6	3,6 %
6.	Rudolf	6	4,9 %	6.	Matilda	6	3,6 %
7.	Teodor	6	4,9 %	7.	Karolina	5	3 %
8.	Alojz	4	3,3 %	8.	Leopoldina	5	3 %
9.	Martin	4	3,3 %	9.	Frančiška	5	3 %

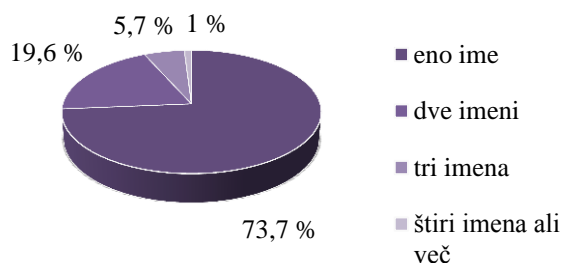
Tabela 19: Pogosta moška in ženska imena 1870–1879

Pri dečkih je priljubljeno ime zgolj Janez s 14,6 %, medtem ko je število pogostih imen, ki v skupnem seštevku zavzemajo 41 %, naraslo. Tudi pri deklicah imamo zgolj eno priljubljeno ime Marija, ki med vsemi ženskimi imeni 24,2 %. Tudi pri njih je naraslo število pogostih imen, katerih skupen delež predstavlja 25,4 %. Do večje razlike pride pri redkih in preostalih imenih, ki se pojavijo samo enkrat. Delež skupine redkih imen pri dekletih znaša 32,2 %, pri dečkih pa 26,4 %. V skupini imen, ki so zabeležena samo enkrat, pri dekletih znaša delež 18,2 % in pri dečkih 18 %. Torej je delež obeh skupin pri dekletih v primerjavi z dečki večji. V skupini z redkimi imeni je večji za 5,8 %, v zadnji skupini pa samo 0,2 %.

Novosti tega desetletja so: povečan nabor moških in ženskih imen, samo eno priljubljeno moško ime, tj. Janez, povečan delež priljubljenega imena pri dekletih in naraslo število pogostih imen pri obeh spolih. Te spremembe vplivajo na približevanje imenovalnih trendov med spoloma. Primerjava deležev med prvima dvema skupinama kaže, da gre pri dečkih tokrat za upad števila in deleža enega moškega imena ter obenem na povečano število pogostih imen, katerih deleži so razporejeni bolj enakomerno. Pri dekletih se je povečal delež priljubljenega imena in število pogostih imen, ki pa zavzemajo manjši delež kot moška imena.

5.2.4.4.2 Koliko imen naj bo?

Imena smo tudi tokrat razdelili v skupine glede na število imen, ki so jih otroci prejeli ob rojstvu oz. krstu. Eno ime je prejelo 154 otrok, dve imeni 41, tri imena 12, štiri imena noben otrok, dva otroka pa pet ali več imen. V spodnjem grafu skupina z enim imenom zavzema skoraj tri četrtine. Delež tistih, ki prejmejo več kot eno ime, pokriva preostalo četrtino, v kateri največji delež pripada skupini z dvema imenoma, tj. 19,6 % in manjši delež, tj. 5,7 %, skupini s tremi imeni. Samo 1 % predstavlja skupina s štirimi ali več imeni.

Grafikon 16: Imenske skupine glede na število imen 1870–1879

V 70. letih sta bila dva primera poimenovanja s pet ali več imeni. V prvem primeru je bilo pet imen, katere je prejel deček, rojen leta 1879. Njegovo polno ime se je glasilo Jožef Edvard Franc Avgust Anton. Njegov oče je bil Franc Šinkovec, c. kr. nadzornik davčnega urada, in njegova mati Avgusta, rojena Ihan.¹⁸³

Prav poseben pa je drugi primer imenovanja, ko je prvorojeni otrok v letu 1879 prejel kar deset imen. Gre za deklico, rojeno v prvi polovici januarja. Starši so jo poimenovali Marta Ana Marija Magdalena Rudolfina Karolina Antonija Jožefina Sofija Alojzija. Njen oče je bil grof Rudolf Chorinsky, c. kr. okrajni glavar, mati pa Magdalena.¹⁸⁴ Sklepamo lahko, da se je plemenit stan dekličinega očeta odrazil v številčnosti krstnih imen, saj je s tem bila poudarjena imenitnost tega stanu.

Spodnja tabela prikazuje imenovalne skupine glede na število imen, ki so jih otroci prejeli ločeno po spolu. Rodilo se je 93 otrok, toda s krstnim imenom imenovanih samo 91 dečkov, saj sta dva med njimi prejela krst v sili in imena nista

¹⁸³ Prav tam, 16. februar 1879.

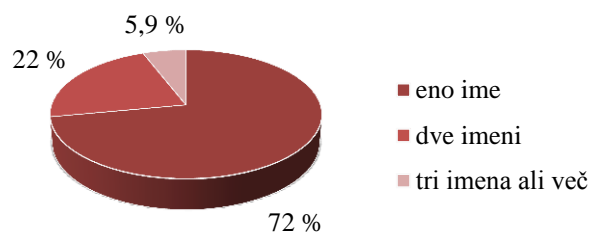
¹⁸⁴ Prav tam, 10. februar 1871.

prejela. Od tega jih je eno ime prejelo 69, dve imeni 15, tri imena 6 ter pet imen samo en deček. Skupaj to znaša 122 imen. Od 119 deklic, ki je v tem desetletju uzrlo luč sveta, jih je krstno ime dobilo 118, saj so eni med njimi prav tako podelili krst v sili in imena ni prejela. Eno ime je prejelo 85 deklic, dve imeni 26, tri imena 6 in ena deklica 10 imen.

Leto	Dečki					Deklice				
	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj
1870	8				8	5	1	1		7
1871	5	1			6	8	3	2	1	14
1872	6		1		7	12	2			14
1873	5	1	3		9	7	3	1		11
1874	11				11	5	4			9
1875	2	1			3	11	2			13
1876	11	5	2		18	10	1	1		12
1877	4	2			6	8	3			11
1878	7	2			9	11	3			14
1879	10	3		1	14	8	4	1		13
Skupaj imenovanih	69	15	6	1	91	85	26	6	1	118
Skupaj imen	69	30	18	5	122	85	52	18	10	165

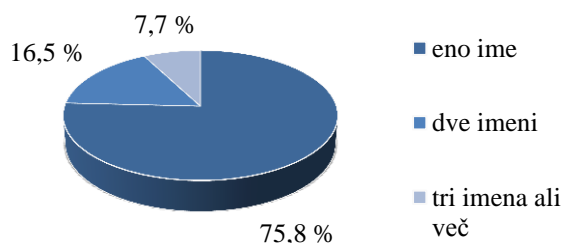
Tabela 20: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1870–1879

Spodnja grafikona ločeno po spolu prikazujeta deleže posameznih skupin glede na število imen pri imenovanju otrok.

Grafikon 17: Dekliške imenske skupine 1870–1879

Med posameznimi skupinami, ločeno po spolu, ni velikih razlik, gre le za manjša odstopanja v deležih. Tudi tokrat je delež otrok z enim imenom pri dečkih malo večji kot pri deklicah, vendar pa pri obeh zavzema približno tri četrtine. Prav tako je delež dveh imen pri dečkih manjši v primerjavi z deklicami, kot v obeh desetletjih pred tem. Novost je večji delež skupine s tremi ali več imeni pri dečkih, saj je do sedaj večji delež pripadal dekletom. Kljub temu je ob primerjavi vsote deležev skupine z dvema in skupine s tremi ali več imeni, ki pri dečkih znaša 23,5 % in pri dekletih 27,9 %, večji pri dekletih. Razlika med deležema je skoraj 4,5 %.

Grafikon 18: Deške imenske skupine 1870–1879

Tako kot v prejšnjih dveh desetletjih, vendar manj izrazito, še vedno sledimo trendu, ko je imenovanje deklic z več imeni bolj priljubljeno.

5.2.4.5 Starši

Poklicna analiza je razdeljena v dve skupini: prvo sestavlja 196 očetov in drugo 16 samskih mater.

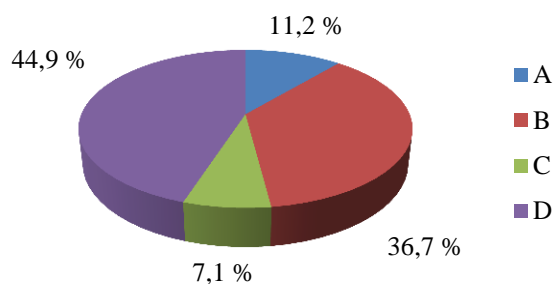
5.2.4.5.1 Poklicna analiza očetov

V poklicnem razredu A najdemo 22 predstavnikov 2 poklicev: trinajstkrat gostač in devetkrat dninar.

V poklicni razred B je spadalo 72 ljudi 16 poklicev: dvanajstkrat čevljar, devetkrat usnjar, sedemkrat mizar, sedemkrat krojač, šestkrat mesar, petkrat pleskar, štirikrat kovač, štirikrat zidar, štirikrat tkalec, trikrat sedlar, trikrat klobučar, dvakrat tesar, dvakrat pek, dvakrat ključavničar, sodar, trgovec z lesom.

V poklicnem razredu C srečamo 14 ljudi 3 poklicev: desetkrat trgovec, trikrat gostilničar, vratar.

Poklicni razred D je štel 88 pripadnikov 31 poklicev: dvaintridesetkrat hišni posestnik, štirikrat pisar, štirikrat občinski stražmojster,¹⁸⁵ trikrat okrajni sodnik, trikrat posestnik, trikrat učitelj, trikrat zdravnik, trikrat okrajni tajnik, trikrat sodni sluga, trikrat odvetnik, dvakrat okrajni komisar, dvakrat pobiralec vinskega davka, dvakrat sodni pisar, dvakrat meščanski učitelj, sodni uradnik, tajnik, pisar okrajnega sodišča, narednik, nadučitelj, pobiralec davkov, nadzornik finančne straže, sodni sluga, nočni čuvaj, geometer, okrajni glavar, občinski sluga, pobiralec mitnine, davčni nadzornik, notar, gradbeni sluga, državni užitninski upravnik.

Grafikon 19: Poklicni razredi 1870–1879

Zgornji grafikon prikazuje odstotne deleže posameznih poklicnih razredov, med katerimi je najštevilčnejši in poklicno najbolj raznolik poklicni razred D. Sledi mu razred B. Na tretjem mestu je razred A, ki se je v primerjavi s prejšnjim desetletjem povečal na račun dninarjev in gostačev. Na zadnjem mestu je razred C, nekoliko večji

¹⁸⁵ V stari Avstriji podoficirski čin v organu za javno in državno varnost. Gl. Slovar slovenskega knjižnega jezika (dalje: SSKJ), str. 1321.

kot v prejšnjem desetletju tudi na račun trgovcev in vratarja, za katerega se ne da ugotoviti, kje je bil zaposlen.

5.2.4.5.2 *Poklicna analiza mater nezakonskih otrok*

Poklicna analiza zajema 16 samskih mater, ki so rodile nezakonske otroke. Njihova poklicna opredelitev je znova razdeljena na tri dele. V prvega spada osem mater z lastnim poklicem oz. zaposlitvijo. Med njim najdemo šest dekel, ovdovelo gostilničarko in ovdovelo pestunjo. V drugem delu je pet samskih mater, za katere nam je znan poklic njihovih očetov. To so bile hčerke: prodajalca loterijskih srečk, hišnega posestnika, gostača, uradnika in dninarja. V tretjem delu se nahajajo tri samske matere z neznanim poklicem; za dve od njih vemo le, da sta bili ovdoveli.

Med samskimi materami je najbolj zanimiva Leopoldina Mackl, samska hči prodajalca loterijskih srečk, ki je v Krško prišla iz mesta Hermannstadt.¹⁸⁶ Mesto, ki je tedaj spadalo pod Ogrsko, danes nosi ime Sibiu in leži v Transilvaniji, v osrčju Romunije. Naslednja izjema v zvezi s samskimi materami je ta, da je ena od njih svojega otroka imenovala z dvema imenoma.

5.2.4.5.3 *Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov*

Poklicna analiza staršev sloni na podatkih o očetih vseh poklicnih razredov glede na število imen, s katerimi so poimenovali otroke. 196 poznanim podatkom o poklicih očetov smo odšteli tri primere krstov v sili, ko otroci niso prejeli imen in zato niso zajeti v sledečo analizo. Iz analize smo izvzeli tudi že opisana primera poimenovanja z več kot štirimi imeni. Očeta obeh otrok spadata v poklicni razred D. Tako je sledeča tabela izdelana na podlagi poklicnih podatkov 191 očetov.

Skupina z enim imenom zavzema 72,8 %. Znotraj nje je z največjim deležem (43,9 %) zastopan poklicni razred B. Z malo manjšim deležem (37,4 %) mu sledi poklicni razred D in temu še z manjšim deležem (12,2 %) poklicni razred A. Najmanjši delež (6,5 %) pade na poklicni razred C.

Skupina z dvema imenoma predstavlja 21,5 %. Znotraj nje najdemo vse poklicne razrede. Največji med njimi (62,5 %) je poklicni razred D. Z veliko manjšim deležem

---

¹⁸⁶ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 27. avgust 1870.

(22,5 %) mu sledi poklicni razred B, njemu še z manjšim deležem (10 %) poklicni razred C, najmanjši delež (5 %) pa poklicnemu razred A.

Skupina s tremi imeni šteje 6,2 %. Tudi v tej skupini se v tem desetletju nahajajo vsi poklicni razredi. Tako kot v vseh desetletjih do sedaj največji delež (66,7 %) pade na poklicni razred D. Z veliko manjšim deležem (16,7 %) na drugem mestu presenetljivo najdemo poklicni razred A. Njemu pa z enakima deležema (8,3 %) sledita poklicna razreda B in C.

Razred	Eno ime			Dve imeni			Tri imena			Skupaj	
	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%
A	17	12,2	8,9	2	5	1	2	16,7	1	21	11
B	61	43,9	32	9	22,5	4,7	1	8,3	0,5	71	37,2
C	9	6,5	4,7	4	10	2,1	1	8,3	0,5	14	7,3
D	52	37,4	27,2	25	62,5	13,1	8	66,7	4,2	85	44,5
Skupaj	139	100	72,8	40	100	21,5	12	100	6,2	191	100

Tabela 21: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1870–1879

Med poklicnimi razredi največji delež (44,7 %) pripada poklicnemu razred D, katerega največji delež (27,2 %) je v skupini z enim imenom, manjši delež (13,1 %) v skupini z dvema imenoma in v skupini s tremi imeni najmanjši delež (4,2 %). Na drugem mestu med poklicnimi razredi se z malo manjšim deležem (37,2 %) nahaja razred B, katerega večinski delež (32 %) je v skupini z enim imenom, manjši delež (4,7 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjši delež (0,5 %) v skupini s tremi imeni. Na tretjem mestu poklicnih razredov je s svojim deležem (11 %) presenetljivo poklicni razred A, ki je v tem desetletju prehitel poklicni razred C. Največji delež (8,9 %) poklicnega razreda A najdemo v skupini z enim imenom in dva enako majhna deleža (1 %) v skupini z dvema in trema imenoma. Na četrto mesto poklicnih razredov se je torej z najmanjšim deležem (7,3 %) uvrstil poklicni razred C, katerega največji delež (4,7 %) najdemo v skupini z enim imenom, manjši delež (2,1 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjši delež (0,5 %) v skupini s tremi imeni.

Pri obravnavanem desetletju izstopa predvsem prisotnost vseh poklicnih razredov v vseh skupinah imen. V skupini s tremi imeni glede na 50. in 60. leta prvič

zasledimo poklicna razreda A in B. Izstopajoče je tudi dejstvo, da je delež poklicnega razreda A, v katerem so v tem desetletju samo dninarji in gostači, večji od poklicnih razredov B in C. Ob tem se pojavi vprašanje, kako to, da imamo v tem desetletju kar dva otroka s tremi imeni, katerih očeta pripadata poklicnemu razredu A? Odgovor bi nam morda ponudilo nadaljnje iskanje podatkov o teh dveh očetih oz. zakonskih parih, nanašajoč se na njihov poklic oz. stan, saj se je ta morda spremenil zaradi prezadolženosti, izvirajoče bodisi zaradi ukinitve fevdalnega razmerja in s tem povezanega zadolževanja pri odkupovanja zemlje bodisi zaradi posledic finančne krize do katere je prišlo po zlomu dunajske borze leta 1873. Domnevamo, da gre pri obravnavanem pojavu za nekdanj premožne starše, ki so vez z izgubljenim družbenim položajem ohranjali s poimenovanjem svojih otrok s številom imen, ki ni običajno za družbeni sloj, kateremu so po novem pripadali. Vzrok je morda tudi veliko preprostejši in se navezuje na vse večjo razširjenost imenovanj otrok s tremi imeni med vsemi poklicnimi razredi. Glede primera imenovanja otroka s temi imeni očeta, ki pripada poklicnemu razredu B, sklepamo, bodisi da je bil v primerjavi z drugimi iz tega poklicnega razreda premožnejši in uglednejši, kar se je odrazilo pri številu imen otrok bodisi se je imenovanje s tremi imeni začelo postopoma širiti med druge poklicne razrede in je ta primer dokaz za to.

Še naprej ostaja delež poklicnega razreda D največji tako pri imenovanju s tremi kot dvema imenoma. V tem desetletju mu znova sledi poklicni razred B in šele na tretjem mestu so starši poklicnega razreda C tako kot v 50. letih. Medtem je večinski del vseh poklicnih razredov svoje otroke še naprej imenoval z enim imenom.

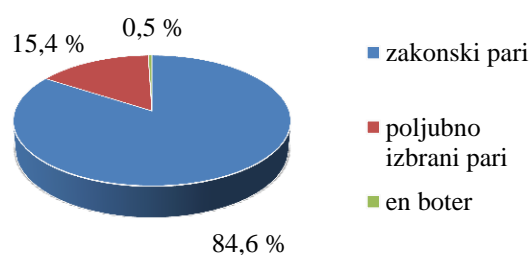
Tako lahko na podlagi podatkov vseh treh obravnavanih desetletij še naprej sledimo vzorcu, da je pri imenovanju z več imeni prednjačil poklicni razred D, medtem ko sta se poklicna razred B in C pri imenovanju z dvema imenoma izmenjevala na drugem mestu za poklicnim razredom D. Prav tako še naprej velja, da je bilo imenovanje z več imeni povezano z izobrazbo, poklicnim položajem, finančnim stanjem, statusom in ugledom v mestni družbi. Pomembnejši kot so bili ti kriteriji, večja je bila verjetnost imenovanja otroka z več kot enim imenom. V 70. letih kot izjemi izstopata le dva primera iz poklicnega razreda A, za katera bi bilo potrebno naknadno raziskovanje.

5.2.4.5.4 Verska pripadnost staršev

Med večino mestnega prebivalstva, ki je pripadala katoliški veri, je izstopal primer iz leta 1870. Starša Elvire Leokadie Berte sta pripadala dvema različnima konfesionalnostima. Njen oče Teodor Sittig, po poklicu geometer, je pripadal augsburški veji protestantizma, njena mati Thekla Lange pa katoliški veri.¹⁸⁷ To je tudi vpis edinega rojstva otroka tega zakonskega para, ki ga zasledimo v rojstnih matičnih knjigah.

5.2.4.6 Krstni botri

V 70. letih naštejemo 208 parov krstnih botrov. Do polnega števila vseh 212 rojenih otrok manjkajo štirje primeri: v treh med njimi je šlo za krst v sili, kjer krstni botri ob podeljevanju zakramenta niso bili navzoči, v četrtem pa gre za posebnost vseh obravnavanih let do sedaj. Ta primer je svojevrsten, ker je ob krstu bil navzoč samo en krstni boter in ker je to bila oseba ženskega spola. Krstna botra deklince Julije, rojene februarja 1876, je bila Antonija Ogrinc, gostilničarka. Starša deklince sta bila Franc in Terezija Korbar. Oče je bil po poklicu vratar.¹⁸⁸ Ob tem vpisu v rojstni knjigi ni nobenega drugega pripisa, ki bi pojasnjeval ta izjemen pojav. Morda bi primerjava z originalno rojstno knjigo lahko razodela vzrok te izjemnosti oz. bi lahko razkrila površen prepis v kopijo s spregledanim krstnim botrom. Morebiti pa je bil krstni boter pri obredu podeljevanja zakramenta preprosto odsoten.

Grafikon 20: Krstni botri po skupinah 1870–1879

¹⁸⁷ Prav tam, 22. januar 1870.

¹⁸⁸ Prav tam, 17. februar 1876.

Zgornji grafikon prikazuje povečan delež zakonskih parov, ki krepko presega ustaljene tri četrtine prejšnjih dveh desetletij. Delež poljubno izbranih parov krstnih botrov, ki znaša 15,4 %, je tako najmanjši do tedaj in glede na prejšnji dve desetletji kaže na upadanje takšne oblike izbiranja krstnih botrov. Enkratni primer z enim krstnim botrom zavzema neznatnih 0,50 %.

5.2.4.6.1 Zakonski pari

Ob 176 krstih (84,6 %) naštejemo 78 zakonskih parov krstnih botrov. Sledi njihov opis glede na število krščencev posameznega para.

Zakonca Martin in Josipina Hočevar sta v 70. letih botrovala 17 krščencem, kar je največje število krščencev na posamezen zakonski par v tem desetletju. Dva zakonska para so za krstna botra naprosili 12-krat. Prva sta bila zakonca Anton Lavrinšek, po poklicu trgovec, in njegova žena Marija. Druga sta zakonca Janez Rumpret, usnjar, in Terezija. Na četrtem mestu sta z devetimi krščenci zakonca Karel Žener, ki je bil mesar, in njegova žena Alojzija. Na petem sta z osmimi krščenci zakonca Pavlin, Martin, po poklicu mesar in Ana. Šesta sta zakonca Jugovič, Anton, po poklicu prav tako mesar, in Frančiška, ki sta bila krstna botra sedmim krščencem.

Zakonski botrski par	Število botrstev
Martin in Jospina Hočevar	17
Anton in Marija Lavrinšek	12
Janez in Terezija Rumpret	12
Karel in Alojzija Žener	9
Martin in Ana Pavlin	8
Anton in Frančiška Jugovič	7

Tabela 22: Najpogostejši zakonski krstni botri 1870–1879

S padanjem števila krstov krstnih parov se zmanjšuje število staršev, ki posamezen zakonski par krstnih botrov zaprosijo za botrstvo več kot enkrat. Enak princip se je pojavil že v prejšnjih dveh desetletjih.

V primerjavi s predhodnima desetletjema so sedaj med najpogostejšimi botri novi zakonski pari, z izjemo zakoncev Hočevnar. Nekaj od teh zakonskih parov, ki so bili na prvih mestih v 50. in 60. letih, se še pojavi v naslednji razpredelnici, toda z manjšim številom krščencev kot v obeh desetletjih pred tem.

Število zakonskih parov	Število botrstev
Vanič, Strajnar	6
Sotoušek	5
Gregorič, Poč, Vanič, Koceli,	4
Žener, Fuč	3
8	2
55	1

Tabela 23: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1870–1879

Dva zakonska para, Vanič in Strajnar, sta imela šest krščencev. Petim otrokom sta za krstna botra šla zakonca Sotoušek, štirim otrokom pa štirje zakonski pari: Gregorič, Poč, Vanič in Koceli. Zakonska para, Žener in Fuč, sta imela tri krščence. Osem zakonskih parov je imelo dva krščenca. Kar 55 zakonskih parov je vlogo krstnih botrov prevzelo samo enkrat.

Pri teh krstnih botrih prevladujejo krščenci različnih staršev, saj je staršev, ki svojim otrokom izberejo iste krstne botre, manjše število. Takšen način izbiranja krstnih botrov je bil prav tako prevladujoč v obeh desetletjih pred tem.

5.2.4.6.2 Poljubno izbrani pari krstnih botrov

Opravljenih je bilo 32 krstov (15,4 %), pri katerih je bilo v vlogi krstnih botrov navzočih 30 poljubno izbranih parov krstnih botrov. Med njimi le en že dobro poznan par, Janez Kranjc, po poklicu mesar, in Marija Sos, otroška babica, sta imela tri krščence. V vseh treh primerih je vsak od krščencev imel druga starša. Ostale poljubno izbrane kombinacije krstnih botrov so se pojavile samo enkrat. Tako kot v prejšnjih dveh desetletjih ima večina poljubno izbranih parov krstnih botrov le enega krščenca.

5.2.5 1880–1889

V 80. letih je na svet prišlo 224 otrok, v povprečju 22 v enem letu. Največ v letih 1882 in 1884, (28), in najmanj leta 1889, (16). Rodilo se je 110 dečkov (49,1 %) in 114 deklic (50,9 %). Torej 4 deklice (1,8 %) več kot dečkov. Največ dečkov je luč sveta uzrlo leta 1882, (17) in najmanj 1886 (samo 6), največ deklic pa leta 1886, (15) in najmanj 1889 (5).

Leto	Število rojstev	Dečki	Deklice
1880	21	11	10
1881	23	11	12
1882	28	17	11
1883	21	13	8
1884	28	14	14
1885	21	10	11
1886	21	6	15
1887	24	10	14
1888	21	7	14
1889	16	11	5
Skupaj	224	110	114

Tabela 24: Število rojstev 1880–1889

V zakonskem stanu se je rodilo 201 otrok (89,7 %) in v nezakonskem 23 otrok (10,3 %). En otrok je prejel krst v sili. Rodili so se trije pari dvojčkov.

5.2.5.1 Dan rojstva in krsta

Vseh 224 rojenih otrok je prejelo zakrament sv. krsta. Enega od njih so podelili v sili (0,4 %) in dva posthumno (0,9 %). Deklica je bila v decembru 1887 rojena in krščena v sili. Njena starša sta se imenovala Roman, po poklicu inženir, in Zdenka,

rojena Vašica. Deklica se je rodila brez navzočnosti babice. Krst so podelili brez duhovnika.¹⁸⁹

Deček Janez je luč sveta uzrl 7. julija 1884. Njegova starša sta bila Jožef Kranjc, dninar, in Marija, rojena Bevc. Dečka so še isti dan krstili ob navzočnosti krstnih botrov, zakoncev Gerladi, Jožefa, po poklicu dimnikar, in njegove žene Marije ter krškega vikarja Janeza Knavsa. Na zadnji dan leta 1886 se je rodil in krst prejel deček Jožef. Zakrament sv. krsta mu je prav tako podelil krški vikar Janez Knavs. Njegov oče se je imenoval Jožef Mihalek, po poklicu klepar, in mama Marija, rojena Kovač. Za njegova krstna botra so izbrali Jožefa Kovača, hišnega posestnika, in njegovo ženo Marijo.¹⁹⁰ Posebnost obeh primerov je pripis *post humos* ob krstnem imenu, tako kot v primeru iz 60. let. Podatki o njuni smrti in pokopu niso vpisani v mrliško matično knjigo, zato nam točen čas njune smrti in vzrok za njo nista znana, kot tudi ne pomen pripisa.

5.2.5.1.1 *Kdaj nesti otroka h krstu?*

Prvi dan rojstva so krstili 69 otrok, drugi dan 57, tretji dan 38, četrti dan 18, peti dan 10, šesti dan 5 in sedmi dan ali še pozneje 27 otrok. Števila kažejo na zelo majhno razliko med krsti, opravljenimi prvi in drugi dan, ter povečano število krstov od tretjega dneva naprej.

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrti dan	Peti dan	Šesti dan	Sedmi dan ali več
1880–1889	30,8 %	25,4 %	20 %	8 %	4,5 %	2,2 %	12,1 %

Tabela 25: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1880–1889

Pogled na zgornjo tabelo kaže na podaljševanje časovnega razmika med rojstvom in krstom tudi v tem desetletju. Delež rojenih in krščenih prvi dan pade na 30,8 %. V vseh nadaljnjih dnevih sledimo povečanim deležem v primerjavi s prejšnjimi

¹⁸⁹ Prav tam, 16. december 1887.

¹⁹⁰ Prav tam, 31. december 1886.

desetletji. Drugi dan je krst prejelo 25,4 % otrok, tretji dan 20 %, četrti dan 8 %, peti dan 4,5 %, šesti dan 2,2 % otrok ter od sedmega dneva naprej 12 % otrok.

Deklica Antonija, ki je bila rojena 3. maja in krščena 1. junija 1885, tj. 31 dni po rojstvu, je primer z največjo razliko pretečenih dni med rojstvom in krstom. Njen krst je izstopajoč tudi zaradi tega, saj je nezakonski otrok matere Neže Levičar, dekle. Običajno so nezakonske otroke h krstu nesli še prvi ali pa drugi dan po rojstvu. Njena krstna botra sta bila Friderik, dninar, in njegova sestra Antonija Kozak.¹⁹¹

Tako kot v prejšnjem desetletju si bomo tudi sedaj podrobneje ogledali krste opravljene po daljšem časovnem obdobju od rojstva. Spričo povečanega števila takih primerov bomo zaradi preglednosti njihov opis od tega desetletja naprej strnili le na podatka o časovni razdalji med rojstvom in krstom ter poklic očeta. Z vsemi podatki bomo opisali le s časovne perspektive najdaljše primere.

Tretji dan po rojstvu je krst prejelo 38 otrok. Med poklici njihovih očetov oz. samskih mater najdemo: deset hišnih posestnikov, tri čevljarje, tri pisarje, dva mizarja, dva trgovca, dve babici, krojača, okrožnega narednika, notarskega uradnika, pleskarja, živinozdravnika, sodnega slugo, gostača, klobučarja, nadučitelja, dninarja, sedlarja, knjižnega uradnika, nadzornika rečenega toka, samsko mater, ki je bila gostačka, in mesarjevo hčer.

Četrti dan so h krstu nesli 18 otrok, katerih očetje so bili: dva hišna posestnika, dva trgovca, čevljar, dninar, okrajni narednik, nadučitelj, sodni sluga, čistilec cest, orožniški stražmojster, usnjar, kolar, kovač, šolski učitelj ter trije nezakonski otroci, od katerih je bila ena od mater hči hišnega posestnika, druga mesarja, o tretji pa nimamo podatkov.

Pet dni po rojstvu so krstili 10 otrok. Poklici njihovih očetov so bili: pekovski pomočnik, okrajni sodnik, dninar, notar, sodni sluga, davčni nadzornik, živinozdravnik, hišni posestnik, mesar, šolski inšpektor.

Šesti dan po rojstvu je krst prejelo 5 otrok. Njihovi očetje so bili: dva trgovca, izdelovalec glavnikov, nadzornik in mati nezakonskega otroka, ki je bila samska dekla.

Sedem dni po rojstvu so h krstu nesli 5 otrok, katerih očetje so po poklicu bili: posestnik, privatni uradnik, davčni sluga, medicinar, sodni sluga. Očetje 8 otrok, krščenih osem dni po rojstvu, so bili po poklicu: notarski pripravnik, tkalec, občinski stražmojster, zdravnik, posestnik, davčni sluga, čistilec cest in krojač.

---

¹⁹¹ Prav tam, 3. maj 1885.

Trije očetje, ki so otroka nesli h krstu deveti dan po rojstvu, so imeli sledeče poklice: nadzornik davčnega urada, hišni posestnik in ena samska mati brez podatka o poklicu. Dva očeta, katerih otroka sta bila krščena deseti dan po rojstvu, sta bila trgovec in posestnik. Trije otroci so bili krščeni enajst dni po rojstvu. Njihovi očetje so bili po poklicu: sodni sluga, direktor meščanske šole in geometer. Trgovec in dninar sta bila očeta dveh novorojenih otrok, ki sta krst prejela 12 dni po rojstvu.

Dečka Božidarja Alberta Edvarda, rojenega 16. Novembra, so krstili 13 dni pozneje, 28. novembra 1884. Njegov oče se je imenoval Teodor Valenta, po poklicu šolski vodja, in mati Julijana, rojena Rojc. Za njegova krstna botra so naprosili Alberta, nadzornika magistratnega urada, in Otilijo, rojeno Valenta, hči uradnika.¹⁹² Franc Janez se je rodil 17. novembra, h krstu pa so ga nesli 4. decembra 1881, kar je 19 dni po rojstvu. Njegov oče je bil Franc Zupanc, okrajni zdravnik, in njegova mama Marija, rojena Bleiweis. Njegova krstna botra sta postala Matija Zupanc, hišni posestnik, in Ivana Bleiweiss, trgovčeva vdova.¹⁹³ Liborij Edvard Jurij je luč sveta uzrl 10. junija in krst prejel 2. julija 1888, tj. 23 dni po rojstvu. Njegov oče je bil Edvard Frank, c. kr. geometer, in mati Izabela, rojena Ružička. Botrsko vlogo sta nastopila Mihael, poštar, in Viljemina, rojena Avsec.¹⁹⁴

Ob pregledu poklicev glede na število dni, oddaljenih od rojstva do krsta, pridemo do sklepa, da je s povečanim številom krstov, ki se po dnevih oddaljujejo od rojstva, povezano povečano število različnih poklicev, ki jih tedaj najdemo v mestu in jih v prejšnjih desetletjih pri analizi oddaljenih krstov nismo zasledili. Nabor poklicev, zajemajoč vse poklicne razrede, je največji v prvih treh dneh po rojstvu in se zmanjšuje z večanjem števila dni od rojstva. Opazna sprememba v tem desetletju je ta, da se samske matere za krst svojih nezakonskih otrok odločijo tudi tretji dan po rojstvu, saj so bili ti do tedaj vedno krščeni še isti ali takoj naslednji dan po rojstvu. Od sedmega dne dalje prevladujejo poklici poklicnega razreda D, vendar se med njimi pojavi tudi nekaj obrtnikov, dninar in samska mati. Šele od trinajstega dne naprej imamo samo visoko izobražene očete, ki jim dobro plačana služba omogoča boljši življenjski standard in kateri imajo glede na svoj poklic ugleden položaj v družbi. Zato lahko pride pri njih prej do sprememb v miselnosti, da krst takoj po rojstvu ni več taka nuja, ob predpostavki, da se je ravno pri njih smrtnost novorojenčkov začela najprej zmanjševati, saj so bili med

---

¹⁹² Prav tam, 16. november 1884.

¹⁹³ Prav tam, 17. november 1881.

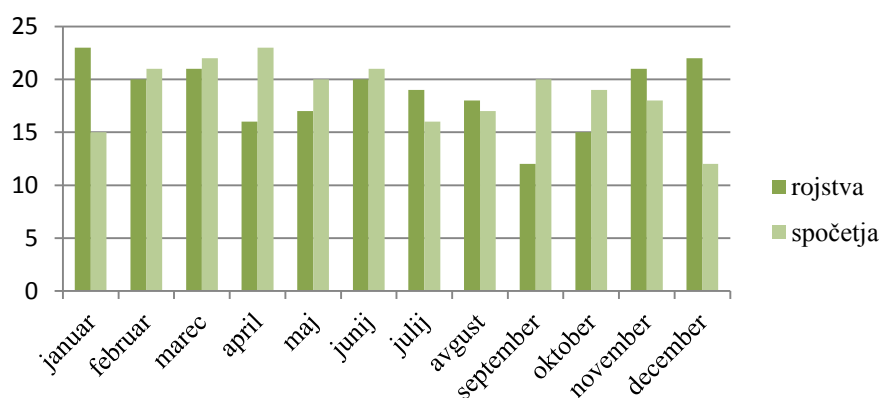
¹⁹⁴ Prav tam, 10. junij 1888.

drugim tudi o zdravstvu in higieni poučeni prej kot drugi poklicni razredi. Ob tem je pomenljiv podatek, da je okrožni zdravnik svojega otroka dal krstiti šele 19 dan po rojstvu. Tako kot do sedaj lahko tudi v tem desetletju označimo to skupino poklicev za nosilce sprememb. Razlika s prejšnjimi desetletji je le ta, da se je povečalo število dni od rojstva do krsta v poklicni skupini z višjo izobrazbo. V tem je izjema le samska mati, ki je svojega otroka krstila šele mesec dni po rojstvu.

5.2.5.2 Mesec rojstva in spočetja

Največje število rojstev (23) beležimo januarja in najmanjše število rojstev (12) septembra. Vrhunce rojstev zaznamo januarja, marca in junija, padec pa aprila, septembra in februarja.

Prvi val porasta rojstev se začne z januarjem in konča z marcem, saj aprila sledi prvi upad, ki ga prekine drugi val povečanega števila rojstev v mesecu maju in juniju. Nato nastopi drugi val postopnega zmanjševanja števila rojstev med julijem in septembrom. Prihodom oktobra pa do konca leta sledimo tretjemu valu naraščajočega števila rojstev.

Grafikon 21: Rojstva in spočetja po mesecih 1880–1889

Mesec z največjim številom spočetij (23) je april in mesec z najmanjšim številom spočetij (12) je december. Vrhunce spočetij opazimo aprila, junija in septembra, padce pa maja, julija in decembra.

Prva polovica leta, od januarja do junija, je zaznamovana s povečanim številom spočetij z vrhuncem v mesecu aprilu in manjšim upadom v mesecu maju. Kratkotrajno

zmanjšano število spočetij opazimo torej šele julija, saj že avgusta in septembra sledi drugi val porasta spočetij. Med oktobrom in decembrom znova zaznamo upad spočetij z najnižjo vrednostjo v mesecu decembru.

Glede na letne čase lahko povzamemo, da je porast rojstev mogoče zaznati pozimi in poleti, spočetij pa spomladi in jeseni. Upad rojstev opazimo spomladi in jeseni, upad spočetij pa pozimi in poleti.

5.2.5.3 Dvojčki

Rodili so se trije pari dvojčkov. Prvi januarja leta 1882, Jožef in Albin, staršema Jožefu Gospodariču, čevljarju, in Mariji, rojeni Kosem.¹⁹⁵ Drugi par novembra 1884, deklica Frančiška in deček Hedvik, katerih oče se je imenoval Janez Delorenzo, po poklicu pleskar, in mati Elizabeta, rojena Sešina.¹⁹⁶ Tretji par, deklici Ana in Pia, se je rodil julija 1886, očetu Leopoldu Bandeku, c. kr. sodnemu pisarju, in materi Mariji, rojeni Jamnik.¹⁹⁷ Vsi trije pari dvojčkov so krst prejeli na dan rojstva.

5.2.5.4 Ime mu/ji bo ...

Krstno ime je prejelo 223 otrok. Med 110 dečkov (49,3 %) je dobilo iz nabora 47 moških imen 146 imen (49 %). Med 48 različnimi ženskimi imeni je 113 deklic (50,7 %) prejelo 151 imen (51 %). Za oba spola je to skupaj 296 imen. Med samim deležem dečkov in njihovim deležem imen v primerjavi z deležem deklic in ženskih imen ni velike razlike, saj gre pri obeh primerjavah le za 2 % razlike v prid ženskih imen.

5.2.5.4.1 *Katero ime naj mu/ji damo?*

Moški priljubljeni imeni sta bili Karel in Franc. Med 4 pogosta imena so spadala Jožef, Janez, Anton in Alojz. Med 17 redkimi imeni zasledimo: Ernest, Viktor, Feliks, Vincencij, Leopold, Viljem, Rudolf, Mihael, Avgust, Friderik, Emil, Albin, Robert, Edvard, Božidar, Ladislav, Daniel. Med 24 imeni, ki jih zasledimo samo enkrat, srečamo sledeča imena: Henrik, Jurij, Nikolaj, Adolf, Štefan, Ferdinand, Maksimilijan,

---

¹⁹⁵ Prav tam, 10. januar 1882.

¹⁹⁶ Prav tam, 3. november 1884.

¹⁹⁷ Prav tam, 11. julij 1886.

Martin, Albert, Arnold, Silvester, Ervin, Pavel, Vladimir, Julij, Othmark, Hedvik, Stanko, Gothard, Bartolomej, Liborij, Bogomir (Gottfried), Benedikt, Gurkfeld.¹⁹⁸

Edino žensko priljubljeno ime je bilo Marija. Med 7 pogostimi imeni zasledimo naslednja imena: Jožefa, Frančiška, Alojzija, Ivana, Ana, Terezija, Antonija. Med 12 redkimi imeni srečamo: Julijana, Albina, Rozalija, Karolina, Leopoldina, Kristina, Ernestina, Elizabeta, Hermina, Amalija, Pavla, Štefanija. Med preostalimi 28 imeni, zapisanimi samo enkrat, najdemo: Ljudmila, Avgusta, Klotilda, Viljemina, Adelaida, Matilda, Emilija, Viktorija, Filipina, Ema, Angelina, Romana, Svetka, Kornelija, Angeliza, Vera, Melita, Eliza, Ljubislava, Melanie, Luiza, Izabela, Pia, Lucilia, Pavlina, Stanislava, Cirila, Viktoria.

Moška imena				Ženska imena			
1.	Karel	18	12,4 %	1.	Marija	31	20,5 %
2.	Franc	16	11 %	2.	Jožefa	9	6 %
3.	Jožef	15	10,3 %	3.	Frančiška	9	6 %
4.	Janez	13	9 %	4.	Alojzija	8	5,3 %
5.	Anton	12	8,3 %	5.	Ivana	7	4,6 %
6.	Alojz	7	4,8 %	6.	Ana	7	4,6 %
7.	Vincencij	3	2,1 %	7.	Terezija	6	4 %
8.	Viljem	3	2,1 %	8.	Antonija	6	4 %
9.	Viktor	3	2,1 %	9.	Julijana	5	3,3 %

Tabela 26: Moška in ženska pogosta imena 1880–1889

Pri dečkih sta bili dve priljubljeni imeni, katerih skupen delež je 23,4 %, in štiri pogosta imena, katerih skupen delež je 32,4 % med vsemi moškimi imeni. Pri deklicah imamo tako kot v prejšnjem desetletju tudi sedaj samo eno priljubljeno ime, vendar z nekoliko manjšim deležem, tj. 20,5 %. Imamo pa večje število in delež pogostejših ženskih imen, ki v skupnem seštevku znaša 34,5 %. Vsota deležev prvih dveh poimenovalnih skupin je pri dečkih 55,8 % in pri dekletih 55 %, kar je zelo majhna razlika. Opaznejša je razlika med razporeditvijo števil in deležev prvih dveh skupin

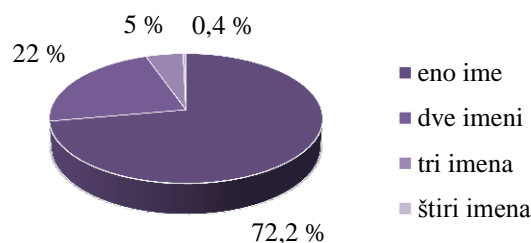
¹⁹⁸ Verjetno gre v zadnjem primeru za napako v zapisu, saj se nam osebno ime, ki je enako nemškemu poimenovanju mesta Krško, ne zdi realno.

glede na spol, kjer je pri dekletih samo eno priljubljeno ime, katerega delež je v primerjavi z dvema moškima priljubljenima imenoma velik, in večje število ženskih pogostih imen, ki zavzemajo večji delež, kot manjše število moških redkih imen. Medtem pri dečkih znova opazimo porast priljubljenih imen na dve imeni in njun povečan delež, hkrati pa se zmanjša delež pogostejših imen. V skupini z redkimi imeni večje število imen pri dečkih zavzema tudi večji delež (27,8 %) med vsemi moškimi imeni v primerjavi z ženskimi redkimi imeni (26,5 %). V zadnji skupini je večje število imen in njihov delež (18,5 %) večji pri dekletih v primerjavi z deležem pri dečki (16,4 %).

Torej je v večjem naboru ženskih imen njihov delež razporejen bolj enakomerno kot pri dečkih z manjšim naborom imen.

5.2.5.4.2 *Koliko imen naj bo?*

V 80. letih je eno ime prejelo 162 otrok, dve imeni 49, tri imena 11 in štiri imena samo en otrok. Tudi v tem desetletju je po številu imen na prvem mestu skupina z enim imenom. Sledi ji skupina z dvema imenoma, tej skupina s tremi imeni in na zadnjem mestu je skupina s štirimi imeni. Spodnji graf to ponazarja z odstotnimi deleži. V primerjavi s predhodnim desetletjem skupina z enim imenom še vedno zavzema malo manj kot tri četrtine grafa, medtem ko se je delež skupine otrok z dvema imenoma, ki predstavlja malo manj kot četrtino, rahlo povečal, s tremi, štirimi ali več imeni pa rahlo upadel. V tem desetletju sledimo rahlemu upadanju poimenovanju z več kot dvema imenoma.

Grafikon 22: *Imenske skupine glede na število imen 1880–1889*

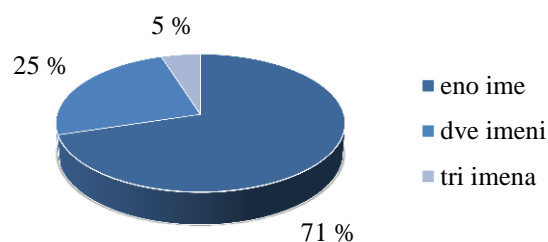
Pri poimenovanju je 80. letih izstopajoč samo en primer poimenovanja otroka s štirimi imeni. To je bila februarja leta 1883 rojena deklica. Imenovali so jo Elizabeta Marija Hermina Karolina. Njen oče je bil Anton Friderik Kegzler, privatni uradnik, mati pa Friderika, rojena Bömches. Deklico so krstili šest dni po rojstvu v navzočnosti krstnih botrov, lekarnarja Friderika Bömchesa in njegove žene Elizabete.¹⁹⁹

Leto	Dečki					Deklice				
	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj
1880	10	1			11	7	3			10
1881	7	3	1		11	9	1	2		12
1882	14	2	1		17	9	2			11
1883	9	3	1		13	5	1	1	1	8
1884	10	3	1		14	11	2	1		14
1885	6	4			10	8	3			11
1886	6				6	11	2	2		15
1887	5	5			10	8	5			13
1888	4	2	1		7	11	3			14
1889	8	3			11	4	1			5
Skupaj imenovanih	79	26	5		110	83	23	6	1	113
Skupaj imen	79	52	15		146	83	46	18	4	151

Tabela 27: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1880–1889

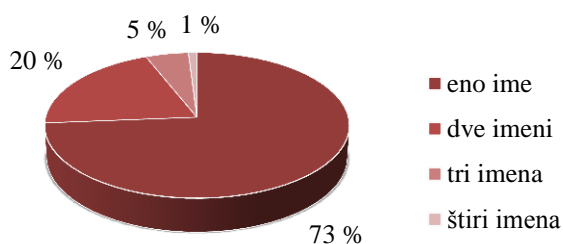
Število deklic z enim imenom (83) je večje od števila pri dečkih (79). Število deklic z dvema imenoma (23) je manjše od dečkov (26). V vseh desetletjih do tedaj so bili glede na spol podatki s števili ravno obratni. Ostaja pa majhna prednost deklic pred dečki pri poimenovanju s tremi ali štiri imeni.

¹⁹⁹ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 28. februar 1883.

Grafikon 23: Deške imenske skupine 1880–1889

Grafikona z odstotnimi deleži prikazujeta spremembe pri poimenovanju glede na spol, saj se jasno vidi večji delež deklic z enim in manjši delež deklic z dvema imenoma oz. manjši delež dečkov z enim in večji delež dečkov z dvema imenoma. V primerjavi z dečki je opazna le rahla prednost deklic pri poimenovanju z več kot dvema imenoma.

Grafikon 24: Dekliške imenske skupine 1880–1889

Tako je poimenovanje z več imeni v 80. letih pogostejše pri dečkih kot deklicah, kar je ravno obratno od trenda poimenovanja v prejšnjih desetletjih.

5.2.5.5 Starši

V obravnavanem desetletju imamo poklicne podatke za 201 očetov in 23 samskih mater.

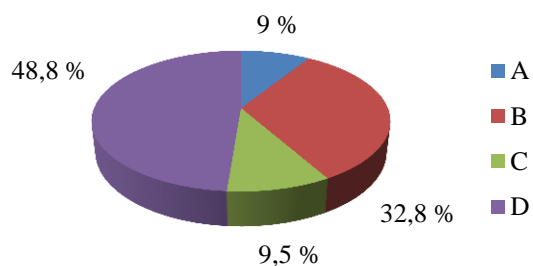
5.2.5.5.1 Poklicna analiza očetov

Razred A je štel 18 oseb 2 poklicev: enajstkrat dninar, sedemkrat gostaç.

V razredu B najdemo 66 oseb 19 poklicev: enajstkrat ÷evljar, osemkrat pleskar, šestkrat sodar, petkrat krojaã, štirikrat izdelovalec glavnikov, štirikrat sedlar, štirikrat mizar, štirikrat klobuãar, trikrat usnjar, trikrat mesar, trikrat kovaã, dvakrat pek, dvakrat kolar, dvakrat klepar, tkalec, tesar, mediãar, pomoãnik pri peku, kljuãavniãar.

V razredu C sreãamo 19 pripadnikov 4 poklicev: šestnajstkrat trgovec, gostilniãar, mlinar, poštni koãijaã.

V razredu D zasledimo 98 posameznikov 37 poklicev: šestintridesetkrat hišni posestnik, devetkrat sodni sluga, štirikrat pisar, trikrat posestnik, trikrat nadzornik reãnega toka, dvakrat kontrolor davãnega urada, dvakrat pometaã cest, dvakrat živinozdravnik, dvakrat zdravnik, trikrat narednik (*Feldwebel*), dvakrat sluga davãnega urada, dvakrat naduãitelj, dvakrat sodni pisar, dvakrat pobiralec mitnine, dvakrat notarski uradnik, dvakrat privatni uradnik, dvakrat organist, dvakrat geometer, dvakrat notar, obãinski sluga, okrajni sodnik, upokojen uradnik, direktor mešãanske šole, obãinski straãmojster, notarski pripravnik, noãni ÷uvaj, sluga vinarske davkarije, uãitelj, šolski vodja, nadzornik, inženir, uradnik, knjigovodja in šolski inšpektor.

Grafikon 25: Poklicni razredi 1880–1889

Največji delež ima poklicni razred D s 48,8 %, kar predstavlja malo manj kot polovico. Sledi mu razred B z slabo tretjino oz. 32,8 %. Ostaneta še razred A z 9 % in razred C z 9,5 %.

5.2.5.5.2 *Poklicna analiza mater nezakonskih otrok*

Od 23 samskih mater jih je 13 imelo lasten poklic, 9 pa jih je bilo opredeljenih na podlagi očetovega poklica. Med materami prve skupine srečamo: gostačko, hišno posestnico, šiviljo, tri babice in sedem dekel. Gostač, hišni posestnik, dve slugi na davčnem uradu, dve uradniški slugi in trije mesarji so bili očetje samskih mater, katerih poklic nam ni znan. Med ponavljajočimi poklici gre velikokrat za isto osebo. Ob materi, Ani Keber, rojeni Kosec, ni zapisanega poklicnega podatka. Zasledimo pa pripis, da je bila sodno zadržana (*gerichtlich gesch.[woren]*).²⁰⁰ Dve samski materi sta svoja otroka imenovali z dvema imenoma.

5.2.5.5.3 *Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov*

V analizo je zajetih 200 očetov s poklicem, ki so razdeljeni glede na poklicni razred in število imen, ki jih je ob krstu prejel njihov otrok. Od vseh 201 očetov smo iz sledeče analize izvzeli samo enega očeta, katerega otrok je prejel krst v sili in ni bil poimenovan.

Skupina z enim imenom je zastopana s 70 % in tako kot v vseh obravnavanih desetletjih do sedaj zavzema največji delež v primerjavi s preostalima imenskima skupinama. Znotraj skupine z enim imenom pokrivata poklicna razreda B in D enak delež (42 %). Z veliko manjšim deležem (7,5 %) jima sledi poklicni razred A in na zadnjem mestu je z najmanjšim deležem (3,5 %) poklicni razred C.

Skupina z dvema imenoma zavzema 24,5 %. Znotraj nje je vodilni poklicni razred D z 69,6 %. Sledijo mu poklicni razred B z veliko manjšim odstotkom, 19,6 %, in poklicni razred A s 4,3 % in C s 6,5 %.

Skupina s tremi imeni predstavlja le 5,5 % v primerjavi z drugima po številu imen manjšima skupinama. V tej skupini najdemo samo očete s poklici iz razredov C in D. Z 10 predstavniki oz. 90,9 % prevladuje poklicni razred D in samo z enim primerom, kar predstavlja 9,1 %, je zastopan poklicni razred C.

---

²⁰⁰ Prav tam, 3. marec 1888.

Razred	Eno ime			Dve imeni			Tri imena			Skupaj	
	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%
A	15	11	7,5	3	6,1	1,5				18	9
B	59	42	29,5	10	20,4	5				69	34,5
C	7	5	3,5	11	22,4	5,5	1	9,1	0,5	19	9,5
D	59	42	29,5	25	51	12,5	10	90,9	5	94	47
Skupaj	140	100	70	49	100	24,5	11	100	5,5	200	100

Tabela 28: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1880–1889

Ob pregledu odstotkov posameznega poklicnega razreda po imenskih skupinah vidimo, da največji delež (47 %) med poklicnimi razredi pripada poklicnemu razredu D, katerega največji delež (29,5 %) je v skupini z enim imenom, manjši delež v skupini z dvema imenoma (12,5 %) in najmanjši delež (5 %) v skupini s tremi imeni. Med vsemi poklicnimi razredi v analizi je z malo manjšim deležem (34,5 %) na drugem mestu razred B, ki je zastopan samo v dveh imenskih skupinah. Večinski delež (29,5 %) je v skupini z enim imenom in manjšinski delež (5 %) je v skupini z dvema imenoma. Na tretjem mestu poklicnih razredov v analizi je s svojim deležem (9,5 %) razred C, ki ga najdemo v vseh treh imenskih skupinah. Njegov največji delež (5,5 %) je v skupini z dvema imenoma, manjši delež (3,5 %) je v skupini z enim imenom in najmanjši delež (0,5 %) je v skupini s tremi imeni. Na zadnjem, četrtem mestu, poklicnih razredov analize je razred A, ki ima le za odtenek manjši delež (9 %) v primerjavi s poklicnim razredom C. Poklicni razred A se nahaja samo v dveh imenskih skupinah, in sicer z večinskim deležem (7,5 %) v skupini z enim imenom in manjšinskim deležem (1,5 %) v skupini z enim imenom. S svojo zastopanostjo po imenskih skupinah sta si podobna dva para poklicnih razredov. Najprej poklicna razreda A in B, ki ju najdemo samo v skupini z enim in dvema imenoma, nato pa še poklicna razreda C in D, ki sta zastopana v vseh treh imenskih skupinah.

V poenostavljenem opisu tabele lahko izpostavimo dve lastnosti imenovanja imenskih skupin po poklicnih razredih. Kot prvo je najbolj očitno to, da so v tem desetletju otroke s tremi imeni imenovali samo očetje iz poklicnih razredov C in D, in to predvsem iz poklicnega razreda D. Tudi pri imenovanju z dvema imenoma je bil

vodilen poklicni razred D, sledili pa so mu poklicni razredi C, B in A, slednji sicer z zelo malo primeri. Toda med poklicnimi razredi znotraj skupine z dvema imenoma izstopa poklicni razred C, katerega največji delež je svoje otroke imenoval z dvema imenoma. Medtem ko so poklicni razredi A, B in D svoje otroke imenovali večinoma samo z enim imenom.

Za sklep imenske analize za obravnavano obdobje lahko zapišemo, da je imenovanje z več imeni prevladovalo v poklicnem razredu D, kateremu je tako kot v 60. letih sledil razred C in v manjši meri tudi razred B. Medtem ko sta poklicna razreda A in B svoje otroke večinoma imenovala samo z enim imenom. Tako tudi v tem desetletju lahko pritrdimo sklepu, da je bilo imenovanje otrok z več imeni povezano s stopnjo izobrazbe, delovnim mestom, plačilom zanj, statusom in ugledom znotraj meščanske družbe, saj pomembnejši kot so ti kriteriji bili, večja je bila verjetnost imenovanja z več imeni. Vseskozi je bil pri tem vodilen poklicni razred D s svojim majhnim deležem, njemu pa sta izmenjaje iz desetletja v desetletje sledila bodisi poklicni razred B bodisi poklicni razred C.

5.2.5.5.4 Priznanje očetovstva

Ob koncu leta 1888 je v primeru rojstva nezakonskega dečka Antona, katerega mati je bila dekla Ana Opraviš, sledilo naknadno priznanje očetovstva: »Anton Pleterski erklärt sich als Vater in Geg.[enwart] d.[er] Mutter und Zeug.[nis] Ant.[on] Švigel Fleischer und Georg Župevec.«²⁰¹ Očetovstvo je priznal Anton Pleterski v prisotnosti matere in dveh prič, mesarja Antona Švigla in Jurija Župevca.

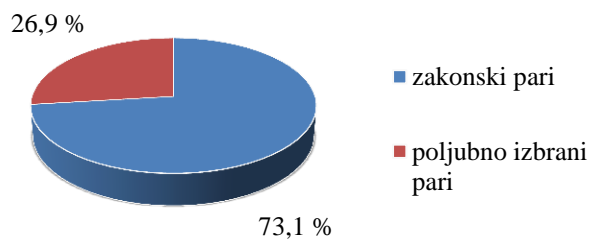
5.2.5.6 Krstni botri

Od 224 rojenih otrok jih je krstne botre imelo 223, saj v primeru krsta v sili krstni botri niso bili navzoči. Zakonskih parov krstnih botrov naštejemo 163, poljubno izbranih parov krstnih botrov pa 60.

Spodnji grafikon prikazuje v primerjavi s predhodnimi desetletji povečan delež poljubno izbranih parov krstnih botrov, tj. 26,9 % in zmanjšan delež zakonskih parov, kar predstavlja preobrat, saj smo v 50., 60. in 70. letih sledili postopnemu zmanjševanju deleža poljubno izbranih parov krstnih botrov.

---

²⁰¹ Prav tam, 27. december 1888.

Grafikon 26: Krstni botri po skupinah 1880–1889

5.2.5.6.1 Zakonski pari

Pri 163 krstih je vlogo krstnih botrov prevzelo 65 zakonskih parov. Par z največjim številom krščencev sta bila mesar Karel Žener in njegova žena Alojzija. Krstna botra sta bila 23 otrokom, vsako leto vsaj enemu, v letih 1882, 1884 in 1887 pa kar štirikrat. S trinajstimi krsti jima sledita zakonca Rumpret, Janez, po poklicu usnjar, in njegova žena Terezija. Devet krščencev sta imela dva zakonska para: Frančiška in Anton Jugovič, po poklicu pek, ter zakonca, Janez, usnjar, in njegova žena Marija Vanič. Šestkrat sta botrovala zakonca Rupnik, Janez, po poklicu usnjar, in njegova žena Amalija ter zakonca Rupnik, Jožef, po poklicu mesar, in njegova žena Ivana.

Največ različnih staršev krščencev enega zakonskega para zasledimo pri vodilnima zakoncema Žener. Za krstna botra ju je izbralo devet parov staršev, štirje med njimi enkrat in pet med njimi večkrat. Dva para med slednjimi celo petkrat. Trinajst krščencev zakoncev Rumpret je prihajalo iz petih različnih družin. Dve družini sta ju za krstna botra svojim otrokom naprosila dvakrat in tri družine trikrat. Krščenci zakoncev Vanič so izhajali iz šestih družin. Tri med njimi so se zanju odločile samo enkrat in tri vsaj dvakrat. Devet krščencev zakoncev Jugovič je prihajalo iz štirih družin. Tri so ju za krstna botra naprosile enkrat in ena šestkrat. Vsak od zakonskih parov s šestimi krščenci je bil izbrana od treh družin. Prvi par je bil samo v enem primeru izbran enkrat, drugi par pa v dveh primerih z enim krščencem. Število staršev, ki se za enega od opisanih zakonskih parov odloči več kot enkrat, je večje od tistih, ki zakonski par zaprosijo samo enkrat.

Zakonski botrski par	Število botrstev
Karel in Alojzija Žener	23
Janez in Terezija Rumpret	13
Anton in Frančiška Jugovič	9
Janez in Marija Vanič	9
Janez in Amalija Lavrinšek	6
Jožef in Ivana Rupnik	6

Tabela 29: Najpogostejši zakonski krstni botri 1880–1889

Zakonska para Ferfila in Avsec sta imela vsak pet krščencev. Pri obeh ju je samo en par staršev prosil za krstno botrstvo dvakrat, vsi preostali pa samo enkrat, kar pomeni, da prevladujejo krščenci različnih staršev. Zakonca Janez in Karolina Rumpret sta bila edina krstna botra s štirimi krščenci, kateri so vsi prihajali iz različnih družin..

Število zakonskih parov	Število botrstev
Ferfila, Avsec	5
Rumpret	4
Rupert, Lavrinšek, Pavlin, Stari, Hafner, Lebar, Vanič, Stari	3
13	2
36	1

Tabela 30: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1880–1889

Trije pari s tremi krščenci so šli za krstna botra otrokom iz različnih družin, dva para od njih pa otrokom iz iste družine. Dva para sta imela dva krščenca iz iste družine

in enega iz druge. Osem parov od trinajstih, ki so bili botri dvema krščencema, je šlo za krstna botra otrokoma iz iste družine in pet parov je imelo krščenca različnih družin

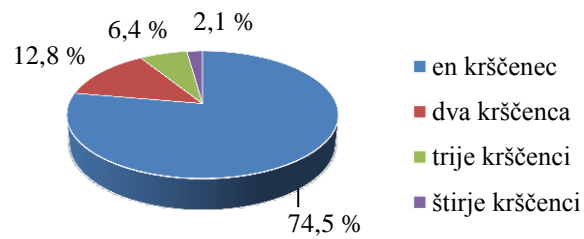
Glede izvora krščencev krstnih botrov lahko iz opisanega trdimo, da je število krstnih botrov, ki so imeli krščenca iz različnih družin, večje od tistih, ki so imeli krščenca samo iz ene družine. Število slednjih se povečuje s padanjem števila krščencev na posamezen zakonski par krstnih botrov.

5.2.5.6.2 Poljubno izbrani pari krstnih botrov

V tem desetletju zabeležimo s 26,9 % največji delež poljubno izbranih parov krstnih botrov. Pri 60 krstih je vlogo krstnih botrov prevzelo 47 poljubno izbranih kombinacij krstnih botrov. Tudi skupina botrov z več kot enim krščencem je v tem desetletju v primerjavi s predhodnimi večja.

En poljubno izbran par krstnih botrov, Jožef Vanič, trgovec z vinom, in Marija Vanič, hči hišnega posestnika, sta imela štiri krščenca iz iste družine. Dva para sta botrovala trem krščencem: Jožef Kranjc, mesar, in Uršula Cenar, babica, ter Karel Žener, mesar, in Marija Rupert, gostilničarka. Krščenci prvega para so prihajali iz različnih družin in drugega iz iste družine. Število parov, naprošenih za krstne botre, dvakrat narase na šest: Rupert Englesberger, trgovec, in Alojzija Žener, mesarjeva žena; Friderik Kozak, uradniški sluga, in Marija Jazbec, babica; Jožef Verderber, vodja zemljiške knjige, in Marija Verderber, hišna posestnica; Jožef Kranjc, mesar, in Marija Kopač, vdova po uradniku; Engelbert Stari, izdelovalec glavnikov, in Terezija Stari, hišna posestnica; Jožef Verderber, vodja zemljiške knjige, in Kornelija Orehek, žena nadzornika. Pri petih zakonskih parih sta bila oba krščenca iz iste družine in samo pri enem paru iz različnih. Preostali poljubno izbrani pari krstnih botrov so se pojavili samo enkrat.

Kot prikazuje spodnji grafikon predstavlja en poljubno izbran par krstnih botrov s štirimi krščenci 2,1 %. Trije pari, naprošeni za botrstvo trikrat, zavzemajo 6,4 %, šest parov z dvema krstoma pa 12,8 %. Skupaj to predstavlja dobro četrtno vseh krstnih botrov. Preostali delež pripada botrom z enim krščencem, kar predstavlja skoraj tri četrtine v grafikonu poljubno izbranih parov krstnih botrov.

Grafikon 27: Poljubni pari krstnih botrov glede na število krščencev 1880–1889

Krščenci krstnih botrov, kateri so to več kot enkrat, so večinoma otroci istih staršev, z izjemo v primeru para s tremi in para z dvema krščencema, ki imajo različne starše.

5.2.6 1890–1899

V zadnjem desetletju 19. stoletja je na svet prišel 101 deček (46,1 %) in 118 deklic (53,8 %), torej skupaj 219 otrok in na leto povprečno 22 otrok. Nekoliko več se je rodilo deklic, tj. 17 (7,7 %). Največ otrok (28), je luč sveta uzrlo leta 1897, najmanj leta 1899, (11). Največ dečkov je bilo rojenih leta 1898 (16), in najmanj (6), v letih 1895 in 1899. Največ deklic se je rodilo leta 1896 (18), in najmanj leta 1899 (5).

Leto	Število rojstev	Dečki	Deklice
1890	24	12	12
1891	22	8	14
1892	20	9	11
1893	26	13	13
1894	21	10	11
1895	18	6	12
1896	25	7	18
1897	28	14	14
1898	24	16	8
1899	11	6	5
Skupaj	219	101	118

Tabela 31: Število rojstev 1890–1899

V zakonskem stanu se je rodilo 190 otrok (86,8 %) in v nezakonskem 29 otrok (13,2 %). Dva otroka sta prejela krst v sili, štirje so bili mrtvorojeni. Na svet je prišel en par dvojčic.

5.2.6.1 Dan rojstva in krsta

Med 215 krsti sta bila dva (0,9 %) podeljena v sili. Prvi maja 1890²⁰² nezakonsko rojenemu dečku matere Marije Ulčar, rojene Dobovišek, vdova po učitelju. Drugi primer je iz konca decembra 1893. Krst v sili je prejela deklica, katere starša sta se imenovala Marija in Franc Koritnik, po poklicu čevljar.²⁰³ V prvem primeru babica rojstvu otroka ni prisostvovala, v drugem pa. Oba krsta v sili sta bila podeljena brez navzočnosti duhovnika.

Deklica Matilda se je rodila 2. februarja in krst prejela naslednji dan, 3. februarja 1899. Njena starša sta bila Vincenc Vodopivec, hišni posestnik v mestu, in Marija. Za krstna botra so izbrali Karolino Rumpret, usnjarjevo ženo. Krstil jo je župnik Janez Knavs.²⁰⁴ Njen primer je poseben zaradi pripisa *post humus*, ki nam tako kot v primerih iz 60. in 80. letih ostaja neznan, saj se zakrament sv. krsta po nauku Katoliške cerkve po smrti ne podeljuje. Podatkov o vzroku njene smrti in po kolikšnem času po rojstvu je nastopila, v mrliški matični knjigi ni.

V 90. letih so bili štirje primeri mrtvorojenih otrok (1,8 %), v vseh primerih deklice. Prva mrtvorojena, ob navzočnosti babice, je bila nezakonska deklica. Rodila se je 14. decembra 1892 samski materi Ani Kovačič, gostački iz Žadovinka in župnije Leskovec pri Krškem.²⁰⁵ Druga mrtvorojena deklica je bila rojena brez navzočnosti babice. Rodila se je 27. marca 1897. Njen oče se je imenoval Franc Giraldu, dimnikar, in mati Marija.²⁰⁶ Maja istega leta se je rodila še ena mrtvorojena deklica, prav tako brez prisotnosti babice. Njen oče je bil Viljem Pfeifer, državni in deželni poslanec, in njena mati Marija, rojena Kolenc.²⁰⁷ Oktobra 1898 je bila mrtvorojena deklica, katere oče je bil Jožef Cesar, po poklicu čevljar, in mati Jožefa. Posebnost tega rojstva je navzočnost dr. J. Geigerja ob porodu,²⁰⁸ saj je to prvi zabeležen porod, pri katerem ni bila navzoča babica, ampak zdravnik.

---

²⁰² Prav tam, 12. maj 1890.

²⁰³ Prav tam, 28. december 1893.

²⁰⁴ Prav tam, 2. februar 1899.

²⁰⁵ Prav tam, 14. december 1892.

²⁰⁶ Prav tam, 27. marec 1897.

²⁰⁷ Prav tam, 24. maj 1897.

²⁰⁸ Prav tam, 30. oktober 1898.

5.2.6.1.1 *Kdaj nesti otroka h krstu?*

Prvi dan je krst prejelo 26 otrok, drugi dan 60, tretji dan 40, četrti dan 18, peti dan 8 otrok in šesti dan 4 otroci. Od sedmega dne naprej so krstili 59 otrok. V primerjavi s prejšnjimi desetletji se v 90. letih število dni med rojstvom in krstom še naprej podaljšuje. Delež krščenih kmalu po rojstvu pa naprej upada, kar prikazujejo odstotni deleži v spodnji tabeli.

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrti dan	Peti dan	Šesti dan	Sedmi dan ali več
1890–1899	12,1 %	27,9 %	18,6 %	8,4 %	3,7 %	1,9 %	27,4 %

Tabela 32: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1890–1899

Delež krščenih otrok na dan rojstva je v predhodnem desetletju še znašal 30,6 %, v obravnavanem obdobju pa je zavzemal še samo 12,1 %. Delež otrok, krščenih drugi dan po rojstvu, znaša 27,9 %, torej približno 3 % več v primerjavi z 80. leti. Manjše spremembe opazimo tudi pri tri-, štiri- ali petdnevnem razmiku, kjer beležimo manjši upad. Toda delež otrok, ki prejme krst šest ali več dni po rojstvu, naraste na 27,4 %, kar je 15 % več kot v 80. letih. Število in delež otrok, krščenih tretji dan po rojstvu, se v 90. letih prva tako poveča. Glede na nabor poklicev očetov predhodnega desetletja, katerih otroci so krst prejeli tretji dan po rojstvu in zajema vse poklicne razrede ter velik nabor poklicev znotraj njih, kot tudi samske matere nezakonskih otrok, se ta skupina očetov glede na poklicno sestavo več ne razlikuje s skupinama očetov, ki so svoje otroke krstili prvi ali drugi dan po rojstvu. Ker se torej poklicna sestava prvih treh skupin staršev, katerih otroke so h krstu nesli prvi, drugi ali tretji dan po rojstvu, med seboj več ne razlikuje, bomo v obravnavanem desetletju podrobnejšo poklicno analizo staršev, ki so otroke krstili tretji dan po rojstvu, izpustili in pregled poklicev začeli s skupino staršev, ki so otroka nesli h krstu četrti dan po rojstvu.

Četrti dan po rojstvu je krst prejelo 18 otrok, katerih očetje so imeli sledeče poklice: dva okrajna šolska inšpektorja, dva čevljarja, kolar, sodni sluga, furman

(*Forttmann*), hišni posestnik, davčni sluga, usnjar, mesar, gostač, pek, logar, okrajni komisar, višji finančni nadzornik (*nadpaznik*) in hkrati dninar, sedlar, dninar.

Peti dan po rojstvu so krstili osem otrok. Njihovi očetje so bili po poklicu: čevljar, dva usnjarja, davčni sluga, kovač, mizar, notarski pripravnik, klobučar.

Očetje otrok, krščenih šest dni po rojstvu, so imeli sledeče poklice: pobiralec mitnine, trgovec, frizer, okrajni šolski inšpektor.

Očetje otrok, krščenih sedmi dan, so pripadali sledečim poklicem: usnjar, davčni sluga, sodni sluga, slaščičar, trgovec, krojač.

Osmi dan so otroka h krstu nesli očetje naslednjih poklicev: dva trgovca, mesar, sluga v davčnem uradu, pobiralec davka, vladni pisar, okrajni komisar, sodni pisar, za enega očeta podatka ni.

Očetje otrok, krščenih deveti dan po rojstvu, so bili po poklicu: privatni zdravnik, okrajni komisar, sodni sluga, trgovec, klepar, dimnikar, sedlar.

Deseti dan so h krstu nesli otroke, katerih očetje so imeli sledeče poklice: mesar, sedlar, okrajni šolski inšpektor in učitelj meščanske šole, davčni sluga, žandar okrajnega orožništva, žandar (*stražmojster*). Na enajsti dan je svoja otroka krstil oče, po poklicu učitelj meščanske šole. Na dvanajsti dan po rojstvu je krst prejel otrok, katerega oče je bil po poklicu frizer. Na trinajsti dan sta h krstu svoja otroka nesla frizer in okrajni tajnik. Med očeti, kateri so svoje otroke nesli h krstu štirinajst dni po rojstvu, najdemo: okrajnega šolskega inšpektorja in hkrati učitelja na meščanski šoli, davčnega nadzornika in kleparja.

V naslednjih primerih bodo v strnjeni obliki predstavljeni samo dnevi krsta in poklic očetov oz. samske matere nezakonskega otroka od petnajstega dneva naprej, ko sta očeta krščencev bila uradnik davčnega urada in okrožni zdravnik; šestnajsti dan okrajni glavar ter samska mati iz Samobora; osemnajsti dan sodni sluga in okrajni glavar; dvajseti dan inženir in višji finančni nadzornik; triindvajseti dan trgovec in hkrati davčni nadzornik, samska mati, po poklicu hišna sobarica; štiriindvajseti dan trgovec in davčni nadzornik; petindvajseti dan finančni nadzornik in inženir; sedemindvajseti dan davčni nameščeneec in davčni nadzornik; osemindvajseti dan notar; devetindvajseti dan sodni sluga in okrajni glavar.

Ida Marija je na svet prišla 29. januarja in krst prejela 27. februarja, s 30-dnevnim časovnim razmikom. Njen oče je bil dr. Karel Kucenjak, zdravnik distrikta in

njena mati Klara.²⁰⁹ V dveh primerih so krst opravili 33 dni po rojstvu. Prvič leta 1894 pri deklici Almi, katere oče se je imenoval Franc Aumann, trgovec in mama Adelheid, rojena Raunsperger.²¹⁰ Drugič leta 1896 ob krstu dečka Aleksandra Pavla, rojenega očetu Juliusu Hilbertu, c. kr. inženirju, in materi Beatrice, rojeni Hes.²¹¹

Poklicna analiza kaže vse večjo poklicno raznolikost očetov, ki nesejo otroke h krstu od sedmega dneva naprej. Naraslo je število dni in primerov otrok krščenih v roku enega mesca po rojstvu. Poklici z višjo izobrazbo prevladajo šele pri zadnjih treh primerih, ko preteče med rojstvom in krstom okrog mesec dni. Med njimi je tudi v tem desetletju zdravnik. Zato lahko še naprej sklepamo, da so nosilci sprememb očetje z visokim položajem v družbi z dodatnim pojasnilom, da se meja med njimi in tistimi z nižjim družbenim položajem vse bolj zabrisuje in glede na časovno oddaljenost med rojstvom in krstom iz desetletja v desetletje zvišuje.

5.2.6.2 Mesec rojstva in spočetja

Največje število rojstev (25) zasledimo marca, najmanjše (13) pa decembra. Vrhunce rojstev opazimo marca, avgusta in decembra, padce pa februarja, maja in septembra.

Porastu števila rojstev sledimo v treh valih. Prvemu valu v marcu, drugemu od junija do avgusta in tretjemu valu od oktobra do decembra z manjšim upadom v novembru. Upad števila rojstev prav tako opazimo v treh valih. Prvi val nastopi januarja in februarja, drugi aprila in maja ter tretji septembra.

Največje število spočetij (25) zaznamo junija in najmanjše število (13) decembra. Vrhunci spočetij so zabeleženi januarja, marca, junija in novembra ter padci februarja, maja, avgusta in decembra.

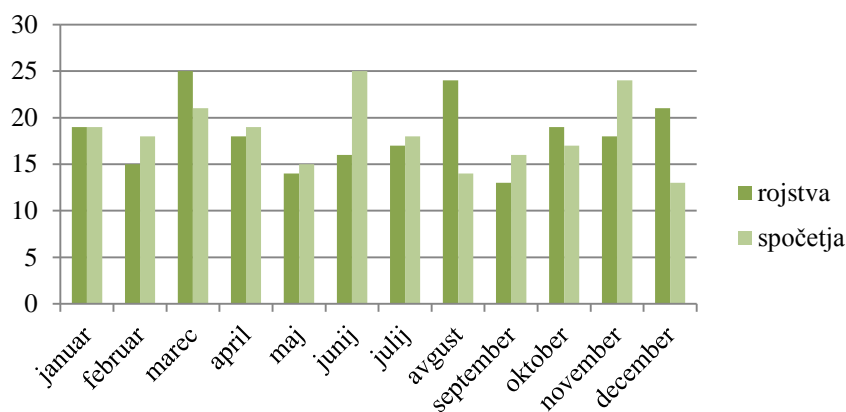
Porast spočetij je zaznamo v obdobju od januarja do aprila z manjšim padcem februarja, nato znova junija ter slednjič od septembra do novembra. Upad spočetij beležimo maja, julija, avgusta in decembra.

---

²⁰⁹ Prav tam, 29. januar 1898.

²¹⁰ Prav tam, 3. avgust 1894.

²¹¹ Prav tam, 8. maj 1896.

Grafikon 28: Rojstva in spočetja po mesecih 1890–1899

Lahko povzamemo, da naraščajoče število rojstev zasledimo v prvi polovici pomladi, sredi poletja z viškom v avgustu ter v jesenskem času skupaj s prvim delom zime. Upadajoče število rojstev opazimo na prehodu iz spomladi v poletje in iz poletja v jesen. Povečano število spočetij vidimo v drugem delu zime, torej na začetku koledarskega leta, in prvem delu pomladi ter na začetku poletja in ob izteku jeseni. Zmanjšano število spočetji pa zaznamo ob koncu pomladi, ob slovesu poletja in v začetku zime.

5.2.6.3 Dvojčki

V 90. letih se je rodil en par dvojčic, z imenoma Karolina in Ljudmila. Rojeni sta bili kot nezakonska otroka, zato so nam na voljo samo podatki o njuni materi, Mariji Podpac, po poklicu natakariča. Za njuno krstno botro je bila naprošena Matilda Slinovac, frizerjeva žena.²¹² Deklici so krstili na dan rojstva.

5.2.6.4 Ime mu ji/bo ...

Krstili so 213 otrok. Med temi je 100 dečkov (47 %) iz nabora 61 moških imen prejelo 137 (45,4 %) imen med vsemi imeni v obravnavanem desetletju. Krščenih deklic je bilo 113 (53 %), ki je na osnovi 55 ženskih imen dobilo 165 (54,6 %) imen med vsemi imeni v tem desetletju. Večje število krščenih deklic v primerjavi z dečki, tj.

²¹² Prav tam, 7. april 1895.

13 (6 %), je kljub za šest imen manjšem naboru posameznih imen v primerjavi z dečki, prejelo 28 (9,2 %) imen več.

5.2.6.4.1 *Katero ime naj mu/ji damo?*

Edino moško priljubljeno ime je bilo Jožef. Med 4 pogostimi imeni najdemo: Janez, Franc, Karel in Alojz. Med 14 redkimi imeni srečamo: Pavel, Anton, Friderik, Marija, Stanislav, Ernest, Viktor, Alfonz, Adolf, Rudolf, Maksimiljan, Vladimir, Rupert, Herman. Med preostalimi 42 imeni, zapisanimi samo enkrat, zasledimo sledeča imena: Avguštin, Vincenc, Feliks, Leopold, Matija, Peter, Aleksander, Rihard, Gotfrid, Ferdinand, Evgenij, Ignac, Robert, Henrik, Edvard, Ladislav, Gothard, Kajetan, Milan, Vladislav, Metod, Valentin, Artur, Stojan, Bernard, Dušan, Marijan, Branko, Tomaž, Oto, Filens, Hugo, Jaromir, Jan, Markvard, Hajnrih, Ciril, Marij, Marko, Dominik, Erik in Dimetrij.

Moška imena				Ženska imena			
1.	Jožef	16	11,7 %	1.	Marija	38	23 %
2.	Janez	15	11 %	2.	Jožefa	12	7,3 %
3.	Franc	12	8,8 %	3.	Alojzija	11	6,7 %
4.	Karel	10	7,3 %	4.	Karolina	10	6,1 %
5.	Alojz	7	5,1 %	5.	Ivana	8	4,8 %
6.	Pavel	5	3,6 %	6.	Ana	7	4,2 %
7.	Anton	3	2,2 %	7.	Terezija	6	3,6 %
8.	Friderik	3	2,2 %	8.	Frančiška	5	3 %
9.	Marija	3	2,2 %	9.	Amalija	4	2,4 %

Tabela 33: Pogosta moška in ženska imena 1890–1899

Tudi pri dekletih najdemo samo eno priljubljeno ime, vodilno že od 50. let naprej, tj. Marija. Pogostih imen zasledimo 6: Jožefa, Alojzija, Karolina, Ivana, Ana in Terezija. Redkih imen srečamo 14: Frančiška, Amalija, Matilda, Rozalija, Antonija, Elizabeta, Cirila, Ljudmila, Albina, Ida, Berta, Olga, Angela in Sofija. Imen, ki se pojavijo samo enkrat, najdemo 34: Jera, Julijana, Ludvika, Leopoldina, Gabrijele,

Ernestina, Hermina, Pavlina, Jožefina, Helena, Amilija, Emilija, Ema, Vida, Angelina, Štefanija, Vera, Stanislava, Vidonia, Marcea, Beata, Zlatka, Sabina, Milena, Alma, Beatrice, Danijela, Valeska, Nadina, Lucija, Nada, Valentina, Hildegarda, Ignacija.

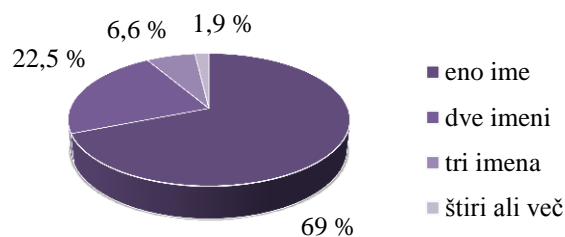
Pregled naštetih moških in ženskih imen po skupinah ter pogled na tabelo nam pokaže, tako pri dečkih kot dekletih, samo eno priljubljeno ime. Delež le-tega je pri dekletih v primerjavi z dečki večji za 11 % in predstavlja slabo četrtino med ženskimi imeni. Pri dečkih so bila štiri pogosta imena in pri dekletih šest. Njihov skupen delež pri dečkih znaša 32,2 % in pri dekletih 32,7 %. Gre le za zelo majhno, 0,5 % razliko v prid deklicam. Ti podatki govorijo o manjšem številu pogostih imen pri dečkih in njihovih večjih deležih, ki jih zavzemajo med vsemi moškimi imeni, ter o večjem številu pogostih imen pri dekletih, katerih deleži so v primerjavi z moškimi imeni manjši, vendar pa v seštevku med vsemi ženskimi imeni z majhno razliko večji kot pri moških. Pri obeh spolih imamo enako število redkih imen, tj. 14. Vendar delež teh med moškimi imeni znaša 25,4 % pri ženskah pa 23,7 %. Torej je za slaba 2 % ta delež pri dečkih večji. Imen, katera so uporabljena samo enkrat, je pri dečkih 42 in pri dekletih 34. Pri dečkih to znaša 30,7 % in pri dekletih 20,6 %, kar je 10 % več pri dečkih.

Če značilnosti poimenovanja glede na spol strnemo, vidimo, da je žensko priljubljeno ime pogostejše v primerjavi z moškim, da je število pogostih imen pri dekletih večje, vendar njihov delež skoraj enak moškemu ter da je delež redkih imen in imen, ki se pojavijo samo enkrat, pri dečkih večji. Skupaj s podatkom, da je nabor ženskih imen v tem desetletju manjši od moškega, so razlike med imenovanjem glede na spol očitnejše, saj se manjše število ženskih imen uporabi večkrat oz. zavzema večji delež, medtem ko je večje število moških imen uporabljeno manjkrat oz. v manjših deležih.

5.2.6.4.2 *Koliko imen naj bo?*

Med 213 otroki jih je eno ime prejelo 147, dve imeni 48 otrok, tri imena 14 otrok in 4 otroci štiri imena ali več. Spodnji grafikon prikazuje deleže teh števil in ponazarja, da delež otrok z enim imenom predstavlja slabe tri slabe četrtine. Dobra četrtina pa pripada preostalim skupinam z več imeni. Med njimi zavzema največji delež skupina z dvema imenoma, tj. 22 %, manjšega skupina s tremi imeni, tj. 6,6 %, in najmanjšega skupina s štirimi ali več imeni, slaba 2 %.

Grafikon 29: Imenske skupine glede na število imen 1890–1899

V primerjavi s prejšnjim desetletjem se delež skupine z enim imenom zmanjša v korist preostalih skupin, predvsem skupini s tremi in skupini s štirimi imeni ali več. Slednjo skupino delimo na tri primere imenovanja s štirimi imeni in en primer s petimi imeni, ki je v obravnavanem desetletju tudi primer najdaljšega imenovanja. Štiri imena je prejela deklica Ema Marija Jera Ludvik, katere starša sta bila dr. Janez Pučko, c. kr. notar, in Marija, rojena Businaro. Za njena krstna botra so izbrali Ludvika, hišnega posestnika, in njegovo ženo Jero Businaro.²¹³ Štiri imena je dobil Alfonz Marija Valentin Franc, katerega oče je bil Alfonz Pirec, c. kr. okrajni komisar, in mati Marija, rojena Levičnik. Vlogo krstnih botrov sta prevzela Valentin Levičnik, po poklicu višji davčni inšpektor in hkrati hišni posestnik, ter Frančiška Pirec, vdova po uradniku.²¹⁴ Tretji otrok s štirimi imeni je deklica Alojzija Nadina Karolina Matilda, katere oče se je imenoval Alojz Kessler, c. kr. sodni sluga, in mati Marija, rojena Trenc. Za njeno krsto botro so izbrali dr. Ferdinanda Trenc, zdravnika v regimentu, in Matildo Trenc, privatnico.²¹⁵ Pet imen je prejela deklica Vera Matilda Marija Pavlina Alojzija, prav tako hči Alojza in Marije Kessler, kateri sta za krstna botra šla dr. Ferdinand in Matilda Trenc, tako kot v primeru njene sestre. Deklica je na svet prišla 2. februarja in krst prejela 28 dni kasneje, 28. marca 1895.²¹⁶ Na primeru krsta sester Kessler vidimo, kako sta starša hčeri poimenovala z različnim številom imenom, za njuna krstna botra pa sta v obeh primerih izbrali osebi, ki sta po priimku sodeč bili v sorodu z njuno materjo. Prav tako lahko ob primerjavi imen deklet, njihovih staršev in botrov opazimo, da sta obe sestri poimenovani po očetu in botri. Prvo od njiju so poimenovali še po botru, drugo pa po materi.

²¹³ Prav tam, 27. januar 1893.

²¹⁴ Prav tam, 8. avgust 1893.

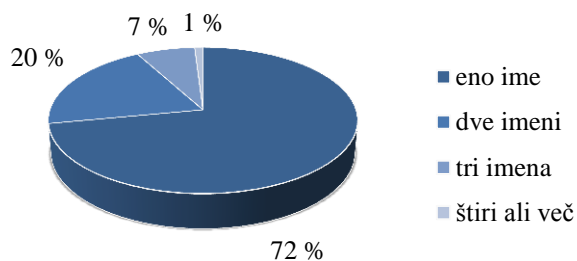
²¹⁵ Prav tam, 5. marec 1896.

²¹⁶ Prav tam, 2. februar 1895.

Leto	Dečki					Deklice				
	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj
1890	10		1		11	7	5			12
1891	7	1			8	9	5			14
1892	6	2	1		9	8	1	1		10
1893	8	4		1	13	9	1	1	1	12
1894	9	1			10	6	4	1		11
1895	3	3			6	7	3	1	1	12
1896	5	2			7	10	6	1	1	18
1897	7	4	3		14	10		2		12
1898	12	3	1		16	4	3			7
1899	5		1		6	5				5
Skupaj imenovanih	72	20	7	1	100	75	28	7	3	113
Skupaj imen	72	40	21	4	137	75	56	21	13	165

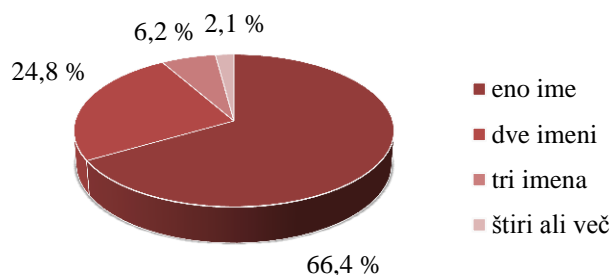
Tabela 34: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1890–1899

Zgornja tabela prikazuje številčnost posamezne skupine imen glede na spol. Število deklic z enim imenom je še zmeraj rahlo višje od števila pri dečkih, tako kot v prejšnjem desetletju. Toda število deklic z dvema imenomoma je sedaj višje v primerjavi z dečki, tako kot med leti 1850 in 1879. Število dečkov in deklic s tremi imeni je v 90. letih, tako kot desetletje pred tem, enako. Toda v obravnavanem desetletju je število deklic s štirimi ali več imeni znova višje kot pri dečkih, kar je trend, ki mu sledimo v 50., 60. in 70. letih. Zadnje desetletje 19. stoletja nam torej prikazuje kombinacijo uveljavljenega imenovanja v treh desetletjih med leti 1850 in 1879 ter preobratom od tega stanja v 80. letih. Toda ker je število vseh ženskih imen večje od števila vseh moških imen, je imenovanje z več imeni bolj priljubljeno med dekleti.

Grafikon 30: Deške imenske skupine 1890–1899

Grafikona, ki prikazujeta deleže posameznih imenovalnih skupin glede na število imen posebej za dečke in posebej za dekleta, še dodatno potrjujeta uveljavljen trend imenovanja prejšnjih desetletjih z izjemo 80. let.

Grafikon 31: Dekliške imenske skupine 1890–1899

Število rojenih in krščenih deklic je večje od dečkov. Preračunavanje številčnosti posameznih imenovanih skupin v deleže bolj nazorno prikazuje razmerja med skupinami glede na število imen v primerjavi s števili v zgornji tabeli. Po spolu ločeni deleži pričujejo, da je delež deklet z enim imenom manjši od deškega deleža, kar je ravno nasprotna ugotovitev od števila v zgornji tabeli. Pri skupini z dvema imenoma ne prihaja do sprememb, saj je večji delež na strani deklet. Kljub enakemu številu primerov poimenovanj s tremi imeni tako pri dečkih kot dekletih je delež teh dveh števil večji pri dečkih. V zadnji skupini s štirimi ali več imeni je delež znova višji pri dekletih. Do razlik med števili v tabeli in odstotnimi deleži v grafih prihaja zaradi večjega števila

imenovanih deklic. Zato sta za 90. leta grafikona o priljubljenost poimenovanja z več imeni pri dekletih zanesljivejši vir o značilnostih imenovanja kot zgornja tabela s števili.

5.2.6.5 Starši

V poklicno analizo je zajetih 190 očetov in 29 samskih mater. Podatek o poklicu očeta nam manjka samo v enem primeru, kar pomeni, da je poklicna analiza očetov narejena na podlagi 189 poklicnih podatkov.

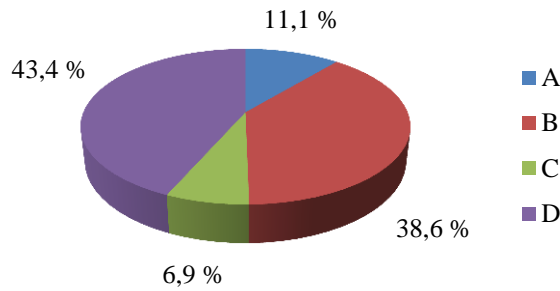
5.2.6.5.1 Poklicna analiza očetov

Poklicni razred A je štel 22 predstavnikov 4 poklicev: desetkrat dninar, devetkrat logar, dvakrat gostač in kmet.

V poklicnem razredu B najdemo 73 članov 18 poklicev: osemnajstkrat čevljar, sedemkrat tesar, sedemkrat sedlar, petkrat usnjar, petkrat mesar, petkrat klobučar, petkrat mizar, petkrat frizer, dvakrat pleskar, dvakrat kovač, dvakrat pek, dvakrat klepar, dvakrat dimnikar, dvakrat kolar, sodar, krojač, usnjarjev pomočnik in slaščičar.

V poklicnem razredu C zasledimo 13 predstavnikov 4 poklicev: desetkrat trgovec, nadzornik rečenega toka, sprevodnik, poštni kočijaž.

V poklicnem razredu D srečamo 81 predstavnikov 41 poklicev: devetkrat hišni posestnik, osemkrat sluga davčnega urada, petkrat pometač cest, šestkrat sodni sluga, trikrat okrajni glavavar, trikrat nadzornik davčnega urada, trikrat okrajni komisar, trikrat pobiralec mitnine, trikrat inženir, trikrat šolski inšpektor, dvakrat vodja zemljiške knjige, dvakrat sodni pisar, dvakrat nadzornik finančne straže, dvakrat okrožni zdravnik, dvakrat organist, notarski pripravnik, uradnik davčnega urada, geometer, okrajni tajnik, vinarski nameščeneec, meščanski učitelj, notar, davčni nameščeneec v pokoju, privatni zdravnik, upokojen nadzornik finančne straže, davčni nameščeneec, okrajni šolski inšpektor in učitelj ljudske šole, vladni pisar, okrajni šolski inšpektor in učitelj na meščanski šoli, učitelj, davčni izterjevalec, pobiralec davka, učitelj meščanske šole, žandar, finančni nadzornik in dninar, vladni in deželni poslanec, žandar in posestnik.

Grafikon 32: Poklicni razredi 1890–1899

Grafikon prikazuje največji odstotek poklicev poklicnemu razredu B s 43,4 %. Najbližji po deležu mu je poklicni razred C z 38,6 %. Na tretjem mestu je tokrat z 11,1 % poklicni razred A in na zadnjem mestu je poklicni razred C s 6,9 %.

5.2.6.5.2 Poklicna analiza mater nezakonskih otrok

Med 29 samskimi materami, ki so rodile otroka v nezakonskem stanju, nam poklic dveh ni znan. Vemo le, da je ena od njiju bila iz hrvaškega Samobora. Med preostalimi materami, za katere imamo poklicne podatke, je samo hči kajžarja opisana z očetovim poklicem. Med materami, katerih poklic nam je znan, najdemo: štirinajst samskih dekel, tri natarice, vdovo po učitelju, ovdovelo gostačko, vdovo po posestniku, privatnico, gostačko, kuharico in ovdovelo šiviljo.

Novost pri vpisovanju v obravnavanem desetletju je vpisovanje kraja ali župnije (fare), od koder prihaja mati nezakonskega otroka, v primeru, da ni iz Krškega. Tako je v Krško prišla po ena samska dekla iz Žadovinka v župniji Leskovec, iz župnije Bučka, Sv. Križa in Koroške ter dve iz župnije Raka. Ti podatki kažejo na poklicno migracijo, saj je v teh primerih bila za poklic oz. delo dekleta potrebna preselitev iz domačega kraja v mesto, kjer je bilo povpraševanje po njih vedno aktualno.

5.2.6.5.3 Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov

V analizo je zajetih 185 očetov oz. zakonjskih parov. Štirje med njimi so svojega otroka poimenovali z več kot tremi imeni in so bili opisani že v poglavju *Ime mu/ji bo* ter so iz sledeče analize izvzeti.

Razred	Eno ime			Dve imeni			Tri imena			Skupaj	
	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%
A	18	14,3	9,7	2	4,3	1,1	1	7,7	0,5	21	11,3
B	62	49,2	33,5	9	19,6	4,9	2	15,4	1,1	73	39,5
C	8	6,3	4,3	3	6,5	1,6	2	15,4	1,1	13	7
D	38	30,2	20,5	32	69,6	17,3	8	61,5	4,3	78	42,2
Skupaj	126	100	68	46	100,1	24,9	13	100	7	185	99,9

Tabela 35: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1890–1899

Skupina z enim imenom zavzema 68 %. Znotraj nje pride največji delež (49,2 %) na poklicni razred B, z nekoliko manjšim deležem (30,2 %) mu sledi poklicni razred D, temu še z manjšim deležem (14,3 %) poklicni razred A. Najmanjši delež (6,3 %) najdemo pri poklicnem razredu C.

Skupina z dvema imenoma predstavlja 24,9 %. V njej največji delež (17,3 %) pade na poklicni razred D. Za njim z veliko manjšim deležem (19,6 %) najdemo poklicni razred B. Zelo majhna deleža imata poklicni razred C (6,5 %) in A (4,3 %).

Skupina s tremi imeni je zastopana s 7 %. Znotraj nje v tem desetletju srečamo vse poklicne razrede. Največji delež med njimi (61,5 %) pripada poklicnemu razred D. Enaka, toda veliko manjša deleža (15,4 %) pokrivata poklicni razred B in C. Na zadnjem mestu, z najmanjšim deležem (7,7 %), je poklicni razred A.

Največji delež (42,2 %) med poklicnimi razredi zavzema poklicni razred D. Njen največji del (20,5 %) je v skupini z enim imenom, nekoliko manjši del (17,3 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjši del (4,3 %) v skupini s tremi imeni. Drugo mesto med poklicnimi razredi s svojim deležem (39,5 %) pripada poklicnemu razredu B. Večina poklicev (33, %) se nahaja v skupini z enim imenom, manjši del (4,9 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjši del (1,1 %) v skupini s tremi imeni. Tretje mesto poklicnih razredov s svojim deležem (11,3 %) predstavlja poklicni razred A. Njen največji del (9,7 %) zasledimo v skupini z enim imenom, majhen del (1,1 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjši del (0,5 %) v skupini s tremi imeni. Četrto mesto med poklicnimi razredi s svojim deležem (7 %) pride na poklicni razred C. Njen največji del (4,3 %) srečamo v skupini z enim imenom, majhen del (1,6 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjši del (1,1 %) v skupini s tremi imeni.

Pri obravnavanem desetletju izstopa skupina s tremi imeni, v kateri najdemo vse poklicne razrede, vendar je v tej skupini imen še zmeraj vodilni poklicni razred D. Tudi v skupini z dvema imenoma najdemo vse poklicne razrede. Med njimi je tako kot v predhodnem desetletju vodilni poklicni razred D, njemu pa sledi poklicni razred B, tako kot v 50. in 70. letih. V skupini z enim imenom, tako kot v vseh obravnavanih desetletjih doslej, srečamo vse poklicne razrede, znotraj skupine pa so z večinskimi deleži zastopani trije poklicni razredi: A, B in C. Povedano bolj jedrnato: pri imenovanju z več imeni je še zmeraj vodilni poklicni razred D, sledi mu poklicni razred B, medtem ko večinski del poklicnih razredov A, B in C svoje otroke imenuje samo z enim imenom.

Tudi rezultati analize za 90. leta pritrjujejo sklepu, kateremu sledimo iz desetletja v desetletje, da je na število imen, ki jih je otrok ob krstu prejel, vplivalo več dejavnikov (stopnja izobrazbe, delovno mesto, plačilo zanj, status in ugled v meščanski družbi). Pomembnejši kot so ti bili za starše, večja je bila verjetnost imenovanja otrok z več imeni. Vendar je ob koncu treba izpostaviti, da so tokrat v skupini s tremi imeni zastopani vsi poklicni razredi, tako kot v 70. letih. Vsekakor bi si ti izstopajoči primeri zaslužili podrobnejšo obravnavo, saj bi na njeni osnovi lahko oblikovali trdnejši sklep o motivih teh staršev pri imenovanju otrok. Morda pa se del odgovora skriva že v sledečem desetletju, v morebitni vnovični zastopanosti vseh poklicnih razredov v skupini s tremi imeni.

5.2.6.5.4 Sprememba rodbinskega imena

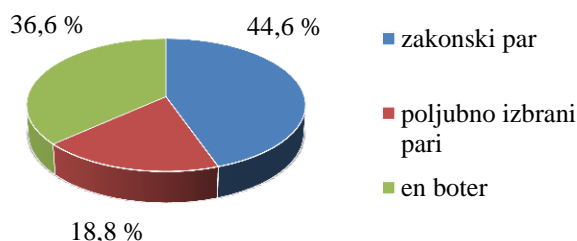
V primeru nezakonskega dečka Franca, rojenega in krščenega v avgustu 1897, matere Marije Parte, dekle iz Koroške, je bil pri vpisu v rojstno knjigo vložen sledeč naknaden pripis: »*Vsled razpisa kraljevske banske uprave dravske banovine v Ljubljani z dne 24. aprila 1937 No 12471/1 se zaznamuje, da se je z odločbo kraljevske banske uprave v Zagrebu II. No 7479 z dne 5. februarja 1937 dovolila krščenemu izprememba rodbinskega imena iz Parte v "Caharija".*«²¹⁷ V tem primeru je do spremembe rodbinskega imena najverjetneje prišlo po naknadnem priznanju očetovstva, čeprav v prepisu rojstne matične knjige podatka o tem nismo zasledili.

---

²¹⁷ Prav tam, 28. avgust 1897.

5.2.6.6 Krstni botri

V zadnjem desetletju 19. stoletja je bilo opravljenih 213 krstov v navzočnosti botrov, dva pa sta bila opravljena v sili in brez njihove navzočnosti. Krstne botre lahko tokrat prvič razdelimo v tri skupine, saj se dvema stalnima oblikama krstnega botrstva v obravnavanem desetletju pridruži nova. Ob zakonskih parih, ki smo jih našli 44 in poljubno izbranih parov krstnih botrov, ki jih je bilo 40, zasledimo v tem zadnjem desetletju 19. stoletja krste, pri katerih je navzoč samo ene krstni boter. Teh zasledimo že v prvem desetletju 48.

Grafikon 33: Krstni botri po skupinah 1890–1899

Zgornji grafikon prikazuje deleže krstnih botrov po skupinah. Na prvem mestu so s 95 krsti oz. 44,6 % še vedno zakonski pari. Na drugem mestu je že skupina z enim krstnim botrom, ki je imela 78 krstov, kar predstavlja 36,6 %. Najmanjše število krstov, tj. 40, pripada poljubno izbranim parom krstnih botrov, kar predstavlja 18,8 % med vsemi krsti v obravnavanem desetletju. Pomembna novost pri izbiranju krstnih botrov je torej možnost krsta v navzočnosti enega krstnega botra. Ta oblika krsta že v prvem desetletju spremeni dotedanjo krstno prakso in uveljavljeno razmerje med različnimi skupinami krstnih botrov.

5.2.6.6.1 Zakonski pari

Med zakonskimi pari v 90. letih znova najdemo nekaj takih, ki so bili krstni botri večjemu številu otrok. Največ krščencev, tj. 14, sta imela zakonca Rumpret, Janez, po poklicu usnjar, in njegova žena Karolina. Krstna botra devetim otrokom sta bila mesar

Karel in njegova soproga Alojzija Žener. Zakonca Frančiška in Franc Gregorič, po poklicu gostilničar, sta za krstna botra šla osemkrat. Zakonca Vanič, Janez, po poklicu usnjar, in Marija sta botrovala sedemkrat. Z enim krstom manj sta se med številčnejše pare krstnih botrstev uvrstila še zakonca Jerman, Janez, po poklicu pek, in njegova žena Ivana.

Vsi med njimi so imeli več kot enega krščenca dveh starševskih parov, razen zakoncev Rumpret, ki sta imela več kot enega krščenca treh različnih staršev. Preostali njihovi krščenci so bili otroci različnih staršev.

Zakonski botrski par	Število botrstev
Janez in Karolina Rumpret	14
Karel in Alojzija Žener	9
Franc in Frančiška Gregorič	8
Janez in Marija Vanič	7
Janez in Ivana Jerman	6

Tabela 36: Najpogostejši zakonski krstni botri 1890–1899

Spodnja tabela predstavlja zakonske pare z manjšim številom krščencev. Med njimi so trije zakonski pari s tremi krščenci: Julijana in Matija Šušteršič, uradnik pri odvetniku; Anton, občinski tajnik, in Karolina Ferfila; Karel, gostilničar, in Helena Hrastnik. Dva para med njimi sta imela krščence istih staršev, le en par je imel krščence dveh starševskih parov. Šest parov je botrovalo dvakrat. Trije med njimi so imeli krščenca istih staršev in trije med njimi krščenca različnih staršev.

Število zakonskih parov	Število botrstev
Šušteršič, Ferfila, Hrastnik	3
6	2
30	1

Tabela 37: Število botrstev pri zakonskih krstnih botrih 1890–1899

Pri zakonskih parih vidimo, da so lahko njihovi krščenci istih ali različnih staršev. Večje kot je število krstov, na posamezen par krstnih botrov, več različnih starševskih parov zaprosi posamezen zakonski par za krstno botrstvo svojim otrokom in manjše kot je število krstov na posamezen zakonski par, pogosteje so bili njihovi krščenci istih staršev.

5.2.6.6.2 Poljubno izbrani pari krstnih botrov

Med poljubno izbranimi pari krstnih botrov zasledimo samo enega s tremi krščenci. To sta bila Alojz Lilleg, referent, in Ivana Arko, žena trgovca na debelo. Njuni krščenci so prihajali od istega para staršev. Trije pari so botrovali dvakrat: Alojz Stotz, lastnik kmetijskega posestva, in Marija Vanič, usnjarjeva žena; dr. Tomaž Romih, učitelj na meščanski šoli, in Marija Michel, privatnica; Ferdinand Trenc, c. kr. zdravnik regimenta, in Matilda Trenc, privatnica. Vsi ti pari so botrovali otrokom iz iste družine.

5.2.6.6.3 En krstni boter

Krstnih botrov, ki so v tej vlogi nastopili sami, brez zakonca ali v paru s komerkoli drugim, je bilo 48. Število takšnih krstov je 78. Nekateri med njimi so tako kot v preostalih dveh skupinah za to vlogo bili naprošeni večkrat. Prva med njimi, s sedmimi krsti, zavzema Karolina Rumpret, usnjarjeva žena, ki je v tem desetletju bila skupaj z možem Janezom krstna botra že 14 otrokom. Torej je v enem desetletju šla za krstno botro kar 21 otrokom. V vseh primerih, ko je kot krstna botra nastopila sama, so bili vsi krščenci različnih staršev. Vendar pa so v štirih primerih njeni krščenci že otroci tistih staršev, ki so jo za to vlogo vsaj enkrat prosili skupaj z možem. S sedmimi krsti ji sledi Janez Jerman, njemu pa s šestimi krščenci njegova žena Ivana. Njuni krščenci so večinoma otroci istih staršev. Ob tem sta skupaj kot zakonca krstna botra prav tako šestim otrokom. Torej je on imel v tem desetletju 13 in ona 12 krščencev.

Tri osebe so imele tri krščence. Prva je Frančiška Gregorič, gostilničarka, ki je skupaj z možem bila krstna botra že osmim otrokom. Torej je skupaj imela 11 krščencev. Po trikrat sta bila krstna botra še Sofija Vanič, žena trgovca, in Anton Omerzu, mesar. Vsi krščenci teh botrov so bili otroci različnih staršev. Sedem krstnih botrov je imelo dva krščenca. Večina med njimi je imela krščence različnih staršev, z

izjemo Franca Lebarja in Matilde Slinovac, ki sta imela krščence istih staršev. Preostali krstni botri so bili za to vlogo naprošeni samo enkrat.

Pri izbiranju enega krstnega botra vidimo, da je pri tistih z večjim številom krščencev bilo bolj verjetno, da so med njimi bili otroci istih staršev, ni pa to pravilo. Vendar pa z upadanjem števila krstov po posameznem krstnem botru opazimo, da je večina krščencev izhajala iz različnih družin.

Z možnostjo, da je bila za krstnega botra naprošena samo ena oseba, ta način izbire botrstva postane zelo priljubljen. Iz analize vseh treh skupin krstnih botrov vidimo, da se osebe z velikim številom krstom pojavijo tako v prvi kot v tretji skupini, kar vpliva na povečano število krščencev teh krstnih botrov. Ena oseba je torej za vlogo krstnega botra lahko bila naprošena sama ali skupaj s svojim sozakoncem ali v kombinaciji z drugo poljubno izbrano osebo. Tako so starši krščencev za vlogo krstnih botrov lahko naprosili bodisi isti zakonski par bodisi enega od zakoncev.

5.2.7 1900–1909

V prvem desetletju 20. stoletja je luč sveta uzrlo 177 otrok. Njihov spol je znan v vseh primerih, z izjemo nezakonsko mrtvorojenega otroka Ciganke Jožefe Ful, rojenega julija 1907. Drugih podatkov o tem primeru ni.²¹⁸ Rodilo se je 80 dečkov (45,5 %) in 96 deklic (54,5 %), tj. 16 deklic (9 %) več kot dečkov. Najmanj rojstev je zabeleženih v letu 1908, ko je na svet prišlo 11 otrok, in največ leta 1903, ko je bilo rojenih 23 otrok. Najmanj dečkov (1) se je rodilo leta 1908, največ (13) pa leta 1906. Najmanjše število deklic (5) je bilo rojenih leta 1909 in največ (16) leta 1903.

Leto	Število rojstev	Dečki	Deklice
1900	18	8	10
1901	19	12	7
1902	16	10	6
1903	23	7	16
1904	22	8	14
1905	16	7	9
1906	21	13	8
1907*	18	6	11
1908	11	1	10
1909	13	8	5
Skupaj	177	80	96

*Mrtvorojeni nezakonski otrok, katerega spol ni znan.

Tabela 38: Število rojstev 1900–1909

V zakonskem stanu se je rodilo 155 (87,6 %) in v nezakonskem 22 (12,4 %) otrok. Luč sveta je uzrl en par dvojčkov. Tri krste so opravili v sili in štirje otroci so bili mrtvorojeni.

²¹⁸ Prav tam, 25. julij 1900.

5.2.7.1 Dan rojstva in krsta

V prvem desetletju 20. stoletja je bilo 173 krstov, trije (1,7 %) so bili opravljeni v sili. Prvi tak primer se je zgodil ob rojstvu dečka, imenovanega Jožef, v letu 1900. Njegova starša sta bila Jožef Gerald, po poklicu dimnikar, in njegova žena Marija.²¹⁹ Drugi krst v sili je zabeležen leta 1910 ob rojstvu dečka Frančiška, katerega oče se je imenoval Franc, sodni sluga, in mati Marija, rojena Pompe.²²⁰ Zadnja, ki je prejela krst v sili, je bila deklica Marija, rojena leta 1906, staršema Valentinu, gradbenemu mojstru, in Slavi Scagnetti.²²¹ V vseh treh primerih je rojstvu prisostvovala babica, medtem ko župnik ob podeljevanju zakramenta ni bil navzoč.

V obravnavanem desetletju so se rodili štirje mrtvorojenimi otroki. Ob porodu prvega je bil navzoč dr. Kaiserberger, okrožni zdravnik. Starša mrtvorojene deklice sta bila dr. Jožef Žmavec, sodni sluga, in njegova žena Marija.²²² Ob naslednjem mrtvorojenem dečku je bila navzoča babica Marija Držanič. Otrokova starša sta bila Franc in Marija Homan. Ob očetovem poklicu, posestnik, je zapisano »od poroda preseljen v Gornih Gomilah, St. Jerneješka župnija«. ²²³ Starša sta se torej po rojstvu mrtvorojenega otroka iz Krškega izselila. Naslednji mrtvorojen deček se je rodil staršema Francu, dninarju, in Alojziji Rizjak. Babica ob rojstvu ni bila navzoča.²²⁴ Zadnji mrtvorojen otrok je primer Ciganke Jožefe Ful z začetka poglavja.²²⁵

Izstopajoč primer je rojstvo dečka Rudolfa v letu 1907. Njegova posebnost je kraj rojstva, saj je bila to ječa okrajnega sodišča v Krškem, s hišno številko 32. Podatek o ječi bil posebej pripisan v rubriki s hišno številko. Deček je bil nezakonski otrok Ciganke Alojzije Kari. Rojstvu je prisostvovala babica Marija Zazula. Še isti dan ga je krstil kaplan Franc Vidmar. Za krstnega botra je šel sodni sluga Rudolf Kovač.²²⁶

---

²¹⁹ Prav tam, 15. april 1900.

²²⁰ Prav tam, 11. julij 1901.

²²¹ Prav tam, 9. januar 1906.

²²² Prav tam, 23. november 1900.

²²³ Prav tam, 5. december 1903.

²²⁴ Prav tam, 27. junij 1906.

²²⁵ Prav tam, 25. julij 1907.

²²⁶ Prav tam, 12. oktober 1907.

5.2.7.1.1 Kdaj nesti otroka h krstu?

Prvi dan rojstva so krstili 17 in drugi dan 39 otrok. Leto 1909 je prvo leto brez krsta podeljenega prvi ali drugi dan po rojstvu. Tretji dan krst prejelo 32 otrok, četrti dan 16, peti dan 10 in šesti dan 6 otrok. Od sedmega dneva naprej so krstili 53 otrok.

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrti dan	Peti dan	Šesti dan	Sedmi dan ali več
1900-1910	9,8 %	22,5 %	18,5 %	9,2 %	5,8 %	3,5 %	30,6 %

Tabela 39: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1900–1909

Delež krstov, opravljenih prvi in drugi dan ,se še zmeraj zmanjšuje. Delež krstov, opravljenih tretji dan pa v primerjavi s prejšnjim desetletjem ostaja enak. Z vsakim naslednjim dnevom se je delež krstov povprečno povečal za 2 %. Delež otrok, krščenih od sedmega dne naprej, predstavlja že 30,6 %. V tabeli prikazani deleži ponazarjajo, kako število dni med rojstvom in krstom narašča, medtem ko vse manj staršev novorojenega otroka krsti prvi ali drugi dan po rojstvu.

Tako kot v prejšnjem desetletju bomo tudi pri obravnavanem desetletju opis krstov po dnevih s podatkom o poklicu očeta oz. samske matere pričeli s četrtnim dnevom, ko je bilo krščenih 16 otrok. Njihovi očetje so bili po poklicu: dva mestna redarja, notar, polzemljak, okrožni zdravnik, gostač in dninar, policist, sodni sluga, davčni sluga, usnjar in posestnik, pekovski pomočnik, mizar, pomočnik uradnika in organist ter blagajničarka (*kasirka*) in hči šivilje.

Peti dan je krst prejelo 10 otrok, katerih očetje so imeli sledeč poklic: dva kovača, pisar deželne vlade, trgovec in hišni posestnik, sodni sluga, sodni sluga, kolar, krojač, šolski sluga in klepar.

Šesti dan so krstili 6 otrok, katerih očetje so bili: oskrbnik bolnice in posestva, kovač, pomočnik pri sodišču, ključavničar, uradnik, zidar.

Sedem dni po rojstvu so h krstu nesli 7 otrok, katerih očetje so bili po poklicu: deželni davkar (*dacar*), davčni sluga, gradbeni mojster, dva vrtnarja, finančni pripravnik, tajnik občinske hranilnice.

Osmi dan po rojstvu je bilo krščenih 6 otrok, katerih očetje so bili: nadzornik finančne straže, pisar pri okrajnem sodišču, čevljar, pisar, trgovec, hišni posestnik. Deveti dan po rojstvu so krst prejeli 3 otroci, katerih očetje so bili: žandarski stražmojster, čevljar in pleskar. Deset dni po rojstvu so krstili samo enega otroka, katerega oče je bil viničar. Enajst dni po rojstvu so h krstu nesli 6 otrok, katerih očetje so bili: trije pisarji, notarski sollicitator,²²⁷ okrajni stražmojster in kovač. Otroci višjega geometra (*nadgeometer*), notarskega sollicitatorja in stražmojstra so bili krščeni dvanajsti dan po rojstvu. Očetje s sledečimi poklici: komisar, pisar in stražmojster so svojega otroka nesli h krstu trinajsti dan po rojstvu. Otroci očetov, ki so bili po poklicu uradnik, geometer, inženir, nadzornik finančne straže in mesar, so krst prejeli štirinajsti dan po rojstvu. Brivec in geometer sta svoja otroka krstila petnajst dni po rojstvu. Šestnajst dni po rojstvu sta bila krščena otroka orožniškega stražmojstra (*mestar*) in sodnega sluga (*preštad*). Okrajni komisar, gradbeni (*stavbinski*) mojster in pisar so svoje otroke dali krstiti sedemnajst dni po rojstvu. Komisar in sluga sta to storila osemnajsti dan po rojstvu. Višji inženir (*nadinženir*), črkostavec²²⁸ in črkolikar so otroka nesli h krstu devetnajst dni po rojstvu. Trgovec in zemljiški posestnik sta otroka dala krstiti dvajseti dan po rojstvu. Dva inženirja sta to storila, ko sta otroka bila stara triindvajset dni. Geometer je otroka dal krstiti petindvajseti dan po rojstvu.

Hči lekarnarja Antona Šušteršiča in njegove žene Franje, rojene Jerman, poimenovana Natalija Jožefa Marija, je bila krščena šele trideseti dan po rojstvu. Njena krstna botra sta bila Josipina in Janez Jerman, oba dijaka, in po priimku sodeč v sorodu z materjo krščene deklice.²²⁹

Največje število dni med rojstvom in krstom je preteklo v primeru dečka Alojza Ivana leta 1906, rojenega 29. maja in krščenega šele 28. junija. Njegov oče se je imenoval Anton Amon, po poklicu nadzornik finančne straže, in mati Roza, rojena Remic. Za njegovega krstnega botra so izbrali Ivana Domiclja. Zaradi njegove odsotnosti ga je ob krstu nadomeščal Kašper Kregar, po poklicu nadpaznik.²³⁰

V tem desetletju opazimo večjo raznolikost poklicev, hkrati pa sledimo tej raznolikosti tudi pri oddaljevanju števila dni med rojstvom in krstom. Ravno zaradi te poklicne raznovrstnosti v obravnavanem desetletju z razliko od predhodnih ne moremo več trditi, da med časovno najbolj oddaljenimi primeri med rojstvom in krstom

---

²²⁷ Nekdaj (administrativni) vodja odvetniške pisarne. Gl. *SSKJ*, str. 1263.

²²⁸ Kdor iz črk sestavlja stavek za tiskanje, stavec. Gl. *SSKJ*, str. 107.

²²⁹ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 16. april 1906.

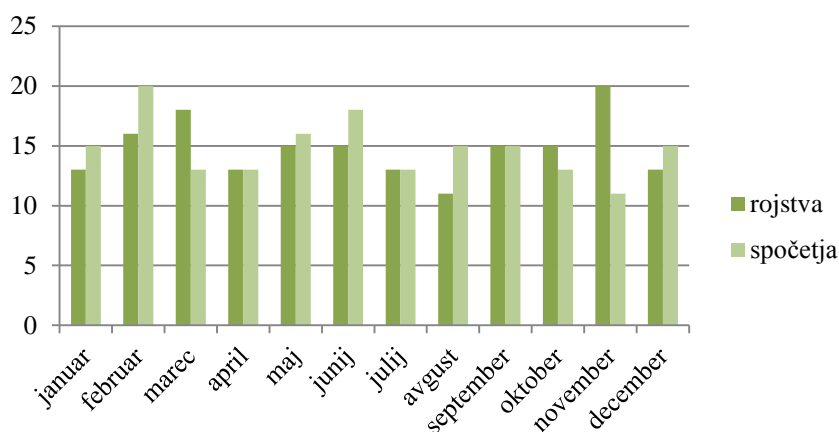
²³⁰ Prav tam, 29. maj 1906.

prevladujejo samo poklici, za katere je potrebna visoka izobrazba in so dobro plačljivi, saj imamo v obravnavanem desetletju med očeti že veliko obrtnikov in trgovcev, kot tudi nekatere druge poklice javnih služb, za katere je bila zadostna že nižja izobrazba. Glede na poklicno sestavo prebivalcev Krškega lahko sklenemo, da poklic pri odločitvi, kdaj otroka nesti h krstu, ni bil več merodajen v tolikšni meri kot v predhodnih desetletjih in da je odlašanje krsta, ki je postajalo vse bolj razširjeno tudi med poklici z nižjo izobrazbo, zajelo večji del mestne družbe.

5.2.7.2 Mesec rojstva in spočetja

Največje število rojstev (20) zasledimo novembra in najmanjše število (11) avgusta. Vrhunce rojstev opazimo marca, maja, junija in novembra. Njihov upad pa januarja, aprila, avgusta in decembra.

Število rojstev se povečuje od začetka leta, torej od januarja do marca, in se nato opazno zniža aprila. Temu sledi porast v mesecu maju in juniju, ki ga prekine upad julija in avgusta. Potem znova beležimo porast rojstev z vrhuncem v novembru, kateremu sledi izrazit upad v decembru.

Grafikon 34: Rojstva in spočetja po mesecih 1900–1909

Največje število spočetij (20) zaznamo februarja, najmanjše (11) pa novembra. Vrhunce spočetij vidimo februarja, junija, avgusta, septembra in decembra, upade pa marca, aprila, julija in novembra.

Januar in februar sta meseca, ko zaznamo porast spočetij, ki ga prekine upad marca in aprila. Nato se začne porast v maju in juniju, ki ga prekine upad julija. Temu sledi ponovno obdobje naraščajočega števila spočetij avgusta in septembra, ki se konča z zmanjšanjem števila oktobra in novembra. V zadnjem mesecu leta znova sledi porast spočetij.

Največ rojstev je torej ob prehodu iz zime na pomlad, v drugem delu pomladi, ob slovesu poletja ter jesenskem času. Obdobjem povečanemu številu spočetij sledimo sredi zime in ob koncu pomladi, nato pa še poleti ter v jesenskih mesecih.

5.2.7.3 Dvojčki

Rodil se je samo en par dvojčkov in to leta 1901. To sta bila Alojz in Marija, rojena 21. maja in krščena dan pozneje. Njun oče je bil četrtinski zemljak Franc Levičar, njuna mati pa Marjeta, rojena Arnšek. V vlogi krstnih botrov sta se pojavila Martin in Marjeta Hočevnar, gostač, in njegova žena. Dvojčka je krstil krški župnik Ludvik Škufca. Toda dvojčka sta se rodila na hišni številki 26 na sv. Lovrencu in sta spadala pod župnijo Leskovec.²³¹ Zato sta z zaporedno številko v rojstno matično knjigo vpisana v krstni knjigi leskovške župnije in ne krške, kjer zaporedne številke nimata. Tako se pravzaprav v mestu med letoma 1900 in 1909 ni rodil noben par dvojčkov. Krščen je bil le en, ki pa s svojimi starši ni bival v mestu in tudi ni spadal pod krško župnijo.

5.2.7.4 Ime mu/ji bo ...

Krst je prejelo 173 otrok. Od tega je 78 dečkov (45,1 %) iz nabora 47 moških imen prejelo 105 imen (42,5 %) med vsemi moškimi in ženskimi imeni. V naboru 51 ženskih imen je 95 krščenih deklic (54,9 %) dobilo 142 imen (57,5 %) med vsemi moškimi in ženskimi imeni. Torej je 17 deklic (9,8 %) več kot dečkov prav tako prejelo 36 imen (14,5 %) več kot dečkov, kljub majhni razliki v naboru moških in ženskih imen, ki predstavlja samo štiri imena več (4 %) pri dekletih. Števila in deleži potrjujejo uveljavljen trend, ko je imenovanje z več imeni pogostejše pri deklicah, kljub temu da je nabor imen po številu moških in ženskih približno enak.

---

²³¹ Prav tam, 21. maj 1901.

5.2.7.4.1 *Katero ime naj mu/ji damo?*

V prvem desetletju 20. stoletja se je prvič zgodilo, da pri dečkih ne zasledimo nobenega moškega imena, ki bi preseglo število 16 in bi spadalo v skupino priljubljenih imen. Prva tri imena najdemo šele v skupini pogostih imen: Jožef, Franc in Frančišek. Zato pa je bila skupina redkih imen z 20 sledečimi imeni številčnejša: Ernest, Viktor, Alfonz, Karel, Anton, Adolf, Peter, Rihard, Ladislav, Stanislav, Valentin, Marjan, Ludvik, Alojzij, Pavel, Janez, Ivan, Albin, Andrej, Viljem. Med preostalimi 24 imeni, zapisanimi samo enkrat, srečamo sledeča imena: Nikolaj, Leopold, Rudolf, Mihael, Ferdinand, Alojz, Maksimiljan, Edvard, Pavel, Daniel, Herman, Ciril, Zdenko, Lovrenc, Henrik, Jernej, Miloš, Zvonimir, Leo, Beno, Englebert, Egon, Boris. Za primerjavo najdemo v prvem desetletju 20. stoletja med devetimi najpogostejšimi imeni izrazito podeželske župnije Primskovo na Dolenjskem sledeča imena: Frančišek (40), Jožef (18), Alojzij (16), Anton (16), Ignacij (8), Martin (3), Bernard (2), Florijan (2) in Leopold (2), Ludvik (2), Valentin (2), Evgen (1), Feliks (1), Henrik (1), Jakob (1), Janez (1), Karel (1), Mihael (1), Rafael (1), Rudolf (1), Štefan (1), Tomaž (1) in Viktor (1).²³²

Primerjava imen krščencev med mestom Krško in župnijo Primskovo razodeva precejšnje razlike med pogostimi imeni in njihovim vrstnim redom. Seznama pogostih imen se ujemata v imenih Jožef in Frančišek, nato pa še v imenih: Alojzij, Anton, Janez, Karel, Leopold, Mihael, Rudolf, Henrik. Zanimivo je, da v župniji Primskovo na seznamu pogostih imen ni zaslediti imena Franc, ki je v Krškem vseskozi na vrhu priljubljenosti. Prav tako najdemo v župniji Primskovo imena, ki se v Krškem v tem obdobju ne pojavijo: Ignacij, Martin, Bernard, Valentin, Evgen, Jakob, Rafael, Štefan, Tomaž in Florijan. V primerjavi imen tudi opazimo, da je v župniji Primskovo več svetopisemskih imen v primerjavi s Krškim, kjer pa najdemo več vladarskih in v obravnavanem desetletju v primerjavi s predhodnimi desetletji tudi več slovanskih imen.

Še vedno je bilo ime Marija pri deklicah najbolj priljubljeno, in to v približno isto velikem številu kot v predhodnih desetletjih. Imena Jožefa, Ana in Frančiška najdemo med pogostimi ženskimi imeni. Nabor 19 redkih imen, med katerimi najdemo sledeča ženska imena, je tako kot pri dečkih številčnejši: Antonija, Terezija, Alojzija, Pavla, Vida, Julijana, Albina, Emilija, Ljudmila, Rozalija, Karolina, Elizabeta, Olga, Angela, Jožefina, Katarina, Ema, Štefanija, Justina. Med preostalimi 28 ženskimi imeni,

---

²³² Dolšek, Rojstvo, str. 473.

zapisanimi samo enkrat, zasledimo: Ivana, Ernestina, Berta, Hermina, Marta, Helena, Amalija, Viktorija, Vidonia (Zdenka), Sabina, Nadina, Georgina, Emanuela, Rozina, Maksimiljana, Vana, Marjeta, Bogomila, Gizela, Nada (Ferdinanda), Zofija, Silvestra, Natalija, Sabila, Ivana, Ludvila, Gabrijela, Julija. Med leti 1900 in 1909 so med devetimi najpogostejšimi imeni župnije Primskovo sledeča ženska imena: Marija (28), Frančiška (23), Alojzija (16), Angela (14), Terezija (6), Jožefa (6), Ivana (4), Ljudmila (4) in Ana (2).²³³ Primerjava ženskih imen mesta Krško in župnije Primskovo razodeva več podobnosti kot pri moških imenih, saj je na obeh seznamih ime Marije najštevilčnejše in tudi seznam pogostih imen na obeh župnijah je bolj ujemajoč.

Moška imena				Ženska imena			
1.	Jožef	13	12,4 %	1.	Marija	34	23,9 %
2.	Franc	8	7,6 %	2.	Jožefa	10	7 %
3.	Frančišek	7	6,7 %	3.	Ana	10	7 %
4.	Alojzij	5	4,8 %	4.	Frančiška	7	4,9 %
5.	Janez	5	4,8 %	5.	Antonija	5	3,5 %
6.	Janez	4	3,8 %	6.	Terezija	4	2,8 %
7.	Anton	4	3,8 %	7.	Alojzija	4	2,8 %
8.	Viktor	3	2,8 %	8.	Pavla	4	2,8 %
9.	Karel	3	2,8 %	9.	Vida	4	2,8 %

Tabela 40: Pogosta moška in ženska imena 1900–1909

Zgornja tabela nam v številkah in odstotnih deležih prikazuje pogostost posameznih imen. Kot je bilo že ugotovljeno, imamo priljubljeno ime samo pri deklicah, kjer so ime Marija pri poimenovanju izbrali 34-krat, kar predstavlja skoraj 24 % med vsemi ženskimi imeni. Tako pri dekletih kot pri dečkih imamo tri pogosta imena, ki pa v seštevku deležev med moškimi imeni, tj. 27,4 %, zavzemajo 8,5 % več kot med ženskimi, tj. 18,9 %. Med redkimi imeni, pri katerih je pri obeh spolih število enako, se deleža te skupine po spolu precej razlikujeta, saj ta pri dečkih predstavlja 50 % pri dekletih pa 34,5 %, kar 15,5 % več pri dečkih. Tudi 19,7 % delež 28 ženskih

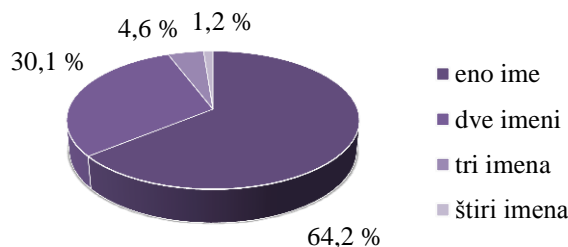
²³³ Prav tam, str. 473.

posameznih imen je za 3,2 % manjši v primerjavi z moškimi 22,9 %, ki jih predstavlja 24 moških imen.

Razlika med seštevkom deležev prve in druge imenske skupine pri dečkih, kjer ta znaša samo 26,7 %, saj ni bilo nobenega izrazito priljubljenega moškega imena, in deklicah, kjer ta znaša 45,8 %, je za 19,1 % večja pri deklicah. Zato je do razlike prišlo tudi v primerjavi med tretjo in četrto imensko skupino, ki s svojima deležema v skupnem seštevku pri moških imenih zavzemata 73,3 % in pri ženskih le 54,2 %, kar pomeni, da je pri dečkih bilo več imen z manjšimi deleži oz. pogostostjo ter pri deklicah več priljubljenih in pogostih imen, ki zavzemajo večji delež. Torej so bila nekatera imena pri dekletih še zmeraj pogostejša, medtem ko pri dečkih opazimo povečano število raznovrstnih imen in upadanje števila priljubljenih in pogostih imen.

5.2.7.4.2 *Koliko imen naj bo?*

Med 173 krščenimi otroki jih je 111 prejelo eno ime, 52 otrok dve imeni, 8 otrok tri imena in 2 otroka štiri imena.

Grafikon 35: Imenske skupine glede na število imen 1900–1909

Zgornji grafikon to prikazuje v odstotkih, kjer je delež skupine otrok z enim imenom nekoliko manjši kot v desetletjih pred tem, saj ta pade pod 65 % in tako predstavlja le še dve tretjini vseh imen. Zadnja tretjina je razdeljen med skupine z več imeni, kjer je delež skupine z dvema imenoma narasel na 30 %, kar je največ v vseh pregledanih desetletjih. Delež skupine s tremi imeni znaša 4,6 % in delež s štirimi imeni 1,2 %, kar predstavlja upad v primerjavi s prejšnjim desetletjem, vendar se še vedno giblje okrog števil, ki so se pojavljala v prejšnjih desetletjih. V obravnavanem desetletju zasledimo dve deklici s štirimi imeni, ki sta tudi primera najdaljšega imenovanja v tem

desetletju. Prvo deklico so poimenovali Nadina Pavla Georgina Ana, katere starša sta bila višji geometer Vincencij Prešeren in njegova žena Berta, rojena Leban. Za krstna botra so naprosili c. kr. polkovnika Jurija Dimitroviča in njegovo ženo Pavlo.²³⁴ Drugo deklico sta starša Anton Goslar, c. kr. pisar pri okrajnem sodišču, in njegova žena Justina, rojena Vuga, poimenovala Vana Justina Marija Maksimiljana. Njej sta za krstna botra šla c. kr. notar v Mokronogu Marko Koser in njegova žena Marija.²³⁵

Leto	Dečki					Deklice				
	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj
1900	7	1			8	8			1	9
1901	10	1	1		12	4	1	2		7
1902	7	2	1		10	4	1	1		6
1903	3	3			6	10	4	1	1	16
1904	5	3			8	8	5	1		14
1905	4	3			7	5	4			9
1906	8	4			12	4	3	1		8
1907	2	4			6	7	4			11
1908	1				1	5	5			10
1909	6	2			8	3	2			5
Skupaj imenovanih	53	23	2		78	58	29	6	2	95
Skupaj imen	53	46	6		105	58	58	18	8	142

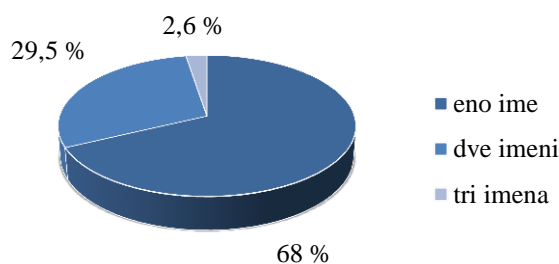
Tabela 41: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1900–1909

Podatki v zgornji tabeli prikazujejo pet primerov več deklic z enim imenom v primerjavi z dečki z enakim številom imen in za šest primerov večje število deklic z dvema imenoma v primerjavi z dečki z enakim številom imen. Prav tako je večje tudi

²³⁴ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 20. november 1900.

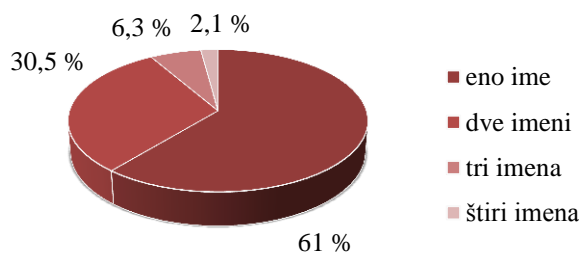
²³⁵ Prav tam, 28. februar 1903.

število deklic s tremi imeni, ki je od dečkov višje za štiri primere. Dve deklici so, tako kot je že bilo opisano, poimenovali s štirimi imeni, medtem ko pri dečkih ni nobenega primera z več kot tremi imeni. V obravnavanem desetletju zasledimo, da je bilo število imen v vseh štirih imenskih skupinah večje pri dekletih, kar še zmeraj govori v prid priljubljenosti imenovanja z več imeni pri dekletih.

Grafikon 36. Deške imenske skupine 1900–1909

Grafikona za vsak spol posebej prikazujeta deleže moških in ženskih imen po skupinah glede na število imen pri imenovanju. Čeprav je primerjava med števili v zgornji tabeli pokazala večje število deklic z enim imenom, deleži te skupine govorijo ravno obratno.

Grafikon 37: Dekliške imenske skupine 1900–1909

Delež dečkov z enim imenom je za 7 % večji od deleža pri dekletih, saj je bilo število rojenih in imenovanih deklic večje od dečkov, tako kot v prejšnjem desetletju, kar vpliva na drugačno porazdelitev deležev med posameznimi imenskimi skupinami v

primerjavi z njihovimi vrednostmi v številih. Deleži preostalih imenskih skupin potrjujejo ugotovitev, da je bil delež deklic v imenskih skupinah z več imeni večji od deležev teh skupin pri moških imenih.

Števila imenskih skupin v tabeli in njihovi deleži v grafikonoma prikazujejo priljubljenost imenovanja z več kot enim imenom pri dekletih.

5.2.7.5 Starši

Podatki 177 staršev so razdeljeni na očete zakonskih otrok in samske matere nezakonskih otrok. Prvih je v obravnavanem desetletju 155 in drugih 22. Med očeti najdemo 13 takih, ki so imeli navedena dva poklica oz. načina pridobivanja finančnih sredstev. Pri teh smo v analizo vključili tisti način preživljanja, za katerega smo predvideli, da je stalen in trajen. Ob koncu poklicne analize so ti primeri posebej opisani z obema poklicnima dejavnostma.

5.2.7.5.1 Poklicna analiza očetov

V poklicno analizo je bilo zajetih 155 očetov, ki smo jih glede na njihov poklic razvrstili v štiri poklicne razrede.

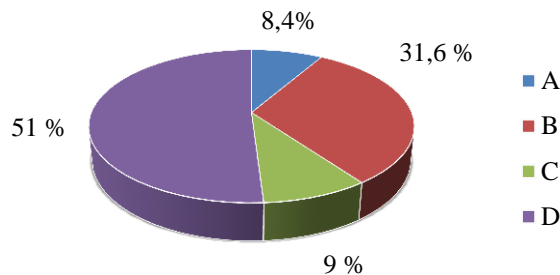
Poklicni razred A je štel 13 predstavnikov 7 poklicev: trikrat kajžar, dvakrat četrtinski zemljak, dvakrat kmet, dvakrat vrtnar, gostač, dninar, polovični zemljak, viničar.

V poklicnem razredu B najdemo 49 predstavnikov 20 poklicev: sedemkrat čevljar, šestkrat kovač, štirikrat tesar, trikrat pleskar, trikrat klepar, trikrat mizar, trikrat zidar, dvakrat ključavničar, dvakrat krojač, dvakrat sodar, dvakrat sedlar, dvakrat kolar, dvakrat gradbeni mojster, dimnikar, pomočnik pri peku, brivec, mizarski pomočnik, črkostavec, mesar, črkolikar.

V poklicnem razredu C zasledimo 14 predstavnikov 10 poklicev: štirikrat delavec, dvakrat pismonoša, dvakrat hlapec, trgovec, osebnjak, gosposki kuhar, gradbinski podjetnik, poštni uslužbenec, tajnik občinske hranilnice.

Poklicni razred D je imel 79 predstavnikov 40 poklicev: desetkrat posestnik, osemkrat pisar, šestkrat hišni posestnik, devetkrat sodni sluga, trikrat geometer, trikrat inženir, trikrat cestni nadzornik, trikrat šolski sluga, trikrat uradnik, trikrat nadzornik finančne straže, dvakrat okrajni komisar, dvakrat notarski solicator, dvakrat mestni

redar, dvakrat stražmojster, dvakrat davčnega slugo, dvakrat sodnega pomočnika, lekarnarja, notarja, višjega geometra, strojevodje (*strojevoditelj*), zemljiškega posestnika, pisarja deželne vlade, davčnega uradnika, okrožnega zdravnika, žandarskega stražmojstra, policaja, deželnega davkarja, cerkovnika (*cerkvenika*), okrajnega stražmojstra, višjega inženirja, orožniškega mojstra, uradniškega slugo, komisarja, uradnika, finančnega pripravnika.

Grafikon 38: Poklicni razredi 1900–1909

Med poklicnimi razredi največji delež zavzema razred A z 51 %. Njemu najbližji je poklicni razred B z 31,6 %. Z manjšim deležem, ki znaša 9 %, je na tretjem mestu poklicni razred C. Z malo manjšim deležem, ki zavzema 8,4 %, je na zadnjem mestu poklicni razred D.

5.2.7.5.2 Očetje z dvema poklicema

V obravnavanem desetletju med očetih krščenih otrok prvič zasledimo primere, ko so ti opravljali več kot eno poklicno dejavnost. V sledečih primerih je prva poklicna dejavnost tista, ki smo jo uporabili pri razvrstitvi po poklicnih razredih: urar in gostač; hišni posestnik in mizar; hišni posestnik in trgovec; zemljiški posestnik in trgovec; hišni posestnik in čevljar; hišar (*kočar*) in poštni sluga; gostač in dninar; posestnik in oskrbnik bolnice; posestnik in usnjar; posestnik in čevljar; cerkovnik in krojaški mojster; uradnik, pomočnik, organist; sodni pomočnik in uradnik.

Med očetih z dvema poklicnima dejavnostma prevladujejo predvsem posestniki, bodisi hišni bodisi zemljiški, ki so ob tem opravljali še katero od obrti. V teh primerih smo kot vodilen poklic oz. stan v analizi uporabljali posestniški stan, za katerega smo predvideli, da prinaša stalen dohodek, medtem ko smo za obrti predvideli, da so jih

opravljali kot dopolnilno poklicno dejavnost, ki je morda prinašala nestalna, vendar pomembna finančna sredstva. Manjši del očetov pa je svojo družino preživeljal z dvema poklicema na dveh različnih delovnih mestih, da je zadostil finančnim potrebam družine. Pri teh primerih se je presoja o poglavitni poklicni dejavnosti razlikovala od primera do primera brez določenega vzorca.

5.2.7.5.3 *Poklicna analiza mater nezakonskih otrok*

V obravnavanem desetletju srečamo 22 samskih mater, od tega se je eni v že zgoraj opisanem primeru rodil mrtvorojen otrok. Samostojen poklic jih je imelo 12: štiri dekletke; ena iz Bučke, ena iz Podsrede in ena iz župnije Veliki Trn (*sv. Duh*), dve natakariči, šivilja, kuharica, zasebnica, bivša hišna, služkinja in blagajničarka (*kasirka*) iz Podsrede. Štiri samske matere so bile opredeljene s poklicem očeta: mestni uslužbenec, sodar, mestni sluga in posestnik. Ena od samskih mater je opisana s poklicem matere – šivilje. To nakazuje na nezakonski stan njene hčere, ki je tudi rodila nezakonskega otroka. Dve samski materi sta bili že vdovi: prva hči polovičnega zemljaka, druga posestnica. Za dve samski materi pa nam poklic oz. stan sploh ni znan. Ena je bila Ciganka, druga pa je bila tujka, letoviščarka (*letoviščarka*) v Krškem. Samo ena od vseh samskih mater, ki so rodile nezakonske otroke, je svojemu otroku ob krstu izbrala dve imeni.

5.2.7.5.4 *Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov*

V poklicno analizo je vključenih 155 očetov. Iz analize so izvzeti primeri otrok s štirimi imeni in mrtvorojeni, ki imen sploh niso prejeli.

Skupina z enim imenom zavzema 62,4 %. Znotraj nje ima med poklicnimi razredi največji delež (40,6 %) razred B, njemu pa z malo manjšim deležem (35,4 %) sledi poklicni razred D. Na tretjem mestu je z še manjšim deležem (13,5 %) poklicni razred C in na zadnjem mestu je z najmanjšim deležem (10,4 %) poklicni razred A.

Skupina z dvema imenoma predstavlja 32,9 %. Znotraj nje največji delež (74,5 %) pripada poklicnemu razredu D. Z veliko manjšim deležem (17,9 %) je za njim poklicni razred B. Z še manjšim deležem (5,9 %) sta zastopana poklicni razred A in z najmanjšim deležem (2 %) poklicni razred C.

Skupina s tremi imeni znaša le 5,1 %. Znotraj nje najdemo le dva poklicna razreda. Največji delež (87,5 %) pripada poklicnemu razredu D in manjši delež (12,5 %) poklicnemu razredu B.

Največji delež (51 %) med poklicnimi razredi pripada poklicnemu razredu D. Njegov največji del (24,5 %) se nahaja v skupini z dvema imenoma, malo manjši del (22 %) v skupini z enim imenom in najmanjši del (4,5 %) v skupini s tremi imeni. Na drugem mestu poklicnih razredov analize je s svojim deležem (31,6 %) razred B, katerega največji del (25,2 %) je v skupini z enim imenom, manjši del (5,8 %) v skupini z dvema imenoma in najmanjši del (0,6 %) v skupini s tremi imeni. Na tretjem mestu je z že veliko manjšim deležem (9 %) med poklicnimi razredi analize razred C, katerega večinski del (8,4 %) najdemo v skupini z enim imenom in manjši del (0,6 %) v skupini z dvema imenoma. Z malenkost manjšim deležem (8,4 %) v primerjavi s poklicnim razredom C je na zadnjem mestu poklicnih razredov analize poklicni razred A, katerega večinski del (6,5 %) prav tako zasledimo v skupini z enim imenom in manjši del (2 %) v skupini z dvema imenoma.

Razred	Eno ime			Dve imeni			Tri imena			Skupaj	
	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%
A	10	10,4	6,5	3	5,9	2				13	8,4
B	39	40,6	25,2	9	17,6	5,8	1	12,5	0,6	49	31,6
C	13	13,5	8,4	1	2	0,6				14	9
D	34	35,4	22	38	74,5	24,5	7	87,5	4,5	79	51
Skupaj	96	100	62,4	51	100	32,9	8	100	5,1	155	100

Tabela 42: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1900–1909

Vse poklicne razrede najdemo le v prvih dveh imenskih skupinah, medtem ko sta v skupini s tremi imeni zastopana le dva poklicna razreda. V tabeli ob tem izstopa največji delež poklicnega razreda B v skupini z enim imenom in zelo visok delež (74,5 %) poklicnega razreda D v skupini z dvema imenoma ter njegov večinski delež (87,5 %) v skupini s tremi imeni. Zanimivo je tudi, da je delež poklicnega razreda A v skupini z dvema imenoma večji kot pri poklicnem razredu C. Slednji poklicni razred je tako v obravnavanem desetletju razred, v katerem je imenovanje z več kot enim imenom

najmanj priljubljeno. Medtem ko je največji del poklicnega razreda D zaslediti v skupini z dvema imenoma, so največji deli preostalih treh poklicnih razredov v skupini z enim imenom. Ti podatki govorijo o tem, da je imenovanje z več imeni še vedno najpogostejše v poklicnem razredu D, kateremu tako kot v predhodnem desetletju sledi poklicni razred B.

Ob koncu tega dela analize lahko pritrdimo znani ugotovitvi, da je bilo imenovanje z več imeni najpogostejše v poklicnem razredu D, in sklepu, da so na to vplivali že v prejšnjih desetletjih opisani dejavniki. Vnovična zastopanost dveh poklicnih razredov v skupini s tremi imeni pa nakazuje prej na izjemnost kot pa pravilo, da so se za več kot tri imena odločali v vseh štirih poklicnih razredih. Vse bolj očitno postaja, da je bil pri tem vodilen poklicni razred D, medtem ko se zastopanost preostalih poklicnih razredov razlikuje od desetletja do desetletja brez jasno razvidnega vzorca.

5.2.7.5.5 *Priznanje očetovstva*

V obravnavanem desetletju zasledimo kar štiri primere, ko so sprva nezakonski otroci bili deležni naknadnega priznanja očetovstva.

Deček Anton je luč sveta zagledal 12. junija 1902 Tereziji Pirc, samski dekli iz Bučke. Vpisu v rojstno matično knjigo je bil 14. decembra 1914 dodan naknaden pripis o priznanju očetovstva s strani Janeza Turšiča: *»Po sklenjenem zakonu se je Janez Turšič krojač s Terezijo spoznal za očeta tega otroka, kot tudi podpisana mati Terezija Pirc, pa potrjuje pred podpisanimi pričami.«*²³⁶

Deček Franc Janez se je rodil leta 1903 Matildi Levstik, zasebnici. Z naknadnim pripisom je sledilo priznanje očetovstva: *»Franc Papst železniški uradnik v Trbovljah izjavlja v navzočnosti podpisanih prič, da je nez. rojen otrok Franc Janez njegov ter zahteva, da se v krstno knjigo vpiše na njegovo ime potem, ko je dne 29. 6. 1903 sklenil zakon z materjo Matildo Levstik.«* Spodaj so podpisani: *»J. N. Renier, župnik; dr. Jurij Pučko, c. kr. notar, kot priča; Anton Volavšek, priča, in Papst Franz. Krško, dne 5. julija 1903.«*²³⁷

Prav tako deček, poimenovan Albin, je na svet prišel 6. septembra 1906 natakari Mariji Vanič. Čez nekaj mesecev je bil v rojstni knjigi zabeležen naknaden pripis o priznanju očetovstva: *»Jožef Rostohar trgovec se pred podpisanimi pričami*

---

²³⁶ Prav tam, 12. junij 1902.

²³⁷ Prav tam, 30. april 1903.

izjavlja kot oče tukaj napisanega otroka ter zahteva po svoji poroki z Marijo Vanič dne 27. 1. 1907, da se ta otrok na njegovo ime zapiše ter pozakoni. Krško dne 27. jan. 1907. Ivan Vidmar kap. Ignac Zehner Engelbert Stary.»²³⁸

Zadnja med temi primeri je deklica Elizabeta, ki je bila rojena 21. julija 1907 hčeri posestnika, Ivani Šiško. Čez nekaj let, je bil v polju, namenjenem očetu, pripisan podatek o priznanju očetovstva: *»Po sklenjenem zakonu se je Jožef Oblak spoznal za očeta tega otroka pred materjo in pričama Filip Frank in Jurij Koletič. 4. 2. 1912 v Krškem.«²³⁹*

Vsi primeri naknadnega priznanja očetovstva se ujemajo v tem, da je v vseh štirih primerih do tega dejanja prišlo po sklenitvi zakona med materjo in očetom otrok.

5.2.7.5.6 Sprememba rodbinskega imena

Do spremembe rodbinskega imena je prišlo v primeru deklice Vide Emanuele Karoline Kaiserberger, rojene 25. avgusta 1902. Njena starša sta bila Anton Kaiserberger, okrožni zdravnik, in njegova žena Hermina, rojena Lisica (Fux). Za dekličina krstna botra sta šla Emanuel Lisica, geometer, in njegova žena Karolina. V polju o očetu je dodan pripis, da sta se dekličina starša poročila 14. 10. 1891, kar je edini to vrsten zapis v obravnavanem obdobju. Naknadno je bil vpisu rojstnih in krstnih podatkov pridan pripis, ki je deklici dovoljeval uporabo novega priimka: *»Vsled razpisa deželne vlade za Slovenijo, oddelek za notranje zadeve, z dne 12. aprila 1919, št. 3061, se zaznamuje, da se je z navedenim razpisom očetu zgoraj imenovane krščenke dovolila izprememba rodbinskega imena v "Vučina".«²⁴⁰* Do spremembe priimka je prišlo neposredno po koncu prve svetovne vojne, kar nas napeljuje h sklepu, da se je dekle odreklo nemškemu priimku zaradi spremenjenih narodnih razmer. Na Slovenskem je tedaj zaradi razpada Avstro-Ogrske in nastanka prve jugoslovanske države vse, kar je imelo nemško obeležje, dobilo negativen predznak, pripadniki nemške manjšine pa so postali tarča načrtne represivne politike reasimilacije s strani jugoslovanske oblasti, ki je bila še posebno ostra takoj po koncu vojne in propadu Dvojne monarhije.²⁴¹

---

²³⁸ Prav tam, 6. september 1906.

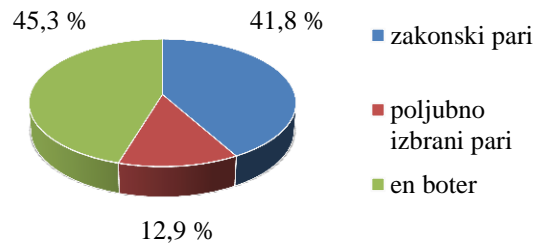
²³⁹ Prav tam, 21. julij 1907.

²⁴⁰ Prva tam, 25. avgust 1902.

²⁴¹ Kosi – Cvirn, Ukrepi, str. 68.

5.2.7.6 Krstni botri

V prvem desetletju 20. stoletja smo našli 170 krstnih botrov, saj so bili trije krsti podeljeni v sili in štirje otroci mrtvorajeni. Zakonskih parov najdemo 71, poljubno izbranih parov krstnih botrov 22 in samostojnih krstnih botrov 77.

Grafikon 39: Krstni botri po skupinah 1900–1909

Zgornji grafikon prikazuje deleže posameznih skupin krstnih botrov, kjer so na prvem mestu krstni botri, ki v tej vlogi nastopijo sami in predstavljajo slabo polovico vseh krstnih botrov. Sledijo jim pari zakonskih krstnih botrov z 41,8 %. Najmanjši del v grafikonu, malo manj kot 13 %, pripada skupini poljubno izbranih kombinacij dveh krstnih botrov, kar je najmanjši delež te skupine v vseh obravnavanih desetletjih.

5.2.7.6.1 Zakonski pari

Pri 71 krstih je vlogo krstnih botrov prevzelo 58 zakonskih parov, med katerimi so trije imeli tri krščence, kar je največje število krščencev, ki jih je imel posamezen zakonski par: zakonca Karel in Alojzija Žener, mesar in njegova žena; Engelbert in Frančiška Stary, hišni posestnik, in njegova soproga, ter Janez in Ivana Jerman, pek in hišni posestnik s svojo ženo. Njihovi krščenci so prihajali iz istih družin.

Sedem zakonskih parov je imelo dva krščenca: Franc Gregorič, prvič opisan kot meščan in gostilničar ter drugič kot zemljiški posestnik, z ženo Frančiško; Anton Hess, prvič opisan kot meščan in usnjar, drugič kot restavrator, z ženo Marijo; Martin in Hočevar, gostač, in njegova žena Marjeta; Jožef Puntar, posestnik, in njegova žena Marija; Lovro Glogovšek, mizarški mojster, in njegova žena Antonija ter Florijan

Rozman, učitelj, in njegova žena Ivana. V vseh primerih, razen v enem, sta bila krščenca iz iste družine. Vsi preostali zakonski pari so imeli le enega krščenca.

V obravnavanem desetletju ostaja število krstov in posameznih zakonskih parov v vlogi krstnih botrov veliko, toda zmanjša se število botrstev pri tistih zakonskih parih, ki so v predhodnih desetletjih bili botri večjemu številu krščencev.

5.2.7.6.2 Poljubno izbrani pari krstnih botrov

Med 21 poljubno izbranimi pari krstnih botrov je imel le en med njimi dva krščenca, ki sta prihajala iz iste družine. To sta Franc Košir, pisar, in Marija Podboj, gostilničarka.

5.2.7.6.3 En krstni boter

V primerjavi s predhodnim desetletjem se je število krstnih botrov, ki so to vlogo sprejeli samostojno, povečalo. Obenem pa se je pogostost posameznikov zmanjšala, saj najvišje število krščencev v obravnavanem desetletju predstavlja število štiri, ki sta jih imela samo dva krstna botra. To sta bila pek in hišni posestnik, Janez Jerman ter Ivana Rozman, učiteljeva soproga. Njuni krščenci so prihajali ali iz istih ali iz različnih družin. Pet krstnih botrov oz. krstnih boter, je imelo tri krščence. To so: Karolina Rumpret, usnjarjeva soproga; Ivana Jerman, pekova žena; Marija Gorenc, posestnica; Karolina Volavšek, posestnica; Marija Zazula, uradnikova soproga in okrajna babica. Njihovi krščenci so v večini primerov prihajali iz različnih družin in le izjemoma istih. Trije krstni botri so imeli dva krščenca: Marija Deržanič, čevljarjeva žena in babica; Frančiška Gregorič, gostilničarka; Marija Gerladi, posestnica. Prvi dve sta imeli krščence različnih staršev in slednja istih staršev. Vsi preostali krstni botri so imeli le enega krščenca.

Bistvene značilnosti pri izboru krstnih botrov obravnavanega desetletja lahko strnemo v sklepu, da so bili zakonski pari botri še zmeraj velikemu številu krščencev, vendar je upadlo število krščencev na posamezen zakonski par, število poljubno izbranih krstnih botrov se je zmanjšalo, in da se je število krstov, kjer je bil le en boter povečalo. Spremembo je predstavljalo tudi zmanjšano število krščencev v primerih tistih botrov, ki so bili v predhodnih desetletjih v tej vlogi prisotni v veliko večjem številu. Njihove krščence lahko glede na družine, iz katerih izhajajo, razdelimo v dve

skupini, predvsem pri zakonskih parih so krščenci prihajali iz istih družin, medtem ko pri poljubnem krstnem paru to ni bilo nujno, je pri enem krstnem botru slednje že predstavljalo izjemo.

5.2.7.6.4 *Pooblaščenci krstnih botrov*

V obravnavanem desetletju so bili štirje primeri, ko botri ob podeljevanju zakramenta sv. krsta niso bili navzoči in so zato izbrali pooblaščenca, ki so jih nadomeščali. Dva primera sta iz leta 1906. Krstnega botra Janeza Bokala, po poklicu mizarskega mojstra na Dunaju, je zaradi odsotnosti nadomeščala Marija Zupančič. V tem primeru so krstili Janeza Adolfa, katerega starša sta se imenovala Lovro Glogovšek, po poklicu mizarski mojster, in njegova žena Antonija.²⁴² Krstni boter dečka Alojza Ivana je bil Ivan Dimicelj, posestnik, katerega je zaradi odsotnosti zastopal Kašper Kregar, po poklicu nadpaznik. Starša krščenca sta bila Roza in Anton Amon, po poklicu redar.²⁴³

Krstna botra deklice Marije Jožefe Emilije, katere oče se je imenoval Miroslav Premrov, c. kr. notar v Kobaridu, in mati Marija, rojena Mencinger, sta bila c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani Milan Mencinger, in Marija Mencinger, žena tedanjega krškega odvetnika dr. Janeza Mencingerja. Toda Milan Mencinger je bil zastopan po bratu dr. Janezu Mencingerju, že omenjenemu odvetniku v Krškem in možu krstne botre.²⁴⁴ Pri krstu dečka Ferdinanda, katerega starša sta bila Janez Šiško, sedlar, in njegova žena Elizabeta, rojena Kali, je bil navzoč Anton Omerzu, po poklicu mesar, ki je zastopal prava krstna botra. To sta bila Janez Rusperet, meščan, in njegova žena.²⁴⁵

Pri nadomeščanju izbranih krstnih botrov iz opisanih primerov vidimo, da to lahko poteka v različnih kombinacijah. V prvih dveh primerih sta poljubno izbrano kombinacijo krstnih botrov zastopala dva prav tako poljubno izbrana pooblaščenca. V tretjem primeru je bil nadomeščen samo en od poljubno izbranih krstnih botrov, v četrtem primeru pa je ena oseba zastopala izbrani zakonski par krstnih botrov. Za enega od možnih vzrokov, zakaj izbrani krstni botri niso mogli biti navzoči ob krstu, najdemo namig pri podatkih o krstnih botrih, ki so v obravnavanem desetletju v dveh primerih dopolnjeni s podatkom o kraju, kjer krstni boter opravlja svoj poklic oz. kjer živi. V

---

²⁴² NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 31. maj 1906.

²⁴³ Prav tam, 29. maj 1906.

²⁴⁴ Prav tam 30. oktober 1901.

²⁴⁵ Prav tam, 25. april 1900.

prvem primeru je to Dunaj in v drugem Ljubljana. Obe mesti nista ne geografsko ne časovno v neposredni okolici Krškega, kar lahko predstavlja pomemben vzrok odsotnosti obeh krstnih botrov. Težje je sklepati o točno določenem vzroku odsotnosti pri botrih, ki so prebivalci mesta. O njihovi odsotnosti lahko razmišljamo le kot o zadržanosti iz neznanih razlogov, za katere lahko samo predvidevamo, da so bili ali poklicne ali zdravstvene narave.

5.2.8 1910–1918

V obdobju 1910–1918 je luč sveta zagledalo 146 otrok, od tega 77 dečkov (52,7 %) in 69 deklic (47,3 %). V enem letu se je v povprečju rodilo 14,6 otrok. Največ rojstev (19) naštejemo v letu 1910 in najmanj (12) leta 1915. Medtem je največ dečkov na svet prišlo leta 1918 (18) in najmanj leta 1915 (5). Pri dekletih je bilo največje število rojstev (10) zabeleženo leta 1910 in najmanj (4) leta 1918.

Obravnavano obdobje se v naši analizi posebno, saj ga zaznamuje prva svetovna vojna in njene posledice za prebivalstvo avstro-ogrske monarhije. Te se med drugim odražajo v rodnosti prebivalstva v Krškem, saj je v obravnavanem obdobju zabeleženo najmanjše število rojenih otrok (146) v primerjavi z vsemi predhodnimi desetletji, predvsem v letu 1915 (12) in 1916 (13). Na izredno nizko število rojstev v teh dveh letih so vplivale vojne razmere, ko so bili številni možje vpoklicani v vojaško službo in tako dolgotrajno ločeni od svojih družin.

Leto	Število rojstev	Dečki	Deklice
1910	19	9	10
1911	17	11	6
1912	18	9	9
1913	18	9	9
1914	16	8	8
1915	12	6	6
1916	13	5	8
1917	17	8	9
1918	16	12	4
Skupaj	146	77	69

Tabela 43: Število rojstev 1910–1918

V zakonskem stanu se je rodilo 130 otrok (89 %) in v nezakonskem 16 (11 %). Na svet je prišlo pet parov dvojčkov: dva para v kombinaciji deček in deklica, dva para deklic in en par dečkov. Štiri krste so podelili v sili. Rodil se je en mrtvoroden otrok.

5.2.8.1 Dan rojstva in krsta

V letih med 1910 in 1918 so od 146 rojenih otrok krstili 145, saj je eden od njih bil mrtvorojen. To je bila 18. avgusta 1916 mrtvorojena deklica staršev Karla Caharije, pismonoše, in njegove žene Antonije, rojene Kline. Njeno sestro dvojčico Zlatico Antonijo so krstili devet dni po rojstvu, 27. avgusta 1916.²⁴⁶ Gre torej za primer dvojčic; ena od njih je bila ena mrtvorojena.

V sili sta bila krščena dva dečka in dve deklici, kar predstavlja 2,7 % med vsemi krsti. Staršema Karel Humecku, strokovnemu učitelju, in njegovi ženi Mariji, sta se 11. julija 1910 rodila dvojčka Metod in Cirila. Rojstvu je prisostvovala babica Marija Zazula. H krstu so ju nesli naslednji dan, s to razliko, da je bil Metod v sili krščen doma, Cirilo pa je krstil krški kaplan Alojz Kurent v navzočnosti krstnih botrov Florijana in Ivane Rozman, učitelja in njegove žene.²⁴⁷

Isti dan rojena in v sili krščena na domu je bila deklica Vlastimila, oče katere se je imenoval Leopold Levstik, nadučitelj, in mati Vlastimila. Ob njenem imenu je bil pripisan tudi datum njene smrti, ki je nastopila na dan rojstva. Temu je prisostvovala babica Marija Zazula.²⁴⁸

V naslednjem primeru je krst v sili prejela dvojčica Elizabeta, katere starša sta bila Franc Žičkar in njegova žena Ana. Deklica je umrla na dan rojstva. Njena sestra dvojčica, imenovana Ana, je bila prav tako krščena še isti dan. Obema deklicama je bila krstna botra babica Marija Zazula, pri njenem rojstvu prisotna kot babica.²⁴⁹

Deček Alojzij je bil rojen 10. decembra 1917 in v sili krščen čez dva dni. Ob imenu zasledimo pripisan datum njegove smrti, ki je nastopila še isti dan, ko je bil podeljen krst v sili. Dečkov oče se je imenoval Alojzij Gebermayer, šofer in vojak, njegova mati pa Judita.²⁵⁰

V obravnavanem obdobju imamo prvič, in to kar dva primera, ko krst v sili ni bil podeljen prvi dan, ampak drugi in tretji dan. Iz tega lahko sklepamo, da se je zdravstveno stanje teh dveh otrok zelo hitro poslabšalo, kar je vodilo celo v smrt, še preden ju je duhovnik mogel krstiti. Ta dva primera sta del pojava, ko je število dni med rojstvom in krstom naraščalo, čemur v naši analizi sledimo iz desetletja v desetletje.

---

²⁴⁶ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1916–1964, 18. avgust 1916.

²⁴⁷ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 11. julij 1910.

²⁴⁸ Prav tam, 29. april 1912.

²⁴⁹ Prav tam, 10. november 1913

²⁵⁰ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1916–1964, 10. december 1917.

Med temi je tudi primer enega od dvojčkov, ki je krst v sili prejel drugi dan po rojstvu. Torej tudi dvojčkov niso nujno nesli h krstu več na dan rojstva in so jih lahko tako kot ostale otroke krstili v dneh po rojstvu.

5.2.8.1.1 *Kdaj nesti otroka h krstu?*

V obravnavanem obdobju je krst prvi dan prejelo samo še 11 otrok. Med njimi najdemo tudi par dvojčic, rojenih 1913, in dvojčkov leta 1915. Slednja predstavljata v naši raziskavi zadnji primer krsta, podeljenega prvi dan, saj do leta 1918 ne zasledimo več enakega primera. Sedem otrok so nesli h krstu drugi dan po rojstvu. Med njimi sta bila tudi dvojčka, rojena leta 1910. Tri dni po rojstvu je krst prejelo 18 otrok, med njimi tudi dvojčka, rojena leta 1912.

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrti dan	Peti dan	Šesti dni	Sedmi dan ali več
1910–1918	7,6 %	4,8 %	12,4 %	6,9 %	5,5 %	7,6 %	55,2 %

Tabela 44: Dan krsta glede na rojstvo otroka 1910–1918

Zgornja tabela nam prikazuje deleže posameznih krstov po dnevih glede na časovni odmik od rojstva. V vsakem polju, z izjemo zadnjih dveh, beležimo v primerjavi s predhodnim desetletjem upad odstotkov, ki s tem samo še bolj prispevajo k pojavu oddaljevanja števila dni med rojstvom in krstom Največjega, tj. 18 %, pri krstih, ki so bili opravljeni drugi dan po rojstvu. Največji delež pri oddaljevanju krsta pa imata zadnji dve polji. Predvsem zadnje, v katerega so zajeti krsti od sedmega dne po rojstvu naprej, kjer v primerjavi s predhodnim desetletjem beležimo izdatno povečanje za 25 %. Delež teh primerov med vsemi krsti znaša 55 %, in torej predstavljajo več kot polovico med vsemi primeri med letoma 1910 in 1918.

Četrti dan po rojstvu so krstili 10 otrok, katerih očetje oz. samske matere so bili po poklicu: trije dninarji, krojač, tesar, kovač, cerkvenik, knjigovez ter samska dninarica in samska hči občinskega redarja. Peti dan so otroke nesli h krstu: davčni asistent, občinski redar, čevljar, dninar, tesar, poštni sluga ter dninarica. Šesti dan po rojstvu so bili krščeni otroci očetov sledečih poklicev: dva čevljarja, uradnik deželnega odbora v Ljubljani, pismonoša, trgovec, dninar in vojak, klepar in vojak, policijski uradnik v

pokoju, posestnik in čevljar ter samski dninarica in natararica. Dva čevljarja, ključavničar, zasebnik, apnar, tajnik občinske hranilnice, šolski sluga, vladni pisar in sodni višji uradnik so svoje otroke dali krstiti sedmi dan po rojstvu. Osmi dan po rojstvu so bili krščeni otroci pisarja, tesarja, zidarja, dveh kolarjev, učitelja meščanske šole, dveh čevljarjev, strokovnega učitelja, finančnega nadpaznika, posestnika in sedlarja, železničarja (kurjača) iz Gorice (begunec), orožniškega stražmojstra (II, rezerva). Deveti dan je krst prejelo pet otrok, katerih očetje so bili po poklicu: ključavničar, trgovec, čevljar in posestnik, stražmojster in kovač (iz kraja Vača dol pri Varaždinu). Prav tako pet otrok so krstili deseti dan po rojstvu, katerih očetje so bili: nadzornik (*respicient*) finančne straže, pismonoša, šofer, tajnik občine in posestnik in orožniški stražmojster iz Čepovana. Otroci dveh urarjev, čevljarja, peka, trgovca in višjega inženirja so bili krščeni enajsti dan po rojstvu. Dvanajsti dan so krst prejeli otroci kovača, pisarniškega uradnika, okrožnega orožniškega poveljnika, uradnika, tajnika občinske hranilnice, odvetniškega pripravnika, sodarja ter samske posestnice. Štirje otroci, katerih očetje so bili okrajni tajnik, mesar, šofer iz Gradca in sodni sluga so krst prejeli trinajsti dan po rojstvu. Lekarnar, mesar, fotograf, mizar in urar so svoje otroke nesli h krstu štirinajsti dan po rojstvu. Oče, po poklicu geometer, je bil edini, ki je svojega otroka krstil petnajst dni po rojstvu. Šestnajsti dan so to storili pisar, nadučitelj in pek. Sedemnajsti dan sta krst prejela otroka sodnega pisarja in trgovca. Železniški strojevodja iz Zagreba in vladni pisar sta svoja otroka dala krstiti osemnajsti dan po rojstvu. Devetnajsti dan po rojstvu so krst prejeli trije otroci, katerih očetje so bili po poklicu: pleskar, lekarnar in trgovec. Oče, po poklicu posestnik in trgovec, je svojega otroka dal krstiti dvajset dni po njegovem rojstvu. Občinski redar je svojega otroka nesel h krstu enaindvajseti dan po rojstvu. Štiriindvajset dni po rojstvu je krst prejela deklica, katere oče je bil trgovec. Petindvajset dni po rojstvu sta so h krstu nesli otroka uradnika pri Južni železnici in trgovca, ki je bil hkrati tudi posestnik. Prav tako hči trgovca je prejela krst deklica, katere oče je bil po poklicu prav tako trgovec. Trideset dni po rojstvu so krstili dečka dr. Jakoba Jana, ki je opravljal poklic c. kr. sodnika. Enaintrideset dni po rojstvu sta krst prejeli hči urarskega mojstra in hči pleskarja.

V naslednjih primerih so otroke h krstu nesli več kot mesec dni po rojstvu. Prvi med njimi je bil opravljen sedemintrideseti dan, ko so krstili dečka Pavla, katerega oče je bil Jožef Stergar, po poklicu klepar, in mati Marija, rojena Božič. Za njegovega

krstna botra je šla Josipina Jerman, po poklicu učiteljica.²⁵¹ Osemintrideset dni po rojstvu je krst prejela deklica Marija Terezija. Njena starša sta se imenovala Franc Vavpetič, notarski uradnik, in njegova žena Frančiška, rojena Kožar. Za krstna botra so naprosili Alojza in Ano Vavpetič, posestnika in zasebnico.²⁵² Dečka s tremi krstnimi imeni Saša Gustav Janko so krstili 41 dan po rojstvu. Njegova starša sta bila Avgust Sedlar, po poklicu c. kr. davčni referent, in njegova žena Marija, rojena Sos. Njegova krstna botra sta bila Janko Sedlar, c. kr. nadporočnik, in Ana Handelistova, zdravnikova soproga.²⁵³ Deček Vladimir, rojen 12. maja na hišni številki 26 Pola di Arena, je bil v Krškem krščen 46 dni po rojstvu, 27. junija 1915. Deček je bil sin Josipa Kline, c. kr. strojevodje na železnici, in matere Irme, rojene Köler. Njegov boter je bil Fran Jamšek, nadučitelj. Porodu je prisostvovala babica Roza Svasil.²⁵⁴

Največji razmik med dnevom rojstva in krsta, ne samo v obdobju 1910–1918, ampak tudi med vsemi desetletji, je zabeležen v primeru deklice, poimenovane Silvija Miljena Marija. H krstu so jo nesli 65 dan po rojstvu, kar znaša malo več kot dva meseca. Rodila se je 21. novembra 1912 v Zagrebu, krst pa prejela 24. januarja 1913 v Krškem. Krstil jo je župnik Alojz Kurent, medtem ko podatek o navzočnosti babice pri rojstvu v rojstni matični knjigi ni zapisan. Dekličina starša sta bila Štefan Praznik, c. kr. davčni uradnik v Krškem, in njegova žena Silvija, rojena Lisica. Za deklčina krstna botra so izbrali dr. Milana Krištofa, c. kr. vladnega uradnika, in njegovo soprogo Otilijo.²⁵⁵

Ob pregledu poklicev po dnevih krsta ugotovimo, da se je število različnih poklicev povečalo tudi v obravnavanem obdobju in da njihov nabor srečamo tudi v primerih, ko je razmik med rojstvom in krstom izrazito velik. Zdi se, da izobrazba, poklic in plačilo zanj med mestnim prebivalstvom niso bili več merodajni pri odločitvi, koliko dni po rojstvu otroka nesti h krstu. V nekaj primerih, kjer zasledimo razliko med krajem rojstva in krajem krsta, lahko sklepamo, da je pri njih na število dni, ki so pretekli med rojstvom in krstom, vplivala razdalja med obema krajema, do katere je prišlo iz nam neznanih vzrokov, v zvezi s katerimi pa lahko pomislim na naravo poklica, ki ga je opravljal oče.

---

²⁵¹ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 2. junij 1912.

²⁵² Prav tam, 8. september 1912.

²⁵³ Prav tam, 17. junij 1913.

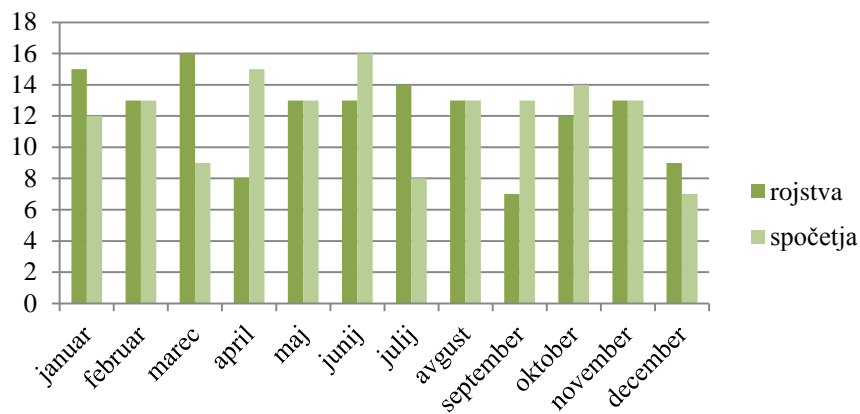
²⁵⁴ Prav tam, 12. maj 1915.

²⁵⁵ Prav tam, 21. november 1912.

5.2.8.2 Mesec rojstva in spočetja

Največje število rojstev (16) je zabeleženo v mesecu marcu in najmanjše število (7) v septembru. Vrhunce rojstev zaznamo januarja, marca, julija in novembra. Njihove padce pa februarja, aprila, septembra in decembra.

Največje število spočetij beležimo junija (16) in najmanjše število (7) decembra. Vrhunce spočetij opazimo februarja, aprila, junija in oktobra. Njihovim padcem pa sledimo marca, maja, julija in decembra.

Grafikon 40: Rojstva in spočetja po mesecih 1910–1918

Porast rojstev zaznamo v prvih treh mesecih oz. v zimskem času, kljub manjšemu upadu v mesecu februarju. Naslednjemu naraščajočemu številu rojstev sledimo v drugi polovici pomladi in poletju, z vrhuncem v mesecu juliju, ki se zaključuje z izrazitim zmanjšanjem v septembru. Porast rojstev znova opazimo v dveh jesenskih mesecih, oktobra in novembra, ki ga prekine upad ob koncu leta.

Pri spočetjih se je koledarsko leto oz. zimski čas začelo s povečanim številom spočetij, ki ga je prekinilo precejšno zmanjšanje v marcu. Spomladanske mesece lahko označimo za rodovitne, saj je v tem času zaznati največje število spočetij, predvsem aprila in junija. V začetku poletja je znova prišlo do samo mesec dni trajajočega upada, saj sta druga polovica poletja in celotna jesen zaznamovani s ponovnim porastom spočetij. Izrazito zmanjšano število spočetij znova zaznamo ob koncu koledarskega leta, v mesecu decembru.

5.2.8.3 Dvojčki

Kot je že bilo omenjeno, je luč sveta zagledalo pet parov dvojčkov: dva para deklic, dva mešana para in en par dečkov.

Prvi par dvojčkov se je rodil leta 1910. To sta bila 11. julija rojena deklica Cirila in deček Metod. Njuna starša sta se imenovala Karel Humer, strokovni učitelj, in njegova žena Marija, rojena Perhanz. Pri podatkih o botrih zasledimo, da je bil Metod 12. julija v sili krščen doma in da je še isti dan umrl. Tudi Cirilo so krstili 12. julija. Za dekličina krstna botra so izbrali Florijana in Ivano Rozman, učitelja, in njegovo ženo.²⁵⁶ Sklepamo lahko, da je izboru imen za dvojčka botrovalo minulo godovanje svetih bratov Cirila in Metoda, zavetnika Slovanov, ki godujeta 5. julija. Temu pritrjuje tudi dejstvo, da noben od staršev in botrov ni nosilec njunih imen, kot tudi to, da je pri izboru botrstva prevladal stanovski oz. poklicni vidik, saj sta tako oče kot dekličin boter po poklicu učitelja, medtem ko njuna priimka ne kažeta na sorodstveno povezavo.

Naslednji par dvojčkov je na svet prišel 22. julija 1912. To sta bila deček Viktor Franc in deklica Ana. H krstu so ju nesli tri dni po rojstvu, 24. julija. Njuna starša, Florijan Rojc, zasebnik, in njegova žena Marija sta za krstna botra zaprosila Marijo Zagoričnik, po poklicu kontoristinja.²⁵⁷ Vsaj za dekličino ime lahko znova sklepamo, da je bila imenovana po bližnjem godovnem dnevu svete Ane, ki goduje 26. julija, saj tako mati kot botra nista bili imenovani po tej zavetnici.

Dvojčici Elizabeta in Ana sta luč sveta zagledali 10. novembra 1913. Obe sta bili krščeni še isti dan. Prva od njiju je prejela krst v sili. Ob njenem imenu je pripisan dan njene smrti, ki je nastopila še isti dan. Ob njenem rojstvu babica še ni bila navzoča, medtem ko pa je pri rojstvu druge že bila. Starša dvojčic sta bila posestnik Franc Žičkar in njegova žena Ana. Njuna krstna botra je bila Marija Zazula, babica, ki je tudi prisostvovala pri porodu.²⁵⁸

Dvojčka Vladimir in Stanislav sta bila rojena in krščena 24. junija 1915. Njuna starša sta bila Franc Kogelj, c. kr. nadzornik finančne straže, in njegova žena Jožefa, rojena Burnik. Za njuna krstna botra so izbrali Ivana Kogej, posestnika.²⁵⁹

---

²⁵⁶ Prav tam, 11. julij 1910.

²⁵⁷ Prav tam, 22. julij 1912. Kontoristinja: nižja uslužbenka v kontorju, tj. poslovna trgovska pisarna. Gl. *SSKJ*, str. 429.

²⁵⁸ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 10. november 1913.

²⁵⁹ Prav tam, 24. junij 1915.

Zadnji par dvojčkov predstavljata mrtvorojena deklica in njena sestra dvojčica, poimenovana Zlatica Antonija, ki je krst prejela devet dni po rojstvu, 27. avgusta 1916. Starša dvojčic sta bila pismonoša Karel Caharija, in njegova žena Antonija, rojena Kline. Krstna botra preživeli deklici sta bila Jos.[ip] in Amalija Kline, strojevodja v Puli, in njegova žena.²⁶⁰ Glede na podrobne poklicne podatke o krstnem botru lahko sklepamo, da je v tem primeru na število pretečenih dni med rojstvom in krstom vplivala krajevna oddaljenost in s tem posledično čas, ki je potreben za premagovanje te oddaljenosti. Kljub temu da je bila ena od dvojčic mrtvorojena, je zanimivo, da se starši niso odločili za takojšen krst preživele dvojčice, ampak so jo h krstu nesli šele devet dni po njenem rojstvu.

Pri analizi podatkov o rojstvu in krstu ugotovimo, da so se starši za krst prvi dan po rojstvu odločili le v dveh od petih primerov, kar kaže na spremembo miselnosti, saj tudi v primeru rojstva dvojčkov takojšen krst ni bil več smatran kot nuja.

5.2.8.4 Ime mu/ji bo ...

V obravnavanem desetletju so krstili 145 otrok. Od tega je 77 dečkov (53,1 %) iz nabora 59 moških imen prejelo 120 imen (53,1 %). Iz nabora 50 ženskih imen je 68 krščenih deklic (46,9 %) dobilo 106 imen (46,9 %) med vsemi moškimi in ženskimi imeni, torej je 9 dečkov več kot deklic (8,2 %), prejelo 14 imen (6,2 %) več kot deklic. Tako števila kot odstotki pričujejo o tem, da je večje število dečkov iz večjega nabora moških imen prejelo večje število imen v primerjavi s podatki, pridobljenimi pri nasprotnem spolu.

5.2.8.4.1 Katero ime naj mu/ji damo?

Med moškimi imeni znova ne zasledimo nobenega najbolj priljubljenega imena. V skupini pogostih imen najdemo štiri imena: Jožef, Karel, Franc in Anton. Med redkimi imeni jih najdemo 16: Viktor, Gottfried (Božidar), Ferdinand, Martin, Vladimir, Marija, Milan, Vladislav, Stanislav, Marijan, Alojzij, Pavel, Janez, Julij, Radivoj, Ljubomir. Imen, ki so se pojavila samo enkrat, srečamo 36: Nikolaj, Leopold. Emilijan, Peter, Rudolf, Mihael, Alojz, Maksimiljan, Jakob, Friederich (Miroslav), Albin, Edvard, Metod, Dušan, Ciril, Frančišek, Ivan, Boris, Leon, Miran, Žiga, Bruno, Milivoj, Kurt,

---

²⁶⁰ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1916–1964, 18. avgust 1916.

Rurij, Jurij, Bogomil, Adam, Avguštin, Šaša, Gustav, Janko, Tomaž, Slavoj, Ratiboj, Svitoslav, Ervin, Štefan, Franc De Paula.

Med ženskimi imeni je še vedno bilo najbolj priljubljeno ime Marija izpričano v 23 primerih. Število je manjše kot v prejšnjih desetletjih, toda še vedno daleč pred vsemi drugimi ženskimi imeni. V skupino pogostih imen se je uvrstilo zgolj ime Elizabeta, ki se je pojavilo sedemkrat. Redkih imen zasledimo 18: Ana, Antonija, Jožefina, Olga, Vida, Stanislava, Jožefa. Terezija, Alojzija, Matilda, Karolina, Frančiška, Zofija, Štefanija, Vlastimila, Ivana, Ljudmila, Danica. Med 30 imeni, ki so se pojavila samo enkrat, zasledimo: Julijana, Albina, Rozalija, Ida, Berta, Marta, Helena, Amalija, Pavla, Barbara, Cirila, Danijela, Lucija, Nada, Justina, Lidija, Regina, Betija, Silvija, Miljena, Zora, Darinka, Hermina, Jelka, Olivija, Veronika, Zlatica, Margareta, Silva in Uršula.

Moška imena				Ženska imena			
1.	Jožef	11	9,2 %	1.	Marija	23	21,7 %
2.	Karel	8	6,7 %	2.	Elizabeta	7	6,6 %
3.	Franc	7	5,8 %	3.	Ana	5	4,7 %
4.	Anton	7	5,8 %	4.	Antonija	4	3,8 %
5.	Stanislav	5	4,2 %	5.	Jožefina	4	3,8 %
6.	Marijan	5	4,2 %	6.	Olga	3	2,8 %
7.	Pavel	4	3,3 %	7.	Vida	3	2,8 %
8.	Božidar	4	3,3 %	8.	Stanislava	3	2,8 %
9.	Viktor	3	2,5 %	9.	Jožefa	2	1,8 %

Tabela 45: Pogosta moška in ženska imena 1910–1918

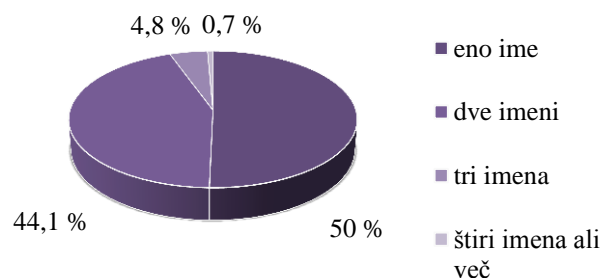
Primerjava med moškim in ženskim delom tabele potrjuje samo eno priljubljeno ime in to med ženskimi imeni, kjer zavzema skoraj 22 %. Pri pogostih imenih predstavlja seštevek deležev štirih moških imen 21,7 %, kar je 15,1 % več v primerjavi z enim pogostim ženskim imenom, ki zavzema le 6,6 %. Pri redkih imenih je teh izraženo številsko pri dekletih za tri več kot dečkih, toda preračunano v deleže glede na spol je ta s 45,8 % pri dečkih za 3 % večji v primerjavi z dekleti, kjer zavzema 42,5 %. Obenem je pri obeh spolih to skupina, ki zavzema največji delež v primerjavi s

preostalimi skupinami. V zadnji skupini, kjer se imena pojavijo samo enkrat, je teh po številu za osem in po deležu za 3 % več med moškimi, pri katerih je to 32,5 % in pri ženskih imenih 29,2 %.

V obravnavanem obdobju je do očitnih razlik prišlo v prvi in drugi imenski skupini, saj v prvi ni nobenega moškega imena, v drugi pa je delež pogostih imen pri dečkih veliko večji kot prej. Tako kot se je v prejšnjem desetletju pri moških imenih, se je tudi pri ženskih seštevek tretje in četrte imenske skupine povzpел nad 70 %, natančneje na 71,7 % in na 78,3 % pri moških imenih. Podani deleži govorijo o tem, da se nabor moških in ženskih imen povečuje in s tem posledično izginja oz. zmanjšuje delež priljubljenih in pogostih imen ter povečuje delež redkih imen, kot tudi tistih, ki jih zasledimo samo enkrat, pri čemer je opisan pojav za odtenek bolj izrazit pri poimenovanju dečkov. Vendar pa pri obeh spolih opazimo vedno večjo raznovrstnost imen, ki se je že v prejšnjem desetletju začela pri moških imenih.

5.2.8.4.2 *Koliko imen naj bo?*

Od 145 krščenih otrok jih je 73 prejelo eno ime, 64 otrok dve imeni, 7 med njimi tri imena in samo en otrok štiri imena. Deleži teh števil so prikazani v spodnjem grafikonu, kjer polovico zavzema skupina otrok z enim imenom. Preostala polovica v večini pripada skupini otrok z dvema imenoma, saj predstavlja 44 %. Majhen delež s 5,5 % pripada skupini s tremi imeni in malo manj kot 1 % skupini s štirimi ali več imeni.

Grafikon 41: Imenske skupine glede na število imen 1910–1918

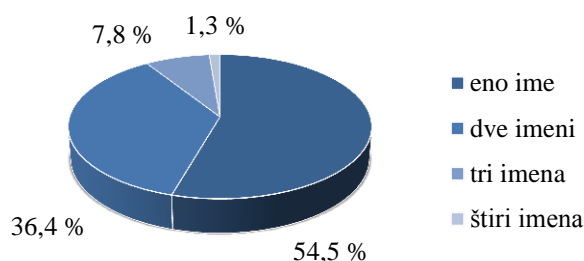
Primer z največ imeni, tj. s štirimi, je bil leta 1917 rojen deček, imenovan Franc Pavel Peter Jakob. Njegova starša sta bila Franc Zesser, trgovec in posestnik, ter njegova žena Marija, rojena Hodnik. Dečkova krstna botra sta bila zakonca Karel in Marija Terjen, »trgovec v Ce.[lju/lovcu, op. a.]«, in njegova soproga.²⁶¹

Spodnja tabela prikazuje posamezne imenske skupine ločeno po spolu glede na število imen, ki so jih dečki in deklice prejeli ob imenovanju. Dečkov z enim imenom je bilo več kot deklic, deklic z dvema imenoma pa je bilo več kot dečkov, kar nakazuje na uveljavljen trend imenovanja z več imeni pri deklicah. Toda v skupini s tremi imeni je bilo število dečkov znova večje, kot tudi v skupini s štirimi imeni, kjer pri dekletih ni bilo nobenega tovrstnega primera. Tako se zdi, kot da je imenovanje z več imeni postalo bolj priljubljeno pri dečkih. Vendar je deklet z več kot enim imenom za dva primera več kot dečkov, saj je takšnih deklet 37, dečkov pa 35.

Leto	Dečki					Deklice				
	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj
1910	5	4			9	6	4			10
1911	5	3	3		11	2	4			6
1912	4	4	1		9	3	5	1		9
1913	6	2	1		9	7	2			9
1914	5	3			8	3	5			8
1915	4	2			6	2	4			6
1916	3	2			5	3	4			7
1917	5	2		1	8	2	7			9
1918	5	6	1		12	3	1			4
Skupaj imenovanih	42	28	6	1	77	31	36	1		68
Skupaj Imen	42	56	18	4	120	31	72	3		106

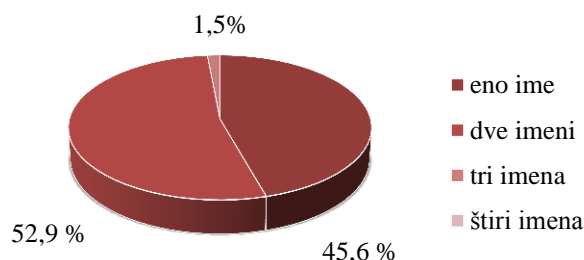
Tabela 46: Imenske skupine glede števila imen, ločeno po spolu, 1910–1918

²⁶¹ Prav tam, 31. avgust 1917.

Grafikon 42: Deške imenske skupine 1910–1918

Grafikona prikazujeta posamezne imenske skupine ločeno po spolu v preračunanih odstotnih deležih. Delež dečkov z enim imenom je večji od deleža pri dekletih. Delež z dvema imenoma pa je nasprotno veliko večji pri dekletih v primerjavi z deležem pri dečkih. Res je, da je delež s tremi imeni in delež s štirimi imeni pri dečkih večji kot pri dekletih. Toda v skupnem seštevku deležev imenovalnih skupin z več kot enim imenom je ta večji pri dekletih, saj znaša 54,4 %, pri dečkih pa 45,5 %.

Grafikon 43: Dekliške imenske skupine 1910–1918

Ob koncu imenske analize za obravnavano obdobje lahko sklenemo, da je kljub večjemu številu imen pri dečkih trend imenovanja z več imeni še vedno pogostejši pri dekletih, saj je v skupnem seštevku njihovo število in odstotni delež večji kot pri dečkih, s pripombo, da je število dečkov, ki imajo več kot dve imeni, vendarle večje v primerjavi z dekleti, kjer je večje le število deklet z dvema imenoma.

5.2.8.4.3 Sprememba osebnega imena

Leta 1912 rojen Anton Jožef Adam, katerega starša sta bila Anton Šušteršič, po poklicu lekarnar, in njegova žena Frančiška, si je v starosti 27 let s soglasjem oblasti spremenil osebno ime, o čemer pričuje sledeč zapis v rojstni matični knjigi: »*Vsled razpisa kraljevske banske uprave dravske banovine se je z odlokom ministrstva notranjih poslov v Beogradu III. No. 40659 z dne 28. Januarja 1939 dovolila krščenemus izprememba rojstnega imena iz "Anton" v "Zvonimir".*«²⁶² Ker se je ta dogodek zgodil v Kraljevini Jugoslaviji, domnevamo, da je do spremembe svetniškega imena Antona v slovansko zveneče ime Zvonimir prišlo zaradi navdušenja nad jugoslovansko idejo, ki je tedaj imela med Slovenci številne privrženca.

5.2.8.5 Starši

Podatki 146 staršev so razdeljeni na 130 očetov in 16 samskih mater. V šestih primerih so imeli očetje napisani dve poklicni dejavnosti oz. dva načina pridobivanja zaslužka. Ti bodo tako kot samske matere opisani posebej.

5.2.8.5.1 Poklicna analiza očetov

V poklicno analizo očetov je v obravnavanem desetletju bilo zajetih 130 očetov.

Poklicni razred A je štel 9 članov 2 poklicev: osemkrat dninar in četrtinski zemljak.

V poklicnem razredu B najdemo 41 članov 19 poklicev: desetkrat čevljar, štirikrat urar, trikrat tesar, trikrat kovač, dvakrat mesar, dvakrat pek, dvakrat pleskar, dvakrat ključavničar, dvakrat kolar, dvakrat klepar, sodar, krojač, sedlar, zidar, mizar, zidarski pomočnik, fotograf, apnar, knjigovez.

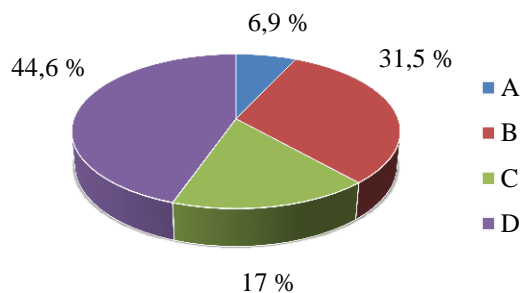
V poklicnem razredu C srečamo 22 predstavnikov 10 poklicev: sedemkrat trgovec, trikrat pismonoša, trikrat šofer, dvakrat tajnik občinske hranilnice, dvakrat poštni sluga, železniški strojevodja, gostilničar, strojevodja na državni železnici, železničar iz Gorice, poštni hlapec.

V poklicnem razredu D zasledimo 58 predstavnikov 36 poklicev: devetkrat hišni posestnik, trikrat strokovni učitelj, trikrat zasebnik, dvakrat pisar, dvakrat lekarnar,

---

²⁶² NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 4. januar 1912.

dvakrat notarski uradnik, dvakrat cerkovnik, dvakrat orožniški stražmojster, dvakrat občinski redar, meščanski učitelj, nadzornik finančne straže, vladni pisar, šolski sluga, davčnega uradnika, višjega inženirja, stražmojstra, okrajnega tajnika, davčnega asistenta, pisarniškega uradnika, sodnika, orožniškega okrožnega poveljnika, nadporočnika žandarmerije, sodnega pisarja, davčnega referenta, deželnega cestarja, uradnika deželnega odbora, višjega finančnega paznika, sodnega uradnika, sodnega slugo, uradnika, policijskega uradnika v pokoju, uradnika Južne železnice, geometra, višjega sodnega uradnika, vladnega pripravnika, odvetniškega pisarja.

Grafikon 44: Poklicni razredi 1910–1918

Zgornji grafikon prikazuje odstotne deleže posameznih poklicnih razredov. Med katerimi je najmanjši delež poklicnega razreda A s 6,9 %, ki mu sledi poklicni razred C s 17 %. Na tretjem mestu je poklicni razred B s 31,5 %, na četrtem pa z največjim deležem, ki znaša 44,6 %, poklicni razred D.

5.2.8.5.2 *Očetje z dvema poklicnima dejavnostma*

Ti so imeli dva vira prihodkov. Bilo jih je šest in vsi med njimi so bili posestniki; ob tem pa so opravljali še katero od obrti ali pa se ukvarjali s trgovino. Med njimi sta bila dva trgovca, dva čevljarja, sedlar in tajnik občine Kranj.

5.2.8.5.3 *Poklicna analiza mater nezakonskih otrok*

Med 16 samskimi materami najdemo: sobarico, dve dekli, delavko, posestnico, zemljiško delavko (pristojno pod Trst), natararico (pristojno pod občino Toplice pri Novem mestu), šest dninaric. Dve sta prihajali iz Mrtvic in Drnovega (pristojna pod

občino Cerklje ob Krki), ena iz Brestanice (Rajhenburga, pristojna prav tja). Dve samski materi, hči nadgozdarja Ferdinanda Loibla in hči občinskega redarja, nista imeli lastnega poklica in sta bili opisani s poklicem njunih očetov. Le ena od samskih mater je svojega otroka krstila z dvema imenoma.

V obravnavanem obdobju so rubriko o nezakonskih otrocih izpolnjevali vse doslednejše, saj so bili do tedaj običajni podatki o samskih materah, ki niso bile pristojne pod občino Krško, dopolnjeni s podatkom o kraju, iz katerega so prihajale, in občini pod katero so bile pristojne.

5.2.8.5.4 Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov

V poklicni analizo je bilo zajetih 129 očetov. Iz analize smo izvzeli le en primer poimenovanja s štiri imeni, katerega očeta smo kljub dvema poklicnima dejavnostma dveh različnih poklicnih razredov uvrstili v poklicni razred D.

Razred	Eno ime			Dve imeni			Tri imena			Skupaj	
	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%	%	Št.	%
A	8	13,6	6,2 %	1	1,6	0,8				9	7
B	20	33,9	15,5	21	33,3	16,3				41	31,8
C	7	11,7	5,4	15	23,8	11,6				22	17
D	24	40,7	18,6	26	41,3	20,2	7	100	5,4	57	44,2
Skupaj	59	100	45,7	63	100	48,9	7	100	5,4	129	100

Tabela 47: Imenovanje otrok glede na poklicni razred očetov 1910–1918

Skupina z enim imenom zavzema 45,7 %. Znotraj nje največji delež (40,7 %) zavzema poklicni razred D. Njemu z malo manjšim deležem (33,9 %) sledi poklicni razred B. Za njim je s še manjšim deležem (13,9 %) uvrščen poklicni razred A in na zadnjem mestu se z najmanjšim deležem (11,7 %) nahaja poklicni razred C.

Skupina z dvema imenoma predstavlja 48,9 %. To je prvič, ko skupina z enim imenom ni na prvem mestu. Znotraj skupine z dvema imenoma največji delež (41,3 %) pripada poklicnemu razredu D. Za njim se je z malo manjšim deležem (33,3 %) uvrstil

poklicni razred B, nato z še malo manjšim deležem (23,8 %) poklicni razred C in z najmanjšim deležem (1,6 %) poklicni razred A.

V skupini s tremi imeni, ki zavzema le 5,4 %, je zastopan samo poklicni razred D, katerega delež je v tej imenski skupini torej 100 %.

Med poklicnimi razredi največji delež (44,2 %) zavzema razred D, katerega največji del (20,2 %) se nahaja v skupini z dvema imenoma, malo manjši del (18,6 %) v skupini z enim imenom in najmanjši del (5,4 %) v skupini s tremi imeni. Na drugem mestu poklicnih razredov je z malo deležem (31,8 %) razred B, katerega največji del predstavlja skupina z dvema imenoma (16,3 %) in le malo manjšega (15,5 %) skupina z enim imenom. Na tretjem mestu poklicnih razredov je s 17,1 % razred C, katerega večinski del (11,6 %) je v skupini z dvema imenoma in manjši del (5,4 %) v skupini z enim imenom. Z najmanjšim deležem (7 %) je med poklicnimi razredi na zadnjem mestu poklicni razred A. Njegov večinski del (6,2 %) se nahaja v skupini z enim imenom in manjši del (0,8 %) v skupini z dvema imenoma.

V obravnavani tabli izstopa poklicni razred D, ki je edini med poklicnimi razredi v skupini s tremi imeni. Ob tem je zanimivo tudi dejstvo, da so največji deleži poklicnih razredov B, C in D v skupini z dvema imenoma, medtem ko ima svoj večinski delež v skupini z enim imenom le poklicni razred A. Vsi navedeni podatki iz obravnavanega obdobja, tako kot v vseh desetletjih do sedaj, postavljajo poklicni razred D na vodilno mesto pri poimenovanju z več kot enim imenom. Temu znova sledi poklicni razred B in temu poklicni razred C. Izstopajoče v tem obravnavanem obdobju je to, da imata ob poklicnem razredu D največji del v skupini z dvema imenoma tudi poklicna razreda B in C, kar lahko nakazuje na spremembe pri imenovanju otrok, pri katerem se je imenovanje z več kot enim imenom začelo širiti ob poklicnem razredu D tudi na poklicna razreda B in C, medtem ko večinski del poklicnega razreda A svoje otroke še zmeraj imenuje z enim imenom.

Ob koncu analize znova pritrujemo sklepu, da so na imenovanje otrok z več kot enim imenom vplivali dejavniki, ki se nanašajo na ekonomski položaj, status in ugled očetov oz. družin v mestni družbi. Pomembnejši kot so bili ti dejavniki za starše, večja je bila verjetnost, da bo otrok prejel več imen. Bolj kot kateri koli drug poklicni razred je bil pri tem v vseh desetletjih in zadnjem obravnavanem obdobju vodilen poklicni razred D, kateremu je najpogosteje sledil poklicni razred B, temu poklicni razred C in slednjemu poklicni razred A. Temu pritrjujejo tudi podatki, da je zastopanost poklicnih razredov v skupini s tremi imeni, z izjemo poklicnega razreda D, nestalna in nima

določenega vzorca, na podlagi katerega bi lahko izpeljali določen sklep. Z izjemo zadnjega obravnavanega obdobja so se večinski deli poklicnih razredov običajno nahajali v skupini z enim imenom, kar pritrjuje vodilni vlogi poklicnega razreda D pri imenovanju z več imeni in prevladujočemu imenovanju otrok z enim imenom.

5.2.8.5.5 Očetje z dodatnimi pripisi

Očete z dodatnimi pripisi v rojstno matično knjigo zasledimo v letih prve svetovne vojne. Razdelili smo jih v dve skupini. Pri prvi skupini je bil ob njihovi poklicni dejavnosti zapisan podatek o njihovem položaju v vojski. V letu 1917 zasledimo Alojza Gebermayerja, šoferja in vojaka,²⁶³ in leta 1918 Matija Vodopivca, označenega kot c. kr. orožniškega stražmojstra in II. rezervista.²⁶⁴ Pri drugi skupini je pripisan izvor očetov oz. kraj, od koder so prihajali. Bogoljub Vitas je bil železniški strojevodja iz Zagreba; Franc Kirwasser, šofer iz Gradca, zapisan leta 1914²⁶⁵ in 1917;²⁶⁶ Franz Schiffo, posestnik v Vrtojbi pri Gorici, št. 71;²⁶⁷ Anton Lebar, c. kr. orožniški stražmojster v Čepovanu, Franc Simčič, železničar (kurjač) iz Gorice (begunec); Blaž Šobak, kovaški mojster iz Voča dola pri Varaždinu.

Pripisi na eni strani pričujejo o vojaški plati prve svetovne vojne, ko so moški prevzeli svojo vlogo v vojnem stroju, po drugi strani pa o medvojni usodi civilistov s širšega območja soške fronte, ki so bili prisiljeni zapustiti domove in oditi v begunstvo. Omenjeni pripisi dokazujejo, da se je manjša skupina beguncev naselila tudi v Krškem.

5.2.8.5.6 Priznanje očetovstva

V primeru deklice Herzog Veronike Marije je bil v rojstno matično knjigo narejen sledeč zapis: *»Vsled razpisa kraljeve banske uprave dravske banovine v Ljubljani z dne 26. februarja 1930 II7I števil. 1223/1 se zaznamuje, da se je Müller Karlo Johan, stanujoč v Zemunu s svojo izjavo podano pri župnem uradu v Zemnu I, dne 7. februarja 1929 v soglasju z materjo in vpričo dveh prič pripoznal očetom goriomenjene krščenke ter izrecno zahteval, da se v rojstno in krstno knjigo vpiše kot oče. Starša sta se s glasom poročnega lista župnega urada v Zemonu [Zemunu, op. a.] I. z dne 8.*

²⁶³ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1916–1964, 10. december 1917.

²⁶⁴ Prav tam, 2. junij 1918.

²⁶⁵ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 22. september 1914.

²⁶⁶ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1916–1964, 31. marec 1917.

²⁶⁷ Prav tam, 16. februar 1917.

decembra 1917 št. 1222 poročila dne 3. decembra. Imenovana mora tako odslej nositi novo rodbinsko ime Müller.«²⁶⁸ Do priznanja očetovstva je prišlo po poroki med materjo in očetom dekleta, ki je s tem prevzela očetov priimek Mlinar (Müller).

5.2.8.5.7 Razveljavitev očetovstva

V primeru Pavle Caharije, rojenega 31. avgusta 1917, je bilo zapisano: »Vsled razpisa Deželne vlade za Slovenijo v Lj. z dne 5. septembra 1919, št. 10023, se zaznamuje, da je glasom pravnomočne razsodbe okrožnega sodišča v Novem mestu dne 5. maja 1919, Cg. I 32/19.6 gori omenjena krščanka izven zakona rojena, torej nezakonski otrok Ane Caharija roj. Vrhovšek ter da nima iz naslova zakonskega očetovstva nobenih pravic do Janeza Caharija. Imenovana mora torej odslej nositi rodbinsko ime Vrhovšek.«²⁶⁹ Gre za primer, ko materin mož izpodbija očetovstvo. Deklica se je rodila v času prve svetovne vojne, leta 1917, in očitno je bil tedaj zakonski mož, Janez Caharija na fronti. Toda vsak otrok, rojen poročeni materi, ima avtomatično za očeta materinega moža. Ta pa je po končani vojni in vrnitvi domov po sodni poti dosegel razveljavitev očetovstva. Zgoraj omenjena deklica je s tem spadala v skupino nezakonskih otrok in je bila posledično primorana prevzeti materin dekliški priimek Vrhovšek.

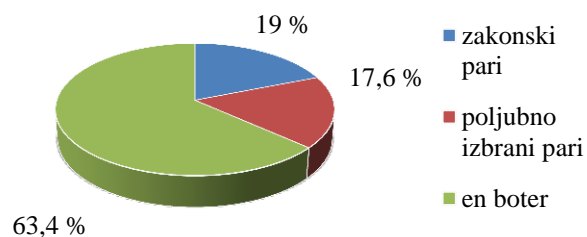
5.2.8.6 Krstni botri

Opravljenih je bilo 142 krstov, pri katerih je bilo v vlogi krstnih botrov navzočih 27 zakonskih parov, 25 parov poljubno izbrane kombinacije krstnih botrov in 90 samostojnih botrov. Njihovi odstotni deleži so predstavljeni v spodnjem grafikonu. V primerjavi s prejšnjim desetletjem se je delež botrov, ki v tej vlogi nastopijo samostojno, povečal na slabe tri četrtine oz. za 18 %, kar predstavlja 63,4 % v letih med 1910 in 1918. Medtem se je število zakonskih parov prepolovilo in znaša 19 % delež. Število poljubno izbranih parov krstnih botrov se je povečalo za slabih 5 % in predstavlja 17,6 %.

---

²⁶⁸ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1835–1915, 19. november 1912.

²⁶⁹ NŠAL, Prepisi matičnih knjig, Krško, R 1916–1964, 31. avgust 1917.

Grafikon 45: Krstni botri po skupinah 1910–1918

5.2.8.6.1 Zakonski pari

Bilo je 22 zakonskih parov, med njimi jih je pet imelo dva krščenca. Med zakonskimi pari najdemo: zakonca Alojzija, po poklicu trgovec, in Katarina Lilleg; Janko, posestnik, in Marija Kerin; Karel, trgovec, in Marija Terjan; Anton, posestnik, in njegova žena Marija; Tomaž, ravnatelj meščanske šole, in njegova žena Ana Romih. Vsak zakonski par je imel dva krščenca, ki sta izhajala iz iste družine. Torej je bil vsak od teh zakonskih parov krstni boter otrokoma, ki sta imela istega očeta in mater.

5.2.8.6.2 Poljubno izbrani pari krstnih botrov

Med 24 poljubno izbranimi pari krstnih botrov je imel le en med njimi dva krščenca. To sta bila Franc Jurčec, sin posestnika, in njegova sestra Alojzija. Krstna botra sta bila leta 1913 in 1918, toda otrokoma različnih staršev. Vsi ostali poljubno izbrani krstni pari so imeli samo enega krščenca.

5.2.8.6.3 En krstni boter

V obravnavanem obdobju je bilo ob 90 krstih navzočih 65 samostojnih krstnih botrov. Nekateri med njimi so imeli po več krščencev. Največ (11) jih je imela babica Marija Zazula. Šest med njimi je bilo nezakonskih. Dve sta bili dvojčici, opisani že v poglavju o dvojčkih. Med njenimi krščenkami je prav tako že v poglavju o starših in podpoglavju o razveljavitvi očetovstva opisan primer deklice, katere oče je nekaj let po rojstvu po sodni poti dosegel razveljavitev očetovstva.

Elza, Elsa ali Elizabeta Stary je botrovala petim krščencem. Dva sta izhajala iz iste družine, ostali trije pa iz različnih. Štirim krščencem staršev Jožefa in Katarine Kaplana, krščenim leta 1910, 1912, 1914 in 1918, je bila krstna botra Katarina Volavšek, posestnica. Pri navedenih krščencih je zanimivo spremljati poklicno opredelitev očeta, ki je pri prvih treh otrok bil samo čevljar, pri zadnjem otroku, rojenem leta 1918, pa je že čevljar in posestnik. Ta primer nam prikazuje, kako so nekateri mestni prebivalci s svojo poklicno dejavnostjo lahko pridobili novo premoženje v obliki posesti, kar kaže na izboljšanje njihovega gmotnega stanja.

Karel Koletič, po poklicu sodar, je šel za botra trem otrokom. Leta 1910 in 1912, ko je botroval otrokoma Martina Kastelica in njegove žene Ane, rojene Koletič, ter leta 1913, ko je bil boter nezakonskemu otroku Marije Koletič. Priimki enega od staršev otrok nakazujejo, da je med krstnim botrom in otrokovo družino bila sorodstvena vez.

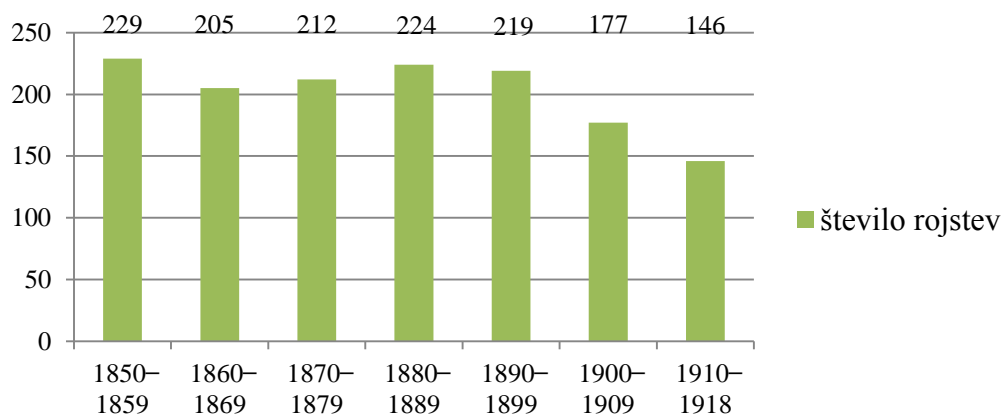
Sedem krstnih botrov je imelo dva krščenca: Janez Jerman, pekovski boter, je imel krščenca različnih staršev; Marija Držanič, babica, je prav tako imela krščenca različnih staršev, eden je bil nezakonski; pri posestnici Karolini Volavšek je bilo s krščencema enako kot pri Mariji Držanič; posestnik Anton Rupert je v letih 1910 in 1914 šel za krstnega botra dvema otrokoma zakoncev Hercog; Marija Zagoričnik, po poklicu kontoristinja, je leta 1912 botrovala dvojčkoma; posestnika Ivana Kogejja so leta 1915 naprosili za krstnega botra dvojčkoma; Terezija Černetič, žena sedlarja, je šla za krstno botro dvema otrokoma Martina Kastelica leta 1913 in 1914.

V letih med 1910 in 1918 opazimo, da prej dovoljena oblika dveh krstnih botrov, bodisi zakonskega para bodisi poljubno izbranega para, z možnostjo izbire samo enega upada in prehaja v redkejšo obliko. Število krstnih botrov se je povečevalo, hkrati pa se je zmanjševala pogostost nekaterih botrov, predvsem pri zakonskih parih, ki so botri zgolj še dvema krščencema, ki sta praviloma imela iste starše. Malo večje število krščencev sicer zasledimo pri nekaj primerih, ko je bil izbran le en krstni boter, toda te številke so veliko manjše, kot so bila v preteklih desetletjih pri zakonskih parih. Z analizo zgoraj opisanih primerov lahko ugotovimo, da so bili krščenci tistih botrov, ki so jih imeli več, večinoma od različnih staršev, medtem ko se je pri botrih z manjšim številom krščencev zmanjšalo tudi število krščencev različnih staršev in na koncu omejilo samo na en starševski par. Ob koncu analize primerov krstov iz obravnavanega obdobja lahko sklenemo, da nam podatki o krstnih botrih pričajo o procesu, v katerem je manjše število krstnih botrov z večjim številom botrstev upadlo, hkrati pa se je povečalo število krstnih botrov, ki so imeli manjše število botrstev.

5.3 Iz desetletja v desetletje 1850–1918

5.3.1.1 Rojstva

V letih 1850–1918 se je v mestu Krško rodilo 1.412 otrok. V povprečju je vsako desetletje prišel na svet 201 otrok, kar za vsako leto povprečno znaša 20,5 otrok. Največje število rojenih otrok (229) zabeležimo v 50. letih in najmanjše (146) v obdobju 1910–1918. Leta 1876 je v celotnem obravnavanem obdobju ugotovljeno največje število (30) rojenih otrok, najmanjše število (11) pa leta 1899 in 1908.

Grafikon 46: Rojstva po desetletjih 1850–1918

Zgornji grafikon po desetletjih prikazuje naraščanje in upadanje števila rojstev. Največ rojstev (229) je bilo v prvem desetletju naše raziskave. V 60. letih je sledil rahel upad, v 70. letih pa rahlo naraščanje, ki se nadaljuje v 80. letih in doseže drug vrhunec (224). Po tem desetletju je ugotovljeno upadanje števila rojstev desetletje za desetletje z najnižjim številom rojstev (146) v letih 1910–1918.

V nadaljevanju bomo podatke, ki smo jih dobili za obdobje 1850–1918, v vsakem podpoglavju primerjali s pridobljenimi podatki drugih župnij iz območja današnje Slovenije, tako iz mestnega kot iz podeželskega okolja, in s tem prikazali razlike oziroma podobnosti med Krškim in drugimi kraji in okolji na Slovenskem.

V župniji sv. Danijela v Celju sledimo v obdobju 1773–1857 počasnemu naraščanju števila rojstev z nekaterimi kratkotrajnimi upadi. Ob koncu 18. stoletja v Celju opazimo splošno umirjeno rast števila rojstev. Nenaden upad je zaznati samo leta

1788. V prvi polovici 19. stoletju beležimo večje spremembe, saj je število rojstev do leta 1811 naglo naraščalo, nato do leta 1815 upadalo, nato pa znova sunkovito naraslo. V 20. letih 19. stoletja zasledimo daljše obdobje postopnega upadanja števila rojstev. Šele s koncem 30. in začetkom 40. let se začne obdobje skokovite rasti.²⁷⁰ Kje se skrivajo vzroki za upadajoče oz. naraščajoče število rojstev? Analiza po letih razkriva, da Napoleonove vojne niso vplivale na padec števila rojstev, ampak so ravno nasprotno povzročile njihov porast. Če so vojne kratkoročno vplivale na rast rojstev, so gospodarske razmere vplivale dolgoročno, vendar šele potem, ko si je gospodarstvo opomoglo od posledic številnih vojn s Francijo in se je začela doba prve industrijske revolucije, ki je slovensko ozemlje zajela v 30. letih 19. stoletja. Število rojstev je na Celjskem upadlo le po koncu Napoleonovih vojn, katerim so sledile tri slabe letine, ki so povzročile zadnjo veliko lakoto na Slovenskem v letu 1817. Vendar pa se je presenetljivo število rojstev povečalo prav v letu velike lakote. Leta pomanjkanja torej niso vplivala na upad rojstev. Nanje je izraziteje vplivala gospodarska kriza v 20. letih, podaljšana še v 30. leta, ki jo je prekinil gospodarski razvoj, katerega simbolizira prihod prve parne lokomotive v mesto leta 1846.²⁷¹ V primeru Celja je razvidna povezava dolgotrajnejše gospodarske krize in upadanja števila rojstev ter gospodarske rasti in porasta števila rojstev.

V župniji Ig na obrobju Ljubljane v letih 1775–1786 ni bilo izrazitega porasta rojstev in je bilo njihovo število razmeroma konstantno. Tudi v obdobju 1795–1825 ni bilo izrazitega porasta rojstev.²⁷² Raziskano obdobje ne sovпада z obdobjem naše analize, raziskav za mlajša obdobja pa še niso izvedli.

V župniji Preloka v Beli krajini se glede številčnosti rojstev v letih 1791–1825 kažeta dve obdobji. Za prvo obdobje 1791–1804 je značilen trend naraščanja števila rojstev. Povprečno število rojenih v teh letih je bilo višje kot v naslednjem obdobju 1805–1825, za katerega je značilen trend padanja števila rojstev.²⁷³

V župniji Trnovo (danes Ilirska Bistrica) je število rojstev skozi stoletje naraščalo, njihov padec je zaznati v 20. in 50. letih 19. stoletja. Obema desetletjema je sledilo desetletje postopnega naraščanja rojstev.²⁷⁴ Torej je v župniji Trnovo v drugi polovici 19. stoletja, ki sovпада z našo analizo, število rojstev naraščalo.

---

²⁷⁰ Pančur, Celjani, str. 190.

²⁷¹ Prav tam, str. 195.

²⁷² Piškurić, Prebivalstvo, str. 4.

²⁷³ Balkovec, Paberki, str. 53.

²⁷⁴ Škrlić Počkaj, Matične knjige, str. 120.

Podatki o številu rojstev v župnijah, ki smo jih primerjali s Krškim, so razen v primeru župnije Trnovo, katere analiza se s časovnega vidika ujema z našo analizo, starejšega izvora nam razodevajo trend naraščanja oz. upadanja števila rojstev. Le v študiji o Celju so za te procese podani vzroki. Če se vrnemo k primerjavi med župnijo Trnovo in mestom Krško, sledimo v prvem primeru naraščanju, v drugem primeru pa upadanju števila rojstev v drugi polovici naše analize. Zanima nas, kje se skriva vzrok za upadajoče število rojstev v Krškem.

Od leta 1880 naprej je v Krškem zaznati, kot nam to prikazuje spodnja tabela, ustvarjena na podlagi rezultatov popisov prebivalstva v letih 1880–1910 objavljenih v *Krajevnih repertorijih za deželo Kranjsko*,²⁷⁵ majhen dvig števila prebivalcev in hišnih števil. Na splošno v omenjenem obdobju v primeru večine preostalih mest na Slovenskem sledimo njihovi opazni številčni in prostorski rasti, kar pa ne velja za Krško. Vzroke za to izjemo je mogoče iskati v njegovi legi in posledicah splošnega napredka, ki pa ni bil v vsakem pogledu ugoden za razvoj mesta. Priznani geograf dr. Anton Melik razlaga, da je Krško kot trško naselje nastalo – tako kot mnogo drugih srednjeveških urbanih naselij – iz strateških vzrokov in sicer pod gradom v vходу v sotesko Save, da bi zavarovali prehod skozi njo. Geografski značaj mesta je prišel do izraza v času turških vpadov, ko je bilo Krško leta 1477 povzdignjeno v mesto. Ob tem ugotavlja, da če bi mesto danes ustanavljali znova, bi ga prav gotovo postavili južneje, saj so se v moderni dobi še posebej pokazale negativne posledice umestitve Krškega v tesno sotesko, ko je bil prostor za širjenje le v smeri proti mostu čez Savo in ob cesti proti Leskovcu.²⁷⁶ »Za tržno in sploh gospodarsko središče Krškega polja, kaj šele Krške ravnine v širšem obsegu, stoji Krško mnogo preveč obrobno; za tako prostrano pokrajino je pokazalo premalo razmaha. Neposredna okolica mesta je soteska in gričevje ter hribovje, v celem sorazmerno slabo obljuden predel. Šele bolj oddaljena okolica je gosto poseljena in gospodarsko pomembno področje, bodisi lepe vinorodne gorice tja proti Raki ter Bučki kakor raven med spodnjo Krko in Savo. Temu področju je postalo mesto tržno središče, toda niti za poljedelca, živinorejca ter vinogradnika se trgovina ni kaj prida koncentrirala v Krškem.«²⁷⁷ Mesto je v drugi polovici 19. stoletja postalo sedež okrajnega glavarstva, sodne oblasti in župnije ter se je ponašalo z novozgrajeno meščansko šolo in bolnišnico, toda na njegov razvoj je neugodno vplivala

²⁷⁵ *Special-Orts-Repertorium von Krain* (1884); *Special-Orts-Repertorium von Krain* (1894); *Leksikon občin kraljestev in dežel zastopanih v državnem zboru* (1906); *Spezialortsrepertorium von Krain* (1919).

²⁷⁶ Melik, *Posavska Slovenija*, str. 342, 345.

²⁷⁷ Prav tam, str. 344–345.

deželna meja na Savi, ki je delila geografsko enotno savsko dolino tako v upravnem kot v gospodarskem pogledu. Nekdaj je v Krškem bila pomembna postojanka za tovorni promet po Savi, vendar je ta propadel z izgradnjo železniške proge Zidani most–Zagreb (1862) na levem bregu Save in železniške postaje na štajerskem Vidmu, kar je povzročilo zmanjšanje prometnega in gospodarskega pomena mesta. Na račun lege ob železnici je Krškemu na področju trgovine in obrti vse bolj konkuriral Videm. Spričo tega je razumljivo, da obrt v Krškem ni dobila razmaha, kasneje pa se mestno jedro zaradi pomanjkanja prostora in nezadostnih prometnih povezav ni razvilo v industrijsko središče²⁷⁸ in posledično ni doživelo izrazitega priseljevanja. V tem pogledu, tako dr. Melik, »je Krško zaostajalo za vsemi urbanskimi naselji bodisi Krške kotline kot Savske doline«. Z vidika demografije je bilo Krško »eno najmirnejših urbanih središč na Dolenjskem«,²⁷⁹ saj se je v obdobju 1880–1900 število prebivalstva stagniralo, nato pa do leta 1910 naraslo za samo 2,7 %.

Leto	1880	1890	1900	1910
Število prebivalcev	878	877	877	901
V odstotkih	100	99,9	99,9	102,6
Prirastek ali padec v odstotkih z ozirom na predhodno desetletje	—	- 0,1	0,0	+ 2,7
Prirastek ali padec v odstotkih z ozirom na leto 1880	—	- 0,1	- 0,1	+ 2,6
Število hiš	120	114	114	129
V odstotkih	100	95	95	107,5
Prirastek ali padec v odstotkih z ozirom na predhodno desetletje	—	- 5	0,0	+ 12,5
Relativni prirastek ali padec v odstotkih z ozirom na leto 1880	—	- 5	- 5	+ 7,5

Tabela 48: Podatki o številu prebivalcev in številu hiš 1880–1910

²⁷⁸ Dr. Melik navaja, da v letu 1938 v Krškem še ni bilo niti enega obrtnega podjetja, ki bi imela preko 5 delavskih zavarovancev. Prav tam, str. 345.

²⁷⁹ Prav tam.

Če strnemo našo razlago: sklepamo, da je v Krškem padec števila rojstev v zadnjem desetletju 19. stoletja in prvih dveh desetletjih 20. stoletja imel poglavitni vzrok – ob negativnih učinkih mobilizacije moških in njihove daljše odsotnosti od doma med prvo svetovno vojno – v nizki stopnji rasti mestnega prebivalstva. Ta je bila odraz krize mestnega gospodarstva, izražene v nazadovanju števila obrtnikov, kar je bila posledica prihoda železnice in preusmeritve prometa in trgovine na štajerski Videm, propada splavarstva in od njega odvisnih obrti ter odsotnosti industrijskih obratov. Zaradi navedenih vzrokov mesto ni bilo priča velikemu priseljevanju, število rojstev pa je posledično začelo padati. Še večje nazadovanje mesta je preprečila okoliščina, da je Krško tedaj že bilo pomembno upravno, sodno, cerkveno, izobraževalno in zdravstveno središče.

Ob koncu primerjave obravnavanih župnij s Krškim lahko pritrdimo sklepu avtorice analize župnije Trnovo, mag. Sonji Škrlić Počkaj, da se skozi 19. stoletje pojavljajo v letih oz. obdobjih naraščanja in upadanja števila rojstev na posameznih območjih razlike, pogojene z gospodarskimi in socialnimi razmerami.²⁸⁰ K tem vzrokom v primeru Krškega dodajamo še lego kraja, ki je prav tako kot drugi dejavniki vplivala na razvoj mesta.

5.3.1.2 Razmerje med rojenimi dečki in deklicami

V letih 1850–1918 se je v Krškem rodilo 699 oz. 49,5 % dečkov in 712 oz. 50,5 % deklic, slednjih torej 11 oz. 1 % več. Podatki po desetletjih pokažejo, da se je v povprečju v enem desetletju rodilo 100 dečkov in 101,6 deklic. V enem letu pa povprečno 10,1 dečkov in 10,3 deklic. Kot je v obravnavanih desetletjih prikazano za vsako leto posebej, se je razmerje med spoloma iz leta v leto spreminjalo.

Pri opredelitvi spola je v Krškem izjema mrtvorojeni nezakonski otrok Ciganke Jožefe Ful leta 1907, katerega spol ni bil opredeljen. Gledano po desetletjih je bilo število rojenih dečkov največje v 50. letih 19. stoletja (123) in najmanjše (77) v letih 1910–1918. Med vsemi leti jih je največ prišlo na svet v letih 1856, 1876 in 1918, ko se jih je v enem letu rodilo 18, najmanj pa leta 1908, ko je luč sveta uzrl samo en deček. Med vsemi desetletji se je največ deklic (119) rodilo v 70. letih in najmanj (69) v letih 1910–1918. Največ deklic, rojenih v enem letu, je bilo leta 1896 (18) in najmanj leta 1918, ko so se rodile samo štiri deklice.

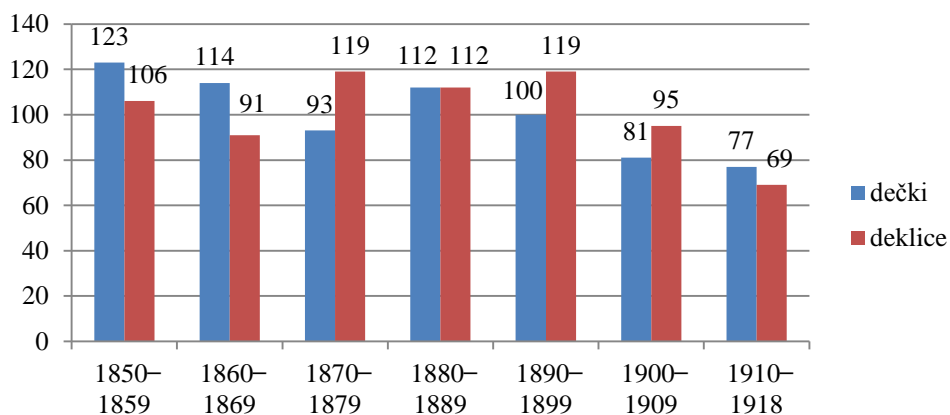
²⁸⁰ Škrlić Počkaj, Matične knjige, str. 120.

Leto	Število rojstev	Dečki	%	Deklice	%
1850–1859	229	123	53,7 %	106	46,3 %
1860–1869	205	115	56,1 %	90	43,9 %
1870–1879	212	93	43,9 %	119	56,1 %
1880–1889	224	110	49,1 %	114	50,9 %
1890–1899	219	101	46,1 %	118	53,8 %
1900–1909*	177	80	45,5 %	96	54,5 %
1910–1918	146	77	52,7 %	69	47,3 %
Skupaj	1412	699		712	
Odstotki		49,5		50,5	

* Mrtvorjeni nezakonski otrok, katerega spol ni bil zabeležen.

Tabela 49: Rojstva po desetletjih skupaj in ločeno po spolu 1850–1918

Glede na primerjavo odstotnih deležev rojenih deklic in dečkov po desetletjih je bil največji delež (56,1 %) dečkov, rojenih v 60. letih, in najmanjši delež (43,9 %) v 70. letih 19. stoletja. Največji delež deklic (56,1 %) se je rodil v 70. letih in najmanjši delež (43,9 %) v 60. letih 19. stoletja. Do največje razlike med deleži glede na spol je prišlo v 60. in 70. letih 19. stoletja. Največjo razliko med številom rojenih dečkov in deklic zasledimo v 70. letih, ko se je rodilo 26 oz. 12,2 % deklic več kot dečkov.

Grafikon 47: Število rojenih dečkov in deklic 1850–1918

V župniji Ig je bilo v prvem obdobju med leti 1775 in 1786 rojenih 1.614 otrok, od tega 825 oz. 51,1 % dečkov in 789 oz. 48,8 % deklic, v drugem obdobju med letoma 1795 in 1825 pa 2.835 otrok, 1.458 dečkov oz. 51,4 % in 1.377 deklic oz. 48,6 %.²⁸¹ Torej se je v obeh obdobjih rodilo več dečkov kot deklic.

V župniji Trnovo se je v 19. stoletju prav tako rodilo več dečkov kot deklic, saj je bilo 51,5 % dečkov in 48,5 % deklic.²⁸²

V župniji Preloka je razmerje med spoloma v obdobju med 1791 in 1826 skoraj izenačeno, z majhno prednostjo dečkov, ki se jih je rodilo 760 oz. 50,16 % nasproti 755 deklicam oz. 49,8 %.²⁸³

V župniji sv. Danijela v Celju se je med leti 1775 in 1854 rodilo 10.753 otrok, od tega 5.566 dečkov oz. 51,8 % in 5.187 deklic iz. 48,2 %.²⁸⁴ Torej za skoraj 2 % več dečkov kot deklic.

Če povzamemo, je v vseh župnijah, ki smo jih vzeli za primerjavo s Krškim, končno število oz. odstotni delež rojenih dečkov večji od deklic, kar je ravno nasprotno kot pri Krškem. Ti podatki bi nas lahko napeljali k sklepu, da je s stališča celotnega prebivalstva število moških vseskozi presegalo število žensk, vendar temu ni bilo tako. V avstrijski monarhiji je namreč v 19. stoletju število žensk presegalo število moških v povprečju za štiri procente.²⁸⁵

5.3.1.3 Mrtvorojeni

Mrtvorojenih je bilo devet otrok, dva dečka in šest deklic, za enega pa spol ni znan. Vsi mrtvorojeni predstavljajo 0,6 % vseh rojstev. V povprečju se je rodil v enem desetletju en mrtvorojen otrok. Toda v Krškem so bili vsi ti rojeni šele v zadnjih treh obravnavanih obdobjih: v letih 1890–1899 štirje primeri, v letih 1900–1909 štirje primeri in v letih 1910–1918 en primer. V zvezi s tem se nam ponuja možna razlaga, da v letih pred tem ni bilo primerov mrtvorojenih oz. teh primerov niso vpisovali v rojstne matične knjige. Bolj verjetna je druga domneva, saj se zdi skoraj neverjetno, da v času pred letom 1890 ne bi bilo nobenega mrtvorojenega otroka, še zlasti zato, ker podatki o

---

²⁸¹ Piškurić, *Prebivalstvo*, str. 4.

²⁸² Škrlić Počkaj, *Matične knjige*, str. 120.

²⁸³ Balkovec, *Paberki*, str. 54.

²⁸⁴ Pančur, *Celjani*, str. 210.

²⁸⁵ *Prav tam*, str. 211.

mrtvorojenih otrocih nakazujejo upadanje njihovega števila po desetletjih od leta 1890 naprej.

V župniji sv. Danijela v Celju podatke o mrtvorojenih in nekrščenih dojenčkih v zgodnejšem obdobju prav tako niso vpisovali. Podatki so predstavljeni od leta 1813 naprej. V nekaterih letih je bilo mrtvorojenih otrok tudi čez deset, druga leta pa le kakšna dva ali celo nobeden,²⁸⁶ torej številčno več primerov kot v Krškem. V Celju so primere mrtvorojenih in nekrščenih dojenčkov v krstne knjige začeli vpisovati veliko prej kot v Krškem, skoraj 80 let prej. Podatkov o nekrščenih dojenčkih, torej tistih, ki so po porodu umrli tako hitro, da jih ni bilo mogoče krstiti,²⁸⁷ v Krškem pred letom 1890 bodisi niso vpisovali bodisi tovrstnih primerov ni bilo.

Starši mrtvorojenih otrok v Krškem so bili po poklicu: dimnikar, državni in deželni poslanec, čevljar, dninar, sodni sluga, posestnik, pismonoša in gostačka. Ena od samskih mater je bila Ciganka brez navedenega poklica. Med poklici ni izstopajočega poklicnega razreda, skupine ali določenega poklica, kar pomeni, da primeri mrtvorojenih otrok niso bili pogojeni s statusom družine in bivanjskimi razmerami, ampak z naključno tragedijo, ki se je lahko zgodila katerim koli staršem.

5.3.1.4 Krsti v sili

Krsti v sili so bili podeljeni v primerih, ko se je zdelo, da bo novorojenec umrl, še preden bi ga utegnili nesti h krstu, ki bi ga podelil duhovnik. Zato so to obliko krsta novorojenemu otroku običajno podelili starši ali babica, ki je prisostvovala pri porodu. V letih 1850–1918 jih naštejemo 24, kar predstavlja 1,7 % med vsemi rojenimi otroci, od tega pri 15 dečkih in 9 deklicah.

Pregled krstov v sili po desetletjih v spodnji tabeli prikazuje upadanje števila te oblike krsta do 80. let 19. stoletja, nato pa njihovo postopno številčno naraščanje. Šest otrok je krst v sili prejelo v 50. letih 19. stoletja, kar je največje število v vsem obravnavanem obdobju. Najmanj, samo en primer, je bil v 80. letih 19. stoletja. Rezultati analize krstov v sili, izraženih v številkah, se skoraj v celoti ujemajo z analizo njihovih odstotnih deležih, izračunanih glede na celotno število rojenih otrok po desetletjih. Do razhajanj pride le pri desetletju z največjim številom in največjim odstotkom krstov v sili. Glede na števila so to 50. leta s šestimi primeri in glede na

---

²⁸⁶ Prav tam, str. 204–205.

²⁸⁷ Prav tam, str. 204.

odstotke so to leta med 1910 in 1918, ko so bili štirje primeri, ki predstavljajo 2,7 %. V povprečju so v enem desetletju krst v sili prejeli trije otroci.

Leto	1850– 1859	1860– 1869	1870– 1879	1880– 1889	1890– 1899	1900– 1909	1910– 1918
Število	6	5	3	1	2	3	4
Odstotki	2,6	2,4	1,4	0,4	0,9	1,7	2,7

Tabela 50: Krsti v sili 1850–1918

Večino krstov v sili so podelili še na dan rojstva, le v zadnjem obravnavanem obdobju v letih 1910–1918 je bil en krst v sili podeljen drugi dan po rojstvu in en tretji dan po rojstvu. Zadnja dva primera lahko povežemo z vsesplošnim odlašanjem krščevanja otrok takoj po rojstvu. Vendar je kljub temu še ob koncu obravnavanega obdobja prišlo do primerov, ko se je novorojenemu otroku zdravje nenadoma poslabšalo in so starši otroka oskrbeli z zakramentom sv. krsta v sili.

Med očeti oz. samskimi materami, katerih otroci so bili krščeni glede na poklic najdemo: tri čevljarje, tri dninarje, tri usnjarje, dve sodni slugi, mesarja, hišnega posestnika, mizarja, gostača, tesarja, inženirja, dimnikarja, gradbenega mojstra, strokovnega učitelja, nadučitelja, posestnika in šoferja, ki je bil tudi vojak. Med starši je tudi ena samska mati, katere poklic ni znan. Če bi te starše uvrstili v poklicne razrede, bi ugotovili, da ni nobeden posebej izstopajoč ali prevladujoč, kar pomeni, da primeri krstov v sili niso bili pogojeni z družbenim, socialnim ali finančnim statusom družine, ampak z željo staršev, da bi njihov otrok pred nastopom smrti bil krščen.

5.3.1.5 Dvojčki

V letih 1850–1918 je bilo rojenih 16 parov dvojčkov oz. 32 otrok, kar predstavlja 2,3 % med vsemi novorojenci v obravnavanem obdobju. Rodili so se štirje pari dečkov, pet parov deklic in sedem mešanih parov, kjer sta se rodila en deček in ena deklica. Eden od mešanih parov je prejel krst v sili.

Večina od njih je prejela samo eno ime. Dve imeni so prejeli štirje otroci. Med njimi je par dvojčkov z zanimivo kombinacijo dveh moških imen, saj je bil prvi poimenovan Rudolf Karel in drugi Karel Rudolf. Dvojno ime je prejel tudi deček Viktor

Franc, medtem ko je njegova sestra dvojčica prejela samo eno ime. Dve imeni je prejela deklica Zlatica Antonija, medtem ko je bila njena sestra dvojčica mrtvorojena. Ti primeri z dvema imenoma pričujajo, da ni bilo nujno, da so se starši za dvojno ime odločili pri obeh dvojčkih, ampak je dve imeni prejel le eden.

Prvi dan po rojstvu je krst prejelo 12 parov, eden od teh je bil opravljen v sili. Drugi dan po rojstvu je krst v sili prejel samo eden od dvojčkov, saj je drug že umrl. Tretji dan po rojstvu so krst v sili podelili enemu paru dvojčkov. Devet dni po rojstvu je bila krščena samo ena od dvojčic, saj je bila druga mrtvorojena. Vsi primeri krstov opravljenih po prvem dnevu rojstva, spadajo v zadnje obravnavano obdobje v letih 1910–1918. Pred tem obdobjem se starši za odlašanje s krstom na dneve po prvem dnevu rojstva dvojčkov niso odločali.

5.3.1.6 Dan rojstva in krsta

Kakor prikazuje spodnja tabela, je med leti 1850 in 1918 prvi dan krst prejelo 475 otrok (33,9 %), drugi dan 365 otrok (26 %), tretji dan 175 (12,5 %), četrti dan 77 otrok (5,5 %), peti dan 45 otrok (3,2 %), šesti dan 30 otrok (2,1 %) in od sedmega dneva naprej 236 otrok (16,8 %). Največ otrok so nesli h krstu prvi in drugi dan po rojstvu, toda tem sledijo otroci, krščeni od sedmega dneva naprej.

Bolj kot končno število krstov v vseh desetletjih so povedni podatki o krstih glede na dan rojstva po posameznih desetletjih. Te smo predstavili v spodnji tabeli, na kateri je nazorno razvidno upadanje števila krstov prvi in drugi dan po rojstvu ter njihovo naraščanje od tretjega dneva naprej, predvsem pri krstih od sedmega dneva naprej. Od samega začetka analize leta 1850 sledimo upadanju števila krstov na dan rojstva in drugi dan po rojstvu. Najprej se je začelo zviševati število krstov tretji in četrti dan v 60. in 70. letih 19. stoletja. Nato se je že v 60. letih povečalo število krstov peti in šesti dan in nadaljevalo v 70., 80. in 90. letih, ko še hkrati vedno sledimo naraščajočemu številu krstov tretji in četrti dan. Slednji primeri s svojo številčnostjo dosežejo vrhunec v 90. letih, ko tudi krsti od sedmega dneva naprej dosežejo svoj prvi vrhunec. V zadnjih dveh obravnavanih obdobjih, ki spadata že v 20. stoletje, začne upadati število krstov od prvega do petega dne, medtem ko se število krstov šesti dan in od sedmega dneva rojstva naprej izrazito poveča. Število oz. odstotni delež krščenih otrok na dan rojstva je bil prvič manjši od krščenih po prvem dnevu rojstva v 80. letih 19. stoletja. Od tedaj

naprej se je število oz. odstotni delež krščenih dan po rojstvu iz desetletja v desetletje le še povečeval.

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrti dan	Peti dan	Šesti dan	Sedmi dan ali več
1850–1859	129	89	6	1	3		1
1860–1869	112	72	16	3			2
1870–1879	111	41	25	11	6	4	14
1880–1889	69	57	38	18	10	5	27
1890–1899	26	60	40	18	8	4	59
1900–1910	17	39	32	16	10	6	53
1910–1918	11	7	18	10	8	11	80
Skupaj	475	365	175	77	45	30	236
Odstotki	33,9	26	12,5	5,5	3,2	2,1	16,8

Tabela 51: Dan krsta glede na dan rojstva 1850–1918

Spodnja tabela v odstotkih prikazuje, kako je odločitev o takojšnjem krstu prvi ali drugi dan nadomestil odlog krsta od tretjega dneva po rojstvu naprej. V 50. letih je bilo 95 % otrok krščenih prvi ali drugi dan in le 5 % od tretjega dneva naprej, medtem ko jih je v zadnjem obravnavanem obdobju prejelo krst prvi ali drugi dan le še 12,4 % otrok. V 50. letih je bilo le 0,4 % otrok krščenih od sedmega dneva naprej, medtem ko je delež teh v letih 1910–1918 narasel na 55,2 %. Če je torej v sredini 19. stoletja bila večina otrok krščenih prvi ali drugi dan in le neznamenit odstotek od sedmega dneva naprej, je stanje na tem področju v drugem desetletju 20. stoletja oz. v našem primeru v letih 1910–1918 močno spremenjeno, saj je bila takrat že več kot polovica otrok krščena od sedmega dneva po rojstvu naprej.

Leta	Prvi dan	Drugi dan	Tretji dan	Četrti dan	Peti dan	Šesti dan	Sedmi dan ali več
1850-1859	56,3 %	38,7 %	2,6 %	0,4 %	1,3 %		0,4 %
1860-1869	54,6 %	35,1 %	7,8 %	1,5 %			1 %
1870-1879	52,4 %	19,3 %	11,8 %	5,2 %	2,8 %	1,9 %	6,6 %
1880-1889	30,6 %	25,4 %	20 %	8 %	4,5 %	2,2 %	12,1 %
1890-1899	12 %	27,8 %	18,5 %	8,3 %	3,7 %	1,6 %	27,3 %
1900-1910	9,8 %	22,5 %	18,5 %	9,2 %	5,8 %	3,5 %	30,6 %
1910-1918	7,6 %	4,8 %	12,4 %	6,9 %	5,5 %	7,6 %	55,2 %

Tabela 52: Dan krsta glede na dan rojstva v odstotkih 1850–1918

V Celju v obdobju 1775–1854 zasledimo prvi primer, ko so s krstom počakali en dan, leta 1804. Od takrat dalje pa zlasti krsti, ki so jih podeljevali z enodneвно zamudo, niso bili nobena redkost več. Vse do druge polovice 20. let je število "zamudniških" krstov nihalo od 5 do 10 %. Od druge polovice 20. let pa se začne obdobje stalnega naraščanja krstnih zamud, najprej samo enodnevnih, z drugo polovico 40. let tudi dvodnevnih, s 50. leti pa tudi tri in več dnevnih. V 50. letih odloženi krsti prvič presežejo krste opravljene na isti dan, ko se je otrok rodil, s čimer začenja prejšnja enodnevna toleranca izgubljati pomen.²⁸⁸ V Celju je želja po čimprejšnjem krstu začela upadati v prvi polovici 19. stoletja,²⁸⁹ medtem ko v Krškem temu pojavu sledimo od 50. let 19. stoletja naprej.

V župniji Ig so bili v letih 1775–1825 le trije primeri, ko otrok ni bil krščen prvi ali drugi dan.²⁹⁰ Analiza krstnih knjig župnije Trnovo za leta 1831, 1851, 1871 in 1891 je pokazala, da so največ otrok krstili prvi (46,2 %) in drugi dan (40,6 %) po rojstvu. Prvi dan so krstili 274 otrok, drugi dan 240, tretji dan 46, četrti dan 10 in peti dan ali več 22. Leta 1831 so prvi dan krstili 94 otrok, drugi dan 25 otrok, od tretjega dneva naprej pa le 6 otrok. Leta 1891 so prvi dan h krstu nesli 46 otrok, drugi dan 83 otrok in tretji dan 20 otrok in od četrtega dneva naprej 14 otrok. V drugi polovici 19. stoletja se je delež krstov, opravljenih prvi dan po rojstvu, zmanjševal, povečal pa se je delež

²⁸⁸ Prav tam, str. 205–206.

²⁸⁹ Prav tam, str. 205.

²⁹⁰ Piškurić, Prebivalstvo, str. 6.

tistih, opravljenih drugi dan po rojstvu (ta je verjetno že pred letom 1871 presegel delež krstov, opravljenih prvi dan po rojstvu).²⁹¹ Če podatke primerjamo s Krškim, opazimo naraščajoče število krstov, opravljenih po prvem dnevu rojstva v približno enakem časovnem obdobju, v drugi polovici 19. stoletja. V župniji Trnovo naj bi do tega preobrata prišlo pred letom 1871, v Krškem pa v 80. letih 19. stoletja. Ob primerjavi deležev krščenih prvi in drugi dan iz župnije Trnovo s Krškim (prvi dan 33,9 %, drugi dan 26 %), vidimo, da je delež teh v Trnovem večji, vendar pa je časovno obdobje analize v Trnovem starejše (1831–1891) in sega v prvo polovico 19. stoletja, kar bi lahko bil vzrok za večji delež, saj je do številčnejšega odlašanja krsta po prvem dnevu, kot je že bilo zapisano, prišlo šele v drugi polovici 19. stoletja.

V Celju je do velikega preobrata, ko krsti po tretjem dnevu številčno presežejo krste prvega in drugega dne v primerjavi s Krškim, prišlo več kot pol stoletja prej, v prvi polovici 19. stoletja. V župniji Trnovo se je preobrat, ko krsti od druge dne naprej po rojstvu številčno presežejo krste prvega dne, zgodil pred letom 1871, torej vsaj eno desetletje prej kot v Krškem. V župniji Ig do tega procesa v času do leta 1825 še ni prišlo. Ob tem je potrebno poudariti, da so primerjave Krškega z drugimi župnijami vzete iz različnih časovnih obdobj in krajev na slovenskem ozemlju. Za trdnejši sklep, da so mestne župnije, v našem primeru Celje in Krško, pri odlašanju krstov po prvem dnevu rojstva prednjačile pred podeželskimi, bi bilo potrebno narediti dodatne primerjave, saj se je ob obravnavanih dveh mestnih župnijah ta pojav zelo zgodaj pojavil tudi v podeželski župniji Trnovo.

V nadaljevanju se osredotočamo na Krško, kjer nam podrobnejša poklicna analiza staršev, ki so začeli z odlašanjem krsta, odkriva skupino uglednejših, izobraženih in po dohodkovni strani dobro situiranih družin, vključno z družinama ranocelnika in zdravnika. Sčasoma se je ta skupina ljudi večala in zajela tudi preostali del mestnega prebivalstva, kjer izstopajo predvsem nižje uradniške službe, obrtniki, trgovci, dninarji in samske matere. Vodilno vlogo pri podaljšanju časa med rojstvom in krstom iz desetletja v desetletje lahko pripišemo višjemu družbenemu sloju krškega prebivalstva. Vzroki za odlašanje krsta so prav gotovo povezani s sovpadajočimi pojavi druge polovice 19. stoletja, ki so se odrazili v manjši umrljivosti novorojencev, kot rezultatu izboljšane mestne higiene, boljših življenjskih pogojev in napredku zdravstva, ki se je kazal v izboljšanju bivanjskih razmer in nege dojenčkov.

---

²⁹¹ Škrlić Počkaj, Matične knjige, str. 121, 122.

Za sklep lahko s precejšnjo gotovostjo zatrdimo, da je na časovne razlike pri odlašanju krsta med posameznimi župnijami na Slovenskem, ob prej omenjenih dejavnikih, vplival neenakomeren razvoj med mesti in podeželjem, ki se je odražal pri izgradnji kanalizacije, vodovodov in bolnišnic, pri čemer so bila mesta v prednosti pred podeželjem, ter izboljšanih prometnih povezavah v železniškem in cestnem prometu, saj so te omogočile hitrejšo seznanitev z novimi idejami, kar je vodilo v spreminjanje miselnosti ljudi in s tem tradicije. Pri tem niso nujno vodila mesta, kar nam dokazuje primer župnije Trnovo. V primeru Krškega je neizpodbitno dejstvo, da so bili nosilci sprememb v praksi krščevanja otrok bolj premožni in izobraženi mestni prebivalci.

5.3.1.7 Zakonski ali nezakonski stan

Nezakonski otroci so bili na območju mesta Krško tako kot zakonski vpisani v rojstne matične knjige brez posebnih razdelkov, kar je določil cesarski patent že leta 1784.²⁹² V krstnih knjigah so bili enako numerirani in vodeni po datumu rojstva kot zakonski otroci. Prav tako ni bilo nobenega primera najdenčka. V skupnem seštevku desetletij je bilo v zakonskem stanu rojenih 1.270 otrok oz. 89,9 % in v nezakonskem stanu 142 otrok oz. 10,1 %. To pomeni, da je v povprečju v vsakem desetletju na svet prišlo 181 otrok v zakonskem in 20 otrok v nezakonskem stanu. Med nezakonskimi otroci naštejemo 69 dečkov in 72 deklic, torej deklic malo več kot dečkov. Za enega spol ni znan, en je bil mrtvorojen in en je prejel krst v sili. Večina je bila imenovanih samo z enim imenom, le 10 med njimi, kar predstavlja 7 %, jih je prejelo dve imeni.

Spodnja tabela prikazuje število in deleže zakonsko in nezakonsko rojenih otrok po desetletjih. Največje število zakonsko rojenih otrok zasledimo v desetletju z največ rojstvi, torej v 50. letih (212) in najmanjše število (130) v letih 1910–1918. Največ nezakonsko rojenih otrok je bilo v 90. letih (29) in najmanj (16) zopet v letih 1910–1918. Podatek o spodnji meji ne preseneča, saj je to obdobje z najmanjšim številom rojstev v celotni analizi. Vendar je enako število otrok (16) rojenih samskim materam tudi v 70. letih 19. stoletja z razliko, da je v tem desetletju bilo 36 otrok več (196) rojenih v zakonskem stanu.

---

²⁹² Umek, *Vodnik*, str. XXXIX.

Leto	Zakonski	%	Nezakonski	%
1850–1859	212	92,6	17	7,4
1860–1869	186	90,7	19	9,3
1870–1879	196	92,5	16	7,5
1880–1889	201	89,7	23	10,3
1890–1899	190	86,6	29	13,2
1900–1909	155	87,6	22	12,4
1910–1918	130	89	16	11
Skupaj	1270	89,9	142	10,1

Tabela 53: Zakonski in nezakonski otroci po desetletjih 1850–1918

Glede na podatke deležev po desetletjih je bil v 50. letih 19. stoletja rojen največji (92,6 %) in v 90. letih najmanjši delež (86,6 %) zakonsko rojenih otrok. Obenem so 50. leta z najmanjšim (7,4 %) in 90. leta z največjim (13,2 %) deležem nezakonsko rojenih otrok.

V župniji sv. Danijela v Celju v petletjih v letih med 1775 in 1854 sledimo porastu deleža nezakonskih rojstev (1775–1779 7,3 %; 1780–1784 8,7 %; 1785–1789 10 %; 1790–1794 12,2 %; 1795–1799 13,9 %; 1800–1804 12,4 %; 1804–1809 16 %; 1810–1814 23 %; 1815–1819 21,3 %; 1820–1824 27,8 %; 1825–1829 32,8 %; 1830–1834 26,1 %; 1835–1839 31,6 %; 1840–1844 30,4 %; 1845–1849 33 %; 1850–1854 32 %), ki je izrazito opazen v času Napoleonovih vojn in v kriznih letih, ki so tem vojnarn sledila. Od 20. let 19. stoletja dalje odstotek nezakonskih otrok bolj ali manj ostaja na isti ravni, torej pri nekako 30 %, ²⁹³ kar je 20 % več v primerjavi s Krškim. Pri tem je župnija sv. Danijela vedno nekaj odstotkov nad štajerskim povprečjem nezakonsko rojenih otrok (1785 oz. 1787 9,3 %; 1794 10,4 %; 1802 11,2 %; 1810 14,6 %; 1820 22,1 %; 1830 20,1 %; 1840 24,3 %; 1850 23,7 %), saj je najvišji odstotek nezakonskih otrok v Celju zabeležen med leti 1845–1849 in znaša 33 %, medtem ko je bil najvišji odstotek nezakonskih otrok na Štajerskem rojen leta 1840 in predstavlja 24,3 %. Vendar pa odstotki iz celjske župnije niso najvišji, saj so ti zabeleženi na Zgornjem Štajerskem in

²⁹³ Pančur, Celjani, str. 198–199.

nihajo med 40 in 60 %.²⁹⁴ Tako je v Celju delež nezakonskih otrok na ravni dežele Štajerske precej visok, vendar ne (med) najvišji(mi) v avstro-ogrski monarhiji.

V župniji Ig je bilo v letih 1775–1786 rojenih 10 nezakonskih otrok, največ leta 1776, ko so se rodili trije, kar predstavlja 2,5 % in je tudi največji delež med vsemi leti. V petletnih obdobjih v letih 1876–1825 se je število nezakonskih otrok povečalo, saj jih njihovo število v zadnjem petletnem obdobju 1821–1825 naraslo na 24 in predstavlja 4,7 %, kar je tudi najvišja vrednost v primerjavi s predhodnimi petletji. Delež nezakonskih rojstev je med vsemi novorojenčki relativno majhen.²⁹⁵ To je verjetno pogojeno s podeželskim okoljem, kjer so zakon v glavnem spoštovali, nezakonska rojstva pa so prevladovala v mestih.²⁹⁶ Število nezakonskih otrok je počasi naraščalo v 19. stoletju.²⁹⁷ Odstotek nezakonskih otrok je v župniji Ig od začetka analiza, ki se začne v letu 1775 in konča leta 1825 naraščal. Njegova najvišja vrednost znaša malo manj kot 5 %, torej enkrat manj kot v Krškem, kjer se je v povprečju rodilo 10 % nezakonskih otrok.

Delež nezakonsko rojenih otrok podeželske župnije Trnovo je v prvi polovici 19. stoletja znašal 3,9 % in v drugi polovici 19. stoletja, kar deloma sovпада z leti naše raziskave, med 2,3 % in 3,1 %, ²⁹⁸ kar je približno od 8 % do 6 % manj kot v Krškem, ki je mestna župnija.

Med 1.515 novorojenci župnije Prebold, prav tako podeželske župnije, je bilo v obdobju 1791–1826 19 nezakonskih otrok. To je 1,25 % vseh rojstev,²⁹⁹ kar je najnižja vrednost v primerjavi z vsemi župnijami, ki smo jih vzeli za primerjavo, in 9 % manj kakor v Krškem.

Zgoraj omenjenim podatkom o nezakonskih rojstvih za štajerske dežele sedaj dodajamo podatke za Kranjsko, kjer so bili odstotki nezakonskih rojstev na prelomu stoletja bistveno nižji kot na Štajerskem in Koroškem. Največ nezakonskih rojstev pa je bilo ravno v glavnem mestu dežele – Ljubljani. Na Kranjskem je bilo leta 1869 6,9 % in leta 1910 le 6,5 % nezakonskih rojstev, medtem ko jih je bilo v Ljubljani leta 1896 17,9 %, leta 1898 23,3 % in leta 1910 22,1 % nezakonskih rojstev.³⁰⁰

---

²⁹⁴ Prav tam, str. 199.

²⁹⁵ Piškurić, *Prebivalstvo*, str. 6.

²⁹⁶ Chaunu, *Civilizacija klasične Evrope*, str. 173, v: Piškurić, *Prebivalstvo*, str. 6.

²⁹⁷ Prav tam.

²⁹⁸ Škrlić Počkaj, *Matične knjige*, str. 124.

²⁹⁹ Balkovec, *Paberki*, str. 57.

³⁰⁰ Studen, *Stanovati v Ljubljani*, str. 108.

Piškurić in Počkaj v analizi matičnih knjig župnij Ig in Trnovo s sklicevanjem na francoskega zgodovinarja Pierra Chaunua³⁰¹ majhen delež nezakonskih rojstev pripiseta podeželskemu okolju s svojimi moralnimi normami in zakoni, tej razlagi pa je v primeru župnije Trnovo dodan še drug razlog, ki je povezan z ženinimi dovoljenji,³⁰² katerih namen je bil preprečevanje porok osebam brez zadostnega stalnega zaslužka in s tem rojstva otrok, ki jih starši ne bi mogli preživljati. Bila so nekakšno sredstvo za regulacijo rojstev, pridobiti pa so jih morali pripadniki nižjih slojev kot so dninarji, posli in rokodelsko pomočniki.³⁰³ Tudi v tej raziskavi pritrjujemo navedenim vzrokom obeh avtoric in dodajamo, da je na odstotek nezakonskih otrok po župnijah vplivalo lokalno okolje, ki se je od kraja do kraja ter od mesta do mesta razlikovalo, kakor nam to sliko prikazujejo različni odstotki iz župnij, ki smo jih vzeli za primerjavo s Krškimi.

Krško lahko v primerjavi z drugimi mesti, za katere smo pridobili primerljive podatke, uvrstimo med mesta z relativno majhnim deležem nezakonsko rojenih otrok, medtem ko je ta delež v primerjavi s podeželskimi župnijami precej nad njihovim povprečjem.

Prvi dan je krst prejelo 57 nezakonskih otrok, drugi dan 41, tretji dan 22, četrti dan 7 otrok, peti dan 2 otroka, šesti dan 4 otroci in od sedmega dneva naprej 6 nezakonskih otrok. V 50. in 60. letih ni bil noben krščen po drugem dnevu rojstva, šele v 70. letih so prvi primeri krstov od tretjega dneva naprej, največje število pa v letih 1910–1918. Ti podatki niso bistveno drugačni od splošnega trenda naraščajočega dnevnega razmika med rojstvom in krstom po desetletjih. Tako lahko sklenemo, da se tudi po dnevih krsta nezakonski otroci od zakonskih ne razlikujejo. Z drugimi besedami, samske matere so rojstvo, krst in možnost prerane smrti svojih otrok doživljale enako kot zakonski starši po desetletjih.

Nezakonski otroci niso dobivali slabšalnih, neobičajnih ali redkih imen, ampak so bili pri imenovanju enakovredni zakonskim otrokom. Enakim ugotovitvam sledimo tudi za župniji Ig³⁰⁴ in Preloka.³⁰⁵

Za krstne botre nezakonskih otrok so šli tako zakonski pari kot poljubno izbrana kombinacija krstnih botrov in od 90. let naprej tudi en sam krstni boter. V 57 primerih so bili krstni botri zakonski pari, med njimi tudi nekaj takih, ki so vlogo krstnih botrov

---

³⁰¹ Chaunu, *Civilizacija klasične Evrope*.

³⁰² Uvedena so bila v 20. letih 19. stoletja in se ohranila do sredine 60. let 19. stoletja.

³⁰³ Škrlić Počkar, *Matične knjige*, str. 125.

³⁰⁴ Piškurić, *Prebivalstvo*, str. 6.

³⁰⁵ Balkovec, *Paberki*, str. 57.

prevzeli večkrat: zakonca Žener, Rumpret, Delorenzo in Klemenčič. Najpogostejša kombinacija poljubno izbranega para krstnih botrov sta bila Jožef Kranjc, mesar, in Marija Sos, babica, z 9 nezakonskimi krščenci. Sledita jima znova Jožef Kranjc in Marija Kozlevčar, babica, ter še enkrat Jožef Kranjc in Marija Cener, babica. Tako je mesar Jožef Kranjc krstni boter z največjih številom nezakonskih krščencev. Prav tako omenjene poljubne kombinacije krstnih botrov med priljubljene krstne botre postavljajo tudi babice, ki so porodom prisostvovali. Poljubne kombinacije krstnih botrov so bile izbrane v 35 primerih oz. 25 %. Z možnostjo izbire enega krstnega botra se je število zakonskih parov in poljubno izbranih parov krstnih botrov močno zmanjševalo od 90. let 19. stoletja naprej. V letih med 1890 in 1918 naštejemo 47 primerov krščencev z enim krstnim botrom (33,8 %). V letih 1910–1918 beležimo samo en primer, ko so za krstna botra izbrali zakonski par, v vseh preostalih primerih pa samo en krstni boter. En krstni boter nezakonskemu otroku postane od konca obravnavanega obdobja prevladujoč način izbire krstnega botra.

Sklenemo lahko, da se nezakonski otroci glede na podatke iz rojstnih matičnih knjig niso bistveno razlikovali od zakonskih in so bili obravnavani enakovredno. Najočitnejša razlika je le pri izbiranju krstnih botrov, kjer so se v tej vlogi pojavili nekateri poklici (mesar, organist, babica) pogosteje kakor poklici, ki smo jih na podlagi ekonomske moči in ugleda v meščanski družbi uvrstili na vrh družbene lestvice.

5.3.1.8 Rojstva in spočetja

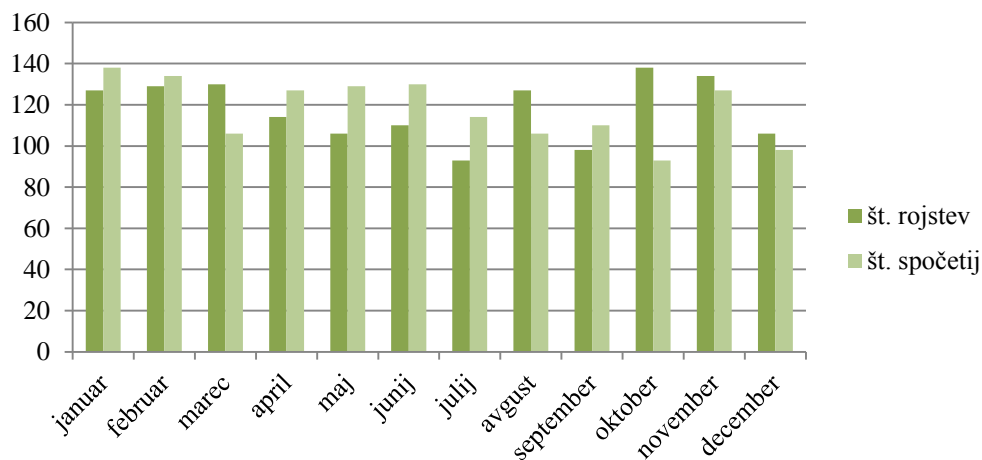
Čas rojstva otrok je bil pogojen s časom spočetja, na katerega pa je vplivalo več dejavnikov: čas poroke, postni čas, letni časi in z njimi povezano delo, fizični napor žensk pri delu, pri obrtnikih in trgovcih pa potujoča narava poklica in s tem povezana odsotnost od doma.

V celotnem obravnavanem obdobju je bilo najvišje število rojstev oktobra (138) in najmanjše število rojenih otrok v juliju (93). Vrhunci rojstev so ugotovljeni marca, avgusta in oktobra, padci rojstev pa julija, septembra in decembra.

Mesec	Število rojstev	Število spočetij
Januar	127	138
Februar	129	134
Marec	130	106
April	114	127
Maj	106	129
Junij	110	130
Julij	93	114
Avgust	127	106
September	98	110
Oktober	138	93
November	134	127
December	106	98

Tabela 54: Število rojstev in spočetij po mesecih 1850–1918

V obdobju od januarja do marca zaznamo porast rojstev. V obdobju od aprila do julija sledimo upadanju rojstev. Število rojstev se znova poveča avgusta, že septembra pa sledi vnovičen upad. Oktobra sledi, sedaj že tretje, povečanje števila rojstev. Novembra opazimo manjši, decembra pa znova izrazitejši upad rojstev.

Grafikon 48: Rojstva in spočetja po mesecih 1850–1918

Najvišje število rojstev je bilo v jesenskem in zimskem času z izjemo meseca decembra, ko število rojstev izraziteje upade. Padajočemu številu rojstev sledimo spomladi in poleti, od aprila do septembra z izjemo meseca avgusta, ko se število rojstev izrazito poveča.

V župniji Ig sta bila v letih 1795–1825 dva vrhunca. Prvi v mesecu januarju. Do junija je število rojstev upadalo, potem pa začelo znova naraščati. Drugi višek rojstev je bil ob koncu leta in je zajemal tri mesece, oktober, november in december.³⁰⁶ V župniji Svete Trojice v Preloki je bilo v letih 1791–1826 najvišje število rojstev jeseni in pozimi, natančneje od septembra do februarja, z manjšim odstopanjem meseca decembra.³⁰⁷ V Celju so bili vrhunci rojstev v prvih treh mesecih leta in nato postopno upadanje in nižja raven rojstva skozi vso pomlad in poletje, tako da se raven rojstev zopet zviša šele z zadnjimi tremi meseci.³⁰⁸

Trendi naraščanja in upadanja rojstev se glede na podatke drugih župnij precej ujemajo, saj naraščajočemu številu rojstev sledimo v jesenskem in zimskem času, medtem ko zmanjšanje števila rojstev nastopi v spomladanskem in poletnem času.

Tako je tudi v primeru Krškega, vendar z dvema izjemama. Prva izjema je poletni mesec avgust, ko je v času upadajočega števila rojstva število teh naraslo. Druga izjema je mesec december, tako kot v župniji Preloka, ko v času naraščajočega števila rojstev število teh izraziteje upade. Odgovor na vprašanje, kateri so vzroki za ta dva meseca, ki odstopata od splošnega gibanja števila rojstev po župnijah, bi morda dala šele podrobnejša poklicna analiza staršev otrok, rojenih v teh dveh mesecih.

Podobni trendi, vendar drugi meseci so značilni za čas spočetij. Največ jih je bilo zaznati v mesecih april, maj in junij. Jeseni in pozimi pa je število teh upadlo in znova začelo naraščati na začetku leta.³⁰⁹ V Krškem povečanju števila spočetij sledimo v prvi polovici leta od januarja do junija, z izjemo meseca aprila, medtem ko zmanjšanju števila spočetij sledimo v drugi polovici leta, od julija do decembra, z izjemo v mesecu novembru. Tako kot pri rojstvih imamo tudi pri spočetjih dva izstopajoča meseca, marec in november. Podatki za mestni del župnije Krško se o naraščajočih in padajočih trendih spočetij ujemajo s podatki drugih primerjalnih župnij.

---

³⁰⁶ Piškurić, *Prebivalstvo*, str. 5.

³⁰⁷ Balkovec, *Paberki*, str. 54.

³⁰⁸ Pančur, *Celjani*, str. 209.

³⁰⁹ Prav tam.

5.3.1.8.1 »Hebamme« oz. babica

Ob rojstvu so pri porodu pomagale babice ali druge izkušene ženske. Poklicane so bile na dom in pomagale ženskam pri rojevanju otrok. Prisotne so bile ob skoraj vseh porodih, razen v primerih, ko je prišlo do nepričakovanega poroda in babica ni bila poklicana ali pa je prišla prepozno. To so primeri, ko je bil otrok mrtvorojen ali pri katerih so takoj po rojstvu opravili krst v sili brez navzočnosti duhovnika in botrov.

V letih 1850–1918 so bile najpogosteje poklicane k porodom sledeče babice: Marija Humer, Marija Sos, Marija Slavič, Marija Augustin, Marija Držanič in Marija Zazula. V manj primerih so pomagale: Marija Kozlevčar, Uršula Cener, Marija Jazbec, Marija Šulen, Terezija Dolšak, Karolina Šabic, Karolina Rojc (Reutz) in Marija Zupančič. V tretjo skupino spadajo izkušene žene, ki so pri porodu pomagale največ trikrat, v večini primerov pa samo enkrat: Regina Bruderman, Marija Zorko, Apolonija Valant, Marija Gorenc, Ana Slavič, Jožefa Vanič, Marija Krašovec, Ana Gracer, Ana Rostohar, Katarina Lampe, Marija Horvat, Katarina Rostohar, Marija Hlebec, Marija Novak, Marija Rostohar, Ana Stojnar, Terezija Smrekar, Ivana Kolešnik, Uršula Toman, Neža Arnšek, Marija Juvnac, Ana Jazbec, Ana Toma, Marija Jazbec, Ana Juvačič, Neža Podpac, Marija Rojc, Terezija Kerin, Ana Hodnik, Kristina Marolt, Neža Kerin, Alojzija Auguštin, Neža Krevelj, Marija Cerar, Neža Mirt, Ana Puntar, Jožefa Robavs, Roza Svasil in Marija Klemenčič.

5.3.1.9 Ime mu/ji bo ...

Na izbiro imena je lahko vplivalo več dejavnikov: svetnik, ki so mu zaupali otroka v varstvo; želja po nadaljevanju tradicije, ki je prišla do izraza, ko so otroka poimenovali po očetu oz. materi ali pa po drugih družinskih članih; vpliv botrov in zgledi vladarskih družin.³¹⁰ Zanimljivo ni niti lokalni dejavnik, ki se je kazal pri podeljevanju pogostih imenih, ki so bila v rabi v posameznih krajih, in pri poimenovanju povezanim z župnijskim patronom.³¹¹

V letih 1850–1918 je v Krškem dobilo ime 1.386 otrok. Od polnega števila vseh rojenih otrok smo analizi imen odšteli primere, ko mrtvorojeni in v sili krščeni otroci niso prejeli imen. Tako je 686 dečkov (49,5 %) iz nabora 153 moških imen (50,3 %)

³¹⁰ Piškurić, *Prebivalstvo*, str. 6; Pančur, *Celjani*, str. 215–216.

³¹¹ Balkovec, *Paberki*, str. 57.

prejelo 910 imen (47,6 %) in 700 deklic (50,5 %) iz nabora 151 ženskih imen (49,7 %) 1.000 imen (52,4 %). To pomeni, da je 14 deklic (1 %) več kot dečkov iz manjšega nabora dveh imen (0,6 %) prejelo 90 imen (4,8 %) več.

Podatki govorijo o tem, da je bil nabor moških imen z majhno razliko večji od ženskega, kljub temu da je bilo rojenih in imenovanih več deklic kot dečkov. To pomeni, da so večje število rojenih in imenovanih deklic poimenovali iz manjšega nabora imen, ki pa so bila uporabljena v večjem številu oz. pogosteje v primerjavi z moškimi imeni.

Leta	Moška imena	Ženska imena
1850–1859	39	50
1860–1869	37	35
1870–1879	41	55
1880–1889	46	48
1890–1899	61	55
1900–1909	47	51
1910–1918	59	50

Tabela 55: Število posameznih imen po desetletjih 1850–1918

Tabela prikazuje razliko med naborom moških in ženskih imen po desetletjih. Medtem ko se je nabor ženskih imen skozi desetletja večinoma gibal okrog števila 50, se je pri dečkih nabor moških imen od števila okrog 40 postopoma dvignil do števila 60.

Spodnjo tabelo pogostih imen smo razdelili v dve različno dolgi obdobji, ki prikazujeta, kako se je pri dečkih število najbolj priljubljenih imen v štirih desetletjih prepolovilo, hkrati pa se je v zadnjih treh obravnavanih obdobjih, v letih 1890–1918, povečalo število posameznih moških imen, kakor prikazuje tabela 55. Prepolovljeno število priljubljenih moških imen lahko pripišemo večjemu naboru posameznih moških imen, ki so zmanjševala število oz. pogostost posameznega moškega imena. Med tabelama prvega in drugega obdobja so spremembe tudi pri vrstnem redu imen: Jožef, Franc in Janez, ki so na prvih treh mestih, se prerazporedijo; imeni Alojz in Viktor se

premakneta na nižja mesta; imena Rudolf, Vincenc in Leopold izpodrinejo imena Stanislav, Marijan in Frančišek.

Pri deklicah se je število pogostih imen med prvim in drugim obravnavanim obdobjem zmanjšalo, vendar ne v tako velikem številu kot pri dečkih, pri katerih se je število pogostih imen prepolovilo. Vrstni red prvih treh imen je ostal nespremenjen. Na prvem mestu je brez konkurence vseskozi ime Marija, na drugem mestu ji sledi Jožefa in na tretjem Ana. Na nižje mesto je padlo ime Terezija, na višji mesti pa sta se povzpela Alojzija in Karolina. Svoje mesto je obdržala Frančiška. Iz tabele prvih desetih imen so izpadla imena Antonija, Rozalija in Karolina, nanjo pa so se uvrstila imena Elizabeta, Ivana in Martina.

1850–1889					1890–1918			
Moška imena			Ženska imena		Moška imena		Ženska imena	
1.	Janez	80	Marija	132	Jožef	40	Maria	95
2.	Jožef	79	Jožefa	43	Franc	27	Jožefa	24
3.	Franc	73	Ana	33	Janez	27	Ana	23
4.	Karel	44	Terezija	28	Karel	21	Alojzija	17
5.	Anton	38	Alojzija	22	Anton	14	Karolina	14
6.	Alojz	19	Frančiška	22	Stanislav	10	Frančiška	14
7.	Rudolf	12	Antonija	22	Alojz	9	Terezija	12
8.	Viktor	9	Rozalija	20	Marijan	8	Elizabeta	12
9.	Vincenc	9	Julijana	20	Frančišek	8	Ivana	9
10.	Leopold	9	Karolina	17	Viktor	8	Martina	8

Tabela 56: Pregled pogostih imen 1850–1889, 1890–1918

Slednjič lahko pri poimenovanju dečkov in deklic izpostavimo skupno značilnost, ki se kaže v priljubljenosti poimenovanja otrok s cesarskimi imeni. Cesarju Francu Jožefu so nadedli krono v revolucionarnem letu 1848. Habsburški monarhiji je nato vladal do svoje smrti leta 1916, vsega skupaj 68 let, kar se s časovnega vidika skoraj popolnoma ujema z obdobjem naše analize. Kmalu potem, ko je sedel na prestol, se je leta 1853 poročil z Elizabeto Bavarsko, znano po nadimku Sissi. Njun zakon je leta 1898 prekinila tragedija, ko je cesarico do smrti zabodel italijanski anarhist.

Priljubljenost cesarskega para se odraža v primeru Krškega, saj sta imeni Franc in Jožef ves čas analize na samem vrhu priljubljenosti pri poimenovanju dečkov, medtem ko se cesaričino ime pojavi v drugem obdobju, po letu 1890. Med priljubljenimi vladarskimi imeni najdemo tudi njenega sina, prestolonaslednika Rudolfa. Vendar je njegovo ime, potem ko je leta 1889 storil samomor, postalo pri poimenovanju dečkov neprimerno, kar je razvidno iz zgornje tabele, saj v drugem obdobju naše analize imena Rudolf več ne zasledimo.

5.3.1.9.1 *Katero ime naj mu/ji damo*

Katero moško in žensko ime je bilo najpogostejše oz. najbolj priljubljeno in katera imena jima na lestvici pogostosti sledijo? Podatki po desetletjih dajejo slutiti, da je bilo najbolj priljubljeno moško ime Jožef in najbolj priljubljeno žensko ime Marija.

S seštevanjem vsot primerov pogostosti posameznega imen po desetletjih smo prišli do končnega števila primerov posameznega imena v celotnem obravnavanem obdobju v letih 1850–1918. Za pregled imen po desetletjih smo oblikovali štiri skupine imen glede na njihovo pogostost. Spremenile so se le vrednosti, na podlagi katerih smo imena razvrstili po skupinah. V prvi skupini priljubljenih imen so tista imena, ki so s svojo pogostostjo presegla število 100. V drugi skupini pogostih imen najdemo tista, ki so uporabljena v razponu med številoma 11 in 99. V tretji skupini redkih imen se nahajajo imena, zapisana od dva do desetkrat. V četrti skupini so tako kot v vseh desetletjih do sedaj imena, zapisana samo enkrat.

Jožef in Franc se nam razodeneta kot najbolj priljubljeni in pogosti imeni v celotnem obravnavanem obdobju. Sledi jima je 9 pogostih imen: Janez, Karel, Anton, Alojz, Viktor, Rudolf, Leopold, Ernest in Viljem. V tretjo skupino redkih imen se je uvrstilo 65 imen. V zadnjo skupino imen, ki smo jih zasledili samo enkrat, spada kar 77 imen.

V pregledu najbolj pogostih moških imen župnije Ig zasledimo v letih 1775–1825 v vrstnem redu od prvega do desetega mesta sledeča imena: Janez, Jožef, Anton, Martin, Jakob, Matevž, Matija, Andrej, Jurij, Mihael. V župniji Trnovo je bilo v 19. stoletju vodilno moško ime Jožef. Sledijo mu Anton, Janez, Franc, Andrej, Mihael, Matija, Jakob, Alojz, Blaž.³¹² V župniji Preloka je bilo v letih 1791–1826 najpogostejše ime Janez, ki mu sledita imeni Jurij in Nikolaj. Skupaj je ta tri imena dobilo 55 %

---

³¹² Škrlić Počkaj, *Matične knjige*, str. 122.

rojenih dečkov. V naslednji skupini šestih imen, ki se pojavijo več kot 24 in manj kot 78-krat, so Matija, Jožef, Mihael, Peter, Marko in Matej. V slednji skupini je osem ime, ki so se pojavila le nekajkrat: Anton, Stanislav, Jakob, Franc, Tomaž, Štefan, Filip in Karel.³¹³ V župniji sv. Danijela v Celju je bila pogostost imen v obdobju 1780/1–1850/1 raziskana le za vsaki dve leti od petih. Na podlagi te raziskave med desetimi najbolj pogostimi moškimi imeni zasledimo sledeča imena: Jožef, Janez, Franc, Anton; Jakob, Jurij, Martin, Karel, Andrej in Mihael. Prva tri imena so po številu precej izenačena in so se na lestvici pogostosti imen velikokrat zamenjala.³¹⁴ Lista priljubljenih oz. pogostih imen po župnijah dokazuje, da med priljubljeni in pogostimi imeni sodita Jožef in Janez. Med imeni, ki se še najpogosteje pojavljajo na listi imen primerjanih župnijah, so Anton, Franc, Jakob in Mihael. Vsa preostala navedena imena iz list navedenih župnij se večinoma razlikujejo ali pa na listi zavzemajo drugačen vrstni red. Pri naboru imen lahko sklenemo, da sta bili vodilni moški imeni Jožef in Janez, medtem ko je seznam imen primerjanih župnij, ki jima sledijo, verjetno pogojen z lokalnim okoljem župnij, ki se med seboj razlikujejo glede na patrone, svetnike in druge svetnike ter tradicijo imenovanja v krogu družine.

Pri dekletih je bilo najbolj priljubljeno žensko ime Marija. Temu imenu sledi 17 imen, ki spadajo v skupino pogostih imen: Jožefa, Ana, Terezija, Alojzija, Frančiška, Antonija, Karolina, Ivana, Rozalija, Julijana, Elizabeta, Leopoldina, Amalija, Albina, Hermina, Olga, Matilda. Tretjo skupino redkih imen predstavlja 52 imen. V zadnji skupini se nahaja 81 imen zapisanih samo enkrat.

V pregledu najbolj pogostih ženskih imen župnije Ig se od prvega do desetega imena pojavijo: Marija, Urša, Helena, Jera, Neža, Marjeto, Elizabeta, Ana, Lucija, Polona.³¹⁵ V župniji Trnovo je bila na prvem mestu prav tako ime Marija, ki mu sledijo Jožefa, Ivana, Helena, Frančiška, Katarina, Marjana, Antonija, Margareta, Neža in Urša.³¹⁶ Drugačen vrstni red in razmerje med ženskimi imeni je bilo v župniji Preloka, kjer je v prvi skupini imen vodilno ime Ana, sledijo pa ji Barbara, Marija, Katarina in Helena. Vsako od teh imen se je pojavilo več kot stokrat, skupno pa je ta imena dobilo več kot 94 % novorojenk. V drugi skupini najdemo imena: Doroteja, Magdalena, Margareta, Suzana, Ivana, Gertruda in Elizabeta. Ta imena so se pojavila od enkrat do

---

³¹³ Balkovec, Paberki, str. 55.

³¹⁴ Pančur, Celjani, str. 213.

³¹⁵ Piškurić, Prebivalstvo, str. 7.

³¹⁶ Škrlić Počkaj, Matične knjige, str. 123.

devetnajstkrat.³¹⁷ Med desetimi najbolj pogostimi ženskimi imeni v župniji sv. Danijela v Celju zasledimo Marijo, Ano, Terezijo, Jožefo, Nežo, Heleno, Frančiško, Elizabeto, Uršulo in Katarino. Nesporno prevladujoče žensko ime je bilo Marija.³¹⁸ Pri ženskih imenih je vodilno ime Marija, ki jo z izjemo župnije Prebold, kjer je najštevilčnejše ime Ana, povsod zasledimo na prvem mestu. Ob primerjavi liste imen navedenih župnij se največkrat še ponovijo Ana, Jožefa, Urša in Helena, medtem ko se druga ženska imena, tako kot smo sklepali pri moških imenih, razlikujejo od župnije do župnije.

Strinjamo se z Jelko Piškurić in dr. Andrejem Pančurjem, da je težko reči, kateri od zgoraj predstavljenih dejavnikov je imel pri imenovanju otrok prevladujočo vlogo, saj so se imena patronov in svetnikov, staršev, družinskih članov, botrov oz. članov vladarske družine lahko prekrivala. Glede nato, da je Piškurićeva pregledovala matične knjige izključno podeželskega okolja in da si velikokrat sledijo vpisi enakih imen, ki se v glavnem pojavljajo v istih mesecih, sklone, da bi lahko v njenem primeru imelo veliko vlogo poimenovanje po svetnikih.³¹⁹ Za mesto Krško lahko pogostost imena Janez pripišemo župnijskemu patronu, sv. Janezu Evangelistu, pogostost imena Jožef pa zavetniku podružnične cerkve sv. Jožefa na Trški gori, ki je bila del krškega vikariata oz. župnije. Pri tem velja dodati, da se priljubljenost imena Jožef prepleta tudi z že zgoraj omenjenim priljubljenim poimenovanjem dečkov po cesarju Francu Jožefu. Medtem pri ženskih imenih, ob priljubljenosti imena Elizabeta, ki smo ga pripisali vplivu cesaričinega imena, težje izpostavimo katerega od dejavnikov pri poimenovanju deklet, razen tega, da je ime Marija najpogostejše tako kot po mnogih župnijah na Slovenskem, kjer je tudi največ cerkva posvečenih Mariji. Izpostavili bi lahko le ime Rozalija, ki se nahaja na 10. mestu in je bilo verjetno priljubljeno zaradi podružnične cerkve sv. Rozalije nad Krškim.

Nazadnje še lahko sklenemo, da bi se morda seznami priljubljenih imen primerjalnih župnij med seboj bolj ujemali v primeru, da bi podatki za analizo bili narejeni za isto časovno obdobje.

Kakor nam prikazuje spodnja tabela sta bili imeni Jožef in Marija sta v letih 1850–1918 najbolj priljubljeni imeni. Pri dečkih sta se v skupino priljubljenih imen uvrstili dve moški imeni, ob Jožefu še ime Franc. Medtem je pri dekletih edino priljubljeno imele le Marija, s katerim so poimenovali 227 deklic. Ime Jožef so prejeli

---

³¹⁷ Balkovec, Paberki, str. 55.

³¹⁸ Pančur, Celjani, str. 212.

³¹⁹ Piškurić, Prebivalstvo, str. 6.

103 dečki in ime Franc 100 dečkov. Delež ženskega priljubljenega imena (22,7 %) je le za 0,4 % večji od skupnega deleža obeh moških priljubljenih imen (22,3 %). To pomeni, da je skoraj vsaka tretja deklica bila imenovana Marija. Devet moških imen, ki jih je prejelo 307 dečkov, predstavlja v skupini moških pogostih imen 33,7 %, medtem ko 17 ženskih imen, ki jih je prejelo 474 deklet, v skupini ženskih pogostih imen pomeni 47,4 %. V tretji skupini redkih imen predstavlja 65 moških imen, ki jih je prejelo 323 dečkov, 35,5 % in 52 redkih ženskih imen, ki jih je prejelo 218 deklet, pa predstavlja 21,8 %. Imena, ki so bila uporabljena samo enkrat, pri dečkih zavzemajo 8,5 % in pri deklicah 8,1 %.

Moška imena				Ženska imena			
1.	Jožef	103	11,3 %	1.	Maria	227	22,7 %
2.	Franc	100	11 %	2.	Jožefa	67	6,7 %
3.	Janez	95	10,4 %	3.	Ana	55	5,5 %
4.	Karel	65	7,1 %	4.	Terezija	40	4 %
5.	Anton	52	5,7 %	5.	Alojzija	39	3,9 %
6.	Alojz	28	3,1 %	6.	Frančiška	36	3,6 %
7.	Viktor	17	1,9 %	7.	Antonija	34	3,4 %
8.	Rudolf	16	1,8 %	8.	Karolina	31	3,1 %
9.	Leopold	12	1,3 %	9.	Ivana	27	2,9 %
10.	Ernest	11	1,2 %	10.	Rozalija	26	1,1 %

Tabela 57: Pogosta moška in ženska imena 1850–1918

V prvih dveh skupinah je bilo glede na število posameznih imen sedem ženskih imen več kot moških, medtem ko je bilo v zadnjih dveh skupinah devet moških imen več kot ženskih. V prvih dveh skupinah je vsota vseh moških imen 510 in ženskih 701, medtem ko je vsota moških imen v zadnjih dveh skupinah 400 in ženskih imen 299. Prvi dve skupini zavzemata v skupnem seštevku moških imenih 56 % in pri ženskih imenih 70,1 %. Zadnji dve skupini v skupnem seštevku pri moških imenih predstavljata 44 % in pri ženskih imenih 29,9 %. V prvih dveh skupinah je bilo več posameznih ženskih imen, katerih skupna vsota in njihov delež sta bila večja od števila posameznih moških imen ter skupne vsote imen in njihovih deležev. V zadnjih dveh skupinah so

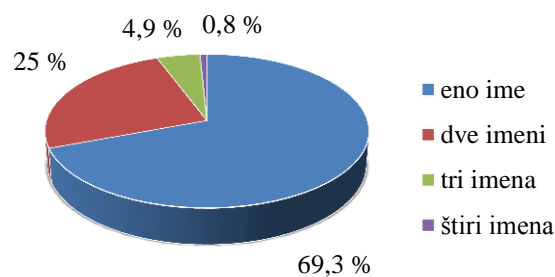
podatki glede na spol ravno obratni, saj je bilo število posameznih imen, njihova skupna vsota in njihov odstotni delež pri ženskih imenih manjši v primerjavi z moškimi imeni.

Zgornja primerjava prikazuje, kako je nekoliko večja skupina priljubljenih in pogostih ženskih imen v primerjavi z moškimi imeni zavzemala za skoraj 15 % večji delež in kako je tudi manjši nabor redkih ženskih imen zadnjih dveh skupin v primerjavi z moškimi imeni zavzemal za skoraj 15 % manjši delež. Nabor priljubljenih in pogostih imen je bil pri ženskih imenih nekoliko večji in pri imenovanju deklet tudi pogostejši v primerjavi z dečki, medtem ko je nabor redkih imen bil pri dekletih manjši ter pri imenovanju uporabljen redkeje v primerjavi z dečki, kjer je bil nabor moških imen večji in njihova pogostost večja.

Končen sklep glede izbire imena je, da je bila določena skupina ženskih imen pri imenovanju deklet pogostejša in da je bilo število redkejših imen manjše in redkejše v primerjavi z imenovanjem pri dečkih, pri katerih je bil malo večji nabor moških imen pri imenovanju porazdeljen bolj enakomerno.

5.3.1.9.2 *Koliko imen naj bo?*

Med 1.386 rojenimi otroci, ki so prejeli imena, jih je 959 prejelo eno ime, 347 dve imeni, 68 tri imena in 11 otrok štiri imena ali več. Deleži teh skupin so predstavljeni v spodnjem grafikonu, ki prikazuje, da je skoraj tri četrtine otrok (69,3 %) prejelo eno ime in slaba četrtina otrok dve imeni. Delež otrok s tremi imeni zavzema 4,9 % in delež otrok s štirimi ali več imeni znaša slab odstotek (0,8 %).

Grafikon 49: Imenske skupine glede na število imen 1850–1918

Podobno analizo z imeni krščencev je narejena za župnijo sv. Martina na Igu. Med leti 1775–1786 je eno ime prejelo 1.611 krščencev (99,8 %), dve imeni trije

krščenci (0,2 %) in tri imena noben med njimi. V letih 1794–1825 je eno ime prejelo 98,9 % krščencev, dve imeni 24 krščencev (0,9 %) in tri imena 6 krščencev (0,2 %). Prevladujejo tisti z enim imenom, kar lahko pripišemo podeželskemu okolju. Število krščencev z dvema oz. tremi imeni se je v drugem obdobju sicer malo povečalo, vendar števili skupaj dosegata le dober odstotek vseh krščencev.³²⁰ V Celju je v obdobju 1775–1854 eno ime prejelo 2.913 novorojenčkov oz. 71,3 %, dve imeni 1.007 novorojenčkov oz. 24,7 %, tri imena ali več pa 163 otrok oz. 4 %.³²¹ Razlika med odstotki krščencev z več kot enim imenom mesta Krško in župnijo Ig je velika, saj znaša skoraj 30 %, medtem ko so odstotni deleži med mestnim delom župnije Krško in župnijo v Celju skoraj enaki. Tako veliko razliko med odstotnimi deleži otrok z enim imenom med župnijo Ig na eni strani in župnijama Krško in Celje na drugi strani lahko, kot je že bilo zapisano pri župniji Ig, pripišemo razliki med podeželskim in mestnim okoljem ter časovni razliki, ki se izraža tudi na tej ravni.

Sledi analiza števila imen glede na spol, kar prikazujejo spodnja tabela in grafikona. Število dečkov z enim imenom (499) je bilo večje od števila deklic z enim imenom (461), medtem ko je bilo v vseh naslednjih skupinah z več imeni število dečkov manjše od števila deklic. Z dvema imenoma so poimenovali 154 dečkov in 193 deklic, torej 39 deklic več kot dečkov. Tri imena je dobilo 30 dečkov in 38 deklic, torej 8 deklic več kot dečkov. Štiri imena so prejeli trije dečki in osem deklic, torej 5 deklic več kot dečkov. V skupnem seštevku so 686 krščenim dečkom dali 910 moških imen in 700 krščenim deklicam v skupnem seštevku 1.000 ženskih imen. Tako je 14 krščenih dečkov prejelo 90 imen manj kot deklic.

Seštevek podeljenih imen skozi obravnavana desetletja dokazuje, da je bilo število dečkov z enim imenom večje od števila deklic z enim imenom, in da je bilo število deklic z več imeni, večje od števila dečkov z več imeni. V zvezi s tem je končen sklep, da je imenovanje otrok z več kot enim imenom bilo pogostejše oz. bolj priljubljeno pri dekletih.

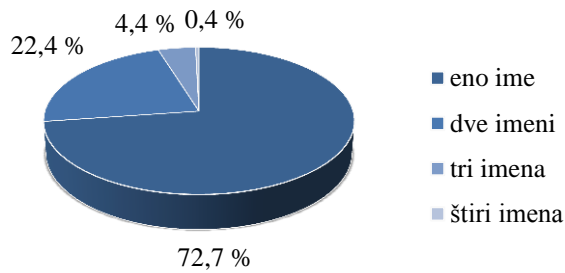
³²⁰ Prav tam, str. 7.

³²¹ Pančur, Celjani, str. 214.

Leta	Dečki					Deklice				
	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj	Eno ime	Dve imeni	Tri imena	Štiri imena	Skupaj
1850–1859	94	20	4		118	64	32	8	1	105
1860–1869	90	22			112	65	19	4		88
1870–1879	69	15	6	1	91	85	26	6	1	118
1880–1889	79	26	5		110	83	23	6	1	113
1890–1899	72	20	7	1	100	75	28	7	3	113
1900–1909	53	23	2		78	58	29	6	2	95
1910–1918	42	28	6	1	77	31	36	1		68
Skupaj imenovanih	499	154	30	3	686	461	193	38	8	700
Skupaj Imen	499	308	90	13	910	461	386	114	39	1000

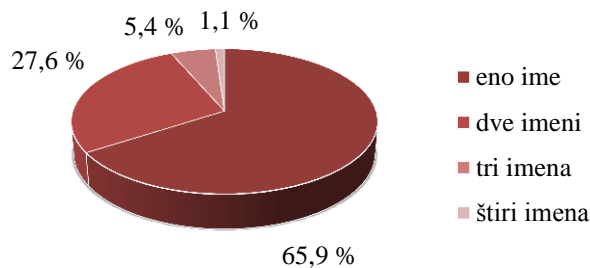
Tabela 58: Imenske skupine glede na število imen, ločeno po spolu, 1850–1918

Prej zapisan sklep potrjujeta tudi spodnja grafikona deških in dekliških imenskih skupin glede na število imen, saj je delež dečkov z enim imenom (72,7 %) za skoraj 7 % večji od deleža deklic z enim imenom (65,9 %), medtem ko je skupen delež skupin z več kot enim imenom prav tako za skoraj 7 % večji pri dekletih (34,1 %) v primerjavi z dečki (27,2 %). Delež skupin z več kot enim imenom je v vseh treh skupinah večji pri dekletih. Dve imeni prejme celo malo več kot ena četrtna deklic (27,6 %).

Grafikon 50: Deške skupine imen 1850–1918

Trditev, da je poimenovanje z več imeni bilo pogostejše pri dekletih, lahko osvetlimo s primerjavo, da je eno ime prejelo skoraj tri četrtine dečkov in dve tretjini deklet, medtem ko je dve imeni prejelo malo več kot četrtnina dečkov in ena tretjina deklet

Grafikon 51: Dekliške skupine imen 1850–1918

. V drugih župnijah, ki smo jih vključili v primerjavo s Krškim, ni zaslediti podrobnejše delitve števila imen glede na spol. Zato teh podatkov v naši raziskavi ne moremo primerjati s podatki iz drugih župnij na slovenskem ozemlju.

5.3.1.10 Starši

Poklicni podatki o starših so nam v rojstnih matičnih knjigah dosledno na voljo za vsa leta, ki so bila vključena v našo raziskavo. Najdemo jih tudi pri očetih in nekaterih samskih materah, ki so se z različnimi poklici in deli preživljale samostojno. V župniji Ig so poklic ali stan staršev, natančneje očeta, do 20. let 19. stoletja vpisovali

le pri tistih, ki niso bili kmečkega stanu. Teh vpisov ni bilo veliko, kar je pač šlo za izključno kmečko okolje. Bolj dosledno so poklic oz. stan staršev začeli vpisovati šele po letu 1825. Vpisi se niso omejili zgolj na oznako kmečki stan, ampak so ločevali starše glede na velikost hube.³²² Pri vpisovanju podatkov o starših iz župnije Krško naletimo na posebnosti pri nazivanju nekaterih posameznikov, ki se pojavljajo vse do zadnjega obdobja, ki je zajeto v analizo. Med nazivi, ki kažejo na višji stan in ugled meščanskega prebivalstva, naletimo na sledeče: gospod (Herr), vitez (Ritter), grof (Graf), doktor (Dr.). Sledi pregled poklicnih razredov, števila njihovih članov in poklicev po obravnavanih obdobjih v letih 1850–1918.

5.3.1.10.1 Poklicna analiza očetov

Ob pregledu posameznega poklicnega razreda lahko spremljamo povečanje ali upadanje števila oseb ter naraščanje ali zmanjševanje števila poklicev znotraj posameznega poklicnega razreda.

Leta	A	B	C	D
1850-1859	2,8 %	40,6 %	8,5 %	48,1 %
1860-1869	5,4 %	44,6 %	5,4 %	44,6 %
1870-1879	11,2 %	36,7 %	7,1 %	44,9 %
1880-1889	9 %	34,4 %	9,5 %	47,3 %
1890-1899	11,1 %	38,6 %	6,9 %	43,4 %
1900-1910	8,4 %	31,6 %	9 %	51 %
1910-1918	6,9 %	31,5 %	17 %	44,6 %

Tabela 59: Poklicni razredi 1850–1918

Poklicni razred A ima do leta 1900 naraščajoči delež, ki od desetletja od desetletja niha, vendar vedno z večjo vrednostjo kot na samem začetku v 50. letih, nato pa začne njegov delež naglo upadati. V poklicnem razredu B je opazen ravno nasproten proces, saj delež tega razreda doseže največjo vrednost v 60. letih, nato pa sledi še samo postopno upadanje, ki znaša skoraj 10 %. Deleži poklicnega razreda C so iz desetletja v

³²² Piškurić, Prebivalstvo, str. 7–8.

desetletje med vsemi poklicnimi razredi najbolj dinamični, vendar kljub posameznim padcem lahko trdimo, da je delež poklicnega razreda C naraščal, predvsem v zadnjih dveh obravnavanih obdobjih. V poklicnem razredu D pa tako kot v poklicnem razredu B sledimo padanju deleža, vendar v manjšem obsegu, saj gre le za približno 4 % padec.

Spodnja tabela prikazuje po desetletjih opisane poklicne razrede glede na število oseb in število poklicev. Na tem mestu so ti podatki strnjeni v eni tabeli, ki ponuja vpogled v celotno obravnavano obdobje na enem mestu.

Leta	A		B		C		D	
	Št. oseb	Št. poklicev	Št. oseb	Št. poklicev	Št. oseb	Št. poklicev	Št. oseb	Št. poklicev
1850–1859	6	3	86	17	18	4	102	30
1860–1869	10	3	82	17	10	2	82	31
1870–1879	22	2	72	16	14	3	88	31
1880–1889	18	2	69	20	19	4	95	36
1890–1899	21	4	73	18	13	4	82	41
1900–1910	13	7	49	20	14	10	79	40
1910–1918	9	2	41	19	22	10	58	36

Tabela 60: Številčnost poklicnih razredov in poklicev posameznega poklicnega razreda 1850–1918

V poklicnem razredu A smo vse do leta 1900 priča naraščajočemu številom oseb in občasno povečanemu številu poklicev, ki se nanašajo predvsem na razslojevanje kmečkega stanu. Ob dninarjih in gostačih, ki se pojavijo najpogosteje, najdemo tudi kmete, polovične in četrtinske zemljake, kajzarje ter viničarje. Med poklici poklicnega

razreda A naletimo še na gozdarje in vrtnarja. Število pripadnikov tega razreda se nato v naslednjih dveh obdobjih razpolovi.

V poklicnem razredu B sledimo upadanju števila oseb in obenem za odtenek povečanemu naboru poklicev, med katerimi ob vseh obrteh, ki so v obravnavanem obdobju imele pogoje za obstoj (čevljarji, usnjarji, sodarji, sedlarji, ključavničarji, klobučarji itd.), naletimo tudi na nove poklice, ki so se pojavili z gospodarskim razvojem, ki je značilen predvsem od druge polovice 19. stoletja naprej. Med temi novimi poklici najdemo v prvem desetletju 20. stoletja črkolikarja in črkostavca, v letih 1910–1918 pa fotografa in knjigoveza. Ti novi poklici pričujejo o dejavnostih, ki so se pojavile z industrijskim in gospodarskim razvojem in so lahko uspevale tudi v Krškem.

V poklicnem razredu C se srečamo z naraščanjem tako števila oseb kot poklicev. Med poklici so v vsem obravnavanem obdobju v največjem številu zastopani gostilničarji in trgovci. Ob teh dveh poklicih pa zasledimo še poklice, ki se pojavijo v manjšem obsegu ali pa samo enkrat: plovbni delovodja, blagajniški sluga, vratar, poštni kočijaž, sprevodnik, pismonoša, hlapec, osebnjak, gosposki kuhar, poštni uslužbenec, gradbeni podjetnik, tajnik občinske hranilnice, šofer, železniški strojevodja in železničar. Našteti poklici so prav tako večinoma rezultat splošnega razvoja, odraženega v pojavu poklicev, ki so povezani s prihodom železnice, razvojem poštne službe, odkritjem avtomobila in razvojem finančnih ustanov.

Poklicni razred D je zaznamovan s postopnim upadanjem števila oseb in obenem vse večjim naborom poklicev, kar je povezano z rastjo števila državnih uslužbencev. Med številnejše poklice oz. stane tega poklicnega razreda spadajo tudi posestniki, bodisi hišni bodisi zemljiški.

Iz obeh tabel, ki se nanašata na poklicno strukturo v Krškem, lahko sklepamo, da se je poklicna struktura v mestu Krško v letih 1850–1918 spreminjala, saj podatki govorijo o sledečem: povečani številčnosti kmečkega stanu, v katerem je sočasno potekal proces razslojevanja na kmečke podsloje; zmanjševanju števila obrtnikov in obenem pojavu posameznih novih obrti; rahlo naraščajočemu številu oseb in poklicev, ki so bili povezani z vse bolj razvijajočo se trgovino in prometom, ter o zmanjševanju številčnosti poklicnega razreda D, ki je odraz upadajočega števila hišnih ali zemljiških posestnikov, vzporedno pa sledimo povečanemu naboru državnih služb, kar je povezano z razvijajočim se državnim aparatom.

Podane ugotovitve nas napeljujejo k sklepu, da je Krško od druge polovice 19. stoletja naprej prizadelo postopno obubožanje, saj je naraslo število kmečkega in

podkmečkega sloja. Zmanjšano število obrtnikov in pojav posameznih novih poklicev iz poklicnega razreda B in C kaže na to, da je v zadnjih dveh obravnavanih obdobjih analize (1900–1918) splošen gospodarski razvoj na osnovi industrializacije, ki se je na Slovenskem začel sredi 19. stoletja, zajel Krško le v manjšem obsegu in šele v začetku 20. stoletja. V mestu se splošen razvoj odraža predvsem v koncentraciji številnih državnih institucij ter rasti števila in raznovrstnosti z njimi povezanih poklicev, ki so ob koncu obravnavanega obdobja predstavljali skoraj polovico vseh poklicev. K temu je prispevalo dejstvo, da je bilo Krško sedež okraja in okrajnega sodišča, da je v mestu delovala štirirazredna ljudska in trirazredna meščanska šola ter bolnišnica.

K sklepu, da je mesto v drugi polovici 19. stoletja na gospodarskem področju nazadovalo, nas napeljuje pojav očetov, ki so ob vpisu otrok v krstno knjigo navedli dva poklica, kar kaže, da oče ni mogel družine preživljati zgolj z enim prihodkom, ampak je bil primoran opravljati dva poklica. Gospodarsko nazadovanje mesta se je izrazilo tudi pri rezultatih popisov prebivalstva v letih 1880–1910, ki pričujejo o stagnaciji števila prebivalstva do leta 1900, nato pa le o majhnem dvigu v naslednjem desetletju, kar se ujema s pojavom novih poklicev v mestu. Da bi bil naš sklep neizpodbiten, je potreben pregled preostalih virov (popisov prebivalstva in statusov animarumov), ki bi nam razkrili celotno poklicno oz. gospodarsko podobo mesta.

Če povzamemo: poklicni podatki, pridobljeni iz rojstnih matičnih knjig, pričajo o slabšanju gospodarskega stanja v mestu v drugi polovici 19. stoletja in počasnem izboljšanju šele v začetku 20. stoletja, kar se odraža v razzslojevanju kmečkega sloja, pomanjšanem številu posestnikov, zmanjšanem številu obrtnikov in pojavu dveh poklicev pri nekaterih očetih.

5.3.1.10.2 Podoba krškega mestnega prebivalstva

Podatki o poklicnih razredih iz zgornje tabele nam za Krško razodevajo podobo mestnega prebivalstva, ki ima uradniški in obrtniški značaj, saj je v obdobju naše analize skoraj polovica očetov izhajala iz uradniškega, velik delež pa iz obrtniškega sloja. Manjši delež očetov je izhajal iz trgovskega in delavskega sloja, še manjši pa iz kmečkega. Naraščajoča deleža slednjih dveh slojev oz. poklicnih razredov nakazujeta le na majhno in postopno preoblikovanje krškega prebivalstva, ki pa je kljub spremembam ob koncu obravnavanega obdobja v pretežni meri ohranilo uradniški in obrtniški značaj.

Seveda govorimo o meščanstvu v širšem pomenu besede, ko le to v obdobju naše analize, ni bilo več vezano na posebno pravno kategorijo.

Podoben značaj kot krško je v obdobju 1775–1845 imelo tudi celjsko mestno prebivalstvo, ki so ga tvorili predstavniki pomembnejšega uradništva in drugih državnih služb, v manjši meri bogatejši obrtniki, gostinci, trgovci in podjetnik, skoraj nič pa predstavniki t. i. svobodnih poklicev.³²³

Delež staršev, ki niso bili kmečkega stanu, je v župniji Ig v obdobju 1784–1825 znašal samo 0,6 %, oz. ni predstavljal niti enega odstotka. Med njimi najdemo naslednje poklice: trikrat vojaški poklic, trikrat sodnega slugo, dvakrat uradnika, dvakrat čolnarja, zidarja, kovača, trgovca in mežnarja.³²⁴ Ti podatki le potrjujejo dejstvo, da je župnija Ig imela izrazito podeželski značaj, kjer so se poklici nekmečkega stanu pojavili poredkoma.

Mestna in podeželska družba je seveda težko primerljiva, saj je v prvem okolju delež kmečkega prebivalstva majhen ali pa ga po nekaterih mestih sploh ni, medtem ko je v podeželskem okolju izjema nekmečko prebivalstvo. V našem primeru je primerjava s Celjem veliko bolj uporabna, saj temelji na sorodni strukturi mestnega prebivalstva, v kateri so prevladovali državni uslužbenci, uspešni obrtniki ali industrialci pa so bili v manjšini.

5.3.1.10.3 Poklicna analiza mater nezakonskih otrok

Za obdobje 1850–1918 je bilo v poklicno analizo zajetih 142 mater nezakonskih otrok. Lahko so bile opisane z lastnim poklicem (87) ali stanom njihovega očeta (41) ali pa so bile brez podatka o poklicu (14). Izjema je le ena med njimi iz obdobja 1900–1909, ki je bila označena s poklicem matere.

Spodnji grafikoni ponazarja rezultate analize mater nezakonskih otrok, med katerimi je približno dve tretjini matere z lastnim poklicem oz. stanom, ki jim je omogočal preživljanje. Med njimi je bila malo manj kot slaba polovica (43) dekel. Sledijo natakarike (7) in kuharice (2). Med poklici mater nezakonskih otrok naletimo še na: kramarico, ovdovelo gostilničarko, ovdovelo pestunjo, hišno pomočnico, služkinjo, blagajničarko, bivšo hišno, sobarico in delavko. Vsi ti poklici spadajo v poklicni razred

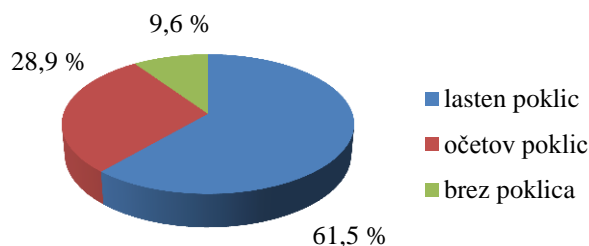
---

³²³ Pančur, Celjani, str. 220.

³²⁴ Piškurić, Prebivalstvo, str. 8.

C. Slaba tretjina mater nezakonskih otrok je bila opisana z očetovim poklicem in samo v enem primeru s poklicem matere – šivilje.

Grafikon 52: Poklicna analiza mater nezakonskih otrok 1850–1918

Med očeti samskih mater je bilo največ obrtnikov (12), malo manj posestnikov (9) in poklicev, ki se nanašajo na javne službe (8). Med preostalimi poklici oz. stani očetov najdemo še: dva gostilničarja, dva gostača, špitalskega ubožca, kočarja, dninarja, prodajalca loterijskih srečk, kajžarja, polovičnega zemljaka in nadgozdarja. Za slabo desetino mater nezakonskih otrok poklicni podatki v rojstne matične knjige niso bili vpisani.

Matere nezakonskih otrok lahko ob prej predstavljeni poklicni razdelitvi razdelimo še v dve skupini glede na njihov zakonski stan ob rojstvu nezakonskih otrok. V prvi skupni so samske matere, v drugi pa tiste, ki so bile ob rojstvu otroka vdove, slednje predstavljajo manjšino (9,2 %). Med vdovami najdemo: kajžarico, hišno posestnico, gostilničarko, pestunjo, gostačko, šivilja, posestnico, vdovo po učitelju, vdovo po posestniku, hčer polovičnega zemljaka, in tri ovdovele žene.

Večino nezakonskih otrok so poimenovali z enim imenom in le peščico z dvema imenoma. Dve imeni jih je prejelo samo 6,4 %. Razen v dveh obravnavanih obdobjih (1880–1889 in 1910–1918), ko sta po dva nezakonska otroka prejela dve imeni, je v preostalih desetletjih dve imeni prejel le en nezakonski otrok. Več kot dve imeni ni prejel noben nezakonski otrok.

Sklenemo lahko, da je večina mater nezakonskih otrok izhajala iz poklicnega razreda C in je spadala na dno družbene lestvice. Matere so ob rojstvu otroka lahko bile samske ali pa ovdovele. Svoje otroke so v večini primerov imenovalle le z enim imenom.

5.3.1.10.4 Poimenovanje otrok glede na poklicni razred očetov

Pri poimenovanju otrok glede na poklicni razred očetov je bilo v analizo zajetih 1.247 očetov, z izjemo tistih, katerih otroci niso prejeli imena bodisi zaradi krsta v sili bodisi zaradi tega, ker so bili mrtvorojeni. Ob koncu vsakega obdobja smo ugotovili poglavitne značilnosti imenovanja v odvisnosti od številčnosti imen in poklici očetov.

V skupini s tremi imeni izstopa poklicni razred D, ki je imel med vsemi poklicnimi razredi v tej imenski skupini največje število oz. delež svojih članov, in to v celotnem obdobju 1850–1918. Sledi poklicni razred C in temu poklicni razred B. V primeru dveh desetletij (1870–1879 in 1890–1899) so v skupini s tremi imeni bili zastopani vsi štirje poklicni razredi.

V skupini z dvema imenoma so bili z izjemo 60. let vseskozi zastopani vsi poklicni razredi. Največji delež je med poklicnimi razredi prav tako vseskozi pripadal poklicnemu razreda D. Glede na zastopanost posameznega poklicnega razreda po imenskih skupinah je poklicni razred C imel kar v treh obdobjih (1860–1869, 1880–1889 ter 1910–1918) svoj večinski del v skupini z dvema imenoma. V zadnjem obravnavanem obdobju (1910–1918) so svoje večinske dele že v skupini z dvema imenoma imeli kar trije poklicni razredi: B, C in D.

V skupini z enim imenom so v vseh obravnavanih obdobjih zastopani vsi poklicni razredi, in to večinoma tudi s svojimi največji deleži v primerjavi s preostalima dvema imenskima skupinama.

Glede na predstavljene ugotovitve po imenskih skupinah in poklicnih razredih lahko ob koncu tega dela analize oblikujemo sklep o soodvisnosti med številom imen in poklicnimi razredi. Osnovno dejstvo je, da so eno ime prejemale otroci vseh poklicnih razredov, in to večinoma v več kot polovici primerov znotraj posameznega poklicnega razreda. Izjema je le obdobje 1910–1918, ko je svoje otroke z enim imenom imenovala še samo večina očetov iz poklicnega razreda A, medtem ko je večina očetov drugih poklicnih razredov otroke poimenovala z več kot enim imenom. V celotnem obravnavanem obdobju so otroke z dvema imenoma v največjem številu imeli pripadniki poklicnega razreda D, temu pa sta sledila poklicni razred B in C.

5.3.1.11 Krstni botri

V analizi po desetletjih smo krstne botre razdelili glede na njihovo število in odnos med krstnima botroma. Na podlagi tega smo opredelili tri skupine krstnih botrov: v prvo sodijo zakonski pari, v drugo poljubno izbrana kombinacija para krstnih botrov in v tretjo en sam krstni boter. V prvih dveh skupinah par krstnih botrov sestavljata en moški in ena ženska, v tretji skupini pa je spol krstnega botra lahko bil bodisi moškega bodisi ženskega spola. Za razliko s Celjem in njegovo okolico, kjer so v obdobju od leta 1775 do štiridesetih let 19. stoletja, izpričani primeri krstov z več kot dvema botroma, sicer poredkoma in pri kakšnem plemiču,³²⁵ tovrstnih primerov v Krškem v drugi polovici 19. stoletja in na začetku 20. stoletja nismo zasledili.

Leto	Zakonski par		Poljubni par		En boter		Skupaj
	Število botrstev	%	Število botrstev	%	Število botrstev	%	
1850–1859	167	74,9	56	25,1			223
1860–1869	154	77	46	23			200
1870–1879	176	84,6	32	15,4	1	0,5	209
1880–1889	163	73,1	60	26,9			223
1890–1899	95	44,6	40	18,8	78	36,6	213
1900–1909	71	41,8	22	12,9	77	45,3	170
1910–1918	27	19	25	17,6	90	63,4	142
Skupaj	853	61,8	281	20,4	246	17,8	1380

Tabela 61: Skupine krstnih botrov po desetletjih 1850–1918

V rojstno matično knjigo so vpisali ime, priimek in poklic krstnih botrov. Botra je lahko bila v sorodstvenem razmerju z botrom kot žena, vdova, hčerka ali sestra. Poklic je bil večinoma opisan s poklicem krstnega botra, razen pri tistih, ki so imele samostojen poklic oz. z botrom niso bile v sorodstvenem razmerju. Če je bila krstna botra poročena, so njen stan označili z moževim poklicem. Med samostojnimi poklici oz. stani krstnih boter so bili najpogostejši: babica, hišna posestnica in gostilničarka,

³²⁵ Pančur, Celjani, str. 186, 187.

bolj poredkoma pa tudi privatnica, učiteljica, kmetica, dekla, kuharica. Pekovka, poštarka in medicarka pa so se v Krškem med krstnimi botrami pojavile le izjemoma.

Zakonski pari kot botri novorojencem so prevladovali do 90. let 19. stoletja, saj se števila oz. odstotki teh za obdobje 1850–1890 gibljejo okrog treh četrtin, medtem ko je četrtnina pripadala poljubno izbranim parom krstnih botrov. To stanje se začne spreminjati v 90. letih 19. stoletja, ko je lahko za krstnega botra bila izbrana samo ena oseba. S tem je začelo število zakonskih parov in poljubno izbranih parov upadati. V obdobju 1910–1918 je bilo zakonskih parov samo še slabih 19 %, torej manj kot ena četrtnina, in 17,6 % poljubno izbranih parov krstnih botrov. Odstotek slednjih je tudi upadal, toda bolj postopno kot pri zakonskih parih. Medtem je delež individualnih krstnih botrov narasel na 63 %, torej je predstavljal skoraj dve tretjini vseh krstnih botrov. Sicer pa se v Celju in njegovi okolici po en boter ali botra začneta pojavljati že v 40. letih 19. stoletja,³²⁶ torej veliko prej kot v Krškem.

5.3.1.11.1 Izbiranje krstnih botrov

Starši so krstne botre izbirali med sorodniki, prijatelji in poklicnimi oz. stanovskimi kolegi. Pri tem so lahko starši izbrali vedno ista krstna botra ali pa vsakemu od otrok izbrala drug par. Izbira botrov ni bila naključna, pomembna sta tako družbeni položaj kot tudi splošni ugled botrov.³²⁷ V župniji Ig, ki je bila izrazito podeželska, so kmetje iskali botre v kmečkem sloju. Nekateri, verjetno bogatejši ali kako drugače pomembnejši, so se povezovali s poklici, ki so uživali večji ugled, ali pa celo z višjimi sloji, vendar so bili zadnji primeri redki. Predvsem so se prebivalci z uglednejšimi poklici odločali za krstne botre z enakimi ali višjimi sloji, čeprav se niso branili tudi bogatejših kmetov. Starši niso izbirali botrov, ki bi bili revnejših od njih, ampak take, ki so jim bili enaki, včasih pa se jim je posrečila povezava z vaškimi veljaki, učitelji, gostilničarji, obrtniki.³²⁸ Podobnemu načinu izbiranju botrov, vendar z razliko od podeželskega v mestnem okolju, smo priča v Krškem, kjer večinsko prebivalstvo tvorijo trgovci, obrtniki, gostilničarji, hišni posestniki in predstavniki različnih javnih služb.

Izbor krstnih botrov, ki je temeljil na poklicni dejavnosti, se večinoma nanaša na isto poklicno skupino, saj je oče, ki se je ukvarjal z obrtjo, za botra večinoma izbral obrtnika iste ali pa druge obrti. Podobno je oče, ki je bil zaposlen v državnih, deželnih,

---

³²⁶ Prav tam, str. 187.

³²⁷ Škrlić Počkaj, *Matične knjige*, str. 121; Torkar, *Beži Ljubljana*, str. 113.

³²⁸ Piškurić, *Prebivalstvo*, str. 9.

okrajnih ali občinskih službah izbral botra znotraj te poklicne skupine. Na podlagi poklicnih nazivov in položaja na delovnem mestu ter s tem povezane višine plače se je tudi v Krškem izrazila težnja po izbiri botra, ki je vsaj na istem ali pa višjem delovnem mestu oz. je obseg in dobiček njegove pridobitne dejavnosti enak ali večji, saj je tudi družbeni in statusni položaj takih botrov enak in v najboljšem primeru še višji in uglednejši. Pri obrtnikih, trgovcih in hišnih posestnikih je tovrstno ravnanje na podlagi podatkov, ki jih najdemo v matičnih knjigah, težje določljivo, saj nimamo vpogleda v njihov dejanski finančni položaj in jih tako ne moremo primerjati. Kljub temu pa ni bilo običajno, da bi si ta poklicna skupina izbrala krstnega botra iz vrst hlapcev, gostačev ali dninarjev, kar kaže na težnjo po izbiri botra, ki je statusno enako ali višje situiran. V Krškem so si starši izbirali, tako kot v primeru Kamnika v obdobju 1861–1901, če je le bilo mogoče, nekoliko bogatejšega botra: manjši obrtnik večjega, večji obrtnik pa pomembnejšega trgovca, gostilničarja, posestnika ali državnega uradnika.³²⁹ Pripadniki vseh poklicnih skupin so botre iskali med sebi sorodnimi, čeprav po položaju višjimi osebami.³³⁰

Tako kot v Kamniku v obdobju 1861–1901³³¹ je bila tudi v Krškem izbira botrov krajevno omejena na krške prebivalce, razen če so se starši odločili za sorodnike ali prijatelje, ki so prihajali od drugod. Ti krstni botri so bili pri krstu predvsem v začetnem obdobju naše analize, v letih 1850–1918, morda nadomeščeni preko zastopnikov. Njihovo število se je povečalo predvsem v drugem delu naše analize, torej od 90. let 19. stoletja naprej, ko so razdalje med kraji zaradi razvoja železniškega omrežja postale lažje premagljive.

5.3.1.11.2 Kdo naj bo krstni boter: zakonski par, poljubno izbrani par krstnih botrov ali en boter?

Spodnja tabela prikazuje, kako je število posameznih zakonskih parov v vlogi krstnih botrov, z izjemo zadnjega obravnavanega obdobja (1910–1918), v katerem beležimo izrazito zmanjšano število, iz desetletja v desetletje nihalo, ne glede na njihovo upadajoče število botrstev, predstavljenih v tabeli 63. V zvezi s tem se je skupina zakonskih botrov, ki je v prvih desetletjih naše analize imela veliko število

---

³²⁹ Torkar, *Beži Ljubljana*, str. 115.

³³⁰ Pančur, *Celjani*, str. 223.

³³¹ Torkar, *Beži Ljubljana*, str. 115.

krščencev (od 10 do 28) z desetletji številčno manjšala, obenem pa se je zmanjšalo tudi število botrstev, saj noben zakonski par ni imel več kot tri krščence.

Pri poljubno izbranih parih krstnih botrov v obdobju 1850–1918 sledimo nestalnemu številu posameznih parov in upadajočemu številu botrstev, predstavljenih v tabeli 63. Ob tem smo priča zmanjševanju števila krščencev na posamezen poljubno izbran par krstnih botrov. Medtem v skupini enega krstnega botra v spodnji tabeli sledimo naraščajočemu številu posameznikov in v tabeli 63 prikazanih botrstev. Nabor krstnih botrov, ki so imeli več krščencev, je bil že od začetka majhen.

Leto	Zakonski par	Poljubni par	En boter
1850–1859	58	44	
1860–1869	54	31	
1870–1879	78	30	1
1880–1889	65	47	
1890–1899	44	36	48
1900–1909	58	21	58
1910–1918	22	24	65
Skupaj	379	233	172

Tabela 62: Posamezni krstni botri po desetletjih 1850–1918

Ob pregledu vseh desetletjih in skupin krstnih botrov vidimo, kako se je nabor botrov z več krščenci krčil in kako se je povečeval nabor botrov, ki imajo malo ali pa samo enega krščenca, kar na eni strani pomeni, da se je zmanjševalo število staršev, ki so izbrali vedno istega botra, kot tudi to, da se je zmanjševalo število botrov z veliko krščenci. Po drugi strani pa se je posledično povečalo število botrov glede na število krstov, saj je teh bilo več, vendar z manjšim številom krščencev.

Spodnja tabela prikazuje krstne botre z največ krščenci glede na celotno obravnavano obdobje. Med zakonskimi pari sta imela največ krščencev (44) zakonca Hočevar, Martin, posestnik, in njegova žena Josipina ter zakonca Žener, Karel, po poklicu mesar, in njegova žena Alojzija. Omenjena zakonska para sta med mestnim

prebivalstvom uživala velik ugled in sta bila za krstna botra naprošena največkrat. Sledijo jima drugi zakonski pari, ki so bili med priljubljenimi.

	Zakonski par	Št.	Poljubni par	Št.	En boter	Št.
1.	Hočevnar	44	J. Vanič/E. Vanič	12	Marija Zazula	14
2.	Žener	44	J. Kranjc/M. Sos	10	Janez Jerman	12
3.	Šark	34	P. Vanič/E. Vanič	4	Karolina Rumpret	10
4.	Vanič	24	J. Vanič/M. Vanič	4	Ivana Rumpret	9
5.	Rumpret	24	J. Kranjc/U. Cenar	3	Maria Deržanič	5
6.	Vanič	21	K. Žener/M. Rupert	3	Ivana Rozman	5
7.	Rumpret	18	A. Lilleg/J. Arko	3	Frančiška Gregorič	5
8.	Jugovič	17	J. Gracer/J. Barbo	2	Katarina Volavšek	4
9.	Lavrinšek	16	J. Stelzer/A. Stelzer	2	Thomas Wirgler	3
10.	Irkič	14	E. Stary/T. Stary	2	Marija Vanič	3

Tabela 63: Krstni botri glede na število krščencev 1850–1918

Pri poljubno izbranih parih krstnih botrov je imel največ krščencev (12) par Jožef Vanič, usnjar, in Elizabeta Vanič, žena hišnega posestnika. Druga po številu krščencev (10) sta bila Jožef Kranjc, tkalec, in Maria Sos, babica. Sledijo jima drugi pari z veliko manjšim številom krščencev. Od poljubno izbranih parov krstnih botrov moramo izpostaviti enega: Jožefa Kranjca, tkalca, ki je bil v kombinaciji z drugimi krstnimi botrami naprošen največkrat. Večinoma je bila ob njem za krstno botro izbrana katera od babic, ki so v Krškem pomagale pri porodih. Ta kombinacija krstnih botrov je prevladovala pri krstih nezakonskih otrok. V skupini z enim krstnim botrom je bila največkrat (14) naprošena za krstno botro babica Marija Zazula.

5.3.1.11.3 Pismenost krstnih botrov

Pismenosti krstnih botrov se da ugotoviti iz originalnih rojstnih matičnih knjigah od leta 1784 naprej,³³² ko se začnejo krstni botri podpisovati lastnoročno oz. s križcem, kar kaže na nepismenost botra. Ob imenu in priimku krstnih botrov zasledimo zapis *m/p*

³³² Umek, *Vodnik*, str. LIII.

(*manu propria*), ki pomeni podpisan lastnoročno. S preštevanjem križcev in oznak *m/p* po posameznih letih, smo ugotovili število in odstotni delež pisemenih in nepisemenih botrov. Do podatkov o pismenosti krstnih botrov lahko pridemo le v originalnih matičnih knjigah, ker jih v prepisih matičnih knjig ni več. Za mesto Krško so nam podatki o pismenosti krstnih botrov glede na celotno obdobja analize znani le za obdobje 1850–1867, saj se s slednjim letom zaključijo originalna rojstna matična knjiga.

Leto	Pisemeni		Nepisemeni	
	Število	%	število	%
1850	9	47	10	53
1851	8	44	10	56
1852	12	60	8	40
1853	13	48	14	52
1854	17	71	7	29
1855	19 ½	75	6 ½	25
1856	19 ½	70	8 ½	30
1857	15	68	7	32
1858	12	67	6	33
1859	16	76	5	24
1850–1859	141	63	82	37
1860	19	76	6	24
1861	12	71	5	29
1862	11	65	6	45
1863	15	71	6	29
1864	20	83	4	17
1865	16	89	2	11
1866	12 ½	63	7 ½	37
1867	14 ½	81	3 ½	19
1860–1867	120	75	40	25
Skupaj	261	68	122	32

Tabela 64: Pismenost krstnih botrov 1850–1867

Bolj kot število pismenih in nepismenih krstnih botrov po letih so zgovorni podatki predstavljeni v odstotnih deležih, saj je število rojstev od leta do leta različno, medtem ko je odstotni delež pismenih oz. nepismenih od leta do leta bolj enakomeren in primerljiv. Pismenost botrov se je povečevala iz leta v leto, kar nazorno prikazuje zgornja tabla, saj je bilo v prvem letu analize pismenih 47 % botrov, v zadnjem letu pa 81 %. V prvem obdobju analize, ki obsega 50. leta 19. stoletja je bilo pismenih 63 % botrov, v drugem obdobju analize med leti 1860 in 1867 pa se je njihov delež povečal za 12 % in znaša 75 %, kar predstavlja tri četrtine. V tem obdobju je bilo nepismenih le ena četrtnina botrov. V obdobju 1850–1867 je bilo od 383 botrov pismenih 261 oz. 68 %, kar predstavlja 70 % oz. tri četrtine, in nepismenih 122 oz. 32 %, torej malo več kot ena četrtnina.

6 SKLEP

V pričujočem diplomskem delu smo na osnovi analize rojstnih matičnih knjig ugotovili, da se je v Krškem v obdobju 1850–1918 rodilo 1.412 otrok, od tega 1 % več deklic kot dečkov, kar je v nasprotju z župnijami, ki smo jih vzeli za primerjavo (Ig, Trnovo, Preloka in Celje), kjer je na svet prišlo malo več dečkov kot deklic. Na obdobja rasti oz. upada števila rojstev je tako kot drugod tudi v Krškem vplivalo več dejavnikov: čas poroke, postni čas, letni čas in z njimi povezano delo, pri obrtnikih in trgovcih pa narava poklica in s tem povezana odsotnost od doma. Povečano število rojstev smo opazili v jesenskem in zimskem času, z izjemo meseca decembra, njihovo zmanjšamo število pa spomladi in poleti, z izjemo meseca avgusta. Ti podatki sovpadajo s trendi naraščanja in upadanja števila rojstev v župnijah, ki smo jih vzeli za primerjavo s Krškim. Enake ugotovitve veljajo za spočetja otrok, vendar v drugem časovnem obdobju, saj porastu spočetij sledimo v prvi polovici leta, z izjemo v mesecu aprilu; upadu pa v drugi polovici, z izjemo v mesecu novembru. Izkazalo se je, da so pri rojevanju otrok običajno pomagale babice, le pri manjšem številu porodov so namesto njih pomagale izkušene žene.

Posebnost Krškega je, da je od leta 1880 do leta 1918 število rojstev upadalo. Vzrok za ta pojav smo odkrili v krizi mestnega gospodarstva, ki se je kazala v nazadovanju števila obrtnikov, kar je bila posledica izgradnje železnice med Zidanim mostom in Zagrebom (1862) na nasprotnem bregu Save in posledične preusmeritve prometa in trgovine na sosednji štajerski Videm, propadu splavarstva in od njega odvisnih obrti ter odsotnosti industrijskih obratov, za izgradnjo katerih na mestnem teritoriju, utesnjenim med Trško goro in Savo, ni bilo prostora. Zaradi navedenih vzrokov Krško ni bilo priča velikemu priseljevanju, število rojstev pa je posledično začelo upadati. V zvezi s številčnostjo rojstev primerjava z župnijami Celje in Trnovo, v katerih je za isto obdobje značilen velik porast števila rojstev, kaže na razlike med posameznimi kraji, ki so pogojene s socialnim in gospodarskimi razmerami, katere so v primeru Krškega pa tudi z lego mesta.

Do sklepa, da je Krško v zadnjih desetletjih 19. stoletja v gospodarskem pogledu nazadovalo, so nas vodili rezultati poklicne analize očetov, ki so razodeli spremembe v poklicni strukturi njegovih prebivalcev. Na podlagi te analize se je izrisala podoba krškega mestnega prebivalstva, ki je imelo predvsem uradniški in obrtniški, precej manj

pa trgovski in kmečki značaj. V poklicnem razredu A, v katerem se nahajajo poklici s področja kmetijstva, gozdarstva in lova, smo ugotovili rast števila oseb do konca 19. stoletja, ko je sledil njihov številčni upad. V poklicnem razredu B, kjer najdemo očete, ki so se ukvarjali z obrtjo, zaznamo zmanjšanje njihovega števila, nove poklice, ki so se pojavili z gospodarskim razvojem druge polovice 19. stoletja, pa v Krškem srečamo na začetku 20. stoletja. V poklicnem razredu C, ki obsega trgovino, gostinstvo in promet, sledimo naraščajočemu številu oseb in poklicev, kar je odraz splošnega napredka predvsem na prometnem področju. V poklicnem razredu D, kamor uvrščamo službe javnega značaja, vojsko, svobodne poklice, rentnike in druge, v primeru Krškega pa predvsem posestnike in zaposlene v državnih inštitucijah, smo priča upadu številu oseb in obenem povečanemu naboru poklicev, kar je bila posledice širitve državnega aparata. Podane ugotovitve so nas vodile k sklepu, da je Krško v drugi polovici 19. stoletja naprej prizadelo postopno obubožanje, na kar v prvi vrsti kaže rast števila pripadnikov kmečkega in podkmečkega sloja. Zmanjšano število obrtnikov in pojav posameznih novih poklicev iz poklicnega razreda B in C kaže na to, da je v zadnjih dveh obravnavanih obdobjih analize splošen gospodarski razvoj na osnovi industrializacije, ki se je na Slovenskem začel sredi 19. stoletja, zajel Krško le v manjšem obsegu in šele v začetku 20. stoletja. V mestu se splošen razvoj odraža predvsem v koncentraciji številnih državnih inštitucij ter rasti števila in raznovrstnosti z njimi povezanih poklicev, ki so ob koncu obravnavanega obdobja predstavljali skoraj polovico vseh poklicev. K temu je prispevalo dejstvo, da je bilo Krško sedež okraja in okrajnega sodišča, da je v mestu delovala štirirazredna ljudska in trirazredna meščanska šola ter bolnišnica. Ugotovitev, da je mesto v drugi polovici 19. stoletja na gospodarskem področju nazadovalo, dodatno podkrepljuje pojav očetov, ki so ob vpisu otrok v krstno knjigo navedli dva poklica, za kar se ponuja razlaga, da oče ni mogel družine preživljati zgolj z enim prihodkom, ampak je bil primoran opravljati dva poklica.

Če je v sredini 19. stoletja bila večina otrok krščenih na dan rojstva ali prvi dan po njem in le neznatna manjšina po sedmem dnevu rojstva, je bilo v zadnjem obdobju naše analize že več kot polovica otrok krščena od sedmega dneva rojstva naprej. S poklicno analizo staršev oz. očetov otrok, ki so svoje otroke nesli h krstu po prvem dnevu rojstva, smo ugotovili, da so bili nosilci spreminjanja krstnih navad bolj premožni in izobraženi mestni prebivalci. Iz desetletja v desetletje se je ta skupina večala in zajela tudi preostali del mestnega prebivalstva. Vzroki za odlašanje krsta so povezani s sovpadajočimi pojavi druge polovice 19. stoletja: manjša umrljivost

novorojencev, boljši življenjski pogojih in informiranosti ter napredek zdravstva. Širitev pojava odlašanja krsta se je v krajih na Slovenskem, kot nam to dokazuje primerjava Krškega z drugimi župnijami, v časovnem in prostorskem pogledu odvijala neenakomerno, pri čemer so bila mesta v prednosti pred podeželjem.

V obdobju naše analize so imena prejeli vsi otroci, z izjemo mrtvorojenih in krščenih v sili. Pri poimenovanju se je oblikoval nabor moških in ženskih imen, ki je bil pri dečkih malo večji kot pri deklicah. Tako je malo večje število rojenih deklic bilo poimenovanih z manjšim številom imen, ki pa so bila uporabljena pogosteje, v primerjavi z dečki, kjer se večje število imen pojavi manjkrat in bolj enakomerno. Priljubljenost posameznega imena se je spreminjala iz desetletja v desetletje, toda pri moških imenih sta v Krškem bili nesporno najbolj priljubljeni imeni Jožef in Franc, pri deklicah pa ime Marija. Seznam pogostejših imen se je spreminjal, saj so nekatera imena izgubila svoj privlačnost, nekatera pa jo pridobila. Enakemu procesu smo priča pri župnijah, s katerimi smo naredili primerjave. Na izbiro imen je vplivalo več dejavnikov, ki so se med seboj prepletali: priljubljenost svetnikov, tradicija poimenovanja znotraj družine in sorodstva, zgled vladarske družine, župnijski patroni in pogosta imena v posameznih krajih. V celotnem obdobju analize je tri četrtine otrok prejelo eno ime, malo manj kot četrtnina dve imeni, 5 % otrok je prejelo tri imena in manj kot 1 % otrok je prejelo več kot tri imena. Pri tem je poimenovanje z več kot enim imenom bilo bolj priljubljeno pri deklicah. Ugotovili smo, da je eno ime prejelo več kot polovica otrok očetov iz vseh poklicnih razredov, z izjemo zadnjega obravnavanega obdobja, ko je to storila le še večina očetov poklicnega razreda A. Otroke so z dvema imenoma v največjem številu poimenovali pripadniki poklicnega razreda D, njim pa so sledili poklicni razred B in C. Primerjava z drugimi župnijami je razodela, da je bilo poimenovanje z več imeni pogosto v mestnem okolju, na podeželju pa prej izjema kot pravilo.

Starši so se pri izbiri krstnih botrov odločali glede na povezanost z njimi, ki je lahko bila sorodstvene, prijateljske ali poklicne narave. Pri izbiri botra, ki je temeljila na poklicni povezanosti, se je tako kot po župnijah, ki smo jih vzeli za primerjavo, oblikoval vzorec, ki je temeljil na težnji, da je krstni boter statusno enako ali bolje situiran od družine krščenca. V Krškem, kjer je imelo mestno prebivalstvo pretežno uradniški in obrtniški značaj, najdemo največ tovrstnih povezav znotraj posameznih obrti ali uradniških služb. Starši so se lahko odločili, da naprosijo za krstna botra dve osebi, ki sta lahko bila zakonski ali pa poljubno izbran par, od 90. let 19. stoletja pa tudi

samo eno osebo. Slednja oblika je postala v zadnjem obdobju naše analize prevladujoča izbira, ki je nadomestila zakonski par, kot večinsko obliko izbire krstnih botrov z začetka naše analize. Analiza števila posamezne skupine botrov z njihovim številom krščencev je pokazala, da se je nabor botrov z več krščenci skrčil, nasprotno pa se je povečeval nabor botrov, ki so imeli malo ali pa samo enega krščenca. Povedano z drugimi besedami: zmanjšalo se je število staršev, ki so izbrali vedno isti par krstnih botrov oz. povečalo se je število botrov z manjšim številom krščencev. Glede na izvor je večina botrov pripadala krškemu mestnemu prebivalstvu, saj so krstni botri od drugod predstavljali manjšino. Ti so bili v prvem delu naše analize, ko so bile razdalje med kraji zaradi slabših prometnih povezav težje premagljive, večkrat nadomeščeni preko zastopnikov. Na podlagi podpisov krstnih botrov v originalni rojstni matični knjigi smo sledili naraščajočemu številu pismenih krstnih botrov. V letih 1850–1867 je bilo od 383 botrov pismenih 261 oz. 68 %, kar predstavlja 70 % oz. tri četrtine, in nepismenih 122 oz. 32 %, torej malo več kot ena četrtnina.

Posebno pozornost smo posvetili trem skupinam otrok. V prvi skupini se nahaja devet mrtvorojenih otrok, med njimi več deklic kot dečkov, ki skupaj predstavljajo 0,6 % vseh rojstev. Izkazalo se je, da so v Krškem začeli mrtvorojene otroke vpisovati v rojstne matične knjige šele po letu 1890, medtem ko so v Celju s tovrstnimi vpisi začeli že 80 let prej. V drugi skupini smo obravnavali krste v sili. V povprečju so krst v sili vsako desetletje prejeli trije otroci, povečini deklice, kar znese malo manj kot 2 % vseh krstov. Poklicna analiza staršev mrtvorojenih in v sili krščenih otrok dokazuje, da ti primeri niso bili pogojeni s poklicnim, družbenim in finančnim statusom družine, kot tudi ne z bivanjskimi razmerami, ampak predstavljajo naključno tragedijo, pri krstih v sili pa željo staršev, da otrok prejme zakrament sv. krsta. V tretji skupini najdemo 16 parov dvojčkov, ki predstavlja 2,3 % rojenih otrok. Pri poimenovanju smo ugotovili, da je večina od njih prejela samo eno ime, da pa ni bilo nujno, da sta oba otroka prejela isto število imen, saj je en od njiju lahko prejel eno, drugi pa dve imeni. Pri dvojčkih in krščenih v sili zasledimo prve primere krstov opravljenih po prvem dnevu rojstva po letu 1910, ko je odlašanje krsta otrok že postalo splošno uveljavljeno.

Posebej smo obravnavali tudi nezakonske otroke in pri tem ugotovili, da so jih v obdobju naše analize pri vpisih v rojstne matične knjige obravnavali na enak način kot zakonske otroke. V zakonskem stanu se je v celotnem obdobju naše analize rodilo 90 %, v nezakonskem pa 10 % otrok. V primerjavi z drugimi mestnimi župnijami, pri katerih je bil odstotek nezakonskih otrok praviloma veliko višji kot pri podeželskih

župnijah, spada Krško med mesta z relativno majhnim deležem nezakonsko rojenih otrok. V zvezi s številčnostjo nezakonskih otrok so na razliko med mestnimi in podeželskimi župnijami vplivale strožje moralne norme na podeželju, zahtevni pogoji za pridobitev ženitvenega dovoljenja ter specifičnosti posameznega lokalnega okolja. Vsi nezakonski otroci, rojeni v Krškem, so bili, z izjemo enega, poimenovani z enim imenom. Med njimi nismo zasledili nobenega s slabšalnim ali zasmehovalnim prizvokom. Tudi pri praksi krščevanja nismo zaznali nobene razlike med zakonskimi in nezakonskimi otroci, saj pri slednjih istočasno sledimo procesu naraščajočega števila dni med rojstvom in krstom. Nadalje so bili v primerjavi z zakonskimi otroci krstni botri nezakonskih otrok prav tako ali zakonski pari ali poljubno izbran par krstnih botrov ali samo en boter, pri čemer so bili nekateri botri bolj priljubljeni oz. pogosteje izbrani. V primerjavi z načinom izbire krstnih botrov zakonskih otrok posebnost pri izbiri krstnih botrov nezakonskih otrok predstavljajo primeri poljubno izbranih parov botrov, ki s premoženjskega in statusnega vidika niso sodili na vrh družbene lestvice. Te pare sta najpogosteje sestavljala mesar in ena izmed skupine babic, ki je običajno prisostvovala porodu. S poklicno analizo mater nezakonskih otrok smo ugotovili, da jih je približno dve tretjini imelo lasten poklic oz. stan, ki jim je omogočal preživetje. Večino med temi materami so predstavljale dekle. Malo manj kot ena tretjina jih je bila opisana z očetovim poklicem, med katerimi je bilo največ obrtnikov, katerim sledijo posestniki in zaposleni v državnih inštitucijah. Za malo manj kot 10 % mater nam njihov poklic ostaja neznan. Večina jih pripada poklicnemu razredu C in spada na dno družbene lestvice.

Pri pregledovanju rojstnih matičnih knjig smo odkrili nekaj izjemnih primerov. Tako smo zasledili očeta, pri katerem smo ob krstu tretje od štirih hčera odkrili spremembo veroizpovedi iz evangeličanske v katoliško. Nadalje smo naleteli na dva primera spremembe rodbinskega imena. Domnevamo, da je v prvem primeru do tega prišlo zaradi naknadnega priznanja očetovstva in v drugem primeru zaradi spremenjenih narodnostnih razmer po propadu Avstro-Ogrske. V enem primeru je izpričana sprememba osebnega imena, čemur bi lahko botrovalo navdušenje nad jugoslovansko idejo. Pogostejši so bili primeri naknadnega priznanja očetovstva, ki so bili v večini posledica sklenitve zakona med materjo in očetom otroka po njegovem rojstvu.

Prepričani smo, da predstavljene ugotovitve upravičujejo naslov pričujočega diplomskega dela, s katerim pa še zdaleč niso izčrpane možnosti raziskovanja družbene zgodovine mesta Krško na podlagi analize matičnih knjig. V zvezi z rojstnimi

matičnimi knjigami bi se raziskovanje moglo nadaljevati z poglobljeno analizo očetov, ki so otroke poimenovali z več kot enim imenom. Zanimal bi nas njihov družbeni status, delovno mesto in prihodki. S sledenjem staršem in njihovim poklicem bi odkrili različna poimenovanja za isti poklic. S poklicno analizo očetov, katerih otroci so se rodili v izstopajočih mesecih rojstev, bi se morda razkrili poklici, katerih narava je močno vplivala na čas rojstev. S podrobnejšo analiza povezav med godovnimi dnevi svetnikov in časom pojavljanja imen bi ovrednotili vpliv svetniških imen na poimenovanje otrok. Dodaten vpogled v statuse animarume bi nam razkril število članov posameznih družin, delež družin z otroci in brez njih ter časovno razliko med sorojenci. Iz omenjenih popisov bi lahko ugotovili poklice tistih mestnih prebivalcev, ki niso bili starši, saj statusi zajemajo vse meščane, med drugim tudi tiste brez potomstva. Namera, da bi si ustvarili ne le delno, ampak kar se da celostno podobo krškega mestnega prebivalstva v obravnavanem obdobju, je torej uresničljiva z dodatno analizo poročnih in mrliških matičnih knjig, statusov animarumov ter popisov prebivalstva.

7 POVZETEK

Pričujoče diplomsko delo podaja družbeno zgodovino mesta Krško med letoma 1850 in 1918 v luči analize rojstnih, poročnih in mrliških matičnih knjig. Razčlenjena analiza krstov otrok vpisanih v rojstne matične knjige omogoča vpogled v socialni, narodni, poklicni, demografski in gospodarski položaj mestnega prebivalstva v omenjenem obdobju.

V vlogi vpisovalcev v matične knjige mesta Krško praviloma najdemo mestnega vikarja, po letu 1894, ko je bil krški vikariat povzdignjen v župnijo, pa župnijskega upravitelja oz. župnika. Najprej so le izjemoma, po letu 1900 pa vse pogosteje, zakramente podeljevali patri kapucini. Število vpisov v matrike s strani kapucinov se je povečevalo z daljšanjem prehodnega obdobja med odhodom enega in prihodom drugega vikarja oz. župnika v Krško.

V matičnih knjigah mesta Krško se med vpisi v nemškem jeziku in pisavi gotici od leta 1865 naprej pojavljajo posamezni primeri priimkov vpisani v slovenščini in prehodni obliki pisave med gotico in gajico, od vključno leta 1900 pa so vsi vpisi v slovenskem jeziku in gajici. To se je zgodilo kasneje, kot je bilo običajno po župnijah ljubljanske in lavantinske škofije, kjer je do spremembe jezika in pisave matičnih knjig v prid slovenščini in gajici prišlo že v drugi polovici 19. stoletja.

V Krškem se je v obdobju 1850–1918 rodilo 1.412 otrok, od tega 1 % več deklic kot dečkov, kar je v nasprotju z župnijami, ki smo jih vzeli za primerjavo (Ig, Trnovo, Preloka in Celje), kjer je na svet prišlo malo več dečkov kot deklic. Povečano število rojstev je moč zaslediti v jesenskem in zimskem času, z izjemo decembra, njihovo zmanjšamo število pa spomladi in poleti, z izjemo avgusta. Ti podatki sovpadajo s trendi naraščanja in upadanja števila rojstev po župnijah, ki smo jih vzeli za primerjavo s Krškim. Enake ugotovitve veljajo za spočetja otrok, vendar v drugem časovnem obdobju, saj je porastu spočetij značilen za prvo polovico leta, z izjemo aprila, upad pa za drugo polovico, z izjemo v novembru.

Posebnost Krškega v primerjavi z omenjenimi župnijami je, da je v obdobju 1880–1918 število rojstev upadalo. Ta pojav je bil odraz krize mestnega gospodarstva, ki je bila pogojena z odsotnostjo neposredne železniške povezave, preusmeritvijo prometa in trgovine na sosednji štajerski Videm, propadom splavarstva in od njega odvisnih obrti ter odsotnostjo industrijskih obratov, izgradnjo katerih je oviralo

pomanjkanje prostora med Trško goro in Savo. Zaradi navedenih vzrokov Krško ni bilo cilj velikega priseljevanja, število rojstev pa je posledično začelo upadati.

Ugotovitev, da je Krško v zadnjih desetletjih 19. stoletja v gospodarskem pogledu nazadovalo, temelji na poklicni analizi očetov, ki je razodela, da je imelo mestno prebivalstvo predvsem uradniški in obrtniški, precej manj pa trgovski in kmečki značaj. Na to, da je Krško v drugi polovici 19. stoletja naprej prizadelo postopno obubožanje, kaže rast števila pripadnikov kmečkega in podkmečkega sloja znotraj mestnega prebivalstva, zmanjšano število obrtnikov in pojav posameznih novih obrtniških poklicev pa pričuje, da je v zadnjih dveh obravnavanih obdobjih analize splošen gospodarski razvoj na osnovi industrializacije zajel Krško le v manjšem obsegu in šele v začetku 20. stoletja. Izkazalo se je, da je razvoj mesta temeljil predvsem na delovanju številnih državnih inštitucij ter rasti števila in raznovrstnosti z njimi povezanih poklicev.

Analiza krstnih matičnih knjig je razkrila, da je v sredini 19. stoletja bila večina otrok še krščenih na dan rojstva ali prvi dan po njem, v zadnjem obdobju naše analize pa je bila že več kot polovica otrok krščena od sedmega dneva rojstva naprej. S poklicno analizo staršev, ki so svoje otroke nesli h krstu po prvem dnevu rojstva, smo ugotovili, da so bili nosilci spreminjanja krstnih navad bolj premožni in izobraženi meščani. Iz desetletja v desetletje se je ta skupina povečala in postopoma zajela tudi preostali del mestnega prebivalstva.

V obdobju naše analize so imena prejeli vsi otroci, z izjemo mrtvorojenih in krščenih v sili. Pri poimenovanju se je oblikoval nabor moških in ženskih imen, ki je bil pri dečkih malo večji kot pri deklicah. Pri dečkih sta bili najbolj priljubljena imeni Jožef in Franc, pri deklicah pa Marija, medtem ko se je seznam pogostejših imen iz desetletja v desetletje spreminjal. Tri četrtine otrok je prejelo eno ime, malo manj kot četrtnina dve imeni, 5 % otrok je prejelo tri imena in manj kot 1 % več kot tri imena. Primerjava z zgoraj omenjenimi župnijami razodeva, da je bilo poimenovanje z več imeni pogostejše v mestnem okolju kot pa na podeželju. Poimenovanje z več kot enim imenom se je izkazalo za bolj priljubljeno pri deklicah. Gledano v celoti je eno ime prejelo več kot polovica otrok očetov iz vseh poklicnih razredov, z izjemo zadnjega obravnavanega obdobja, ko je to storila le še večina očetov, ki so se preživljali z delom na zemlji ali pa v gozdu. Otroke so z dvema imenoma v največjem številu poimenovali posestniki in zaposleni v državnih inštitucijah.

Starši so za krstne botre naprošali sorodnike in prijatelje ali pa le-te izbirali glede na poklicno sorodnost in pri tem težili, da bi krstni botri bili vsaj statusno enaki, če že ne boljše situiran od družine krščenca. Starši so najprej izbirali po dva krstna botra, ki sta bila ali zakonski ali pa poljubno izbran par, od 90. let 19. stoletja naprej pa samo enega botra, kar je postalo ob koncu analize prevladujoča izbira. Nekateri krstni botri so bili bolj priljubljeni in tako za to vlogo velikokrat naprošeni. Toda nabor botrov z več krščenci se je iz desetletja v desetletje krčil, povečeval pa nabor botrov, ki so imeli malo ali pa samo enega krščenca. Na podlagi podpisov krstnih botrov v originalni rojstni matični knjigi se je izkazalo, da je bilo v letih 1850–1867 pismenih tri četrtine krstnih botrov.

Posebne obravnave so bile deležne tri skupine otrok: mrtvorojeni, krščeni v sili in dvojčki. Na smrt otrok iz prvih dveh skupin niso vplivali ne poklicni, družbeni in finančni status družine, kot tudi ne bivanjske razmere, ampak naključna tragedija. Večina dvojčkov je prejela samo eno ime. Pri dvojčkih in krščenih v sili po letu 1910 prvič zasledimo primere krstov opravljenih po prvem dnevu rojstva, torej v času, ko je odlašanje krsta otrok že postalo splošno uveljavljeno.

Nezakonski otroci so bili pri vpisih v rojstne matične knjige obravnavani na enak način kot zakonski otroci. V zakonskem stanu se je v celotnem obdobju naše analize rodilo 90 % v nezakonskem pa 10 % otrok, kar uvršča Krško med mesta z relativno majhnim deležem nezakonsko rojenih otrok. Vsi nezakonski otroci so bili, z izjemo enega, poimenovani z enim imenom. Kot pri zakonskih otrocih je bilo tudi pri njih značilno naraščajočega števila dni med rojstvom in krstom. Pri izbiri krstnih botrov posebnost predstavljajo le primeri poljubno izbranih parov botrov, ki z premoženjskega in statusnega vidika niso sodili na vrh družbene lestvice. Približno dve tretjini mater nezakonskih otrok je imelo lasten poklic oz. stan, malo manj kot ena tretjina pa jih je bila opisana z očetovim poklicem, za preostale poklic ostaja neznan.

Pregled rojstnih matičnih knjig je razkril nekaj izjemnih primerov: spremembo veroizpovedi iz evangeličanske v katoliško ter spremembo osebnega imena in dveh priimkov. Več je bilo primerov naknadnega priznanja očetovstva, ki so v večini sledili sklenitvi zakona med materjo in očetom otroka.

Ključne besede: Krško, družbena zgodovina, 1850–1918, matične knjige, vikariat Krško, župnija Krško, spočetja, rojstva, imena, starši, krstni botri, poklici.

8 SUMMARY

Present thesis describes social history of Krško between the years 1850 and 1918. The analysis is based on birth, marriage and death records. Thorough analysis of children's baptisms registered in birth records enables social, national, professional and demographic insight to the population of Krško and their economic situation in the period mentioned.

In Krško vicar was usually the one to register the data. After 1894 the vicarage of Krško became a parish, therefore it was the priest who registered the data. The sacraments were given by Capuchin Fathers, especially after 1900. The longer the period when a priest or a vicar left and another took the position, the higher the number of registries made by Capuchins.

The records are registered in German language and in Gothic alphabet, since 1865 there are also some cases of surnames registered in Slovene and a script which is something between the Gothic alphabet and Gaj's Latin alphabet. After 1900 all the records are registered in Slovene language and in Gaj's Latin alphabet, later than in other parishes of Diocese of Ljubljana and Diocese of Lavant, where changes of language and writings in registers took place in the second half of the 19th century.

Between 1850 and 1918 1,412 children were born in Krško, one percent more girls than boys, which is the opposite of other parishes in comparison (Ig, Trnovo, Preloka and Celje). There has been an increased number of births in autumn and winter, except December, and a smaller number of births in spring and summer, except August. This data matches with other rectories in comparison. Similar conclusions are made about conceptions, except in another time – an increased number of conceptions in the first half of the year, except April, and a lower number in the second half, except November.

In comparison to other mentioned parishes the number of births in Krško has declined between 1880 and 1918, which is the result of an economic crisis of Krško – no direct rail link, neighbouring Styrian village Videm, took over the transport and trading, collapse of rafting and related trading, lack of industry due to little space between the hill Trška gora and Sava river. Due to these facts Krško was not the destination of great immigration and consequently the number of births became to decrease.

Krško was therefore in decline economically in the last decades of 19th century. The fact is seen from the profession of men – they were mostly officials or tradesmen and not so much merchants or farmers. Krško was slowly becoming poorer in the second half of 19th century, due to the increased number of farmers within the city population. A smaller number of tradesmen and upcoming trading professions show a lower economic development of Krško in the beginning of 20th century due to industrialization. Krško was in development mostly because of outnumbered public institutions and the incline of different correlated professions.

From the analysis of birth registers it is seen that in the middle of 19th century children were mostly baptised on the same day as they were born or the day after. In the last period of the analysis more than half of the children were baptised the seventh day after birth and later. Analysing professions of the parents that baptised their children on the day of birth, we defined that the ones bringing changes to baptising tradition were wealthy and educated people. This group of people grew from decade to decade and finally covered the whole town.

In the years taken in the analysis all children were given names, except stillborns and the ones baptised in need. A certain set of names was formed. There were more names for boys. Jožef and Franc were the most common names for boys. Marija was the most common name for girls. The list of most common names changed from decade to decade. Three quarters of children were given one name, a bit less than a quarter were given two names, five percent of them were given three and less than one per cent more than three names. A comparison with the mentioned rectories shows that giving more names was more common in the urban than rural surroundings. More than one name was mostly given to girls. More than a half of children, irrespective of their father's profession, were given one name. In the last analysed period only the fathers who worked on soil or in the woods gave their children one name. Two names were given to children whose parents were landlords or working for public institutions.

Godparents were usually relatives or friends. Sometimes they were of the similar profession as the parents, who aimed to pick a godparent who was of the same financial status or even wealthier. Parents used to pick two godparents at first. The godparents could be married couples or couples picked by chance. From 1990 on parents only picked one godparent. Some people were very likable so they had the role of a godparent more than once. This became less of a practice with decades. There were more people who were godparents only once or a few times. Three quarters of

godparents were literate according to their signatures in the birth register between 1850 and 1867.

Stillborn babies, children baptised in need and twins were given special treatment. Death of a child was an accident and it was not a consequence of any professional, social nor financial status of the family. The majority of twins had only one name. There are first cases of baptisms after the first day of birth in the case of twins and children baptised in need after 1910. In that time the postponement of baptism was already a practice.

Illegitimate children were treated the same as the legitimate ones when registered. There were relatively little illegitimate children in Krško – only ten percent. All illegitimate children, except one, were given one name. The time difference between the birth and the baptising of these children was increasing as well. There are some specific cases of choosing two godparents by chance. These godparents were not at the top of the social or financial status. Approximately two thirds of mothers of these illegitimate children had their own job, a bit less than one third are registered under the profession of the child's father, other data about their profession are not known.

The analysis of registers unfolded some other interesting facts: changing of religion from Evangelic to Catholic, modification of a name and two surnames. There were quite a few cases of accepting fatherhood subsequently, which usually happened after a marriage between the parents.

Key words: Krško, social history, 1850–1918, registers, Vicarage of Krško, Parish of Krško, conception, birth, names, parents, godparents, professions.

9 VIRI IN LITERATURA

9.1 Viri

NŠAL – Nadškofijski arhiv Ljubljana

Župnijski arhiv Krško, Matične knjige:

R 1838–1867.

P 1816–1867.

M 1818–1867.

Prepisi matičnih knjig, Krško:

R 1835–1915.

R 1916–1964.

P 1835–1915.

P 1916–1964.

M 1835–1910.

M 1911–1964.

9.2 Literatura

Balkovec, Bojan: Paberki o rojstvih in porokah v župniji Preloka. *Kronika : časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 51, 2003, št. 1, str. 51–60.

Benedik, Metod: Krško in okolica v cerkvenoupravnem pogledu. *Krško skozi čas : 1477–1977 : zbornik ob 500-letnici mesta* (ur. Lado Smrekar). Krško : Skupščina občine : Odbor za pripravo praznovanja 500-letnice Krškega, 1977, str. 153–164.

Bruckmüller, Ernst: Nove raziskave zgodovine avstrijskega meščanstva. *Zgodovinski časopis*, 45, 1991, št. 3, str. 369–391.

Chaunu, Pierre: *Civilizacija klasične Evrope*. Beograd : Jugoslavija, 1977.

Černelič Krošelj, Alenka: Dve reki, dve deželi, dve škofiji, ena občina in njena stoletja ... *Krško* (ur. Vanesa Čanji in Jože Volfand). Celje : Fit media, 2012, str. 136–169.

Dejak, Vlasta – Lorber, Oži – Počkar, Ivanka: *Bürger – mestjan – meščan : katalog stalne razstave : o življenju premožnejših posavskih meščanov na prehodu iz 19. v 20. stoletje*. Brežice : Posavski muzej, 2007.

Dolšek, Ida: Rojstvo, poroka, smrt – poglavitni življenjski mejniki. *Rod se za rodom vrsti : Zbornik župnije Primskovo na Dolenjskem ob 250-letnici začetka župnije* (ur. Pavel Sporn). Primskovo : Župnijski urad, 2003, str. 463–490.

Drago, Medved: *Cerkve : vodnik po cerkvah v občini Krško*. Krško : Občina Krško, 2008.

Golec, Boris: Politično-upravni okvir Posavja v 18. stoletju = Političko-upravni okvir Posavja u 18. stoljeću = Political-administrative structure of the Posavje region in the 18th century. *Dolgo razsvetljsko 18. stoletje = Dugo prosvjetiteljsko 18. stoljeće = The long lasting enlightenment in the 18th century* (ur. Alenka Černelič Krošelj). Krško : Kulturni dom, enota Mestni muzej, 2012, str. 5–8.

Golec, Boris: Mesto Krško v 18. stoletju – med Valvasorjem in municipalizacijo = Grad Krško v 18. stoljeću - između Valvasora i municipalizacije = The town of Krško in the 18th century – between Valvasor and municipalization. *Dolgo razsvetljsko 18. stoletje = Dugo prosvjetiteljsko 18. stoljeće = The long lasting enlightenment in the 18th century* (ur. Alenka Černelič Krošelj). Krško : Kulturni dom Krško, enota mestni muzej, 2012, str. 14–28.

Golec, Boris: Mesto Krško v 18. stoletju: elaborat. *Raziskava za del muzejske zbirke 18. stoletje na obeh straneh meje* (ur. s.n.). Ljubljana : Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, 2012, str. 4–76.

Grdina, Igor: Meščanska kultura med literaturo in glasbo. *To in ono o meščanstvu v provinci* (ur. Tatjana Badovinac in Rolanda Fugger Germadnik). Celje : Pokrajinski muzej Celje, 1995, str. 41–62.

Holz, Eva: Bürgertum im 19. Jahrhundert. Deutschland im europäischen Vergleich. *Zgodovinski časopis*, 44, 1990, št. 1, str. 138–140.

Holz, Eva: Promet po Savi – nova priložnost = Promet (rijekom) Savom – nova prilika = Traffic on the Sava river – new opportunity. *Dolgo razsvetljensko 18. stoletje = Dugo prosvjetiteljsko 18. stoljeće = The long lasting enlightenment in the 18th century* (ur. Alenka Černelič Krošelj). Krško : Kulturni dom, enota Mesti muzej, 2012, str. 35–42.

Höfler, Janez: *O prvih cerkvah in župnijah na Slovenskem : k razvoju cerkvene teritorialne organizacije slovenskih dežel v srednjem veku*. Ljubljana : Viharnik, 2013.

Kastelic, Jože: Spodnje Posavje v starem veku. *Krško skozi čas: 1477–1977 : zbornik ob 500-letnici mesta* (ur. Lado Smrekar). Krško : Skupščina občine : Odbor za pripravo praznovanja 500-letnice Krškega, 1977, str. 1–23.

Kos, Franc: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku : Knjiga II. : 801–1000*. Ljubljana : Leonova družba, 1906.

Kosi, Jernej – Cvirn, Janez: Ukrepi proti nemški manjšini v letih 1919–1923. *Nemci in Maribor : stoletje preobratov : 1846–1946* (ur. Jerneja Ferlež). Maribor : Umetniški kabinet Primož Premzl, 2012, str. 68.

Lapajne, Ivan: *Krško in Krčani: Zgodovinske in spominske črtice : Ponatis izvirne izdaje iz leta 1894*. Krško : Neviodunum, 2004.

Leksikon občin kraljestev in dežel zastopanih v državnem zboru : Izdelan po rezultatih popisa ljudstva dne 31. Grudna 1900 : Leksikon občin kraljestev in dežel zastopanih v državnem zboru : VI. Kranjska. Dunaj : C. kr. dvorna in državna tiskarna, 1906.

Levičar, Franc: *Trška gora pri Krškem : Ob 300-letnici cerkve sv. Jožefa*. Trška gora : samozaložba, 2005.

Melik, Anton: *Posavska Slovenija : Slovenija : geografski opis : 3. zvezek*. Ljubljana : Slovenska matica, 1959.

Mlinarič, Jože: Krško in njegova gosposčina v srednjem veku. *Krško skozi čas : 1477–1977 : zbornik ob 500-letnici mesta* (ur. Lado Smrekar). Krško : Skupščina občine : Odbor za pripravo praznovanja 500-letnice Krškega, 1977, str. 25–44.

Otorepec, Božo: *Srednjeveški pečati in grbi mest in trgov na Slovenskem*. Ljubljana: Slovenska matica : Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 1988.

Pančur, Andrej: Celjani v krstnih knjigah od 1773 do 1857. *Iz zgodovine Celja : 1780–1848 : Odsevi preteklosti 1* (ur. Marija Počivavšek). Celje : Muzej novejšje zgodovine Celje, 1996, str. 185–234.

Piškuric, Jelka: Prebivalstvo na Ižanskem skozi matične knjige. *Kronika : časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 50, 2002, št. 1, str. 1–16.

Slodnjak, Anton: Jurij Dalmatin (okrog 1564–1589). *Krško skozi čas : 1477–1977 : zbornik ob 500-letnici mesta* (ur. Lado Smrekar). Krško : Skupščina občine : Odbor za pripravo praznovanja 500-letnice Krškega, 1977, str. 71–86.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (ur. Anton Bajec et al.). Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1994.

Slovenski biografski leksikon : 3. Knjiga : 11. Zvezek : Raab–Švikarič (ur. Alfonz Gspan). Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1971.

Slovenski zgodovinski atlas (ur. Drago Bajt in Marko Vidic). Ljubljana : Nova revija, 2011.

Snoj, Marko: *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen*. Ljubljana : Modrijan : Založba ZRC, 2009.

Special-Orts-Repertorium von Krain : Herausgegeben von der K. K. statistischen Central-Commission = Obširen imenik krajev na Kranjskem : na svitlo dan po C. Kr. statistični centralni komisiji. Special-Orts-Repertorien der im österreichischen Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder, 6. Wien : A. Hölder, 1884.

Special-Orts-Repertorium von Krain : Neubearbeitung auf Grund der Ergebnisse der Völkzählung vom 31. December 1890 : herausgegeben von der k. k. statistischen Central-Commission = Specijalni repertorij krajev na Kranjskem : na novo predelan po

rezultatih popisa ljudstva dne 31. decembra 1890 : na svitlo dala c. kr. Centralna statistična komisija. *Special-Orts-Repertorien der im österreichischen Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder*, 6. Wien : A. Hölder, 1894.

Specialortsrepertorium von Krain : Bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 / Herausgegeben von der Statistischen Zentralkommission. Specialortsrepertorium der Österreichischen Länder, 6. Wien : Verlag der Deutschösterreichischen Staatsdruckerei, 1919.

Studen, Andrej: Meščanska stanovanjska kultura. *To in ono o meščanstvu v provinci* (ur. Tatjana Badovinac in Rolanda Fugger Germadnik). Celje : Pokrajinski muzej Celje, 1995, str. 10–18.

Škaler, Stanko: Krško v srednjem veku. *Videm-Krško nekoč in danes*. Ljubljana : [Občinski odbor], 1957, str. 7–19.

Škrli Počkaj, Sonja: Matične knjige in zapisniki duš kot vir za preučevanja otroštva v 19. stoletju. *Zgodovina otroštva* (ur. Aida Škoro Babić et al.). Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2012, str. 118–132.

Štih, Peter: Rajhenburg in listina kralja Arnulfa za Valtunija iz leta 895. *Kronika : časopis za slovensko krajevno zgodovino: Iz zgodovine gradu Rajhenburg*, 61, 2013, št. 3, str. 355–364.

Šuštar, Branko: Poklicne migracije slovenskega učiteljstva od habsburških do jugoslovanskih časov. *Migracije in slovenski prostor od antike do danes* (ur. Peter Štih in Bojan Balkovec). Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2010, str. 209 – 224.

Torkar, Zora: *Beži Ljubljana, Gradec se skrij, Dunaj tud' Kamniku gliha nič ni : Najpremožnejši meščani Kamnika v drugi polovici 19. stoletja*. Kamnik : Kulturni center, 1996.

Umek, Ema: *Vodnik po matičnih knjigah za območje SR Slovenije : 3. zvezek*. Ljubljana : Skupnost arhivov Slovenije, 1972.

Valvasor, Janez Vajkard: *Slava vojvodine Kranjske* (ur. Bogomil Gerlanc). Ljubljana : Mladinska knjiga, 1977.

10 IZJAVA O AVTORSTVU

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 4. julij 2014

Karla Pacek